SJECANJA SESTRE LUCIJE

SJEĆANJA
SESTRE LUCIJE

Redakcija
P. Luis Kondor SVD

Uvod i napomene
P. Dr. Joaquin M. Alonso CMF († 1981.)

Secretariado dos Pastorinhos
FATIMA – PORTUGAL

Imprimatur:
Fátimae, augusti 2004.,
✠Seraphinus, episcopus Leir.-Fatimensis

Naslov izvornika: Memórias da Irmã Lúcia
Naslov njemačkog izdanja: Schwester Lucia spricht über Fatima

Prvo izdanje, kolovoz 2004.

Naslovna stranica: Sestra Lucija od Prečistog Srca Marijina na mjestu prvog ukazanja anđela (16. svibnja 2000.)

Zadnja stranica: Fatimska bazilika s portretima dvoje pastira nakon proglašenja blaženim 13. svibnja 2000.

ISBN: 972-8524-44-7
Depósito Legal: 215390/04 PT

PREDGOVOR

U rukama držite prvo izdanje "Sjećanja" sestre Lucije od Prečistog Srca Marijina na hrvatskom jeziku. Ono sadrži prva četiri Sjećanja napisana na zapovijed biskupa Leirije, Joséa Alves Correia da Silve, te tri dodatka: izvješća o ukazanjima u Pontevedri i Tuyu, te dokumenat Kongregacije za nauk vjere "Fatimska poruka", izdan povodom objave treće tajne 13. svibnja 2000. godine. Objavom treće tajne, objavljena je cijela poruka koju je presveta Djevica 1917. godine povjerila djeci vidiocima.

Sjećanja sestre Lucije predstavljaju, iz više razloga, doista osobito djelo suvremenog katoličkog spisateljstva. Ono je najbogatije, najiscrpnije i najživotnije svjedočanstvo o događajima u Cova da Iriji. Ono čitatelja privlači čistim i jednostavnim stilom, nadahnutom, upravo tankoćutnom jednostavnošću i iskrenim svjedočenjem. Njezin stil, pročišćen samostanskom duhovnošću prožete duše, daje riječima spontanost, bez književničkog okolišanja.

Poruka Fatime jest - kako se jednom izrazio Serafim de Sousa Ferreira e Silva, biskup Leiria-Fatime - po našoj dragoj Gospi izrečena bit Evanđelja ljudima našeg vremena. Sjećanjima sestre Lucije Fatima postaje sve više osvježavajućim vrelom, daškom s proplanka, spasonosnom karikom koja može biti od pomoći Crkvi - kako to žarko želi Ivan Pavao II. - na početku trećeg tisućljeća kršćanstva.

Sjećanja govore o obećanjima naše drage Gospe iz godine 1917., kako će se vratiti "da bi izmolila posvetu Rusije...te pobožnost prvih subota", i o njihovim ispunjenjima godine 1925. u Pontevedri i 1929. u Tuyu. Značajne korake na tom putu - molitvu i posvetu Bezgrešnom Srcu Marijinu - poduzeli su pape Pio XII. 1942. i 1952., Pavao VI. 1964. i Ivan Pavao II. 1982. godine. Tu je posvetu Ivan Pavao II., zajedno sa svim biskupima svijeta obnovio 25. ožujka 1984. pred milosnim Gospinim kipom, za tu zgodu dopremljen u Rim iz kapelice ukazanja u Fatimi. Budući da su fatimskoj poruci o obraćenju Rusije veliku pažnju posvetili i papa i biskupi, izgleda da su promjene u Rusiji donijele prve plodove te posvete.

Proglašenje blaženim Francisca i Jacinte 13. svibnja 2000. godine po Ivanu Pavlu II. u Fatimi otvorilo je u Crkvi novo razdoblje. "Crkva tim obredom želi postaviti na svijećnjak dvije svijeće, koje je Bog zapalio da bi prosvijetlio čovječanstvo u satima tame i briga. ... Neka poruka njihovih života ostane uvijek živa kako bi čovječanstvu osvijetlila put!"

Svi navedeni razlozi potpuno opravdavaju trud uložen u obradu ovog djela odnosno u njegovu ponudu čitateljima.

U prevođenju izvornih spisa sestre Lucije - "Četiri viđenja", do kojih smo došli dobrotom presvijetlog gospodina biskupa Leiria-Fatime - vodimo brigu da prijevodi budu vjerni i svome izvorniku i njegovu duhovnom polazištu. Bilo je također nužno spise smjestiti u okolnosti i vrijeme njihova nastanka. Pri tome nam je svesrdno pomagao ponajbolji poznavatelj fatimskih događaja, prečasni gospodin o. dr. Joachim Maria Alonso. Njegov su rad: opći uvod u Sjećanja, zatim uvod u svako pojedino "Sjećanje", logični i sustavni podnaslovi, koji ne umanjuju smisao, već čitanje čine razumljivijim i shvatlivijim, te bilješke koje su korisne za lakše razumijevanje zamršenih mjesta.

Konačni prijevod na hrvatski jezik učinjen je prema osmom izdanju "Sjećanja" na njemačkom jeziku, a dokumenat Kongregacije za nauk vjere "Fatimska poruka" prema izdanju na slovenskom jeziku.

Ovdje, dakako, ne možemo sve spomenuti koji su nam pomagali na ostvarenju ovog djela. Ipak želimo zahvaliti onima koji su posredno ili neposredno radili na prijevodu i obradi: vlč. Dragi Bosnaru, vlč. Josipu Vnučecu, vlč. Antunu Hoblaju ml., gđi Kristini Sisek, te vlč. Nenadu Maloviću. Nadamo se da će ovim izdanjem riječi sestre Lucije doprijeti do srca čitatelja i duboko ih zahvatiti.

Hvala Bogu na izvanrednoj milosti što našim čitateljima možemo pružiti knjigu koja će im pomoći da našu nebesku Majku još bolje upoznaju i uzljube.

o. Luis Kondor, SVD
voditelj procesa za proglašenje svetima Francisca i Jacinte

OPĆI UVOD

Prije no što počnemo s pravim uvodom u cjelovito objavljivanje Sjećanja, čitatelju nudimo kratki prikaz onoga što nas je vodilo, na koje smo prepreke nailazili i koji smo put slijedili.

Ovo izdanje Sjećanja sestre Lucije je prijevod njemačkog izdanja, napravljenog prema portugalskom izvorniku koji se nalazi u rukopisu čuvanom u biskupskom arhivu u Leiri. Dopuštenje za objavljivanje zahvaljujemo bivšem biskupu Leira-Fatime, mons. Serafim Ferreira e Silva. Ovo, dakako, nije kritičko izadnje u pravom smislu riječi. Mi smo tek preveli izvornik i ponovno mu, uz najveću vjernost i točnost, udahnuli riječi spisateljice. Konačno i kritičko izdanje na portugalskom jeziku pod naslovom "Documentaçao Critica de Fátima" trebalo bi, uz Božju pomoć, uskoro ugledati svjetlo dana. Ovo izdanje pučko je i jednostavno izdanje jednoga vrijednog spisa koji je zadivio cijeli svijet. Ovo izdanje ne nazivamo 'pučkim' stoga što bismo željeli mimoići kritičke ocjene, premda bi pojedine valjalo odbaciti. Stoga nismo, primjerice, držali potrebnim čitateljevu pozornost svraćati na sve izvore i upute na kojima počivaju naše tvrdnje. Čitatelju odgovorno jamčimo da ni u uvodu, ni i u opaskama nismo ustvrdili ništa što ne bismo mogli potkrijepiti i kritičkim izdanjem.

Takvo 'pučko' izdanje ima, svakako, svoje manjkavosti. Nisu, dakle, potrebne učestale upute i opaske. Čitatelju ne treba otežavati čitanje. Stoga nužna pojašnjenja donosimo samo tamo gdje nam redoslijed spisateljičinih riječi i misli to omogućuje. Otud i teškoće u našem radu. Nije nam se, naime, činilo primjerenim izdanje spisa kao što su Lucijini, premda dovoljno providnih i jednostavnih, urediti bez ikakvih podjela, odnosno odlomaka, koji se nameću iz samog rukopisa. Stoga smo Sjećanja podijelili na poglavlja i odlomke, gdje smo taj zahvat smatrali logičnim i kao

ponuđenim. Da bismo čitatelja upozorili kako se ne radi o Lucijinim naknadnim zahvatima, već o našima, naslove poglavlja i podnaslove otisnuli smo kurzivom. Nadamo se ujedno da smo time čitatelju omogućili predah u čitanju oduljih opisa te ga naslovom odnosno podnaslovom uputili na sadržaj koji slijedi. Tako smo, nadamo se, izvorni rukopis učinili prozračnim i jasnim.

Bilješke, označene brojem, omogućuju čitatelju bolji uvid u dotičan sklop riječi i misli.

Najprvo donosimo kratak, nipošto cjelovit životopis sestre Lucije, potom značajke njezine spisateljske nadarenosti i književni rod Sjećanja.

Napokon donosimo uvod u svako pojedino 'Sjećanje'. I to s obzirom na njegov nastanak, vrijeme, okolnosti, nakane i cjelokupan sadržaj.

Životopis sestre Lucije

"Dne 30. ožujka 1907. kršteno dijete ženskoga roda, imenom Lucija, rođeno u Aljustrelu ... 22. ožujka ove godine u 19 sati." - Stoji u Matici krštenih. Njezini roditelji bijahu Antonio dos Santos i Maria Rosa, nastanjeni u Aljustrelu, jednom od zaselaka fatimske župe.

Kao najmlađu od sedmero djece - šest djevojčica i jedan dječak - obitelj je Luciju prihvatila s osobitom nježnošću, kojom su ju pratili u cijelom njezinu djetinjstvu. Njezinu obitelj nisu, doduše, mimoilazili udarci sudbine i tjeskobe, ali sve se to nekako nadvladavalo majčinom promišljenošću i kršćanskim ozračjem. U dobi od šest godina Lucija je pristupila prvoj pričesti. Opis tog događaja čitatelji će moći s užitkom i radošću čitati u Sjećanjima. Kako su obiteljske prilike nalagale, Lucija je ubrzo postala pastiricom. Isprva je, od godine 1915., vodila stado na ispašu u društvu djevojčica i dječaka iz Aljustrela i okolice, dok su joj od 1917. društvo pravili samo sestrična Jacinta i bratić Francisco Marto. Te im se godine ukazala Gospa. Pri tome je Lucija bila u povlaštenu položaju - Gospa je razgovarala samo s

njom. Primljenu poruku Lucija je prenosila Jacinti i Franciscu. Ona je s njima živjela i trpjela zbog ukazanja. Samo je njoj dano da doživi starost, kako bi ispunila svoje poslanje.

Gospa je od nje zatražila neka nauči čitati. Stoga je Lucija istom nakon ukazanja pošla u školu, gdje je zbog svoje nadarenosti i dobra pamćenja vrlo brzo naučila čitati i pisati.

Nakon ukazanja Lucija je, dakako, slovila kao vidjelica i proživljavala sve nelagode koje takve osobe prate. S njom se, dakle, moralo nešto dogoditi. Novi biskup ponovno uspostavljene biskupije Leiria dao si je truda da ju pouči. Nastojao ju je skloniti od opasnosti koje slijede iz žudnje tolikih za čudesnim. Tako je ujutro 17. lipnja Lucija stupila u Kolegij sestara sv. Doroteje u Vilaru, koji se kasnije sjedinio s onim u Portu. Donosimo "opis tadašnjeg Lucijina izgleda", koji se potpuno podudara s onim na poznatim nam njezinim fotografijama: "Visoka i široka čela, velikih, smeđih, živahnih očiju, tankih obrva, plosnata nosa, širokih ustiju, debelih usana, okrugle brade. Lice izrazitog sjaja. Svijetle i nježne kose. Niska stasa, ipak povelika za njezinu dob (trinaestipol godina). Grubih crta, no dopadna izgleda. Živahna i bistra, ujedno čedna i skromna. Ruku normalne veličine, grubih od rada."

Djevojčica Lucija stupila je u kolegij u Portu u dobi od četrnaest godina i tri mjeseca. Tu je primila izvrstan duhovni i religiozni odgoj. Izobrazba je bila manjkava, ograničena na ono najosnovnije. Od početka se latila kućnih poslova. No, zbog svoje nadarenosti, dobre savjesti, ustrajnosti i iskrenog ponašanja ona je ipak stekla solidno znanje.

Lucija je već prije svoga stupanja u kolegij gojila, doduše, neodređenu želju da se posveti Bogu kao redovnica. U kolegiju je, provodeći život prožet pobožnošću, došla do dubljeg promišljaja: pomislila je na karmelićanke... No primjer njezinih odgojiteljica i njezina zahvalnost prema njima prevagnuli su te se odlučila za Institut svete Doroteje. Portugalske dorotejke u ono su vrijeme (1921. - 1925.) imale novicijat u Tuyu. U nj je osamnaestogodišnja Lucija stupila

24. listopada 1925. No prve je mjesece - od 25. listopada 1925. do 20. srpnja 1926. - kao postulantica, provela u kući u Pontevedra Travesia de Isabella II. Tu je ostala od 25. listopada do 20. srpnja, odakle je otišla u Tuy, gdje je potom započela novicijat. Redovničke je haljine obukla 2. listopada 1926. U Tuyu provela je dvije godine u novicijatu i 3. listopada 1928. položila zavjete. Ostala je u istoj kući, u zajednici sa zavjetovanim sestrama, sve do polaganja vječnih zavjeta, 3. listopada 1934. Nedugo zatim, premještena je u samostan u Pontevedri. Svibnja mjeseca 1937. vraća se natrag u Tuy, gdje ostaje sve do konca svibnja 1946., kad je poslana u Portugal. Pošto je, samo nakratko, posjetila mjesta ukazanja u Cova da Iriji i Aljustrelu, poslana je u Sardâo, u kuću u Vila Nova de Gaia kraj Porta. Tu joj se, napokon, ispunila želja za skrovitim životom i samoćom - papa Pio XII. dopustio joj je da prijeđe karmelićankama. Njima je pristupila 25. ožujka 1948. Sada živi u Coimbri, predana molitvi i pokori. Fatimski hodočasnici koji dolaze u Coimbru pohoditi tamošnji karmel slušaju njezin glas, dok moli i pjeva u koru bosonogih karmelićanki. Sestra Lucija od Prečistog Srca Marijina danas - 2004. godine - starica je u devedesetsedmoj godini života.

Lucijin književni lik

Za svekoliko pisanje o fatimskim događajima može se ponoviti nadahnuti zapis portugalskog književnika Antera de Figueireda: "Sjaj pak ove knjige, njezino očaravajuće svjetlo proistječe iz čiste, duboke i čudesno jednostavne duše vidjelice Lucije od Isusa." Spomenimo odmah kako se u Lucijinim pismima osjeća izvjesni manjak književne izobrazbe. Ipak, što bi kod drugih predstavljalo jedva popravljiv manjak, Lucija je to nadoknadila velikom prirodnom nadarenošću. Ona otvoreno i često priznaje svoju 'nesposobnost i nedoraslost'. Veli doslovno: 'Ni pravopisom nisam pravo ovladala'. Ipak, poteškoće s pravopisom nisu oslabile njezin dotjerani stil.

Njezina književna nadarenost mogla bi se ovako sažeti: jasnoća i točnost, tankoćutni i duboki osjećaji, snaga predočivanja i istinski humor umjetnika, koji pripovijedanje čini ljupkim, nježna ironija koja ne vrijeđa te izvanredno pamćenje, kad je riječ o pojedinostima i okolnostima. Dijalozi kod Lucije naviru jedan za drugim, kao da njima prisustvuje. Jasno vidi krajolike, kao da su joj tu, pred očima. Jacintu i Francisca, svoga ispovjednika i druge likove ona opisuje riječima koje otkrivaju neobičnu oštrinu psihologa. Potpuno je svjesna kako se na poje-dinim mjestima udaljuje od teme, te se veoma vješto vraća svome polazištu.

Njezin stil, doduše, nadahnut je i ponešto šarolikim samostanskim štivom. No, uvijek pobjeđuju njezina naravnost, živahnost i radost. Tko se ne bi, u predvečerje svog odlaska u Porto, rado prisjećao svojih noćnih oproštaja s dragim mjestima ukazanja? Tko se ne bi čudio ljupkosti kojom opisuje srebrne kopče na cipelama jednoga kanonika? Koga ne bi prošli trnci, dok piše "Pjesme pastira"? Lucija zna odmah istaknuti što želi i to izriče onako kako želi. Snagom žive predodžbe dovršava ono o čemu želi pisati i, makar je samostanske dužnosti ometaju, ona nastavlja svoje pisanje ne gubeći smislenu nit pripovijedanja i logiku razmišljanja. To je pak nemoguće bez velike uravnoteženosti duha.

Točno je da se sestra Lucija "osjećala nadahnutom" za pisanje, kako je običavala govoriti. Njezino uvjerenje, da pri pisanju osjeća Božju prisutnost, ne smijemo shvatiti doslovno, što znači da to nije nadahnuće slično onome u proroka, kako je shvatio jedan kritičar. Ona je pri pisanju osjećala izvjesnu Božju "podršku". Što pak pomnim iščitavanjem teksta pokazuje kako Lucija taj pojam nije shvaćala u strogom smislu, jer sama veli: "Riječ 'nadahnut' želi izreći da se iznutra osjećamo na nešto potaknuti".

Ne radi se, dakle, o "nepogrešivosti", sličnoj onom u Svetom pismu. Lucija se u mističnom izražavanju svojih doživljaja može prevariti upravo zbog poteškoća takvog "izražavanja". Kadšto i sama sumnja je li Bog doista taj koji joj govori. Drugda priznaje kako joj je nemoguće otkriti nešto što je

primila mističnom milošću. Razumna kritika nalazi kod nje pogreške u nadnevcima, događajima i okolnostima. I kada nas uvjerava kako nam u kritičnim trenucima prenosi "ipsissima verba" - riječi Majke Božje" - to u stvarnosti ne znači ništa drugo nego da se trudi ostati vjernom koliko joj je god moguće. Lucija je uvijek vjerna - kako sama kaže - smislu svojih riječi.

Lucijina nesigurnost s obzirom na nadnevke potpuno je razumljiva. S jedne strane, što su ona, Francisco i Jacinta bili dječje dobi, kad se još ne shvaća što su nadnevci dana ili mjeseca, a kamoli godine. Ona se ne sjeća nadnevaka kada se ukazao anđeo. Ona se nakon minulih desetljeća može približno sjećati samo onoga što je obuzimalo te male pastire. Glavni uzrok toj "zaboravnosti" zacijelo leži u realističnom značaju Lucijinih Sjećanja, koje su uvijek usmjerene na bitno.

Pri čitanju Lucijinih Sjećanja čitatelj ne bi smio smetnuti s uma glavno pravilo koje vrijedi za tumačenje poruka do kojih mistici dolaze u svojim nadnaravnim doživljajima: uvijek je riječ o "prijevodu", u kojemu nije nužno da sve, od riječi do riječi, odgovara božanskoj poruci. Što pak nipošto ne znači da je vjerodostojna samo obzirom na ona izvanredna ukazanja koja je sama doživjela. Još bismo, da čitatelja što bolje pripremimo za čitanje ovih čudesnih redaka, uputili na jednu poteškoću. Potrebno je razlikovati između onoga što sestra Lucija opisuje kao nebesku poruku i onoga što ona predlaže kao "prijevod" i "svoje tumačenje". Među poteškoćama tumačenja mističnoga, prvo nam se čini vjerodostojnijim od drugoga. Ako je Bog dao očit znak kojim potvrđuje svoju prisutnost u fatimskim događajima, onda je razumljivo što se izvanredno zauzeo da tu poruku, koju Marija prenosi, vjerno prenesu i po njoj izabrani vidioci. Mi kažemo da je Bog svojoj Crkvi dao vijest spasenja, što znači da tu vijest prihvaćamo istinitom i da je kao takvu, neokrnjenu, prenosimo drugima.

Luciju često vidimo kako "razmišlja" o riječima i događajima; ona ih izvanredno tumači, ali uvijek samo tumači. Stoga

riječi sestre Lucije, obzirom na to, ne trebaju neki osobiti autoritet, potreban za prvi slučaj.

Književni rod Sjećanja

Spisi koje čitatelj drži u rukama zovemo Sjećanja, jer svojom naravi sliče toj književnoj vrsti, premda nam se kadšto čine kao pisma, odnosno autobiografija.

Lucija isprva nije imala nikakve želje da stavi na papir ove čudnovate zapise. Pisala je po nalogu. Možemo biti sigurni kako sestra Lucija što takva nikad ne bi pisala na svoju ruku. Što ne znači da je tijekom pisanja nisu zahvaćale te stvari, koje je unosila u svoje djelo, te da nije osjećala kako "piše knjigu". No to je uvijek bilo nadasve spontano i jasno pisanje, dotjerana stila, koji, kao da, izvire iz sebe sama, ništa ne oponašajući. Ona je mogla biti zabrinuta za književnu vrstu svog pisanja; stoga što sama nije poznavala značenje riječi "sjećanje", osim možda kao sposobnost prisjećanja. Na jednom mjestu sama veli da nije znala kako da se postavi prema nalogu neka piše o Jacintinu životu. Stoga se, u svojoj prostodušnosti, obraća biskupu kao da mu pripovijeda čega se sjeća. Njezino pisanje, upravljeno leirijskom biskupu, možemo, dakle, smatrati i opširnim pismima. No to bi bio samo puki primišljaj, u ovom slučaju "literarni", da se nekako iziđe iz prijepora. Lucija je uistinu željela pisati samo svoja sjećanja. Stoga njezino djelo s pravom možemo nazvati "sjećanja", jer radi se doista o jednoj književnoj vrsti u kojoj pisac želi priopćiti svoja sjećanja, koja se tiču njega (ili drugih), njegovih osobnih doživljaja ili doživljaja drugih.

Ne radi se, dakle, o biografiji odnosno autobiografiji, u strogom smislu. Lucija nije kanila, niti je mogla, napisati Jacintinu odnosno Franciscovu biografiju. Kao što nikad nije kanila napisati svoju. Radi se, zapravo, o nizu sjećanja na važnije događaje iz Jacintina i Franciscova života i, naravno - makar mimo njezine volje - i svoga vlastitoga.

Biografija odnosno autobiografija razlikuju se od Sjećanja po tome što ova potonja ne žele biti ništa drugo osim

"sjećanja". Dok biografija i autobiografija, kao posebne književne vrste, teže sustavnosti te pretpostavljaju nešto više od uspomena; koriste se dokumentima. Lucija pak u svom pisanju nije koristila ništa od toga; usredotočila se jedino na svoja sjećanja. Kakvih li samo sjećanja! Radilo li se o Lucijinom odnosno Franciscovom životu, radilo se i o njezinom; a kada je riječ o "Gospinim ukazanjima", ona se prema njima ne odnosi kao prema običnim sjećanjima, nego kao prema prisutnosti koja je užgala njezinu dušu. Sama veli da su "te stvari toliko prožele njenu dušu te ih ne može zaboraviti". Stoga su Sjećanja sestre Lucije nadasve ponovno sricanje riječi duboko usađenih u njezinu dušu. Ona se, pri tom, ponaša kao da više "vidi" no što se "sjeća".

Otuda velika lakoća Sjećanja, što ih možemo, takoreći, iznutra iščitati.

Tema Sjećanja

Iako ćemo u uvodu u svako Sjećanje naznačiti njegovu glavnu temu, držimo važnim već sada na početku naglasiti glavnu namjeru tih Lucijinih Sjećanja: ona želi pokazati kako je oboje, sda već blaženih pastira, hrabro odgovorilo na molbe blažene Djevice. Nema sumnje, da su sestra i brat svojom prirodnom simpatičnošću od samog početka osvojili sve ljude koji su s njima došli u doticaj, i to još prije nego su više upoznali njihovu unutarnju ljepotu i bogatstva njihovih duša. Sama njihova vanjska pojava bila je dovoljna da bi osvojili ljude. I budući da je moguće da bi to bio prvi korak upoznavanja pastira, kako bi ih se potom marljivo naslje-dovalo, želimo objaviti jedan od najstarijih opisa koji uopće postoji. Radi se o poznatom pismu gospodina dr. Karla de Azevedo Mendesa njegovoj budućoj supruzi, u kojem on opisuje svoje dojmove prilikom posjeta Aljustrelu i Cova da Iriji 7. rujna 1917. godine. O Franciscu kaže vrlo malo. Opis je vrlo skroman, ali unatoč tomu potpun i izražajan. "... i onda je došao Francisco, s kapom prevučenom preko glave, u kratkom kaputiću, džemperu, ispod kojeg se vidjela košulja,

uskim hlačama i na kraju mali muškarac s prekrasnim licem, živim pogledom i licem fakina. Bez ikakve zbunjenosti odgovara na moja pitanja."

20 dana kasnije, 27. rujna došao je kanonik Formigão u Aljustrel ispitati djecu. Prvi je bio Francisco. Ne zanimaju nas njegovi odgovori, nego samo dojmovi spomenutog visokoobrazovanog i pobožnog svećenika. "Devetogodišnji dječak, koji bez imalo zbunjenosti ulazi u sobu u kojoj se nalazimo, ne skida kapu s glave, sigurno jer nije na to mislio da bi je morao skinuti. Pozvao sam ga da sjedne na stolicu pokraj mene, što je odmah i bez imalo sustezanja poslušao."

Pogledajmo sada opis i dojmove gospodina dr. Karla Mendesa o Jacinti. Ona je malo detaljnije opisana nego Francisco. "Jacinta je vrlo mala, bojažljiva i odmah je došla k meni. Odmah sam je posjeo na jednu škrinju i sjeo kraj nje. Onda sam je točno promatrao, onako kako sam želio. Kažem Ti da je pravi anđeo. Crvena marama obavijena oko glave i otraga svezana u čvor - stara i već iznošena marama; bluzica koja i nije baš bila čista kad ju je obukla; blijedocrvena, vrlo široka suknja kao što je ondje običaj. Tu Ti je odijelo anđela! ... Želim ti opisati njezino lice; ali uvjeren sam da to mogu samo nepotpuno, ali nadam se barem približno... Marama, kako ju je svezala, još je više pokazivala crte njezina lica; crne oči ushićene živosti, anđeoskog izražaja, s dobrotom koja bi nas mogla zavesti; ima nešto sasvim neobično u sebi, što nas - ne znam zašto - tako jako fascinira; vrlo je sramežljiva; jedva da smo čuli ono malo što je govorila kao odgovor na moja pitanja. Nakon što smo se neko vrijeme zabavljali - razgovarajući, pišući i (nije se smijala!) igrajući se, došao je i Francisco. Jacinta je počela pokazivati malo više povjerenja. Ubrzo je došla i Lucija. Ne možeš si ni zamisliti Jacintinu radost kad ju je ugledala! Bila je puna radosti, otrčala je k njoj i više ju nije puštala. Bila je to očaravajuća slika!"

I gospodin dr. Formigão: "Zove se Jacinta de Jesus i ima 7 godina ... prilično je velika za svoje godine, pomalo nježna,

ali ne može se reći da je mršava; ima lijepo profilirano lice, crno-smeđu boju kože i vrlo je jednostavno obučena. Suknja joj je visjela do gležnja. Slika potpuno zdravog djeteta. Pokazuje potpunu normalnost u svojoj psihičkoj i moralnoj cijelosti.”

TRICESIMO SETIMO ANO—N.º 12:876 Numero avulso 1 centavo (10 réis) Segunda-feira, 15 de outubro de 1917

O SÉCULO

ALEMÃES E AUSTRIACOS

AS ELEIÇÕES SUPLEMENTARES DE HONTEM

COISAS ESPANTOSAS!

COMO O SOL BAILOU AO MEIO DIA EM FÁTIMA

Novine “O SÉCULO” objavile su 15. listopada 1917. godine prvi put fotografiju vidjelaca i cijeloj zemlji objavile “zapanjujuću stvar da je oko podneva u Fatimi zaplesalo sunce”.

Troje vidjelaca Francisco (9), Lucija (10) i Jacinta (7) na mjestu male česmine nad kojom im se od svibnja do listopada 1917. godine svakog trinaestog u mjesecu ukazivala presveta Djevica.

Ovu su kapelicu na mjestu ukazanja sagradili ljudi 1918. godine.

Ovaj kip stoji od 13. lipnja 1920. u kapelici, a 13. svibnja 1946. kardinal Masella svečano ju je okrunio skupocjenom krunom. U tu krunu ugrađen je metak koji je poslije atentata na papu 13. svibnja 1981. ostao u vozilu.

Troje pastira ispod luka koji je podignut na mjestu ukazanja 13. listopada 1917.

Prozor zatvora u Vila Nova de Ourem, u kojem je troje vidjelaca 13. kolovoza 1917. bilo zatočeno.

Kapelica na mjestu ukazanja "Valinhos".

Na putu kojim su često išli pastiri podignut je mađarski kri•ni put. On spaja dolinu u kojoj se dogodilo ukazanje s ostalim mjestima ukazanja i s Aljustrelom, mjestom stanovanja vidjelaca.

Lucijina roditeljska kuća

Franjina i Jacintina roditeljska kuća

Maria Rosa, Lucijina majka (1869.-1942.) s članovima obitelji i gostima.

Franjina i Jacintina obitelj: Majka Olimpia de Jesus (+1956.), otac Manuel Pedro Marto (+1957.) i njihova braća.

Fatimska •upna crkva u vrijeme ukazanja.

Ovdje su vidioci bili kršteni.

Kip Kraljice krunice u •upnoj crkvi.

Troje vidjelaca u •upskom dvorištu.

Manuel Marques Ferreira, fatimski •upnik (1914.-1919.)

P. Faustino José Jacinto Ferreira, •upnik u Olivalu.

Dr. Manuel Nunes Formigão više je puta preslušavao djecu

P. Cruz prvi je saslušao Lucijinu ispovijed

Troje vidjelaca u vrtu obitelji Marto (Fotografija P. Joel)

Lucija i Jacinta u Reixidi
(rujan 1917.)

Francisco

Loca do Cabeço

Spomenik u Loca do Cabeço prikazuje treće ukazanje anđela

Zdenac u Lucijinom dvorištu, gdje se anđeo drugi put ukazao.

Prikaz ukazanja na zdencu

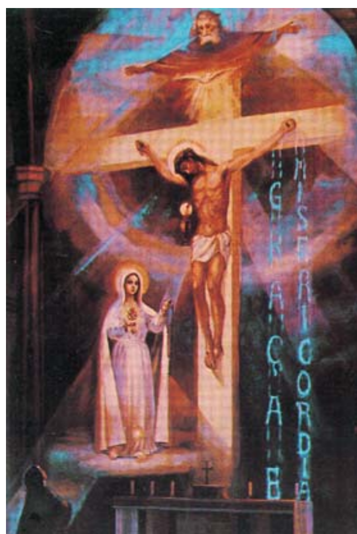
U toj Lucijinoj sobici u Pontevedri ukazala se Majka Bo•ja 10. prosinca 1925. i molila da se vrši pokornička pričest svake prve subote u mjesecu

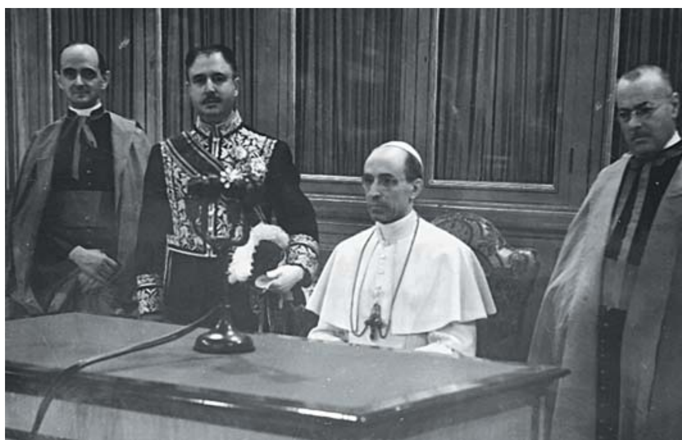
Sobica se pregradila u kapelicu

U samostanu dorotejki u Tuyu ukazala se Bla•ena Djevica Luciji 13. lipnja 1929. i tra•ila posvećenje Rusije po Svetom Ocu.

Vizija Presvetog Trojstva u Tuyu.

Kako bi ispunio Marijinu molbu, Papa Pijo XII. preporučio je 31. listopada 1942. čitavo čovječanstvo Bezgrješnom Srcu Marijinu

Papa Ivan Pavao II povjerio je 25. o•ujka 1984., u jedinstvu sa svim biskupima Crkve, svijet, a posebno Rusiju, Bezgrješnom Srcu Marijinu.

José Alves Correia da Silva, biskup u Leiriji preuzeo je1944. godine od sestre Lucije treći dio fatimske tajne, a kardinal Sodano objavio je njezin sadr•aj 13. svibnja 2000. godine u Fatimi.

Ovaj prikaz trećeg dijela fatimske tajne napravio je prema Lucijinom kazivanju arhitekt Júlio Gil.

Ulje na platnu: prema Lucijinom kazivanju ukazanje Majke Bo•je 13. lipnja 1917. godine, naslikala sestra M. Conceição

Neraspadnuto Jacintino tijelo prilikom otvaranja lijesa 12. rujna 1935. godine.

Franjini posmrtni ostaci prilikom kanonske identifikacije 17. veljače 1952. godine.

Poslije proslave proglašenja bla•enim papa Ivan Pavao II. posjetio je grobove novih bla•enika.

Proglašenje bla•enim Franje i Jacinte 13. svibnja 2000 po papi Ivanu Pavlu II.

Susret Lucije s papom Ivanom Pavlom II. 13. svibnja 2000. godine u Fatimi. U času proglašenja bla•enim nepregledno mnoštvo hodočasnika u svetištu oduševljeno je zapljeskalo.

Karmel u Coimbri, u kojem sestra Lucija •ivi od 25. o•ujka 1948.

Prvi kip srca Marijinog napravljen je prema Lucijinom opisu

Lucija je 16. svibnja 2000. godine smjela ponovno vidjeti roditeljsku kuću i mjesta ukazanja.

PRVO SJEĆANJE

UVOD

Ovo, jamačno, nije prvo što je sestra Lucija napisala, već je to prvi njezin opsežniji spis stavljen na papir. Otprije imamo pisma, puno pisama, ispitivanja, izvješća i tome slično. Sada pak pred nama leži odulji i važan dokument.

Kako je nastao taj dokument, koji Lucija nije pisala na svoju ruku? Dvanaestoga rujna 1935. preneseni su Jacintini posmrtni ostaci iz Vila Nova de Ourém na fatimsko groblje. Tom prigodom snimljene su mnoge fotografije Jacintinih posmrtnih ostataka. Biskup je neke od njih poslao Luciji, koja se tada nalazila u samostanu u Pontevedri. U zahvali na toj pošiljci, Lucija 17. studenoga 1935., među ostalim, kaže:"Srdačno zahvaljujem na fotografijama; ne mogu reći svoj sud o njima, osobito o onima koje se odnose na Jacintu. Toliko su me se dojmile te bih voljela odmaknuti platno koje ju pokriva i vidjeti ju cijelu; u meni se budi znatiželja kojom bih najradije otkrila tijelo, nesvjesna kako se radi samo o slici. Koje li radosti ponovno vidjeti najprisniju prijateljicu svoga djetinjstva! Premda još dijete, ona je već tada bila vična u krjepostima, kojima je iskazivala svoju ljubav kroza žrtvu prema Bogu i presvetoj Djevici..."

To proživljeno sjećanje na njezinu sestričnu, malu Jacintu, bilo je biskupu povodom da Luciji naloži neka stavi na papir sva svoja sjećanja o Jacinti. I Lucija je, doista, u roku od desetak dana - počevši u Drugom tjednu došašća i završivši na sam Božić 1935. - uspjela sve staviti na papir. U jednom dahu oslikala je Jacintin lik, do dna prožet fatimskim svjetlom, svjetlom Bezgrješnog Srca Marijina. Svrha tog pisanja bila je nadasve u tome da Lucija pruži svoju sliku o Jacinti, kakvu je zadržala u svojim sjećanjima.

Lucija, dakle, nije imala nakanu pisati "povijest" ukazanja. Ukazanja su tek okvir u kojem nastaje Jacintin lik. Stil je nadasve jednostavan, mjestimice, gledom na okolnosti i sadržaj - mogli bismo reći - "djetinji". Što pak nipošto ne znači kako je Lucija izgubila stvaran osjećaj za događaje o kojima govori.

PREDGOVOR

1. Molitva i poslušnost

J.M.J.

Preuzvišeni gospodine biskupe![1]

Pošto sam se utekla Presvetom Srcu Isusovu i Prečistom Srcu Marije, naše Majke, i pred svetohraništem prosila prosvjetljenje i milost da ne pišem ništa što ne bi bilo jedino na čast Isusu i presvetoj Djevici, započinjem ovaj posao mimo svoje volje, jer o Jacinti ne mogu reći ništa što se neposredno ili posredno ne bi moglo odnositi i na moju malenkost.

Ipak izvršavam volju preuzvišenoga gospodina, jer njegova volja za mene je i volja dobrog Boga.

Započinjem, dakle, svoj posao i molim Presveto Srce Isusovo i Prečisto Srce Marijino neka ga blagoslove i prime kao čin poslušnosti za obraćenje grješnika, za koje se ova duša[2] tako često žrtvovala.

Znam, preuzvišeni gospodine, da od mene ne očekujete zaokružen i potpun opis, ta znane su Vam i moja nesposobnost i moja nedostojnost. Vašoj Preuzvišenosti ispričat ću sve što je o Jacinti ostalo u mom sjećanju. Dobri Bog dao mi je milost da budem njezina najprisnija prijateljica, prema kojoj, na osnovi svoga visokog mišljenja o njezinoj svetosti, gajim najveću naklonost i poštovanje.

2. Nešto se mora prešutjeti.

Uz najbolju volju, odano Vas molim, preuzvišeni gospodine biskupe, dopustite mi da neke stvari zadržim za sebe, odnosno da se pročitaju nakon moga prijelaza u vječnost, jer se odnose i na mene. Neka se Vaša Preuzvišenost ne čudi što sam čitanje

[1] *Msgr. José Correira da Silva, prvi biskup ponovno uspostavljene biskupije Leiria (1872. - 1957.), kojoj pripada Fatima.*

[2] *Misli na Jacintu (op. prev.).*

nekih tajni odlučila sačuvati za vječni život. Nemam li u tome primjer presvetu Djevicu? Ne kaže li nam Evanđelje kako je Marija te stvari pohranila u svoje srce?[3] I tko bi mogao te tajne božanskog milosrđa bolje pohraniti nego njezino Prečisto Srce? Ono ih, dapače, čuva pohranjene u ograđenom vrtu, da bi ih, potom, unijelo u palaču božanskoga Kralja.

Još uvijek se sjećam savjeta koji mi je, u mojoj jedanaestoj godini, dao jedan časni svećenik. Poput tolikih, i on me došao ispitivati. Pitao me, tako, i o jednoj stvari o kojoj se nisam htjela izjasniti. Iscrpivši svu zalihu pitanja i ne dobivši zadovoljavajući odgovor o toj stvari, dok me je blagoslivljao, reče mi da je možda shvatio kako je dirnuo u prilično osjetljivu točku:

– Dobro postupaš, mala moja kćeri. Tajna kraljeve kćeri mora ostati skrivenom duboko u srcu.

Značenje tih riječi tada nisam razumjela, ali sam shvatila kako cijeni moje ponašanje, a njegove riječi - budući ih nisam zaboravila - sada razumijem. Taj časni svećenik bio je tadašnji dekan u Torre Novas.[4] Taj velečasni gospodin, doduše, ne zna koliko su te njegove riječi mojoj duši učinile dobra te ga, stoga, nosim u zahvalnu sjećanju.

Jednom sam čak, zbog te svoje suzdržanosti, ne znajući što bih trebala odgovoriti na pitanje o tome je li najsvetija Djevica još nešto rekla, potražila savjet u jednog svećenika na glasu svetosti. Taj nam je gospodin, tadašnji dekan u Olivalu[5], rekao:

– Djeco moja, Bogu i sebi činite dobro, dok čuvate tajnu u svojoj duši. Pita li vas tko o tome, vi odgovorite: Da, rekla je još nešto, ali to je tajna. Koliko god vas još o tome ispitivali, mislite na tajnu koju vam je povjerila "Gospa"[6] i recite: Naša Draga Gospa rekla nam je da o tom nikome ne govorimo, zato čuvamo tajnu. Tako ćete sačuvati svoju tajnu pod zaštitom presvete Djevice.

[3] *Lk 2,19.51.*

[4] *P. António Oliveira († 1962.), u to vrijeme dekan u Torres Novas.*

[5] *P. Faustino José Jacinto Ferreira († 1924.).*

[6] *"Senhora" - tako govori Lucija od početka ukazanja. U hrvatskom prijevodu to znači "Gospođa", "Milostiva". Ovdje upotrebljavamo izraz, doduše, pučki - "Gospa" (op. prev.).*

O, kako dobro razumijem tumačenje i pouku tog velečasnog starca! Potrošila sam već dosta vremena za uvod te ćete, Preuzvišeni, reći kako ne razumijete svrhu toga što ovdje činim. Od sada ću nastojati opisati sve čega se sjećam iz Jacintina života. Budući da nemam slobodna vremena, u slobodnim ću satima na listu papira, olovkom skrovito ušivenom u odjeći, prisjećati se i bilježiti sve što Presveto Srce Isusovo i Marijino žele da se sjetim.

3. Jacinti usrdno

O ljubljena Jacinto,
koja si kročila zemljom,
jedva je dodirujući,
s najdubljim bolom Isusa ljubeći,
ne zaboravi prošnju
kojom te moljah:
budi mojom prijateljicom
na prijestolju Djevice Marije.
Krinu nedužnosti, dragulju najsjajniji,
o, ti koja proslavljena
na nebu stoluješ,
serafe ljubavi,
sa svojim malim bratom
moli se za me kod Gospodina.[7]

I. OSLIK JACINTINA KARAKTERA

1. Narav

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Francisco i Jacinta nisu mi, prije događaja koji su uslijedili 1917., bili draži od ostale djece. Bili smo, dakako, rodbinski povezani.

[7] *Lucija je unatoč manjkavog školovanja imala poetske nadarenosti. Pisala je mnoge pjesme.*

Dapače, Jacintina prisutnost, njezina osobita razmaženost, bila mi je kadšto neugodna. Mala prepirka, do koje dolazi u igri djece, bila je dovoljna da se, uvrijeđena, povuče u kut. A da se ponovno privoli za igru, nisu pomagale ni najnježnije riječi koje djeca u takvim zgodama iznalaze. Trebalo joj je prepustiti da sama odabere i igru i drugove s kojima će se igrati. Ipak, ona je već tada imala dobro srce. I dobri ju je Bog obdario blagom i povjerljivom naravi, koja ju je činila obljubljenom i privlačnom. Ne znam zašto, no Jacinta i njezin brat gojili su prema meni osobitu naklonost i uvijek su me zvali da se igram s njima. Nisu se voljeli družiti s drugom djecom te su me molili da odlazim s njima do zdenca, koji se nalazio u stražnjem dijelu vrta mojih roditelja.

Tu bi Jacinta odabirala igre kojima smo se igrali. Njezine obljubljene igre uvijek su bile one s kamenčićima i pucetima. Igrala bi se sjedeći na zdencu, pokrivenom kamenom pločom, u sjeni krošanja jedne masline i dviju šljiva. U igri puceta nerijetko sam upadala u veliku nevolju; kad bi me moji pozvali k stolu, na mojoj haljini više i nije bilo puceta. Jacinta je obično pobjeđivala i uzimala mi puceta, te me je, stoga, moja majka karala. Morala mi ih je ponovno prišivati. A kako sam došla do toga da mi ih Jacinta vrati? Uz to što je bila uvredljiva, Jacinta je imala još jednu manu - škrtost. Puceta koja bi u jednoj igri dobila, nije htjela vratiti, kako bi ih mogla zadržati za slijedeću. Istom, pošto bih joj zaprijetila da se više neću igrati s njome, vratila bi mi moja puceta. Nerijetko se dogodilo da nisam mogla posve ispuniti želju svoje male prijateljice.

Kako je od mojih starijih sestara jedna bila tkalja, a druga krojačica, te su ostajale kod kuće, susjede, kad bi morale u polje, molile su moju majku da se njihova djeca igraju sa mnom u našem dvorištu, pod paskom mojih sestara. Moja je majka pristajala na to, makar je to za moje sestre bio nemalen gubitak vremena. Meni je bila dužnost igrati se s tom djecom i paziti da ne padnu u dvorišni zdenac. Tri velike masline štitile su djecu od sunčeve jare. Njihove grane služile su nam kao ljuljačke, a staro gumno kao blagovalište.

Kad me, tako, jednog dana, došavši s malim bratom, Jacinta pozvala u naše skrovište, rekla sam da ne mogu poći jer mi je majka naredila ostati u kući. Nevoljko je pristala da se sa svojim bratom pridruži našoj igri. Za vrijeme poslijepodnevnog počinka, naročito u korizmi, moja je majka nas djecu podučavala kršćanskom nauku.

– Da me ne bude sram, ako vas gopodin župnik pod uskrsnom ispovijedi nešto pita.

Tako su sva djeca prisustvovala našem vjeronauku. Jacinta također.

2. *Tankoćutnost*

Jednog dana, jedno se dijete potužilo kako neki dječak govori nepristojne riječi. Moja je majka strogo ukorila tog dječaka i rekla da se takve ružne stvari ne smiju raditi, da je to grijeh i da Mali Isus to ne voli. Da ljude koji griješe šalje u pakao, ako se ne ispovijede. Jacinta tu poduku nije zaboravila. Prvom zgodom, kad su se djeca opet sastala, ona je upitala:

– Pušta li te danas tvoja majka da pođeš s nama?

– Ne!

– Onda idem s Franciscom u naše dvorište.

– A zašto ne bi ostala ovdje?

– Mojoj majci nije drago da ostanemo ovdje, dok su tu druga djeca. Ona kaže neka ostanemo u našem dvorištu. Ne želi da učimo ružne stvari, koje su grijeh i koje Mali Isus ne voli.

Zatim mi je tiho šapnula u uho:

– Ako te majka pusti, hoćeš li poći k meni doma?

– Da!

– Onda idi i pitaj ju.

Uzela je svoga brata za ruku i pošla kući.

Kako sam već rekla, jedna od njezinih najdražih igara bila je igra na zaloge. Kao što je Vašoj Preuzvišenosti, jamačno, poznato, pobjednik nalaže poraženomu bilo što, čega se sjeti. Ona je voljela poraženomu zapovijediti da trči za leptirom, dok ga ne uhvati. Drugda bi zapovijedila da joj nabere određeno cvijeće. Jednom smo se, tako, igrali u dvorištu mojih

roditelja, kad je meni dopalo da joj nešto zapovijedim. Moj brat sjedio je za stolom i upravo nešto pisao. I ja sam joj naložila neka ga zagrli i poljubi. Na to je odvratila:

– To ne! Naloži mi nešto drugo! Zašto mi ne naložiš da poljubim Otkupitelja, koji visi tamo?

Bilo je to raspelo, obješeno na zidu.

– Dobro, možeš – odgovorih joj – popni se na stolicu, skini ga, zagrli, triput poklekni i daj mu tri poljupca; jednoga za Francisca, jednoga za mene i jednoga za sebe.

– Našega Gospodina poljubit ću koliko god puta želiš.

Potrčala je do raspela. Poljubila ga i zagrlila s tolikim predanjem koje do danas nisam zaboravila. Zatim je pažljivo motrila raspelo i upitala:

– Zašto je Naš Gospodin pribit na križ?

– Jer je umro za nas.

– Pričaj mi, kako se to dogodilo.

3. Pobožnost prema Raspetom Otkupitelju

Moja je majka navečer uvijek pripovijedala priče. Uz priče o čarobnim vilama, zlatnim princezama, kraljevskim golubićima, koje su mi također pričali moj otac i moje starije sestre, moja je majka pripovijedala priče o Isusovoj muci, priču o Ivanu Krstitelju i druge. Tako sam znala priče o muci Našega Gospodina jednako kao druge. I budući da sam trebala samo jednom čuti, pa da ponovim sve potankosti, počela sam svojim drugovima pričati "Priču o Našem Gospodinu"; tako sam to nazvala. Kad je, tako, jednom nadošla moja sestra[8] i u našim rukama ugledala raspelo[9], uzela nam ga je, ukorila me i rekla kako ne želi da diramo svete stvari. Jacinta je ustala, prišla mojoj sestri i rekla:

– Nemoj ih grditi, Marija. Ja sam to učinila, ali neću više nikada.

[8] *Maria dos Anjos, najstarija Lucijina sestra. (†1986)*

[9] *Danas se to raspelo može vidjeti u Lucijinoj rodnoj kući.*

Moja ju je sestra poljubila i zapovjedila nam da se igramo vani, jer da u kući nećemo ništa ostaviti na svome mjestu. Tako smo nastavili svoju priču na onom zdencu, kojeg sam Vam već spomenula, skrivenom među kestenovim stablima, hrpom kamenja i kupinovim žbunjem. Stoga smo, koju godinu potom, taj zdenac izabrali za mjesto naših razgovora, žarke molitve i, da Vam, Preuzvišenosti, po istini velim, i naših suza, koje, kadšto, bijahu doista gorke. Svoje smo suze miješali s vodom i pili ih s istog izvora u koji smo ih isplakali. Nije li taj zdenac imao biti slikom Marije, u čije smo Srce lili suze i iz njega crpili utjehu?

No, vratimo se našoj priči. Slušajući o mukama Našega Gospodina, malena se ganula i plakala. Često me, zatim, molila da joj sve još jednom ispripovijedim. Plakala je sućutno i govorila:

– Naš jadni Otkupitelj! Nikad više neću počiniti grijeh; ne želim da naš Otkupitelj trpi.

4. Osjetljivost

Malena je i navečer rado dolazila na gumno iza naše kuće motriti zalazak sunca i zvjezdano nebo. Oduševljavala se lijepim noćima jasne mjesečine. Prepirali smo se međusobno oko toga tko može pobrojati zvijezde, koje su, kako smo govorili, anđeoske svjetiljke. Mjesec je bio svjetiljka Naše Drage Gospe, a sunce Našeg Otkupitelja. Jacinta bi kadšto govorila:

– Draža mi je svjetiljka Naše Drage Gospe, koja, za razliku od one u Našeg Otkupitelja, niti gori niti blliješti.

Sunce je kod nas, pokadšto, doista pržilo, a malena, kako je bila slabašna stasa, nije podnosila vrućinu.

5. Dječja kateheza

Moja je sestra pripadala Bratstvu Srca Isusova te me je uvijek vodila sa sobom na svečanost prve pričesti; i nakon što sam svoju već obavila.

Jednom je moja tetka povela i svoju malu kćer da vidi tu svečanost. Malena je vidjela anđele kako prosipaju cvijeće. Otada je, s vremena na vrijeme, običavala iskradati se iz naše igre; nabrala bi pregaču cvijeća i posipavala me njime.

– Jacinta, zašto to činiš?

– Činim isto što i mali anđeo. Prosipam cvijeće.

Moja je sestra jednom godišnje, za blagdan, možda je to bilo Tijelovo, običavala pomagati pri opremanju malih anđela, koji su išli u procesiji ispred baldahina i prosipali cvijeće. Budući da sam i ja bila uvijek među njima, jednom sam, dok mi je sestra izabirala haljinu, pričala Jacinti o skorom blagdanu, kada ću i ja Isusu u čast prosipati cvijeće. Nato je malena od mene zaiskala da molim svoju sestru neka povede i nju. Molbu smo iznijele zajedno. Moja je sestra pristala. Izabrala joj je haljinu i vježbajući nas tumačila nam kako ćemo prosipati cvijeće Malom Isusu u čast. Jacinta je upitala:

– Hoćemo li ga vidjeti?

– Da – odgovorila je moja sestra - gospodin župnik će ga nositi.

Jacinta je skakala od zadovoljstva i stalno pitala kad li će taj blagdan doći.

Konačno je došao taj željkovani dan. Malena se sva rascvala od sreće. Poredali su nas obje s jedne strane oltara; išle smo zajedno i u procesiji, ispred baldahina, svaka sa svojom košaricom cvijeća. Na mjestu koje mi je sestra pokazala prosipala sam Isusu cvijeće. No, makar sam Jacinti raznim znakovima pokušavala objasniti neka i ona čini isto, nije prosula ni jednu laticu. Svejednako je promatrala samo župnika - i ništa više. Nakon obreda, moja ju je sestra povela iz crkve i pitala:

– Jacinta, zašto nisi Isusu prosipala cvijeće?

– Jer ga nisam vidjela.

Zatim se obratila meni:

– Jesi li vidjela Malog Isusa?

– Nisam. Ne znaš li da se Mali Isus u hostiji ne vidi, da je skriven? To je Isus, koga primamo u pričesti.

– I ti, dok ideš na pričest, razgovaraš s njime?

– Da!

– A zašto ga ne vidiš?

– Jer je skriven.

– Molit ću svoju majku da me povede na pričest.

– Gospodin župnik neće ti ju dati, dok ne navršiš deset godina.[10]

– Ali, ni ti nemaš toliko, a već ideš na pričest.

– Jer znam cijeli katekizam, a ti ga ne znaš.

Tada me zamolila da ju podučavam. Tako sam postala katehisticom svojim drugovima, Jacinti i Franciscu. Oboje su učili s osobitim oduševljenjem. Premda sam, doduše, znala odgovore na sva pitanja, još se sjećam da sam ih učila samo neke stvari, te mi je Jacinta jednom rekla:

– Uči nas i drugo, te su nam stvari već poznate.

Moram priznati da nisam znala kako dalje, ako me pitanjem netko ne podsjeti, te sam odvratila:

– Moli svoju majku neka te pusti u crkvu, da naučiš.

Oboje su, u vrućoj želji da što prije prime skrivenoga Isusa, kako su ga zvali, pošli svojoj majci i iznijeli joj svoju molbu. Moja tetka se složila, no puštala ih je samo rijetko, uz ispriku:

– Crkva je prilično daleko, vi ste još premali, a gospodin župnik ionako će vam dati pričest tek pošto navršite deset godina.

- Jacinta! Kako mogu toliki ljudi u isto vrijeme primiti skrivenog Isusa? Dobije li svatko samo komadić?

- Ne! Ne vidiš li da ima puno hostija i da je u svakoj Mali Isus?

Kolike sam joj gluposti uspjela reći!

6. *Mala pastirica*

Preuzvišeni gospodine biskupe, ja sam, međutim, dosegla godine u kojima je moja majka običavala svoju djecu slati za stadom. Moja sestra Karolina[11] navršila je trinaest godina, te je morala raditi. Stoga mi je majka povjerila brigu oko našeg

[10] *Jacinta se rodila 11. ožujka 1910.*

[11] *Umrla je godine 1994.*

stada. S time sam upoznala svoje drugove, rekavši im da se od sada s njima više neću moći igrati. No, maleni se s time nisu željeli složiti. Pošli su svojoj majci i molili ju neka ih pusti sa mnom, s čime se ona nije složila. Tako smo se morali rastati.

Čekali su me skoro svake večeri, na cesti. Potom smo pošli na gumno, skakali uokolo i čekali da nam Naša Draga Gospa i anđeli upale svjetiljke i stave ih u naš prozor, da nam svijetle. Kad ne bi bilo mjeseca, mislili smo da je Našoj Dragoj Gospi uzmanjkalo ulja.

Moji su se maleni teško privikavali živjeti bez mene, svoje drugarice. Zato su neprestano i uporno molili svoju majku neka ih pusti da i oni idu za stadom. I makar su bili nedorasli, moja im je tetka prepustila brigu oko ovaca, možda samo da se riješi njihovih stalnih moljakanja. Ushićeni od radosti, donijeli su mi tu vijest, te smo se stali dogovarati kako ćemo svaki dan zajedno tjerati svoja stada. Svatko je u određeno vrijeme, kad bi ga majka poslala, trebao izvesti svoje stado i čekati kod Barreira, dok ostali ne dođu. Barreiro smo zvali baru na podnožju brda. Pošto bismo se sabrali, dogovorili smo se kamo ćemo na ispašu toga dana; a pasli smo sretni i zadovoljni, kao da je najveći blagdan.

Tu smo, preuzvišeni gospodine biskupe, vidjeli Jacintu u njezinom novom, pastirskom životu. Ovce smo naviknuli na to da im podijelimo svoju večeru. Tako se ovce nisu udaljavale od nas, te smo se na paši mogli bezbrižno igrati. Jacinta je uživala osluškujući jeku u udolini. Stoga smo se rado verali po stijenama i natjecali se u izvikivanju imena. Najbolje je odjekivalo ime Marija. Jacinta bi, kadšto, iz svega glasa izrekla cijelu "Zdravomariju", i to tako da bi slijedeću riječ podviknula istom pošto bi joj se prethodna jekom vratila.

Često smo se dozivali i pjesmama. Umjesto svjetovnih, od kojih smo, nažalost, znali mnoge, Jacinta je radije pjevala "Salve Nobre Padroneira", "Virgem Pura" i "Anjos, Cantai Comigo". Rado smo i plesali. Svaka bi nam, naime, svirala, kojom su se služili pastiri, bila dovoljna da zaplešemo. Premda je još bila mala, Jacinti se plesanje osobito svidjelo.

Predvečer smo morali izmoliti krunicu, tako nam je bilo naređeno. No, kako nam je vrijeme bilo dragocjeno za igru, to smo se dosjetili da krunicu izmolimo što hitrije. Prebirući zrnca govorili smo samo: "Ave Maria, Ave Maria, Ave Maria". A, nakon što bismo došli do kraja otajstva, u nedugoj smo stanci jednostavno spomenuli samo "Oče naš". I tako smo, u hipu, izmolili krunicu.

Jacinta je također voljela hvatati malešne janjce; grlila ih, cjelivala i navečer nosila na ramenima, da se do doma ne izmore.

Kad smo se jednom vraćali kući, Jacinta je stala u sredinu stada.

– Jacinta – pitala sam – zašto hodaš usred stada?

– Da činim isto što i naš Otkupitelj koji, kako sam vidjela na jednoj sličici, također stoji među ovcama, dok jednu nosi na ramenima.

7. *Prvo ukazanje*

Tako je, otprilike, preuzvišeni gospodine biskupe, Jacinta provela prvih sedam godina svoga života, dok nije svanuo trinaesti svibnja 1917.; rijetko lijep dan.

Toga smo dana, slučajno, ako u planovima božanske Providnosti postoje slučajevi, odlučili za naša stada potražiti pašu na imanju mojih roditelja, zvanom Cova da Iria. Sastali smo se, kao obično, kod Barreira, o čemu sam Vam, Preuzvišenosti, već pričala, i dogovorili na kojem ćemo pašnjaku pasti. Do Cova da Irije morali smo ići pasući, što je udvostručilo naš put. Morali smo ići polako, da putem ovce mogu pasti; stigli smo oko podneva.

Ne smatram potrebnim pričati o tome što se tog dana dogodilo; bilo bi to gubljenje vremena, budući da je Vašoj Preuzvišenosti sve već poznato. Jednako mi se čini izgubljenim vrijeme koje, kad se ne bi radilo o poniznosti, tratim pišući ovo, budući da ne vidim koju korist Vaša Preuzvišenost može iz toga izvući, osim nekih spoznaja o nedužnosti ove duše.

Prije nego što Vam, Preuzvišenosti, počnem pričati čega se iz novog dijela Jacintina života sjećam, dužna sam reći kako među porukama Naše Drage Gospe ima stvari koje smo primili pod uvjetom da ih nikome ne odamo. Sada kao da sam prisiljena nešto otkriti, kako bih pojasnila Jacintinu veliku ljubav prema Isusu, prema njegovim mukama i prema grješnicima, za čiji se spas često žrtvovala. Vašoj Preuzvišenosti, jamačno, poznato je kako Jacinta nije bila osoba koja bi toliku radost zadržala samo za sebe, ali je ipak odlučila da, prema našem dogovoru, nikome ništa ne kazuje.

Kad smo onog poslijepodneva, čudom zatečeni, potpuno utonuli u mir i razmišljanje, Jacinta je od časa do časa oduševljeno ponavljala:

– O, lijepe li Gospe!

– Vidim već - rekoh joj – da ćeš o tome nekom pričati.

– Ne, nikome neću ništa reći – odgovorila je. – Možeš biti mirna.

Kad je sutradan dotrčao njezin brat i kazao mi da je Jacinta navečer doma sve ispripovijedala, odmah sam prekorila Jacintu:

– Vidiš, baš sam to mislila – rekoh.

– U meni je nešto što me jednostavno sili da govorim - odgovorila je suznih očiju.

– Nemoj više plakati, i ni riječi više o Gospi koja nam se ukazala.

– Ja sam već rekla. Rekla sam kako nam je Gospa obećala da će nas povesti u nebo.

– I to si već morala odati.

– Oprosti mi, nikom više neću ništa reći.

8. Razmatranje o paklu

Pošto smo stigli do pašnjaka, Jacinta je, zamišljena, sjela na jedan kamen:

– Idemo se igrati, Jacinta!

– Danas mi se ne igra.

– Zašto se ne želiš igrati?

– Jer razmišljam. Gospa nam je rekla da molimo krunicu i žrtvujemo se za obraćenje grješnika. Budemo li sada molili krunicu, morat ćemo izmoliti cijelu “zdravomariju” i cijeli “očenaš”. Ali, u čemu ćemo se žrtvovati?

Francisco je brzo iznašao žrtvu.

– Dat ćemo svoju užinu ovcama. Naša žrtva bit će: ništa ne jesti.

Začas smo svoju užinu dali ovcama. I tako smo proveli taj dan posteći, strože negoli u ikojem kartuzijskom samostanu. Jacinta je i dalje, utonuvši u misli, sjedila na svome kamenu i upitala:

– Gospa nam je rekla da mnoge duše idu u pakao. A što je pakao?

– Pakao je kao grotlo puno nemani i kao velika lomača (tako mi je majka govorila), kamo ide grješnik koji ne ispovijedi svoje grijehe; u toj vatri on ostaje zauvijek.

– I nikad se, nikad neće spasiti?

– Ne!

– Niti nakon puno, puno godina?

– Ne. Pakao ne prestaje.

– Ni nebo ne prestaje?

– Tko dođe u nebo, ostaje u njemu zauvijek.

– I onaj koji dođe u pakao, također?

– Ne razumiješ li da su pakao i nebo vječni, da nikad ne prestaju?

Tada smo prvi put razmatrali o paklu i vječnosti. Jacinte se najviše dojmila vječnost. Te bi, kadšto u igri, pitala:

– Gledaj sad, pakao ne prestaje ni nakon puno, puno godina?

Drugda:

– I ljudi koji u paklu gore, zar ne umiru? Ne pretvaraju se u pepeo? Hoće li koga, koji se puno moli za oproštenje svojih grijeha, Naš Gospodin spasiti odande? Niti našim žrtvama? Jadnici! Moramo moliti i žrtvovati se za njih.

Zatim bi nastavila:

– Kako je Gospa dobra! Već nam je obećala da će nas povesti u nebo.

9. Obraćenje grješnika

Jacinta je žrtvu za obraćenje grješnika uzela tako ozbiljno te ju u nijedoj prilici nije izostavila. Tada su neka djeca iz Moite[12] prosila po kućama. Sreli smo ih jednog dana, dok smo išli za svojim ovcama. Ugledavši ih, Jacinta nam reče:

– Podijelimo svoju užinu ovoj djeci, učinimo to za obraćenje grješnika.

Potrčala im je ususret i dala im užinu. Poslije podne reče mi da je gladna. Bilo je ondje stabala masline i hrasta. Žir je bio još prilično zelen. Ja sam ipak mislila da ga možemo jesti. Francisco se popeo na maslinu želeći napuniti džepove zrelim plodovima, no Jacinta je predložila da jedemo gorki žir i tako se žrtvujemo. Svakog poslijepodneva, naime, hranili smo se žirom. Jacinti je to bila najobičnija žrtva. Kupila je žir i obirala maslinu. Jednom sam joj rekla:

– Jacinta, nemoj to jesti, veoma je gorko!

– Da, gorki su, i makar su gorki, jedem ih za obraćenje grješnika.

To nije bila naša jedina žrtva postom. Svoju smo užinu dijelili djeci koja su prosila, uvijek kad smo ih sreli. Jadna su se djeca radovala našim darovima, tražila nas i čekala na putu kojim smo išli. Čim smo ih ugledali, Jacinta bi im potrčala ususret i dala im svu našu hranu za taj dan. Činila je to s tolikom radošću kao da joj ništa neće uzmanjkati. Naša hrana tih dana bili su češeri, lukovice zvončića (malo cvijeće kojega korijen sliči glavici luka, veličine maslinova ploda), kupine, gljive i drugo raslinje koje smo nalazili među smrčinim korijenjem, kojemu se ovog časa ne sjećam imena, ili plodovima koje bismo našli na obližnjem imanju naših roditelja.

Jacinta je bila nenadmašna u podnošenju žrtve. Jednom je naš susjed ponudio mojoj majci svoj pašnjak za ispašu naših stada. Taj je pašnjak bio dosta daleko, a bilo je pravo ljeto. Moja je majka prihvatila tu velikodušnu ponudu i poslala me tamo. Kako je u blizini tog pašnjaka bila bara, na kojoj se može

[12] *Mali zaselak, sjeverno od Doline ukazanja.*

napajati stado, mislila je kako je bolje da tamo, u sjeni stabala, provodimo svoj poslijepodnevni odmor.

Putem do tog pašnjaka sreli smo naše drage jadne prosjake. Jacinta im je odmah otrčala udijeliti milodare.

Dan je bio lijep, no sunce je jako grijalo te se činilo da će u tom žednom i sušnom kraju sve spržiti. Bili smo žedni, a nigdje ni kapi vode. Ispočetka, svoju smo žrtvu za obraćenje grješnika podnosili hrabro, ali nakon podneva nismo više mogli izdržati. Predložila sam svojim drugovima da pođem u selo moliti nešto vode. Složili su se s mojim prijedlogom i ja sam pošla u selo, pokucala na vrata neke stare seljanke, koja mi je dala krčag vode i nešto kruha, što sam zahvalno primila. Potrčala sam da to što prije podijelim sa svojim drugovima. Prvo sam s vodom prišla Franciscu, ponudivši mu neka pije.

– Ne mogu – odgovorio je.

– Zašto ne možeš?

– Želim trpjeti za obraćenje grješnika.

– Pij ti, Jacinto!

– I ja se želim žrtvovati za obraćenje grješnika.

Izlila sam vodu u jedan izduben kamen, da ju ovce popiju, a krčag vratila seljanki. Jara je bivala sve jačom. Cvrčci i šturci natjecali su se u zrikanju, praćeni kreketom žaba iz obližnje bare; zrikanje i kreket bili su nepodnošljivi. Iscrpljena slabo-ćom i žeđu, Jacinta mi, s prirođenom joj prostodušnošću, reče:

– Reci zrikavcima i žabama neka prestanu. Od njih me glava boli!

Nato ju je Francisco upitao:

– Ne želiš li trpjeti za grješnike?

Siromašno je dijete spustilo glavu među ruke i odgovorilo:

– Da, želim, neka pjevaju.

10. Otpor u obitelji

U međuvremenu, proširila se vijest o tom događaju. Moja se majka zabrinula i na sve načine nastojala neka sve zaniječem.

Jednog dana, prije nego što sam izvela svoje stado, htjela me prisiliti da kažem kako je sve to izmišljotina. Pokušavala je

miteći me, prijeteći mi i tukući me čak metlinim drškom. Pošto joj nije uspjelo izvuči iz mene nikakav odgovor, osim nijeme šutnje i potvrde onoga što sam joj već rekla, poslala me za stadom i rekla neka tijekom dana dobro razmislim; nikad nije trpjela laži svoje djece, pa neće ni moju; navečer će me odvesti ljudima koje sam zavarala da im priznam svoju laž i da ih molim za oproštenje.

Pošla sam za svojim stadom; i tog me je dana moje društvance već čekalo. Vidjevši me kako plačem, potrčaše mi ususret pitajući me koji je razlog tome. Ispripovijedala sam im što sam pretrpjela i dodala:

– Recite mi sada što da činim. Moja majka će pod svaku cijenu tražiti da kažem kako sam lagala. Kako da što takva učinim?

Francisco je nato rekao Jacinti:

– Vidiš, to je tvoj grijeh. Zašto si odala?

Siroto je dijete kleknulo i plakalo, sklopljenih ruku moleći za oproštenje.

– Učinila sam nepravdu – rekla je plačući. – Nikad više neću nikome ni pisnuti o tome.

Sada ćete, Preuzvišenosti, pitati tko ju je naučio takvom činu poniznosti. Možda je vidjela svoje sestre i braću kako, uoči svoje prve pričesti, mole svoje roditelje za oproštenje. Možda je Jacinta, sve mi se čini, bila doista ta kojoj je presveta Djevica prenijela više milosti, spoznaje Boga i krjeposti.

Kad nas je, nekoliko dana potom, gospodin župnik[13] pozvao k sebi na ispitivanje, Jacinta je samo spustila glavu, te je gospodinu župniku uspjelo iz nje izvući tek dvije ili tri riječi. Kad smo odlazili, upitala sam ju:

– Zašto gospodinu župniku nisi htjela ništa reći?

– Jer sam obećala da nikome neću ništa reći.

Jednog je dana upitala:

– Zašto ne možemo govoriti kako je Gospa od nas tražila da se žrtvujemo za grješnike?

[13] *Prvo ispitivanje proveo je župnik, koncem svibnja 1917.*

– Da nas ne bi pitali u čemu smo se žrtvovali.

Moja se majka, tijekom tih događaja, sve više uzbuđivala. Stoga se još jednom, svim silama, uprla da me prisili neka priznam kako je sve to izmišljotina.

Jednog me dana pozvala i rekla da će me povesti na župni dvor:

– Kad dođemo tamo, klekni, reci da si lagala i moli oproštenje.

Prolazeći mimo kuće moje tetke majka je ušla na nekoliko časaka. Iskoristila sam prigodu i ispričala Jacinti što se dogodilo. Vidjevši tragove batina, pustila je nekoliko suza i rekla:

- Idem pozvati Francisca. Otići ćemo do tvoga zdenca i tamo se moliti. Kad se vratiš, dođi i ti tamo.

Vrativši se, potrčala sam do zdenca. Našla sam ih kako oboje kleče i mole. Kad su me opazili, Jacinta mi je potrčala ususret, zagrlila me i pitala kako je prošlo. Ispričala sam im. Na to je ona rekla:

- Vidiš, više se ničega ne moramo bojati. Gospa će nam pomoći, ona je naša najbolja prijateljica!

Otkako nas je Naša Draga Gospa poučila da svoje žrtve prikažemo Isusu, Jacinta bi, dok smo se žrtvovali odnosno trpjeli mučna ispitivanja, uvijek pitala:

- Jesi li već rekla Isusu da je sve to njemu za ljubav?

Ne bih li joj odgovorila potvrdno:

- Daj mu reci.

Još bi sklopila svoje ručice, podigla oči prema nebu i rekla:

- Isuse ovo je tebi za ljubav i za obraćenje grješnika.

11. Ljubav prema Svetom Ocu

Jednom su došla dvojica svećenika da nas ispituju. Naložili su nam da molimo za Svetog Oca. Jacinta ih je upitala tko je Sveti Otac. Oni rekoše tko je on i koliko je potrebno za nj moliti. Jacintu je obuzela tolika ljubav prema Svetom Ocu te je na svaku žrtvu, koju je primila od Isusa, još dodala "i za Svetog Oca". Nakon krunice, uvijek je dodala još tri "Zdravomarije" za Svetog Oca. Običavala je govoriti:

– Kad bih mogla vidjeti Svetog Oca. Ovamo dolaze toliki ljudi, a Sveti Otac ne dolazi nikako![14]

U svojoj dječjoj prostodušnosti mislila je kako bi se i Sveti Otac, poput drugih ljudi, mogao odlučiti na taj put.

Jednog dana, naložili su mom ocu i stricu[15] da nas sutradan imaju privesti u okružno poglavarstvo.[16] Moj stric je odgovorio da svoju djecu neće privesti onamo jer – opravdavao se:

– Ne moram sudu privesti dvoje djece koja još ne mogu odgovarati za svoja djela. Osim toga, djeca ne bi pješice izdržala do Vila Nova de Ourém. Radije idem sam da vidim što žele.

Moj je otac razmišljao drukčije:

– Odvest ću svoje dijete. Neka vidi kako će izaći na kraj s onima koji o tim stvarima ništa ne razumiju.

Koristili su svaku prigodu da nas što više prestraše. Sutradan, dok smo prolazili mimo stričeve kuće, moj je otac malko zastao čekajući strica. Potrčala sam do Jacintine postelje da ju pozdravim. Budući da nismo znale hoćemo li se ikada vidjeti, zagrlile smo se. Siroto dijete plačući je reklo:

– Ako te budu ubili, reci im da smo Francisco i ja isti kao ti i da također želimo umrijeti. Idem odmah s Franciscom do zdenca da se molimo za tebe.

Kad sam se navečer vratila, odmah sam potrčala k zdencu. Našla sam ih na koljenima, u plaču, nagnute nad rubom zdenca, glave među rukama. Opazivši me, veoma su se iznenadili.

– Još si živa? Tvoja je sestra došla po vodu i rekla nam da su te ubili. Toliko smo se molili za te i plakali.

[14] *Papa Pavo VI. hodočastio je u to svetište 13. svibnja 1967.; papa Ivan Pavao II. hodočastio je u Fatimu 13. svibnja 1982., 13. svibnja 1991. i 13. svibnja 2000.*

[15] *Njezin otac zove se António dos Santos († 1919.), a ujak Manuel Pedro Marto († 1957.), Franciscov i Jacintin otac.*

[16] *Administrator je bio Artur de Oliveira Santo*s.

12. Zatvor u Ourému

Pošto su nas, potom, zatvorili, Jacinti je od svega bilo najteže što uz nju nisu njezini roditelji. Jadikovala je i plakala:

– Niti tvoji, niti moji roditelji ne dolaze nam u posjet. Više ne mare za nas.

– Ne plači – govorio joj je Francisco – prikažimo to Isusu, kao žrtvu za obraćenje grješnika.

I, uzdignuvši ruke i podigavši oči prema nebu, počeo je molitvu predanja:

– O moj Isuse, ovo je tebi za ljubav i za obraćenje grješnika.

Jacinta je dodala:

– I za Svetog Oca i kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu.

Kad su nas, pošto smo u zatvoru neko vrijeme bili odvojeni, opet stavili zajedno, rekli su nam da će nas uskoro spaliti. Jacinta se nato povukla prema prozoru, koji je gledao na stočni sajam. Isprva sam mislila da se Jacinta načas želi rastresti, no potom sam opazila kako plače. Privila sam ju k sebi i upitala zašto plače:

– Jer ćemo umrijeti prije nego što vidimo svoje očeve i majke - odgovorila je.

I nastavila lijući suze:

– Da vidim barem majku!

– Ne želiš se, dakle, žrtvovati za obraćenje grješnika?

– Želim, hoću!

I, podigavši ruke i oči prema nebu, svejednako lijući suze započela je molitvu predanja:

– O moj Isuse! Ovo je tebi za ljubav, za obraćenje grješnika, za Svetog Oca i kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu.

Zatvorenici, koji su to promatrali, nastojali su nas utješiti:

– Otkrijte upravitelju svoju tajnu. Što vas briga ako ona Gospođa to ne želi.

– Nipošto! – odgovorila je Jacinta – radije ću umrijeti.

13. Krunica u zatvoru

Nakon toga, počeli smo moliti krunicu. Jacinta je skinula svoju medaljicu, koju je nosila oko vrata, i zamolila jednog zatvorenika neka ju objesi o čavao na zidu. Počeli smo moliti klečeći pred tom medaljicom.

Zatvorenici su molili s nama, onako kako su znali; ili su samo klečali. Nakon što smo izmolili krunicu, Jacinta je opet prišla onom prozoru i počela plakati.

– Jacinta, ne želiš li ovu žrtvu prikazati Našem Gospodinu? – pitala sam.

– Želim, ali pri pomisli na moju majku zaplačem, premda to ne želim.

Budući da nam je presveta Djevica rekla neka svoje molitve i žrtve prikažemo kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu, dogovorili smo se da će to svatko činiti po vlastitom izboru. Jedan će se žrtvovati za grješnike, drugi za Svetog Oca, a treći kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu. Pošto smo se u tome složili, zamolila sam Jacintu neka izabere na koju će se nakanu žrtvovati:

– Žrtvovat ću se za sve, jer su mi svi dragi.

14. Jacintina sklonost plesu

Među zatvorenicima nalazio se jedan koji je znao svirati na akordeonu. On je svirao, dok su ostali plesali želeći, tako, olakšati naše stanje. Pitali su nas hoćemo li plesati s njima. Odgovorili smo da bismo možda znali plesati “fadango” i “viru”. Jacinta je plesala s jednim sitnim lopovom. Vidjevši kako je još mala, podigao ju je na ruke i tako plesao s njom. Možda se Naša Draga Gospa smilovala njegovoj duši i obratila ga.

Vaša će Preuzvišenost sada reći: ”Kakva li lijepa držanja za mučeništvo!” Točno. No mi smo bili djeca i nismo mislili na to. Jacinta je imala osobitu sklonost plesu, talent i okretnost. Sjećam se kako je jednom plakala za svojim bratom, koji je bio u ratu, te se mislilo da je poginuo na bojištu. Kako bih joj odagnala takve misli, zaplesala sam s dvojicom njezine braće.

I to siroto dijete zaplesalo je s nama, svejednako brišući suze koje su joj tekle niz lice.Također, bilo joj je dovoljno da pastiri zasviraju na bilo čemu, pa da zapleše, makar i sama. No, kad je jednom za blagdan svetog Ivana u nas bila zabava, ona je unatoč svoje sklonosti plesu rekla:

– Sada više neću plesati.

– A zašto ne?

– Jer se želim žrtvovati za Našega Gospodina.

I makar smo bili kolovođe u dječjim igrama, prestali smo s plesom, uobičajenim u takvim zgodama.

II. NAKON UKAZANJA

1. Molitve i žrtve na Cabeçu

Moja tetka, koja inače nije nikamo slala svoju djecu, ne želeći da s ikim razgovaraju, poslala je svog sina Ivana[17] na čuvanje stada.

Ta promjena teško je pala Jacinti, s dva razloga: sad je morala razgovarati sa svakim koji bi ju tražio, i drugo, što nije mogla ostati sa mnom tijekom cijeloga dana. No, morala se pomiriti s time. Da bi se sakrila pred ljudima koji su ju tražili, povukla se sa svojim bratom u špilju,[18] nasuprot našem selu, na podnožju brda s vjetrenjačom. Ta špilja gleda na istok, ulaza zaštićena od kiše i sunčeve jare. Osim toga, okružuju ju mnoga stabla masline i hrasta. Kolike će tu molitve i žrtve Jacinta prikazati našem dragom Bogu!

Na podnožju brda raslo je raznoliko cvijeće, među inim i mnoštvo ljiljana, koje je Jacinta osobito voljela. Uvijek bi mi, dok me je navečer čekala kraj puta, donijela ljiljan ili koji drugi cvijet. Bila je radosna što je uza me; trgala je latice cvijeća i njima me obasipala.

Mojoj je majci bilo dovoljno da mi pokaže livadu, kako bi znala gdje sam te da me, prema potrebi, može lako dozvati.

[17] *Ivo Marto, Jacintin brat, (†2000.).*

[18] *Špilja se zove "Loca do Cabeço", a brdo iznad nje "Cabeço".*

Ako je moje društvance bilo u blizini, ja bih mu se javila i ono bi došlo k meni. Jacinta bi cijelim putem trčala. Sjela bi, iscrpljena, i dozivala me, nespokojna, sve dok joj se ne bih odazvala i pošla ususret.

2. Muke sa znatiželjnicima

Moja se majka srdila što je moja sestra morala tratiti vrijeme stalno me dozivljući zbog znatiželjnika i ostajući na paši mjesto mene. Stoga je odlučila iskoristiti to moje vrijeme. U dogovoru s mojoj tetkom, obje nas je poslala u školu.

Za vrijeme školskog odmora, Jacinta je običavala pohoditi Presveto. Jednom se potužila:

– Ni tu mi ne daju mira. Čim stupim u crkvu, okupi se mnoštvo ljudi i svašta me pitaju. Voljela bih ostati sama da u miru razgovaram sa skrivenim Isusom. Oni nas nikad ne ostavljaju same.

Doista, obični ljudi, iz obljižnjih sela, nisu nas puštali na miru. Pričali su nam, do u tančine, o svojim poteškoćama i brigama. Jacintu je to ganulo, osobito kad se radilo o kojem grješniku. Rekla bi:

– Moramo moliti i žrtvovati se Našem Gospodinu da se taj siromah obrati i ne dođe u pakao.

Upravo sam se nečeg sjetila. Ispripovijedit ću jednu zgodu u kojoj se vidi kako je Jacinta sve poduzimala da izbjegne ljude koji su ju tražili. Jednoga dana[19] pošle smo u Fatimu i već na cesti ugledale skupinu gospođa i gospode; izlazili su iz automobila. Ni jednog časa nismo sumnjale kako žele razgovarati s nama. Išle smo dalje u nadi da nas neće prepoznati. Kad, prišle su nam gospođe i pitale poznamo li pastire kojima se ukazala Naša Draga Gospa. Rekle smo da ih poznamo. Znamo li gdje stanuju? Dale smo im potrebne naputke i pobjegle u polje, skrivajući se u blizini šume.

Jacinta je bila zadovoljna ishodom te zgode i rekla je:

– Tako bismo morali uvijek postupiti, kad nas ne prepoznaju.

[19] *To se dogodilo godinu dana nakon ukazanja, dakle između 1918. i 1919.*

3. *Otac Cruz*

Jednoga dana došao je dr. Cruz[20] iz Lisabona da nas ispita. Nakon ispitivanja zamolio nas je da mu pokažemo mjesto gdje nam se ukazala Naša Draga Gospa. Jahao je na niskome magarcu te su mu noge doticale tlo. Hodali smo uza nj, jedna s jedne, druga s druge strane. Idući tako učio nas je kako se mole litanijski zazivi, od kojih je Jacinta odabrala dva i stalno ih ponavljala:

– O, moj Isuse, ja Te ljubim. Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje.

U svojoj bolesti jednom mi je rekla:

– Uživam Isusu reći da ga ljubim. Kad mu puno puta to kažem, čini mi se da u prsima gorim, ali ne izgaram.

Drugda je opet rekla:

– Toliko volim Našega Gospodina i Našu Dragu Gospu te se nikad ne umorim dok im govorim koliko ih ljubim.

4. *Izmoljene milosti*

U našem je selu bila žena koja je, čim bi nas vidjela, uvijek na nas vikala. Jednoga smo ju dana, sirotu, sreli kako izlazi iz gostionice te se, kako nije bila pri sebi, ovaj put nije zadovoljila samo time da viče na nas. Nakon završena posla Jacinta mi reče:

– Moramo moliti Našu Dragu Gospu i žrtvovati se za obraćenje te žene. Govori tolike grijehe te će, ne ispovijedi li se, doći u pakao.

Jednog smo dana trčali mimo kuće te žene. Jacinta je naglo zastala, zamislila se i, okrenuvši se prema njezinim vratima, upitala tu ženu:

– Čuj, hoćemo li sutra vidjeti Gospu?

– Hoćete!

– Onda se više nećemo igrati. Žrtvovat ćemo se za obraćenje grješnika!

[20] *P. Francisco Cruz, DI. (1859.-1948), sluga Božji, vodi mu se proces za proglašenje blaženim.*

I ne misleći na to da ju tko promatra, podigla je ruke i oči prema nebu i izrekla molitvu svoje spremnosti na žrtvu. Žena je virila kroz prozorčić svoje kuće. Kasnije je mojoj majci priznala kako ju je taj Jacintin čin toliko potresao te joj više nije trebao nikakav drugi dokaz o ukazanjima. Otada nas nikad više nije vrijeđala. Uvijek bi nas prosila neka se molimo Našoj Dragoj Gospi da joj oprosti grijehe.

Jednoga dana susreli smo jednu siromašnu ženu. Plačući kleknula je pred Jacintu i molila neka ju preporuči Našoj Dragoj Gospi, jer boluje od strašne bolesti. Ugledavši ženu kako kleči pred njom, Jacinta se ganula i uzela ju za dršćuće ruke želeći ju podići. Vidjevši da ne može, kleknula je i ona te sa ženom izmolila tri "Zdravomarije". Nakon toga, Jacinta je zamolila ženu neka ustane, rekavši da će joj Naša Draga Gospa udijeliti zdravlje. Nijednog dana nije prestala moliti za tu ženu, sve dok se ova, nakon izvjesnog vremena, nije vratila i zahvalila Majci Božjoj za zdravlje.

Drugda je bio jedan vojnik; plakao je poput djeteta. Pozvali su ga u rat, a doma mu žena ležala bolesna, k tome još i troje male djece. Molio je ili da ga ne zovu u rat, ili da mu žena ozdravi. Jacinta ga je zamolila neka s njome izmoli krunicu. Potom mu je rekla:

– Nemojte plakati! Naša Draga Gospa tako je dobra! Ona će Vam svakako udijeliti milost koju ste molili.

I nikad više nije zaboravila svoga vojnika. Izmolivši krunicu, uvijek je još izmolila jednu "zdravomariju" za vojnika. Nakon nekoliko mjeseci, došao je sa ženom i troje djece zahvaliti Našoj Dragoj Gospi za obje primljene milosti. Oslobodili su ga vojne obveze, jer ga je, uvečer prije njegovog odlaska na ratište, uhvatila vrućica; a žena mu je, kako je rekao, ozdravila čudom Naše Drage Gospe.

5. Nove žrtve

Jednoga dana, rekli su nam kako će nas doći ispitivati svećenik na glasu svetosti, koji otkriva sve što postoji u nečijoj duši. On će, dakle, svakako doznati govorimo li istinu, ili ne.

Jacinta je klicala od radosti:

– Kad će doći svećenik koji će to otkriti? Kad otkrije, i on će morati priznati da smo govorili istinu.

Jednom smo se igrali kod zdenca kojeg sam već spomenula. Jacintina majka u neposrednoj je bilizini imala vinograd. Ubrala bi nešto grožđa i donijela nam. No Jacinta nije nikad zaboravila na svoje grješnike:

– Mi ne jedemo grožđe – rekla je – i tu žrtvu prikazujemo za grješnike.

Zatim je otrčala i odnijela grožđe djeci koja su se igrala na cesti. Vrativši se, sjala je od radosti. Srela je naše siromahe i dala im grožđe. Drugda nas je moja tetka pozvala na smokve koje je donijela s polja, doista su bile slasne. Jacinta je zadovoljno sjela s nama uz košaru i probirala najbolje. No, prije nego je koju stavila u usta, zamislila se i rekla:

– Stvarno! Pa mi se još danas nismo žrtvovali za grješnike! Prikazat ćemo ovu žrtvu.

Vratila je smokve natrag u košaru i tako se žrtvovala. I mi smo vratili svoje smokve u košaru, za obraćenje grješnika. Jacinta je često ponavljala tu žrtvu, no ja ne kanim više o tome pričati; jer gdje bi tome bio kraj.

III. JACINTINA BOLEST I SMRT

1. Upala pluća

Tako su prolazili Jacintini dani, dok joj Naš Gospodin nije poslao upalu pluća, koja je nju i njezina brata prikovala za postelju.[21] Navečer, uoči svoje bolesti, rekla je:

– Glava me teško boli i trpim veliku žeđ. No ne bih htjela piti; volim trpjeti za grješnike.

Kad bih god našla slobodna vremena, u školi ili u bilo kojem poslu, pohađala sam svoju drugaricu.

[21] *Jacinta je oboljela 1918., a uskoro i Francisco.*

Kad sam ju jednom pohodila poslije škole, Jacinta mi reče:

– Čuj me! Reci svom skrivenom Isusu da mi je drag i da ga veoma volim.

Drugda je rekla:

– Reci Isusu da mu šaljem puno pozdrava.

Kad sam jednom ušla u njezinu sobu, rekla je:

– Prvo pođi k Franciscu. Žrtovat ću se tako što ću biti sama.

Jednom joj je majka donijela čašu mlijeka i ponudila neka pije.

– Ne želim, majko – rekla je i otklonila čašu.

Moja ju je tetka još malko nutkala. Potom se vratila govoreći:

– Ne znam kako je privoljeti da makar nešto stavi u usta.

Kad smo ostale same, upitala sam ju:

– Zašto ne slušaš svoju majku i žrtvuješ se za Našega Gospodina?

Čuvši me, pustila je suze, koje sam joj s radošću otrla, i rekla:

– Nisam na to mislila.

Dozvala je majku i molila ju za oproštenje, rekavši da će jesti sve što joj ponude. Majka joj je donijela čašu mlijeka. Popila je, ne krzmajući nimalo. Potom je rekla:

– Kad bi ti znala koliko me stoji što sam popila mlijeko.

Drugom zgodom rekla je:

– Svaki me put sve više stoji što pijem mlijeko i jedem juhu. Ali šutim. Činim sve iz ljubavi prema Našem Gospodinu i Bezgrješnom Srcu Marijinu, Srcu naše nebeske Majke.

Jednog sam ju dana upitala:

– Je li ti što bolje?

– Ti znaš da mi nikad neće ići nabolje.

Dodala je još:

– Trpim velike boli u prsima. Ali šutim. Trpim za obraćenje grješnika.

Kad sam joj jednog dana došla u pohode, upitala me:

– Jesi li se danas već puno žrtvovala? Ja? Jesam! Moja je majka nekamo otišla te sam nekoliko puta htjela pohoditi Francisca, i nisam to učinila.

2. Gospin pohod

U međuvremenu se malko oporavila. Mogla se pridići. Dane je provodila sjedeći na postelji uza svoga brata.

Jednog me dana pozvala neka brzo dođem. Potrčala sam k njoj.

- Posjetila nas je Naša Draga Gospa i kazala da će Francisca uskoro povesti u nebo; i pitala me želim li još obraćati grješnike. Rekla sam da želim. Otkrila mi je da ću dospjeti u bolnicu i tamo puno trpjeti. Kako ću iz ljubavi prema Isusu trpjeti za obraćenje grješnika, kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu. Pitala sam ju hoćeš li i ti poći. Kazala je da nećeš. To me najviše boli. Kazala je da će me moja majka odvesti tamo i da ću ostati sama.

Potom je, na neko vrijeme, utonula u misli, pa dodala:

- Kad bi ti pošla sa mnom! Najviše me boli što ću otići bez tebe. Bolnica je možda jedna mračna kuća, u kojoj se ništa ne vidi, tamo sam sama, da trpim. No, ništa zato. Trpim iz ljubavi prema Našem Gospodinu i Bezgrješnom Srcu Marijinu i čineći pokoru za obraćenje grješnika i za Svetog Oca.

Kad je došao čas da njezin mali brat pođe u nebo,[22] preporučila mu se:

– Prenesi moje pozdrave Našem Gospodinu i Našoj Dragoj Gospi i reci Im da ću podnijeti sve što žele za obraćenje grješnika i kao pokoru Bezgrješnom Srcu Marijinu.

Smrt njezina brata veoma ju je boljela. Duže je vrijeme bila odsutna. Kad bih ju pitala o čemu razmišlja, odgovorila je:

– O Franciscu. Kad bih ga samo mogla vidjeti!

I gorko je zaplakala.

Jednog dana rekla sam joj:

– Neće dugo potrajati, i bit ćeš u nebu. A ja?

– Ne plači, jadna! Tamo ću se puno, puno moliti za te. Ti! Naša Draga Gospa hoće tako. Kad bi od mene zatražila da još više trpim za grješnike, ja bih bila zadovoljna.

[22] *Francisco je umro 4. travnja 1919.*

3. Bolnica u Ourému

Konačno je došao dan kad je morala u bolnicu,[23] u kojoj je doista puno trpjela. Kad ju je majka posjetila, pitala ju je želi li što. Rekla je da me želi vidjeti. Iako je silno patila, moja me tetka povela k njoj. Ugledavši me, Jacinta me s velikom radošću zagrlila i zamolila svoju majku neka nas ostavi same, neka posvrši neke svoje poslove. Pitala sam ju trpi li puno. Odgovorila je:

– Da, trpim, ali žrtvujem sve za grješnike, kao pokoru Bezgrješnom Srcu Marijinu.

Zatim je oduševljeno pričala o Našem Gospodinu i Našoj Dragoj Gospi:

– Volim trpjeti iz ljubavi prema Njima, da Im se svidim. Oni vole onoga koji trpi za obraćenje grješnika.

Vrijeme, predviđeno za posjete, brzo je isteklo i moja je tetka stigla da me povede. Pitala je svoju kćerkicu želi li što. Zaželjela je i molila svoju majku da me, kad bude ponovno dolazila, povede sa sobom. I moja dobra tetka, želeći obradovati svoju kćerkicu, još me jednom povela sa sobom. Našla sam ju kako u istoj radosti trpi iz ljubavi prema Našem Dobrom Bogu i prema Bezgrješnom Srcu Marijinu, za grješnike i Svetog Oca. To joj je bilo nadahnuće, kako mi je ponovno spomenula.

4. Povratak u Aljustrel

Nakon izvjesnog vremena, Jacinta se vratila doma, s velikom otvorenom ranom na prsima. Svakodnevno previjanje rane podnosila je ne tužeći se i nimalo ne pokazujući ikakvu nevoljkost. Najviše su ju stajali česti posjeti i pitanja ljudi koji su ju tražili, a pred kojima se više nije mogla kriti.

– I ovu žrtvu prikazujem za grješnike - rekla je predano.

– Kad bi još mogli do Cabeça da u našoj špilji molimo krunicu. No, nisam više sposobna za to. Kad ideš u Cova da

[23] *Riječ je o prvoj bolnici u kojoj je boravila, onoj sv. Augustina u Vila Nova de Ourém. U nju je dopremljena 1. srpnja, da bi ju napustila 31. kolovoza.*

Iriju, moli za me. Ja, zacijelo, nikad više neću moći poći onamo - rekla je u suzama.

Jednog me dana moja tetka zamolila:

– Pitaj Jacintu o čemu razmišlja, dok si tako dugo, gotovo nepomična, rukama pokriva lice. Pitala sam ju već, no ona se samo nasmiješila ne govoreći ništa.

– Razmišljam – odgovorila mi je Jacinta – o Našem Gospodinu, o Našoj Dragoj Gospi, o grješnicima i o ... (spomenula je dio tajne). Volim razmišljati o tome.

Moja me tetka pitala za odgovor svoje kćeri. Sve sam joj ispričala, smiješeći se pri tom. Nato je tetka, pripovijedajući što se dogodilo, rekla mojoj majci:

– Ja to ne razumijem. Život ove djece meni je zagonetan.

A moja je majka dodala:

– Kad su same, pričaju poput vodopada. Koliko god paziš, ne razumiješ ni jednu njihovu riječ. A čim netko dođe, one obore glavu, ne izustivši više ni riječ. Ja tu tajnu ne razumijem.

5. Novi Gospini pohodi

Opet je sišla presveta Djevica da pohodi Jacintu i navijesti joj nove križeve i žrtve. Jacinta mi je o tome pričala:

– Rekla mi je da ću otići u Lisabon, u drugu bolnicu. Da više neću vidjeti ni tebe, ni moje roditelje. Da ću puno trpjeti i umrijeti sama. No ne moram se bojati. Ona će i tamo doći i povesti me u nebo.

Zagrlila me plačući i rekla:

– Nikad te više neću vidjeti. Moli, puno moli za me, zato što moram umrijeti sama.

Trpjela je neopisive boli do dana kad su ju odveli u Lisabon.[24] Zagrlila me i plačući rekla:

– Nikad te više neću vidjeti. Ni moju majku, ni moju braću, ni mog oca. Nikad ih više neću vidjeti. I umrijet ću sama.

[24] *Dne 21. siječnja 1920. odveli su ju u Lisabon, gdje su ju prvo primili u sirotište "Madre Godinho", Rua da Estrela 17. Drugog veljače poslali su ju u bolnicu D. Estefania, gdje je umrla 20. veljače 1920.*

– Ne misli na to – rekla sam.

– Pusti me, neka mislim. Što više mislim na to, to više trpim. Volim trpjeti iz ljubavi prema Našem Gospodinu i prema grješnicima. Boli mi više ništa ne predstavljaju. Naša Draga Gospa povest će me u nebo.

Nekoliko je puta poljubila raspelo i grlila ga govoreći:

– O moj Isuse, volim Te i iz ljubavi prema Tebi želim trpjeti.

Ponavljala je često:

– O Isuse, sada možeš tolike grješnike obratiti, jer ova je žrtva doista velika.

Često me je pitala:

– Moram li umrijeti, ne primivši skrivenog Isusa? Kad bi mi Ga Naša Draga Gospa donijela, kad dođe da me povede u nebo!

Jednom sam ju pitala:

– Što ćeš raditi u nebu?

– Jako ću ljubiti Isusa, Bezgrješno Srce Marijino, puno ću moliti za te, za grješnike, za Svetog Oca, za moje roditelje i braću i za sve ljude koji su tražili da za njih molim.

Drugda je rekla:

– Nemoj plakati. Dobro mi je.

Kad bi ju netko pitao treba li što, odgovarala je:

– Hvala, ne trebam ništa.

Nakon što bi drugi otišli, govorila je:

– Veoma sam žedna, ali ne mogu piti. Žrtvujem se Isusu za grješnike.

Kad me je jednog dana moja tetka nešto pitala, Jacinta me dozvala i rekla:

– Ne želim da ikome kažeš koliko trpim. Ni mojoj majci, jer ne želim da se brine.

Jednog dana nadošla sam na to kako ljubi Marijinu sliku. Pri tom je govorila:

– O, nebeska Majko, moram li doista umrijeti sama?

Jadno se dijete prestravilo pri pomisli da mora umrijeti samo. Da je ohrabrim, rekla sam:

– Što znači što ćeš umrijeti sama, kad će Naša Draga Gospa doći po tebe?

– Točno! To nije ništa! Samo ne znam kako će to biti: Kadšto i ne mislim na to da će me povesti, nego samo što moram umrijeti, a ti nećeš biti uza me.

6. Odlazak u Lisabon

Konačno je došao dan njezina odlaska u Lisabon. Srce nam se kidalo na rastanku. Dugo me grlila i plačući rekla:

– Više se nikad nećemo vidjeti! Moli puno za mene, dok ne dođem u nebo. Onda ću ja gore moliti za tebe. Nikome nemoj odati tajnu, ni onda kad te odluče ubiti. Žarko ljubi Isusa i Bezgrješno Srce Marijino i žrtvuj se za grješnike.

Iz Lisabona mi je još javila kako ju je i tamo pohodila Naša Draga Gospa. Da joj je otkrila dan i sat kada će umrijeti; stavila mi je na srce neka budem što bolja.

Pogovor

Gospodine biskupe, ovime sam Vam ispričala što još pamtim iz Jacintina života. Molim Našega Dobrog Boga da milostivo primi ovaj čin poslušnosti i da u dušama zapali oganj ljubavi prema Srcu Isusovu i Marijinu. Sada molim da mi ispunite želju: Ako Vaša Preuzvišenost želi nešto od ovoga što sam ispripovijedila objaviti,[25] učinite to tako da se ni pod kojim uvjetima ne spominje moja siromašna i jadna osoba.

Priznajem, međutim, preuzvišeni gospodine biskupe, da bih bila veoma zadovoljna kad bih znala da ste ovaj spis spalili, i ne čitajući ga, jer napisala sam ga samo iz poslušnosti volji Našeg Dobrog Boga, koja mi se očitovala u volji Vaše Preuzvišenosti.

[25] *Ovo je sjećanje objavio dr. José Galamba de Oliveira u knjizi "Jacinta, cvjetak iz Fatime" (svibanj, 1938.).*

DRUGO SJEĆANJE

UVOD

Već na početku pisanja svojih Sjećanja *Lucija veli svojim pretpostavljenima kako još uvijek puno toga želi ljubomorno čuvati za sebe, a to što otkriva čini iz poslušnosti. Travnja mjeseca 1937. otac Fonseca piše biskupu:"Prvo sjećanje daje naslutiti kako u događanju ukazanja postoje još zanimljive pojedinosti (riječi, poruke, krjeposna djela djece učinjena iz poslušnosti uputama Naše Drage Gospe...), koje još nisu otkrite. Bi li bilo moguće, ili što bi priječilo te se sestru Luciju privoli neka u čast Majci Božjoj savjesno i evanđeoski jednostavno zabilježi sve potankosti kojih se još sjeća? To je moja misao! Ako je od koristi, Vaša Preuzvišenost može ju ostvariti..."*

Biskup José, uz privolu provincijalke dorotejki, majke Marije do Carmo Corte Real, doista je sestri Luciji to i naložio. S nadnevkom 7. studenoga 1937., ona je biskupu odgovorila: "Ovdje sam, s perom u ruci, spremna izvršiti volju moga Gospodina." Ovaj rukopis započela je 7. i, koliko nam je poznato, završila 21. studenoga. Tijekom četrnaest dana, dakle, sačinila je ovoliki rukopis, i to uza sve ostale poslove, koji joj pri pisanju nisu bili nikakva olakšica. Radi se, kako rekosmo, o tridesetosam listova, sitno ispisanih, bez većih ispravaka, na objema stranama. Što ponovno pokazuje jasnoću duha sestre Lucije, njezinu nutarnju sabranost i staloženost njezinih duhovnih darova.

U tom Sjećanju *iznenađujuće su bile već i same teme: ukazanja anđela, izvanredne milosti prilikom njezine prve pričesti, ukazanja Srca Marijina lipnja 1917. i još mnoge do tada nepoznate pojedinosti.*

Nakanu koja ju je vodila pri pisanju ovog rukopisa sestra Lucija ovako je opisala:"Događaj Fatime, kakav jest." Ne radi se, dakle, kako je bilo u prvom Sjećanju, *o nekim biografskim činjenicama koja su ukazanja dotada držala u polutami, nego o samim ukazanjima; ona su u samom središtu.*

Nadahnuće kojim je Lucija pisala nalazimo u riječima: "Odsada neću više imati radosti da sama uživam u tajni Tvoje ljubavi; ubuduće će i drugi pjevati o veličini Tvoga milosrđa... Evo, službenica sam Gospodnja; neka se i nadalje služi mnome, kako mu se svidi."

PREDGOVOR

J. M. J.

Voljo Božja, Ti si moje nebo![1]

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Ovdje sam, s perom u ruci, spremna izvršiti volju moga Gospodina. I kako ništa drugo ne kanim, počinjem mišlju vodiljom koju mi je u baštinu ostavila moja sveta utemeljiteljica, i koju ću tijekom ovog pisanja, prema njezinu primjeru, više puta ponoviti: "Voljo Božja, Ti si moje nebo!"

Dopustite mi, preuzvišeni gospodine, da se u punom smislu ove temeljne riječi ponizim te mi ona bude vodiljom u trenucima u kojima bi moj otpor i ljubav prema mojoj tajni željeli bilo što prikriti.

Rado bih voljela znati čemu je poslužio taj rukopis, koji sam završila, kad ni pravopis[2] nisam pravo svladala. Svjesna sam kako savršena poslušnost ne pita za razlog. Dostaju mi riječi Vaše Preuzvišenosti, koje tvrde kako se to događa u čast presvete Majke Božje. Postojana da je tome tako, utječem se blagoslovu i zaštiti njezina Prečistog Srca. Ponizno se bacam do njezinih nogu i, da bih se izrazila pred svojim Bogom, služim se njezinim presvetim riječima:

– Bože, evo mene, najnedostojnije od Tvojih službenica, koja je u potpunom predanju Tvojoj presvetoj volji skinula veo s tajne i omogućila otkriti događaj Fatime, kakav jest. Odsada više neću imati radosti da sama uživam u tajni Tvoje ljubavi; ubuduće će i drugi pjevati o veličini Tvoga milosrđa!

[1] *Riječ je o misli vodilji osnivateljice Kongregacije sv. Doroteje, sv. Paule Frassinetti.*

[2] *Pravopis je doduše manjkav, no to ne krnji jasnoću i urednost stila Lucijina pisanja.*

I. PRIJE UKAZANJA

1. Djetinjstvo

Preuzvišeni gospodine biskupe!

"Gospodin milostivo pogleda na neznatnu službenicu svoju. Gle! Odsad će me blaženom zvati svi naraštaji."[3]

Čini mi se, preuzvišeni gospodine biskupe, da se naš dobri Bog udostojao te me još kao malo dijete obdario razumnošću. Sjećam se da sam već u majčinu naručju bila svjesna svih svojih djela. Sjećam se kako me povijala i uspavljivala pjevajući mi razne pjesme. Kako sam bila najmlađa između pet djevojčica i jednog dječaka [4] koje je Bog podario mojim roditeljima, pamtim kako su se stalno međusobno prepirali tko će me više nositi i tko će se sa mnom više igrati. U takvim slučajevima majka bi me uzela k sebi, kako se nitko ne bi osjećao pobjednikom. Kad je pak bila prezaposlena, dala bi me ocu, koji me je također nježno milovao i cjelivao.

Prvo što sam naučila bila je "zdravomarija", koju je majka, držeći me na rukama, učila moju sestru Carolinu, pet godina stariju od mene. Moje druge dvije starije sestre bile su već odrasle. Moja je majka voljela da me posvuda vode sa sobom, jer sam, poput papagaja, sve za njima ponavljala. One su, kako se u našem selu govorilo, bile predvodnice među mladima. Nije bilo slavlja ili plesa na kojem nisu sudjelovale. Bile to poklade, Ivanje, ili Božić, jedno je bilo jamačno: moralo se plesati. Bila je još i berba grožđa. Plesalo se i svih dana berbe maslina. Na župskim proštenjima – kao što su Srce Isusovo, Gospa od Krunice, Antunovo – navečer su se uvijek pekli kolači, a ni ples nije izostao. Pozivali su nas i na svadbe, po okolnim selima, na kojima je majka kuhala, ako nije već

[3] *Lk 1,48*

[4] *Maria dos Anjos (†), koja je živjela u obiteljskoj kući do 1986., Manuel (†), Gloria (†) i Carolina (†). Lucija se rodila 22. ožujka 1907.*

kumovala. Na tim svadbama ples je trajao od svečanog objeda do slijedećeg jutra. Moje su se sestre veoma trudile da me lijepo odjenu, kako bih uvijek bila na njihovoj strani. Kako je jedna od sestara bila krojačica, nosila sam najdotjeranije haljine, kakve su nosile djevojke moga sela: nabranu suknjicu, lakirani pojas, oko vrata maramu koja se otraga vezivala, šešir sa zlatnim biserima i šarenim perima. Netko bi pomislio da žele odjenuti lutku, a ne dijete.

2. Pučke radosti

Za vrijeme plesa moje su me sestre posjele na škrinju ili na neko drugo povišeno mjesto, da me plesači ne zgaze. Tu sam morala usklađivati razne pjesme sa zvukom gitare ili akordiona. To su mi priuštile moje sestre, kao i da zaplešem valcer s nekim koji nije imao s kime plesati. Činila sam to vrlo vješto te su me prisutni pažljivo promatrali i pljeskali mi. Nije mi nedostajalo pohvala i darova ljudi koji su time željeli obradovati moje sestre.

Nedjeljom navečer sva bi se mladež okupila u našem dvorištu: ljeti pod krošnjama triju smokava, zimi u štaglju, koji smo imali na mjestu gdje sada stoji kuća moje sestre Marije i gdje sam provodila poslijepodneva u igri i priči sa svojim sestrama. Za uskrsnih dana tu su se ljuštili bademi; tada bi meni zapao najveći dio, stoga što su neki bili neodgovorni i mislili samo na sebe. Moja je majka ta poslijepodneva provodila sjedeći na kuhinjskim vratima koja su vodila u dvorište. Otuda je mogla paziti na sve što se događa; kadšto bi čitala knjigu, drugda čavrljala s kojom od mojih tetki ili sa susjedama koje su joj dolazile. Sve su ju držale ozbiljnom i znale da je svaka njezina riječ kao Biblija, koju valja uvijek slušati. Nikad se nije dogodilo da bi se netko pred njom usudio reći koju nesuvislu ili prostu riječ. Ljudi su često govorili kako je moja majka vrjednija od sviju svojih kćeri zajedno. Sjećam se da sam znala često čuti svoju majku kako govori:

– Ja ne znam koju radost ljudi nalaze u pričama o stvarima drugih. Za mene u kući ne postoji ništa važnije od čitanja u

tišini. Te mi knjige donose toliko toga lijepoga; a životopisi svetaca baš su prelijepi!

Vjerujem kako sam Vam, Preuzvišenosti, već pričala o tome kako sam provodila dane igrajući se sa seoskom djecom, kojih su majke morale u polje, te su molile moju majku neka ostanu sa mnom. Također vjerujem kako sam Vas, Preuzvišenosti, pišući o svojoj sestrični već upoznala s time kako smo se igrale i družile. Stoga više ne bih o tome.

Do moje šeste godine obasipali su me nježnostima i milovanjem. Istinu govoreći, svijet mi se počeo sviđati, a nadasve užitak u plesu pustio je u mojem sirotom srcu duboke korijene. Tvrdim kako bi me plesom sam vrag upropastio, da mi naš dobri Bog nije iskazao osobito milosrđe.

Ako se ne varam, Preuzvišenosti, u istom sam Vam pismu kazala kako je ljeti, za vrijeme poslijepodnevna odmora, moja majka svoju djecu učila katekizam. Zimi je naša poduka bila nakon večere, dok smo na ognjištu pekli i jeli kestenje i slatki žir.

3. Prva pričest

Tako se bližio dan kada je gospodin župnik običavao odabrati djecu svoje župe za svečanu prvu pričest. Moja je majka smatrala kako njezina kćerkica dobro znade katekizam te da, pošto je upravo navršila šest godina, može ići na prvu pričest. Stoga me s mojom sestrom Carolinom slala na vjeronauk, koji je gospodin župnik držao djeci kao pripravu za taj dan. Išla sam, ozarena radošću i u nadi da ću doskora moći po prvi put primiti moga Boga.

Gospodin župnik držao je pouku sjedeći na stolici koja se nalazila na stubištu svetišta. Dozvao me k sebi da, ako koje dijete ne bi znalo odgovoriti na njegovo pitanje, ja odgovorim i posramim to dijete.

Došlo je predvečerje toga velikog dana i velečasni je svoj djeci naložio neka sutradan dođu u crkvu. Tada će im konačno reći tko će ići na prvu pričest. O, kako sam bila jadna kad me velečasni pozvao k sebi, pogladio me po kosi i rekao neka

pričekam, dok ne navršim sedam godina. Odmah sam počela plakati i, u jecaju, stavila svoju glavu na njegova koljena, kao da su majčina. U takvu me stanju zatekao svećenik[5] koji je došao u crkvu da velečasnom pomogne pri ispovijedanju djece. Taj je svećenik pitao za razlog mojih suza. Doznavši o čemu se radi, poveo me u sakristiju i pitao me o svemu iz katekizma i euharistijskog otajstva. Zatim me uzeo za ruku i doveo gospodinu župniku, rekavši:

– Gospodine župniče Pena, ovu malu možete pustiti na prvu pričest. Ona taj čin razumije bolje nego mnogi drugi.

– Ali ona je istom navršila šestu godinu – usprotivio se dobri župnik.

– Ništa zato. Na moju odgovornost, ako hoćete.

– No dobro – rekao je dobri župnik – idi i reci svojoj majci da ćeš sutra ići na prvu pričest.

Moju radost zbog toga nije bilo moguće opisati. Pljeskala sam od sreće i trčala cijelim putem što svojoj majci nosim dobru vijest. Ona me odmah počela pripremati za poslijepodnevnu ispovijed. Došavši u crkvu rekla sam svojoj majci kako prvu ispovijed želim učiniti kod onog svećenika. Taj velečasni gospodin ispovijedao je u sakristiji, sjedeći na stolici. Moja je majka potom otišla klečati s ostalim ženama pred glavnim oltarom, blizu sakristijskih vrata, gdje su čekale dok njihova djeca ne dođu na red. Tu, pred oltarom davala mi je svoje posljednje upute.

4. Gospin smiješak

Kad je došao na mene red, klekla sam do nogu našega dobrog Boga, zastupljenog po njegovome sluzi, i molila za oproštenje svojih grijeha.

Pošto sam završila, vidjela sam da se svi ljudi smijulje.

Majka me dozvala i rekla:

[5] *Kasnije se otkrilo kako je riječ o ocu Cruzu.*

– Ne znaš li, kćeri moja, da se na ispovijedi govori tiho, da je to tajna? Svi su te čuli. Na kraju rekla si nešto što te nitko nije razumio.

Na povratku kući moja je majka na različite načine pokušavala doznati ono što je zvala tajnom moje ispovijedi, na što sam odgovorila dubokom šutnjom. Istom sada otkrivam tajnu svoje prve ispovijedi. Pošto me saslušao, dobri mi je svećenik uputio ove kratke riječi:

– Kćeri moja, tvoja je duša hram Duha Svetoga. Drži je uvijek čistom te će On po njoj nastaviti Svoje božansko djelo.

Ove su me riječi duboko prenerazile te sam dobrog ispovjednika pitala što mi je činiti.

– Klekni tamo do nogu Naše Drage Gospe i predano ju moli neka uzme tvoje srce pod svoju zaštitu, neka ga pripremi te možeš dostojno primiti njezina ljubljenog Sina, i neka tvoje srce čuva samo za njega.

U našoj je crkvi bilo više kipova Naše Drage Gospe. Kako su moje sestre uređivale oltar Naše Drage Gospe od Krunice,[6] običavala sam moliti pred tim kipom. Stoga sam i ovaj put pošla tamo da ju svim žarom, koji sam imala, zamolim neka moje srce sačuva samo za Boga. Ponovivši više puta tu poniznu molbu i motrivši stalno njezin lik, učinilo mi se kao da mi se smiješi, dobrostivo gleda i priklanja mi se. Obuzela me tolika radost te nisam mogla izustiti ni riječ.

5. U predvečerje iščekivanja

Moje su sestre cijelu večer provele uređujući moju bijelu haljinu i vijenac od cvijeća. Od uzbuđenja jedva da sam spavala. Sati nikako da prođu. Stoga sam se često budila, išla svojim sestrama i pitala ih nije li se već razdanilo, hoću li probati haljinu, vijenac ...

Konačno je došao dan, tako sretan dan; no koliko je trajalo dok nije kucnula deveta ura! Već sam odjenula svoju bijelu

[6] *Taj kip još danas stoji u župnoj crkvi s desne strane poprečne lađe.*

haljinu, zatim me sestra Marija povela u kuhinju da zamolim svoje roditelje za oproštenje, poljubim im ruke i primim njihov blagoslov. Nakon tog obreda majka mi je dala posljednje upute. Rekla mi je što da molim Našega Gospodina, kad ga primim u svoje srce, i oprostila se sa mnom ovim riječima:

– Nadasve moli Našega Gospodina da te učini sveticom.

Te riječi duboko su mi se usjekle u srce; prve riječi koje sam, čim sam ga primila, rekla Našem Gospodinu. I danas još kao da slušam glas svoje majke kako mi ponavlja te riječi.

Sa svojim sam sestrama pošla na put prema crkvi kojim me je, da si prašinom ne uprljam haljinu, brat nosio na ramenima. Stigavši u crkvu, pohitala sam k oltaru Naše Drage Gospe i ponovno joj uputila svoju molbu. Ostala sam motreći smiješak jučerašnjega dana, sve dok me sestre nisu povele do za mene određenog mjesta.

Bilo je puno djece. Stajali smo razvrstani u četiri reda od crkvena ulaza do pričesne klupe, dva reda dječaka i dva reda djevojčica. Budući da sam bila najmanja, stavili su me pored anđela na pričesnoj stubi.

6. Veliki dan

Počela je svečanost i što se više bližio čas kada ću u svoju siromašnu dušu primiti Našega Gospodina, to mi je srce uzbuđenije i brže kucalo. Gospodin župnik sišao je među nas i redom nas pričestio anđeoskim kruhom. Imala sam tu sreću da budem prva. Dok je svećenik silazio s oltara, osjetila sam da će mi srce iskočiti. A kad mi je na usne stavio božansku hostiju, obuzela me opuštenost i spokojan mir. Ispunjena nadnaravnim ugođajem, osjećala sam se tako obuzetom Božjom prisutnošću te sam vjerovala i mislila kako me prožima čitavu.

Uputila sam mu, dakle, svoju molbu:

– Gospodine, učini me sveticom, čuvaj moje srce čistim samo za Te!

Tada mi se pričinilo kako mi naš dobri Bog u dubini moga

srca govori: “Milost koju si danas primila živjet će stalno u tvojoj duši i donositi plodove vječnog života.”

Zanijela sam se u Boga veoma duboko. Služba Božja završila je istom nešto prije jedan sat poslijepodne, stoga što su susjedni svećenici okasnili i što su propovijed i obnova krsnih obećanja dugo trajali. Moja je majka došla po mene misleći kako sam zbog slabosti onemoćala. Ja sam se pak osjećala toliko nasićenom anđeoskim kruhom te mi nije bilo do nikakve druge hrane. Otada sam izgubila tek i nagnuće koje sam imala prema stvarima ovoga svijeta, te sam se ugodno osjećala samo na nekom osamljenom mjestu, gdje sam se mogla sjećati radosti moje prve svete pričesti.

7. *Obitelj*

Tu samoću sam rijetko iskusila jer sam, kao što sam Vam, preuzvišeni, već rekla, morala paziti na djecu koju su susjede kod nas ostavljale. Moja je majka tu i tamo radila i kao njegovateljica bolesnih. Kad se radilo o lakšim boljeticama, dolazili su majci po savjet. Ako pak bolesnik nije mogao iz kuće, majku bi molili da ga pohodi. Znala je provoditi dane, kadšto i noći, njegujući po kućama bolesnike. Kad bi bolest splasnula te se stanje bolesnika popravilo, majka je slala i moje sestre da nekoliko noći provedu u kući bolesnika i tako olakšaju trud njihovih ukućana. Ako je pak u bolesnikovoj kući bilo djece koja bi mu smetala svojom vikom, majka bi ih dovodila u našu kuću i meni ih povjeravala da budem s njima. Ja sam ih smirivala tako što sam ih učila kako se pokreće motovilo, na koje se stavlja cijevka, kako se predivo namata u klupke i kako čunak klizi amo - tamo po tkalačkome stanu.

Takvog se posla uvijek našlo kod nas; obično su ga obavljale djevojke iz susjedstva koje su se kod nas podučavale u tkanju i šivanju. Te su djevojke bile uvijek naklonjene našoj obitelji; isticale su kako su kod nas provele najljepše dane svoga života.

Moje su sestre, zbog rada u polju, tkale i šile uglavnom navečer. Počeli bismo odmah nakon večere i molitve koju je predmolio otac. Svatko bi nešto radio. Sestra Maria pošla bi

do tkalačkoga stana; otac[7] je namotavao klupka, Teresa i Gloria bi šile, majka natezala, Carolina i ja pospremale kuhinju i zatim izvlačile prošivajući konac i prišivale dugmad; a brat, da nam razgoni san, svirao bi na usnoj harmonici; pjevali smo i razne pjesme. Nerijetko bi dolazili i susjedi da nam prave društvo; uvijek su govorili kako se kod nas ugodno osjećaju, makar im ne dopuštamo spavati, i kako ih prođe jad dok slušaju veselje koje mi spravljamo. Često sam čula žene kako govore mojoj majci:

- O kako moraš biti sretna! Kakvom te je dražesnom djecom Bog obdario!

Kad je tome došlo vrijeme, kominjali smo kukuruz, na mjesečini. Mene bi posjeli na hrpu kukuruza i, kad bi se našao koji crveni klas, morala sam poljubiti svakoga kominjaša.

8. Osvrt

Ne znam jesu li stvari vezane uz moju prvu pričest, o kojima sam upravo pričala, stvarnost ili domišljaj jednog djeteta. Što znam, jest da su uvijek imale i danas još imaju velik utjecaj na sjedinjenje moje duše s Bogom.

Također ne znam zašto Vašoj Preuzvišenosti pričam o svim tim stvarima iz obiteljskoga života, Bog je taj koji me tako tome nuka. On zna razlog zašto to čini. Možda se to događa stoga da Vašoj Preuzvišenosti pokaže kako sam trebala osjetiti bol koju mi je dragi Bog namijenio, makar sam bila toliko mažena. I budući da ste mi, Preuzvišenosti, naložili neka opišem sve te patnje, koje mi je Naš Gospodin namijenio, kao i milosti koje mi je po svojemu milosrđu iskazao, vjerujem kako je za mene bolje da ih opišem onako kako su nadolazile.[8] Osim toga, ja sam spokojna, jer znam kako će Vaša Preuzvišenost baciti u peć sve što ne koristi časti Božjoj i Djevice Marije.

[7] *Makar je Lucijin otac dugo vremena pokazivao bolesnu sklonost vinu, ipak je uvijek pokazivao iskrenu religioznu svijest.*

[8] *Lucijina suzdržanost je opravdana. To još više pokazuje njezinu istinoljubivost.*

II. UKAZANJA

1. Prve naznake

Navršila sam dakle sedam godina. Moja je majka zaključila kako je red da počnem čuvati ovce. Moj je otac bio drukčijega mišljenja, moje sestre također. Htjeli su me osloboditi toga, jer su me jako voljeli. No majka je bila ustrajna:

– Ona je jednaka kao i drugi – rekla je. – Carolini je dvanaest godina. Ona može početi raditi u polju, ili, ako hoće, neka uči tkati i šiti.

Povjerili su mi dakle čuvanje našeg stada.[9] Vijest, kako ću svoj život početi kao pastirica, brzo se proširila među pastirima te su došli gotovo svi nudeći mi svoju pratnju. Rekla sam im kako ću sa svima polaziti u brda. Slijedećega dana brda su bila prepuna pastira i stada. Pričinjala su se kao da ih je prekrio oblak; no ja se u tolikoj graji nisam dobro osjećala. Stoga sam za druženje izabrala tri pastirice s kojima sam se, ne rekavši to drugima, odvojila i pošla pasti na druge pašnjake. Moje izabranice bile su: Teresa Matias, njezina sestra Maria Rosa i Maria Justino.[10] Sutradan smo sa svojim stadima pošle na brdo zvano Cabeço. Uspinjale smo se strminom koja se penje prema sjeveru. S južne padine toga brda nalazi se Valinhos, naziv već otprije poznat Vašoj Preuzvišenosti. Na istočnoj padini nalazi se ona stijena koju sam već spomenula pišući o Jacinti.

Sa svojim stadima uspele smo se gotovo na sam vrh brda. Do tuda se sterao lug, koji je počinjao sve od podnožja brda: stabla masline, hrasta, bora, česmine i druga. Oko podneva zalogajile smo kruh koji smo sobom ponijele, a zatim sam svoje drugarice pozvala neka sa mnom izmole krunicu, na što su rado pristale. Tek što smo počele, kadli se pred našim očima, ponad krošanja, pojavio lebdeći lik, nalik kipu od snijega, kroz

[9] *Nalazimo se u godini 1915.*

[10] *Prva je još živa. L. Kondor ispitao je sve tri o tome što Lucija ovdje pripovijeda.*

kojega su prodirale sunčane zrake i činile ga donekle prozirnim.

– Što je to? – pitale su preneražene moje drugarice.

– Ne znam.

Nastavile smo svoju molitvu očiju uprtih u spomenuti lik koji je, pošto smo završile, iščezao. O tome, po svojoj navici, nisam nikome govorila. No moje drugarice, došavši kući, pripovijedale su svojima o tom događaju. Vijest se proširila i, kad sam jednog dana došla kući, majka me upitala:

– Čuj, priča se da si tamo nešto vidjela. Ja ne znam što. Što si vidjela?

– Ne znam.

I, pošto se nisam znala drugačije izraziti, dodala sam:

– Vidjela sam nešto nalik osobi ovitoj plahtom.

Hoteći reći kako joj nisam mogla vidjeti lice, rekla sam:

– Ne znam je li imala oči i ruke.

Moja je majka, s prezirom na licu, zaključila:

– Dječje gluposti.[11]

2. Ukazanja anđela

Kad smo, nakon dužeg vremena, sa svojim stadima opet došli do toga mjesta, dogodilo se isto, i na isti način. Moje su drugarice opet pripovijedale o tom događaju. Isto se ponovilo nedugo zatim. I po treći put moja je majka čula u selu o tim događajima, premda ja o tome doma nisam nikome ništa kazala. Pozvala me, dakle, i prilično srdito upitala:

– Da vidimo i mi: što je to što ste vidjele?

– Ne znam, majko, ne znam što je to.

Pojedini su mi se rugali. I budući da sam neko vrijeme nakon svoje prve pričesti bila kao duhovno odsutna, dok sam mislila na to što mi se tada dogodilo, moje su me sestre blago se podrugujući pitale:

– Vidiš li koga plahtom obavita?

[11] *Ta nejasna ukazanja anđela imaju možda smisao u tome da pripreme Luciju za nadolazeća ukazanja.*

Te podrugljive geste i riječi veoma su me boljele, jer, osim nježnosti, na ništa drugo nisam bila naviknuta. No to još nije bilo ništa! Nisam znala što mi dobri Bog ubuduće još sprema.

U to vrijeme Francisco i Jacinta od svojih su roditelja dobili dopuštenje da pasu stada, o čemu sam Vam, Preuzvišenosti, već pričala. Ostavila sam, dakle, svoje dobre drugarice i izabrala Francisca i Jacintu, svoga bratića i svoju sestričnu. Dogovorili smo se kako ćemo svoja stada napasati na imanju mog ujaka i mojih roditelja, kako se ne bismo miješali s ostalim pastirima na padini brda.

Jednoga lijepog dana poveli smo svoje ovce na posjed mojih roditelja, koji leži s istočne strane podnožja spomenutog brda. Taj se posjed zove “Chousa Velha”. Tu je prije podne lagano zakišilo, poput rosulje. Penjali smo se uzbrdo, praćeni ovcama, tražeći neku liticu pod kojom bismo se sklonili. Bilo je to prvi put što smo ušli u tu blagoslovljenu špilju. Nalazila se usred maslinova luga koji je pripadao mome kumu Anastaciju. Otud puca pogled na malo selo u kojem sam rođena, na kuću mojih roditelja, mjesta Casa Velha i Eira da Pedra. Taj maslinov lug, koji je pripadao raznim vlasnicima, sterao se sve do ruba tih malih mjesta. Tu smo proveli dan, premda više nije kišilo te je sunce ponovno zasjalo punim sjajem, lijepo i jasno. Užinali smo, molili krunicu; ne znam jesmo li ju molili onako kako sam Vam, Preuzvišenosti, već rekla; prebirući zrnca govorili smo samo ove riječi: “Zdravo Marijo” i “Oče naš”, kako bismo se što brže opet mogli igrati. Završivši s molitvom, počeli smo se igrati bacajući kamenčiće.

Već smo se zaigrali, kadli, premda je bio inače miran dan, snažan je vjetar zanjihao stablima. Podigli smo oči i ugledali onaj lik,[12] o kojem sam već pričala, kako nam prilazi lebdeći ponad maslinova luga. Jacinta i Francisco još ga nisu vidjeli, jer im o njemu još nisam pripovijedala. Kako nam se lik približavao, tako smo sve jasnije mogli vidjeti njegov izgled: mladić od četrnaest do petnaest godina, bjelji od snijega.

[12] *Prvo ukazanje anđela (uvijek je bio isti).*

Sunce ga je prosijavalo, kao da je od kristala. Bio je nadasve lijep. Zaustavivši se pred nama, rekao je:

– Ne bojte se! Ja sam anđeo mira. Molite sa mnom!

Klečeći na zemlji prignuo je svoje čelo do tla i triput nam ponovio ove riječi:

– Moj Bože, ja u Tebe vjerujem, Tebi se molim, Tebi se nadam, Tebe ljubim. Molim Te oprosti onima koji u Tebe ne vjeruju, Tebi se ne mole, Tebi se ne nadaju i Tebe ne ljube.

Zatim se uspravio i rekao:

– Tako molite! Srce Isusovo i Marijino očekuju vaše usrdne molitve.

Njegove su se riječi tako duboko usjekle u naše pamćenje te ih nikad više nismo zaboravili. Otada smo provodili puno vremena duboko se klanjajući, sve dok se kadšto ne bismo potpuno izmorili. Odmah sam savjetovala Jacinti i Franciscu neka šute o toj stvari; ovaj put su, Bogu hvala, poštovali moju volju.

Nedugo zatim, jedne nedjelje, nakon što smo poslijepodnevni odmor proveli u kući, igrali smo se u dvorištu mojih roditelja, na zdencu koji smo zvali Arneiro (pišući o Jacinti ja sam Vam, Preuzvišenosti, već pričala o tom zdencu). Iznenada smo pred sobom ugledali isti lik,[13] anđela, kako mi se činilo. On je rekao:

– Što radite? Molite, puno molite! Srce Isusovo i Srce Marijino imaju s vama planove milosrđa. Prikažite Svevišnjemu neprestane molitve i žrtve.

– Kako da prikažemo žrtve? – pitala sam.

– Od svega što znate, učinite žrtvu kao pokoru za grijehe koji Ga vrijeđaju i da isprosite obraćenje grješnika. Ja sam njegov anđeo zaštitnik, anđeo Portugala. Nadasve pak prihvatite trpljenje i budite predani onome što će vam Gospodin poslati.

Nakon nekog vremena, bili smo sa svojim stadima na putu prema imanju mojih roditelja koje leži na podnožju već spomenutoga brda, nešto ponad Valinhosa. To je maslinik, koji

[13] *Drugo ukazanje istog anđela.*

smo zvali Pregueira. Nakon što smo užinali, odlučili smo poći do špilje, koja se nalazila s druge strane brda. Obilazeći brdo morali smo se penjati preko stijenja koje je ležalo na sljemenu Pregueire. Ovcama je to bio osobit napor. Odmah čim smo stigli počeli smo, na koljenima, licem do tla, ponavljati anđelovu molitvu:

– Bože moj, ja u Tebe vjerujem, Tebi se molim, Tebi se nadam i Tebe ljubim...

Ne znam koliko smo puta ponovili tu molitvu, kad smo iznad sebe ugledali nepoznato sjajno svjetlo. Ustali smo da vidimo što se kreće, i ugledali anđela. U lijevoj je ruci držao kalež; ponad njega lebdjela je hostija iz koje je u kalež kapala krv.[14] Anđeo je pustio kalež neka lebdi u zraku, kleknuo do nas i triput ponovio:

– Presveto Trojstvo, Oče, Sine i Duše Sveti (u dubokom štovanju molim Ti se i) žrtvujem Ti dragocjeno tijelo i krv, dušu i božanstvo Isusa Krista, prisutna u svim svetohraništima zemlje, kao okajnicu za sve pogrde, svetogrđa i nehajnosti koja Ti se nanose. Po neizmjernim zaslugama njegovoga Presvetog Srca i Bezgrješnog Srca Marijina molim Te za obraćenje jadnih grješnika.[15]

Potom se uzdigao, uhvatio kalež i hostiju, pružio mi svetu hostiju, a krv iz kaleža podijelio između Jacinte i Francisca,[16] govoreći pri tom:

– Primite tijelo i pijte krv Isusa Krista, koje su nezahvalni ljudi tako strašno uvrijedili. Okajte svoje grijehe i slavite Vašega Boga.

Zatim je ponovno kleknuo na zemlju, još tri put s nama ponovio istu molitvu: "Presveto Trojstvo" i iščezao. Mi smo se

[14] *Treće i posljednje ukazanje istog anđela.*

[15] *Pojedini teolozi nailaze na poteškoće u ovoj molitvi. U svezi toga moguće je imati u vidu dvije stvari: nije potrebno uzeti to kao doslovnu "recitaciju"; radi se o molitvenom obrascu nastalom pod utjecajem pučkih molitava.*

[16] *Francisco i Jacinta još nisu primili prvu pričest. Ovu nikad nisu smatrali sakramentalnom pričešću.*

skrutili u tom stavu i stalno ponavljali te iste riječi. Kad smo ustali, opazili smo da je već večer, vrijeme povratka kući.

3. Poteškoće u obitelji

Sada sam došla, Preuzvišenosti, do kraja vremena koje sam tijekom tri godine, od sedme do desete, provela kao pastirica. Tijekom tih godina naša se kuća, čak bih se usudila reći, naša župa naizvan potpuno izmijenila. Župnik Pena više nije bio našim župnikom, zamijenio ga je župnik Boicinha.[17] Ovaj izrazito revan župnik, doznavši za nekršćanske običaje u župi, odmah je s propovjedaonice stao propovijedati protiv nedjeljom navadnih zabava i plesova. Koristio je svaku priliku, koja mu se osobno ili u javnosti pružala, za borbu protiv ovih loših običaja. Čim je moja majka čula župnika tako govoriti, odmah je mojim sestrama zabranila izlaziti na takve zabave. Budući da su primjer mojih sestara slijedili i drugi, nikakvo čudo što su se ti običaji polako gasili. Isto se dogodilo i s djecom, koja su sama upriličavala svoje plesove – kako sam Vam već, Preuzvišenosti, prikazala pišući o mojoj sestrični. Jednom je netko rekao mojoj majci:

– Do sada ples nije bio grijeh. A sada je već grijeh, je li zato što je došao novi župnik? Što misliš o tome?

– Ne znam – odgovorila je majka. – Ono što znam jest da gospodinu župniku ples nije po volji te stoga moje kćeri ne idu na takve sastanke. U najboljem slučaju dopuštam im da zaplešu u krugu obitelji, jer u obitelji nema ništa lošega, veli gospodin župnik.

U to vrijeme dvije su moje starije sestre napustile očinski dom i stupile u sakramentalni brak. Moj je otac upao u loše društvo i podao se žalosnim strastima, zbog čega je potratio nekoliko naših posjeda.[18] Opazivši kako su naša sredstva za život sve oskudnija, majka je dvije moje sestre, Gloriu i Carolinu, poslala na rad kao kućne pomoćnice.

[17] *Pravo ime glasi: Manuel Marques Ferreira. († 1945)*

[18] *Lucijina oca ne bismo trebali držati alkoholičarem.*

Tako smo doma ostali samo brat, koji se brinuo oko polja, majka koja je održavala kuću i ja, kojoj je bilo povjereno stado. Moja je majka živjela u dubokoj boli. Kad smo jedne večeri sjeli uz ognjište čekajući s večerom oca, majka je, zureći u prazna mjesta svojih kćeri u dubokoj žalosti rekla:

– Bože moj! Kamo je nestala radost ove kuće?

I naslonivši glavu na mali stol pred sobom, gorko plakala. Brat i ja sjedinili smo svoje suze s njezinima. Bio je to najžalosniji prizor koji sam doživjela. Slomilo mi se srce od čežnje za svojim sestrama i od jada zbog boli moje majke.

Makar sam još bila dijete, shvatila sam u kakvom se stanju nalazimo. Pri tom sam se prisjećala anđelovih riječi: "Nadasve prihvatite bol i nosite predano što će vam Gospodin poslati". Zato sam se povukla na samotno mjesto, da svojom boli ne povećam i majčinu. To je mjesto, dakako, bio naš zdenac. Tu sam klečala, skučena uz kameni žlijeb i miješala suze s njegovom vodom prikazujući tako Bogu svoje patnje.

Kadšto su me, žalosnu, našli Francisco i Jacinta. Budući da od jecanja nisam mogla govoriti, patili su sa mnom također plačući. Zatim bi Jacinta glasno započela molitvu predanja:

– Bože moj, mi ti prikazujemo ovu patnju i žrtvu kao čin okajanja i kao pokoru za obraćenje grješnika.

Riječi predanja nisu bile uvijek iste, ali je smisao bio isti.

Prevelika bol polako je nagrizala majčino zdravlje. Uslijed slabosti, nije mogla više raditi te je pozvala moju sestru Gloriu da ju njeguje i redi kuću. Obilazila je sve liječnike i kirurge u okolici. Uzimala je bezbroj lijekova, ali bez ikakva poboljšanja. Dobri se župnik ponudio da ju životinjskom zapregom otpremi u Leiriju da tamo potraži liječnika. Odvezla se tamo u pratnji moje sestre Terese, no vratila se napola mrtva, iscrpljena od puta i uzrujana od savjeta, ne postigavši nikakve svrhe. Napokon se posavjetovala s jednim kirurgom, koji je imao savjetovalište u Santo Mamede, koji joj je rekao da ima srčanu manu, da joj se pomaknuo jedan leđni kralješak i spustili bubrezi. Podvrgla se najtežim postupcima liječenja zračenjem i uzimala različite lijekove, što je dovelo do izvjesnog poboljšanja.

Tako je bilo s nama sve do trinaestoga svibnja 1917. Tada je moj brat navršio godine za vojsku. Budući da se osjećao potpuno zdravim očekivao je da će ga upisati kao sposobnoga. Bio je i rat te je bilo teško očekivati kako će ga osloboditi.

Moja se majka pobojala kako neće imati tko obrađivati polje te je pozvala moju sestru Carolinu doma. U međuvremenu brata je kum oslobodio vojske. Preko svojih veza izigrao je liječničku komisiju, a dragi Bog mojoj je majci donio olakšanje.

4. Gospina ukazanja

Neću se zadržati na ukazanju od trinaestoga svibnja. Ono je Vašoj Preuzvišenosti otprije poznato, i bio bi gubitak vremena o tome pričati. Vašoj Preuzvišenosti također je poznat i način kako se moja majka prema tome odnosila, kako se trudila da me uvjeri kako je sve to laž. Riječi koje nam je toga dana presveta Gospa rekla, a koje nismo nikome smjeli odati (nakon kojih nam je rekla kako ćemo dospjeti u nebo) glase:

– Hoćete li se moliti Bogu i prihvatiti svaku patnju koju vam pošalje, kao čin pokore za grijehe koji ga vrijeđaju i kao pokoru za obraćenje grješnika?

– Da, mi to želimo – glasio je naš odgovor.

– Vi ćete, dakle, puno trpjeti, no milost će Božja biti vaša jakost.

Trinaestoga lipnja u našoj se župi slavilo Antunovo. Bio je običaj da se toga dana rano izjutra puste stada i u devet sati opet zatvore, kako bi se moglo blagdanovati. Moja majka i sestre znale su kako sam željna sudjelovati u slavlju te su mi rekle:

– Željele bismo znati hoćeš li poći na proštenje u Cova da Iriju da tamo razgovaraš s Gospom.

Toga dana nitko nije razgovarao sa mnom; prema meni su se odnosili kao oni koji misle:

– Pusti ju; vidjet ćemo već što kani.

Izvela sam, dakle, svoje stado izjutra rano u nakani kako ću ga u devet sati opet zatvoriti i oko deset sati poći na svetu misu, a potom u Cova da Iriju. No netom što je svanulo sunce,

dozvao me brat. Trebala sam se vratiti doma, jer se skupilo raznoliko mnoštvo ljudi želeći razgovati sa mnom. Tako je on ostao kod stada, a ja sam se vratila vidjeti zašto me traže.

Skupilo se nekoliko žena i muškaraca; došli su iz Minde, iz okolice Tomara, Carrascosa, Boleirosa i drugih mjesta[19] u želji da me prate do Cova da Irije. Rekla sam im kako je prerano te ih pozvala da sa mnom pođu na misu u osam sati. Potom sam pošla kući. Ti dobri ljudi čekali su me u našem dvorištu u hladovini naših smokava.

Moja majka i sestre pažljivo su promatrale njihovo ponašanje, što mi je bilo drago, ali mi je ipak pričinjalo izvjesnu bol. Oko devet sati izišla sam iz kuće i pošla do kuće mog ujaka, gdje su me očekivali Jacinta i Francisco, odakle samo pošli zajedno u Cova da Iriju, očekujući žuđeni čas. Oni su nas ljudi slijedili i postavljali nam tisuću pitanja. Toga sam se dana osjećala doista jadno. Vidjela sam svoju zabrinutu majku koja se trudila da pod svaku cijenu priznam kako je sve što se govori laž. Htjela sam ju udobrovoljiti, no nisam našla načina, osim da joj slažem. Ona je, naime, od našeg djetinjstva ucijepila u nas odvratnost pred laži. Tko bi lagao bio je strogo kažnjen.

– Dosad sam uvijek uspijevala – govorila je – da moja djeca govore istinu. A sada kod svoga najmlađeg djeteta da doživim suprotno!? Da je to neka sitnica... ali ovolika laž, za kojom se povode toliki ljudi...

Nakon tih optužaba prišla mi je i rekla:

– Stajalo to koliko mu drago! Ili ćeš ovim ljudima reći istinu, priznaj da si lagala, ili ću te zatvoriti u sobu iz koje nećeš vidjeti sunca! Još mi je samo to trebalo, da mi se uz toliki jad i ovo dogodi!

Moje su sestre stale na majčinu stranu; oko mene vladalo je raspoloženje dubokog omalovažavanja i prezira.

Sjećam se minulih vremena i pitam se: Gdje je ta ljubav koju su mi u obitelji donedavna iskazivali? Moje jedino olakšanje bile su suze koje sam pred Bogom točila prikazujući ih

[19] *Ta mjesta leže oko Fatime, u krugu od dvadesetpet kilometara.*

kao žrtvu. Toga mi je dana presveta Gospa rekla, kao da je otkrila, što će mi se dogoditi (osim toga i ono o čemu sam već pričala):

– Trpiš li mnogo? Ne gubi snagu! Nikad te neću napustiti. Moje Prečisto Srce bit će ti utjeha i put koji će te voditi k Bogu.

Kad me Jacinta vidjela kako plačem, tješila me govoreći:

– Ne plači. To su jamačno one žrtve o kojima nam je anđeo govorio, kako će nam ih Bog poslati; ti dakle patiš čineći pokoru za obraćenje grješnika.

5. *Dvojbe*[20]

Tada je naš župnik doznao što se dogodilo te je mojoj majci poručio neka me dovede k njemu. Mojoj je majci laknulo, jer je mislila kako će župnik preuzeti na sebe odgovornost. Zato je rekla:

– Sutra idemo na ranu misu. Zatim ćeš poći u župni dvor. Župnik će te primorati da mu priznaš istinu, ma kakva ona bila. Trebao bi te i kazniti. Neka s tobom radi što god hoće, samo da te dovede do toga da priznaš kako si lagala, i ja ću tek nakon toga biti zadovoljna.

I moje sestre stale su na majčinu stranu i počele svašta poduzimati kako bi me prestrašile prije župnikova ispitivanja. Obavijestila sam Jacintu i Francisca o čemu se radi. Oni su odgovorili:

– Idemo i mi! Neka gospodin župnik kaže i našoj majci da dođemo k njemu; no naša majka o tim stvarima nije nam ništa rekla. Strpimo se! Budu li nas tukli, podnijet ćemo to iz ljubavi prema Našem Gospodinu i za obraćenje grješnika.

Sutradan sam, dakle, pošla sa svojom majkom župniku. Putem nismo izustile ni riječ. Priznajem, tresla sam se od straha pred time što će se dogoditi. Za vrijeme mise prikazivala sam svoje patnje. Zatim sam pošla za svojom majkom preko

[20] *Vidi se kako je riječ o stanju previranja i nesnalaženja, a ne o pravoj sumnji, uslijed protivljenja obitelji. K tome još i stavovi župnika.*

crkvenoga trga i popela se stubištem do ulaza u župni dvor. Stupivši na prvu stubu, majka se okrenula prema meni i rekla:

– Nemoj me više srditi. Reci sada župniku da si lagala, pa će on u nedjelju u crkvi oglasiti kako je sve bila laž i stvar će biti riješena. Je li to moguće? Svi ljudi hrle u Cova da Iriju da bi se molili pred nekakvom česminom!

Ne rekavši ništa više, majka je pokucala na vrata. Izišla je sestra gospodina župnika, ponudila nam neka sjednemo na klupu i malko pričekamo. Naposlijetku pojavio se gospodin župnik, poveo nas u svoju radnu sobu, dao majci znak neka sjedne na klupu, a mene pozvao do svoga pisaćeg stola. Opazivši kako me velečasni gospodin smireno i prijateljski zove k sebi, iznenadila sam se i napeto čekala što će se dogoditi. Ispitivanje je bilo veoma temeljito, rekla bih i neugodno. Velečasni gospodin me, između ostaloga, i opomenuo:

– Čini mi se kako se ne radi o nebeskom ukazanju. Kad se što takva događa, Gospodin obično duše kojima se objavljuje šalje njhovim ispovjednicima ili župnicima da im ispripovijede o svemu što se događa. Ovo je pak od samog početka drukčije. Može čak biti vražja opsjena. Vidjet ćemo. Vrijeme će pokazati kako nam se prema tome valja odnositi.

Kako su me bolno pogodile te riječi zna samo Gospodin, jer samo on poznaje našu nutrinu. Počela sam sumnjati ne ukazuje li mi se možda ipak sotona, koji me na taj način želi uništiti. Čuvši sada kako sotona donosi samo nemir i nered, sjetila sam se kako u našoj kući, otkad su se te stvari počele događati, doista nema mira i radosti. Kako me je to ojadilo!

6. Jacinta i Francisco bodre Luciju

Razgovarala sam s Jacintom i Franciscom o mojoj sumnji. Jacinta je rekla:

– Uopće nije sotona! Nipošto! Kažu da sotona strašno izgleda i da je pod zemljom, u paklu. A ta je žena bila lijepa, i vidjeli smo ju kako uzlazi na nebo!

Spasitelj je tako malko ublažio moju sumnju. No, toga sam mjeseca izgubila žar za žrtvu i mrtvljenje te sam pomišljala da

ću konačno reći kako sam lagala i tako se svega riješiti. Jacinta i Francisco rekli su mi:

– Ne čini to! Ne znaš li da ćeš time lagati, a laž je grijeh?

U tom stanju, usnula sam san koji je još više zamračio moju dušu. Vidjela sam sotonu kako se smije što me je zaveo. Trudio se odvesti me u pakao. Našavši se u njegovim pandžama, počela sam tako vikati i dozivati Našu Dragu Gospu te se moja majka probudila. Prestrašeno me upitala što mi se dogodilo. Ne sjećam se više što sam joj odgovorila. Jedino se sjećam kako te noći nisam više mogla zaspati i da sam od straha bila kao uzeta. Taj san u mojoj je duši ostavio oblak istinskoga straha i zabrinutosti. Jedina olakšica bila mi je u tome da se isplačem u nekom skrovitom kutku. Čak sam stala prkositi mome ocu i mojim sestričnama i bratićima; izbjegavala ih. Jadna djeca! Kadšto su me tražili i dozivali, a ja, makar sam bila u njihovoj blizini, skrivena u nekom kutu gdje me nisu mogli naći, nisam im se odazivala.

Približavao se trinaesti srpnja, a ja nisam znala da li da pođem ili ne. Mislila sam: "Ako je to sotona, čemu ići tamo i njega vidjeti? Ako me tko pita zašto ne idem, reći ću kako se bojim da je to sotona koji nas obmanjuje, te stoga ne idem. Jacinta i Francisco neka rade što žele. Ja više nikad ne idem u Cova da Iriju."

Donijela sam odluku koju sam čvrsto nakanila sprovesti.

Dvanestoga srpnja poslije podne već su se skupili ljudi da bi prisustvovali događaju slijedećeg dana.

Dozvala sam Jacintu i Francisca i rekla im što sam odlučila. Oni su odgovorili:

– Mi idemo! Gospa nam je zapovijedila da idemo!

Jacinta se ponudila da će sama razgovarati s Gospom, no žalosna što ja ne želim poći, stala je plakati. Pitala sam ju zašto plače.

– Jer ne želiš poći s nama!

– Ne, ja ne idem! A ako Gospa pita za mene, reci joj kako nisam došla zato što se bojim da bi to mogao biti sotona.

Ostavila sam ih i sakrila se da ne moram razgovarati s ljudima koji su me došli ispitivati. Moja je majka mislila da se

igram s djecom u selu, dok sam se cijelo to vrijeme krila u grmlju, koje je pripadalo mome susjedu, uz naš Arneiro, nešto istočnije od zdenca kojeg sam već više puta spomenula. Kad sam navečer došla kući, moja me majka izgrdila i rekla:

– To se zove mala svetica od crvljiva drveta! Cijelo vrijeme, nakon što si zbrinula stado, provela si u igri; i to još tako da te nitko ne nađe!

Kako se sutradan bližio čas kada bih morala poći, iznenada sam osjetila neku čudnu moć, kojoj se nisam mogla oteti. Krenula sam, dakle, putem i pošla ujakovoj kući da vidim je li Jacinta još tu. Našla sam ju u njezinoj sobi skupa s njezinim malim bratom Franciscom. Oboje su klečali pokraj postelje i plakali.

– Zar ne idete tamo? – pitala sam ih.

– Bez tebe nemamo volje ići! Dođi, pođi s nama!

– Da, idem! – rekla sam.

Vedrih obraza pošli smo zajedno.

Mnogo nas je ljudi čekalo putem te nije bilo lako stići do tog mjesta.

Toga dana presveta Djevica povjerila nam je tajnu. Na rastanku, da osokoli moju posustalu revnost, rekla je:

– Žrtvujte se za grješnike i, nadasve dok se žrtvujete, često govorite: "O Isuse, ovo činim iz ljubavi prema Tebi, za obraćenje grješnika i kao pokoru za grijehe koji se nanose Prečistom Srcu Marijinu."

7. *Majčine sumnje*

Bogu hvala što su toga dana iz moje duše nestali oblaci i što sam opet našla mir.

Moja se majka sve više brinula kad je vidjela mnoštvo ljudi koje je dolazilo sa sviju strana.

– Jadni ljudi – govorila je – dolaze općinjeni tvojim lažima, a ja doista ne znam kako da im otvorim oči.

Jedoga dana, jedan jadnik koji nas je oholo ismijavao i kadšto čak tukao, rekao je mojoj majci:

– Teta Maria Rosa, što kažeš na viđenja svoje kćeri?

– Ne znam – odgovorila je. – Mislim da je lažljivica koja pola svijeta drži ludim.

– Ne govori tako glasno! Još će ju netko ubiti. Zacijelo ima ljudi koji bi to voljeli.

– Oh, budi bez brige! Kad bi ju samo doveli do toga da kaže istinu, pa bila ona protiv moje djece, protiv bilo koga, pa makar i protiv mene.

I doista bilo je tako. Moja je majka uvijek govorila istinu, pa bila ona i protiv nje same. Mi, njezina djeca, morali smo joj biti zahvalni na tom njezinom primjeru.

Jednoga dana opet je pokušala prisiliti me neka priznam da je to laž, kako se izrazila. Stoga je odlučila povesti me sutradan u župni dvor. Tamo sam trebala priznati svoju laž, moliti za oproštenje i prihvatiti pokoru koju će mi velečasni naložiti. Napad je ovoga puta bio žestok te nisam znala što da radim. Uputila sam se ujakovoj kući i obavijestila Jacintu, koja je bila u postelji, o tome što mi se sprema. Zatim sam pošla za svojom majkom.

Ja sam Vam, Preuzvišenosti, o tome već sve ispričala u pismu o Jacinti, što su tada ona i njezin brat podnijeli, što im je Gospodin poslao, i kako su se na zdencu molili i čekali me da se vratim.

Putem mi je majka držala prodiku. Na sve njezine prijekore ja sam dršćući odgovarala:

– Ali, majko, kako mogu reći da nisam ništa vidjela, kad sam vidjela?

Majka je ušutjela, a na ulasku u župni dvor rekla mi je:

– Mala, čuj me dobro! Ja želim samo to da kažeš istinu: ako si vidjela, onda kaži da si vidjela; ako pak nisi vidjela, priznaj da si lagala!

Zatim smo se popele stubištem. Dobri nas je župnik sa svom srdačnošću, čak mogu reći, nadasve ljubazno primio u svome uredu. Ispitivao me strogo, ali očinski. Pri tom se nije služio trikovima, da vidi hoću li pasti u proturječje odnosno pobrkati stvari. Na kraju, oprostio se od nas, slegnuvši ramenima, kao da je htio reći:

– Ne znam što da kažem i gdje da počnem.

8. Prijetnje istražitelja

Nekoliko dana potom vlasti su zatražile da sutradan, u određeni sat moj ujak i moji roditelji, moj ujak s Franciscom i Jacintom, a moj otac sa mnom, dođu u oblasnu upravu. Oblasna uprava nalazila se u Vila Nova de Ourém. Mjesto udaljeno tri milje hoda, što je za djecu našeg uzrasta bila povelika udaljenost. Jedino prijevozno sredstvo, osim vlastitih, bile su magarčeve noge. Moj ujak bio je spreman poći, no nije htio sobom povesti i djecu.

– Ona neće izdržati pješice do Vila Nova de Ourém - rekao je - a i na magarcu se ne mogu održati, jer nisu vična tomu. Osim toga, nisam dužan ovako malu djecu voditi na sud.

Moji su roditelji mislili drukčije:

- Moja će ići! Neka sama odgovara. O tim stvarima ja ne znam ništa. Ako laže, dobro je da bude kažnjena!

Sutradan[21] rano izjutra posjeli su me na magarčića, s kojega sam putem u tri navrata pala. Pratili su me moj otac i moj ujak.

Nadam se kako sam Vašoj Preuzvišenosti već pričala koliko su Jacinta i Francisco pretrpjeli toga dana, jer su mislili da će skončati sa mnom. Najviše me je pak boljela ravnodušnost mojih roditelja, koju su prema meni iskazali, nadasve stoga što sam vidjela s kojom su se ljubavi moj ujak i ujna odnosili prema svojoj djeci. Još se sjećam kako sam tada putem zaključila: Kako se moji roditelji razlikuju od moga ujaka i ujne! Oni su izložili sebe da zaštite svoju djecu. A moji me roditelji s velikom ravnodušnošću prepuštaju oblasnoj vlasti i ostavljaju me neka sa mnom postupaju kako ih je volja. Strpljenja samo, govorila sam u dubini svoga srca, ta koje li sreće što mogu ljubiti Tebe, Bože moj, i trpjeti za obraćenje grješnika. U tim sam mislima uvijek nalazila svoju utjehu.

Oblasni predstojnik ispitivao me u oblasnoj upravi, u prisutnosti moga oca, moga ujaka i još druge gospode koju nisam poznavala. Oblasni predstojnik želio me prisiliti da ne navraćam više u Cova da Iriju. U tu svrhu nije štedio na opome-

[21] *Spomenuti "slijedeći dan" jest 11. kolovoza.*

nama pa i otvorenim prijetnjama. Opazivši kako nije ništa polučio, otpustio me i rekao kako će izvući iz mene sve, pa makar me to koštalo života. Ukorio je zatim moga ujaka što nije izvršio njegovu zapovijed i naposlijetku pustio nas da se vratimo kući.

9. Nemir u obitelji

U mojoj je obitelji bilo i drugoga jada koji sam, kako sam rekla, i sama skrivila. Cova da Iria bila je u vlasništvu moje obitelji. Dolje, u dolini nalazila se čestica plodnoga polja na kojoj smo sijali nešto kukuruza, povrća i drugo. Uz kraj rasle su masline, smrčika i hrast. Kako su tu ljudi stali dolaziti i okupljati se, nismo više ništa mogli sijati; sve su zgazili. Mnogi su dolazili i na konjima, a te su životinje sve popasle i uništile. Moja se majka tužila na štetu i rekla:

– Želiš li jesti, pođi tamo i prosi svoju Gospu!

Sestre su dodale:

– Sada jedi samo ono što još raste u Cova da Iriji!

To me teško pogađalo te više nisam imala volje uzeti ni krišku kruha u zalogaj.

Kako bi me prisilila da reknem istinu kakva jest, moja me majka često tukla komadom drva za loženje, koje je našla u kutu, ili metlinim drškom. Budući da je ipak bila moja majka, nastojala je potom ojačati moje oslabljene snage, te joj je doista bilo žao kad je vidjela da gladujem i sve više slabim; bojala se da bih mogla oboljeti. Jadna majka! Sada doista shvaćam njezino stanje u kojem se nalazila i to me veoma žalosti! Doista je imala pravo držati me nedostojnom da primim toliku milost te je mislila da sam lažljivica. Osobitom milošću Našega Gospodina nikad se nisam usprotivila njezinu ponašanju. Budući da mi je anđeo prorekao kako će mi Bog poslati patnje, upravo sam u tome vidjela Božju volju. Ljubav, odanost i poštovanje koje sam prema njoj gajila sve su više rasli u meni, kao da me uistinu nježno ljubila. Danas sam joj na tome veoma zahvalna, što se tako odnosila prema meni, a ne da me je i nadalje obasipala poljupcima i nježnostima.

10. Prvi duhovni vođa

Mislim da je to bilo onoga mjeseca[22] kad me gospodin Formigâo prvi puta došao ispitati. Pitanja koja mi je postavio bila su ozbiljna i razumljiva. Bio mi je drag, jer je temeljito govorio o vježbanju u krjepostima i unekoliko me poučio kako da ih steknem. Pokazao mi je sliku svete Agneze, pričao mi o njezinu mučeništvu i ohrabrio me da je nasljedujem. Taj velečasni gospodin dolazio me ispitivati svakoga mjeseca. Na koncu me lijepo savjetovao kako da iskažem duhovno dobročinstvo. Jednoga dana rekao mi je:

– Dijete, ti moraš žarko ljubiti Spasitelja. On ti je iskazao tolike milosti i dobročinstva.

Ta rečenica tako se duboko usjekla u moju dušu te sam se otada navikla da Našem Gospodinu stalno govorim:

– Bože moj! Ljubim Te iz zahvalnosti za milosti koje si mi udijelio.

Prenijela sam Jacinti i njezinome malom bratu ovu strelovitu molitvicu, koja mi je bila tako draga. Jacinti je pak toliko prirasla k srcu te je i usred najzanimljivije igre pitala:

– Jeste li zaboravili Našem Gospodinu reći kako ga ljubite zbog milosti koje vam je udijelio?

11. Zatvor u Ourému

Naposlijetku svanulo je jutro trinaestoga kolovoza. Već uvečer prethodnoga dana nahrlio je svijet iz mnogih mjesta. Svi su nas željeli vidjeti, pitati nas i povjeriti nam svoje molbe koje neka prenesemo presvetoj Djevici. Bili smo u rukama onoga mnoštva poput lopte u rukama djece. Svatko nas je vukao na svoju stranu, pitao nas, te nismo imali vremena ni odgovoriti.

U svoj toj stisci od mog su oca tražili da me povede u kuću moje ujne, gdje nas je očekivao upravitelj. To su tražili od mog oca te me je on odveo tamo.

[22] *Dr. Manuel Nunes Formigâo ml, kasniji "veliki apostol" Fatime, nije prvi put došao na mjesto ukazanja 13. kolovoza nego 13. rujna.*

Kad sam stigla, upravitelj je bio u sobi s Jacintom i Franciscom. Tu nas je ispitivao i iznova nastojao razotkriti tajnu i izvući iz nas obećanje kako nećemo više ići u Cova da Iriju. Budući da nije uspio, naložio je mojem ocu i mojem ujaku neka nas dovedu u župni dvor.

Ono što se dogodilo u zatvoru ne želim sada spominjati, jer Vaša Preuzvišenost već ionako znade sve.

Što smo ja i moji mali rođaci tada najviše osjećali i što nas je najviše boljelo bila je potpuna napuštenost od strane obitelji, kako sam Vam, Preuzvišenosti, već kazala. Kad sam se vratila s toga puta, odnosno iz zatvora – ne znam ni kako da to nazovem – čini mi se da je to bilo petnaestoga kolovoza, [23] od takozvane radosti što sam se vratila, dopustili su mi da otvorim ovčinjak i povedem ovce na pašu. Moj ujak i ujna odlučili su da Jacinta i Francisco ostanu doma, pa su stoga mjesto njih poslali njihova brata Ivana. Budući da je bilo kasno, ostali smo u blizini našeg malog mjesta, u Valinhosu.

Kako se sve to zbivalo također je poznato Vašoj Preuzvišenosti te se stoga neću zadržavati da to opišem. Presveta Djevica ponovno je naložila vježbe pokore i na koncu rekla:

– Molite, puno molite i prikažite žrtve za grješnike; jer mnoge duše dolaze u pakao stoga što se za njih nitko ne žrtvuje ili moli.

12. Trpljenja i boli

Nakon nekoliko dana, išli smo sa svojim ovcama putem na kojem sam našla komad užeta za kolnu zapregu. Podigla sam ga i igrajući se njime namatala ga oko svoje ruke. Opazila sam da mi to pričinja bol. Nato sam rekla svojim malim rođacima:

– Gledajte! To boli! Mogli bismo taj komad svezati oko bokova i tako prikazati Bogu žrtvu.

[23] *Lucija ovdje i na još jednome mjestu tvrdi kako se to ukazanje zbilo 15. kolovoza, na dan njezina povratka iz Vila Nova de Ourém. Radi se o pogrješci: povratak iz Ouréma bio je 15. kolovoza, dok se ukazanje dogodilo istom slijedeće nedjelje, 19. kolovoza 1917.*

Jadna su djeca odmah prihvatila moj prijedlog, te smo uže podijelili na tri dijela. Mjesto noža poslužio nam je brid jednog kamena po kojem smo udarali drugim kamenom. Možda zbog debljine ili grubosti užeta, ili pak stoga što smo ga na silu vukli, taj nam je posao zadao velike boli. Jacinta je čak počela plakati od boli. Kad sam joj savjetovala neka odustane od toga, odgovorila je:

– Ne! Ovu žrtvu želim prikazati Našem Gospodinu, kao pokoru i za obraćenje grješnika.

Drugom prilikom, skupljali smo po zidićima drač, koji nam se svojim bodljikama zabadao u dlanove, dok smo ga brali. Jacinta je i nehotice od tih bodljika, koje su ličile na praskave žabice, zadobila ožarine koje su pekle. Osjetivši bol, ona je taj drač još stiskala rukama i govorila:

– Gledaj! Opet nešto čime možemo činiti pokoru!

Otad smo se navikli da tim praskavim žabicama udaramo po svojim nogama kako bismo i tako Bogu prikazali svoju žrtvu.

Ako se ne varam, tijekom toga mjeseca, počeli smo svoju užinu davati našim malim siroticama, kako sam Vašoj Preuzvišenosti već pričala u pismu o Jacinti. Moja majka toga se mjeseca također malko smirila. Sve je češće govorila:

– Kad bi se barem našla još jedna jedina osoba koja nešto vidi, možda bih vjerovala! Ali od tolikih ljudi vidi samo ona!

Tijekom toga mjeseca pričale su mi neke osobe kako su vidjele razne stvari. Neki su mislili da vide Majku Božju, drugi posebne znakove na suncu i tako dalje. Moja je majka sada govorila:

– Prije mi se činilo da ću povjerovati, ako se nađe još neka osoba koja nešto vidi, ali opet ne mogu povjerovati!

Moj me otac od toga vremena počeo štititi, kad me je netko kudio, on bi ga ušutio rekavši:

– Mi doduše ne znamo je li to istina, ali ne znamo ni to da je laž.

No ujak otada više nije mogao podnositi navalu ljudi koji su nas željeli vidjeti i s nama razgovarati. Poslao je svoga sina Ivana da pase stado, dok su Jacinta i Francisco ostali kod kuće. Nedugo zatim prodao je ovce. Kako se nisam željela družiti s

drugim pastirima, išla sam sama sa svojim stadom. Već sam Vašoj Preuzvišenosti pričala kako su Jacinta i njezin mali brat išli sa mnom, ako sam bila u blizini odnosno ako pašnjak nije bio daleko, i kako su me čekali na putu.

Mogu reći kako su to za mene bili doista radosni dani, kada sam se usred svojih ovaca s vrha brda ili odozdo, iz doline, divila ljepoti nebeskoga svoda i našem dobrom Bogu zahvaljivala na milosti koju mi je udijelio. Kad bi me u mojoj osami prekinuo zov koje od mojih sestara, da se vratim kući kako bih razgovarala s osobom koja me tražila, osjetila sam jaku nelagodu, no tješila sam se samo time što i tako mogu našem dobrom Bogu prikazati žrtvu. Jednoga dana, došla su tri gospodina razgovarati sa mnom. Nakon doista neugodnog ispitivanja oprostili su se od mene riječima:

– Nastoj otkriti tu tajnu. Ako ne, gospodin oblasni upravitelj sposoban je i ubiti te.

Jacinta se ozarila radošću i rekla:

– O, to je dobro! Ja svoga Spasitelja i Majku Božju veoma ljubim, pa ćemo ih uskoro vidjeti!

Doista je kružio glas kako nas oblasni upravitelj želi ubiti. Moja tetka, koja je bila udata u Casaisu, došla je povesti me sa sobom:

– Ja živim u drugom okrugu, gdje te tvoj oblasni upravitelj neće moći tražiti.

No ona ipak nije mogla ostvariti svoj naum; nismo htjeli poći i jer smo mislili:

– Što onda, ako nas ubiju! Ta, doći ćemo u nebo.

13. Trinaestog rujna

Tako se bližio trinaesti rujna. Toga dana, rekla nam je presveta Djevica, o čemu sam, uostalom, već pričala:

– Bog je zadovoljan vašim žrtvama, no On ne želi da spavate opasani užetom. Nosite ga samo danju.

Nije potrebno reći kako smo smjerno poslušali njezinu zapovijed.

Kako je Naš Gospodin toga mjeseca, činilo se, nakanio

objaviti nešto izvanredno, moja je majka bila ispunjena nadom kako će toga dana stvari postati jasnije i protumačivije. No, kako naš dobri Bog toga dana nije prosjao zrakom svoje krasote - da bi nam možda dao priliku za nove žrtve – tako je moja majka opet izgubila volju te je iznova započelo progonstvo u kući. Bilo je puno razloga za njezin jad. Uz to što smo potpuno izgubili Cova da Iriju, gdje je bila dobra ispaša i gdje su rasle živežne namirnice, u njoj je sve više raslo uvjerenje kako ti događaji nisu više dječji umišljaji i maštovite prikaze. Jedna od mojih sestara nije radila gotovo ništa drugo osim što me je dozivala i mjesto mene pasla naše stado, kako bih ja mogla biti na raspolaganju ljudima koji su me željeli vidjeti i sa mnom razgovarati.

Takav gubitak za neku bogatu obitelj ne bi bio velik, ali za nas, koji smo morali živjeti od svoga rada, značio je puno.

Stoga je moja majka bila prisiljena da nedugo zatim proda naše stado, što je za našu obitelj bio nemalen gubitak. Za sve sam te stvari ja bila kriva, što su mi u teškim trenucima otvoreno i govorili.

Nadam se kako je naš dobri Bog uzeo s mene svu krivicu, jer sam, umjesto da budem zadovoljna, to žrtvovala za Nj i za grješnike.

Moja je majka, sa svoje strane, sve podnosila junačkom strpljiovšću i predanjem. Ako me je kudila i kažnjavala, onda to samo stoga što me je držala lažljivicom. Kadšto je, potpuno predana muci koju joj je Bog poslao, govorila:

– Je li to sve kazna koju mi Bog šalje zbog mojih grijeha? Ako je tako, Bogu hvala.

14. Duh žrtve

Jedna susjeda rekla je jednoga dana - ne znam kako je došla na tu pomisao – kako su mi neka gospoda dala novaca, ne znam više koliko. Moja majka odmah me dozvala k sebi i pitala o tome. Kad sam rekla kako nisam ništa dobila, ona me htjela metlinim drškom prisiliti da joj dadem novac. Pošto je isprašila svu nečist s mojih haljina, došla je moja sestra Carolina s

djevojčicom iz susjedstva, imenom Virginia; obje su objasnile kako su pitale tu gospodu o tome i da su vidjele kako mi ništa nisu dali. Nakon te obrane povukla sam se k svome obljubljenom zdencu i tamo to prikazala kao žrtvu Našem Gospodinu.

15. Osobit pohod

Ako se ne varam, bilo je to također tijekom toga mjeseca,[24] kada se pojavio neki mladi čovjek kojega sam se, zbog njegova visoka stasa doista prestrašila. Kada bih, naime, vidjela kojeg gospodina koji bi me došao doma posjetiti, a koji se, da bi ušao kroz vrata, morao prignuti, pomislila sam da je Nijemac.

Budući da smo bili u ratu, djecu se u obitelji plašilo riječima: "Evo Nijemca, ubit će te!", pomislila sam tada kako je došao moj zadnji čas. Mladi je čovjek opazio kako me je strah.

Nastojao me smiriti te me je posjeo na svoja koljena i ljubazno mi postavljao pitanja. Završivši s pitanjima, zamolio je moju majku neka me pusti da mu pokažem mjesto ukazanja i tamo s njime molim. Dobivši željeni odgovor, pošli smo tamo.

No ja sam drhtala od straha idući tim putem s nepoznatim čovjekom. Smirila sam se mišlju što ću, ako me ubije, vidjeti Spasitelja i dragu Gospu.

Kad smo stigli, kleknuo je i zamolio me da s njime izmolim krunicu i prosim presvetu Djevicu milost koju traži: da neka djevojka pristane s njime sklopiti sakramenat ženidbe. Ta me je molitva oslobodila te sam pomislila: "Ako se ona tebe boji kao što te se ja bojim, nikad neće pristati." Nakon što smo izmolili krunicu, taj me dobri mladi čovjek dopratio do moga sela, ljubazno se oprostio sa mnom i još jednom mi povjerio svoju prošnju. Potrčala sam sumanuto u kuću moga ujaka, prestrašena da će se opet vratiti.

Kako je velik bio moj strah, kad sam se iznenada, nakon ukazanja 13. listupada, našla na ramenima toga čovjeka, tako visoko te sam gotovo lebdjela ponad ljudskih glava. To je doista bilo jako dobro! Tako su svi koji su me željeli vidjeti mogli

[24] *To se odnosi na posjet dr. Carlosa de Azevedo Mendes, 8. rujna 1917.*

udovoljiti svojoj znatiželji. Kako taj dobri gospodin nije mogao vidjeti kuda hoda, spotakao se o kamen i pao! Ja nisam pala, jer me je pridržalo mnoštvo, koje se oko mene tiskalo.

Netko me primio, a spomenuti gospodin je iščezao, da bi se domala vratio s onom djevojkom, koja je tada već bila njegovom ženom. Došao je našoj presvetoj Djevici zahvaliti na uslišanju i moliti ju za obilje blagoslova. Taj mladi čovjek danas je gospodin dr. Carlos Mendes iz Torres Novas.

16. Trinaestog listopada

Preuzvišeni gospodine biskupe, stigli smo do trinaestog listopada. Vašoj Preuzvišenosti već je poznato što se sve dogodilo toga dana. Što je, prije ukazanja, duboko prožimalo moje srce, bila je molba naše presvete Nebeske Majke:

– Neka se više ne vrijeđa Našega Gospodina, koji je već toliko izvrijeđan.[25]

Kakve li jadikovke pune ljubavi i kakve sočne molitve! Kako sam samo željela da ih prihvati cijeli svijet i da sva djeca Nebeske Majke mogu čuti jeku njezina glasa!

Pročuo se glas kako su vlasti odlučile pokraj nas postaviti bombu, koja bi eksplodirala u času ukazanja. Toga se nisam bojala; a kad sam o tome pričala mojim malim rođacima, oni rekoše:

– Kako bi bilo lijepo biti u milosti da odavde pođemo u nebo Našoj Dragoj Gospi!

Moji su se pak roditelji prestrašili i htjeli su me pratiti, po prvi put. Govorili su:

– Ako moja kći umre, volio bih i ja umrijeti s njom.

Stoga me otac poveo za ruku do mjesta ukazanja. Od časa ukazanja više ga nisam vidjela, sve dok se navečer nisam našla u krugu obitelji. Poslijepodne toga dana provela sam, naime, u društvu bratića i sestrične; s nama su postupali kao da smo neke rijetke životinje. Navečer sam doista bila iscrpljena od

[25] *Posjedujemo vrijedno izvješće fatimskoga župnika; u ispitivanju bilo je riječi o istim događajima.*

mnogih pitanja i saslušanja. To je potrajalo sve do noći. Razni ljudi, koji me još nisu uspjeli pitati, ostali su do slijedećega dana, sve dok nisu došli na red. Nekoji su me još navečer željeli pitati, no ja sam, iscrpljena od umora, pošla spavati. Bogu hvala, što tada još nisam ništa znala o ljudskom obožavanju i sebeljublju. Stoga sam se prema svakom odnosila kao da se radi o mojim roditeljima.

Ispitivanja su se nastavila slijedećega dana, ili bolje rečeno, slijedećih dana; jer gotovo svednevice dolazilo je mnoštvo ljudi u Cova da Iriju utječući se zaštiti Nebeske Majke, a svi su željeli vidjeti i vidioce, pitati ih i s njima moliti krunicu.

Kadšto sam se osjećala toliko iscrpljenom od stalnog ponavljanja istih riječi i molitava te sam tražila izliku kako da im se ispričam, i neka odu. No ti su se jadni ljudi toliko tiskali oko mene te sam se nerijetko morala doista prisiliti da im udovoljim. Tada sam iz dubine svoga srca molila naglas uobičajenu molitvu: “Iz ljubavi prema Tebi, Bože moj, za pokoru grijeha koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu, za obraćenje grješnika i za Svetoga Oca.”

17. Razna ispitivanja

Već sam pišući o svojoj sestrični rekla Vašoj Preuzvišenosti kako su došla dvojica velečasnih svećenika, koji su govorili o Njegovoj Svetosti i isticala kako se trebamo za Njega moliti. Otada nismo ni jednu molitvu ili žrtvu prikazivali Bogu, a da ujedno ne bismo molili za Njegovu Svetost. Osjetili smo toliku ljubav prema Svetom Ocu te sam, kad je gospodin župnik jednoga dana rekao mojoj majci kako ću vjerojatno putovati u Rim na saslušanje kod Njegove Svetosti, od zadovoljstva pljeskala rukama i svome bratiću i svojoj sestrični rekla:

– Lijepo je što ću vidjeti Svetog Oca!

Oni su, u suzama, uzvratili:

– Mi nećemo putovati, ali ćemo to prikazati kao žrtvu za Njega.

Gospodin župnik me želio ponovno ispitati. Vrijeme je nekim činjenicama isteklo te velečasni nije znao što bi sada

valjalo reći. Počeo je, stoga, pokazivati svoje nezadovoljstvo:

– Čemu toliko mnoštvo kleči moleći se u divljini, dok živoga Boga, Boga koji prebiva u Presvetom Sakramentu na našim oltarima, ostavljaju sama u svetohraništu? Čemu taj novac, koji se tamo bez ikakve svrhe stavlja pod neki kamen, dok se, istovremeno, zbog pomanjkanja novca, naša crkva ne može dovršiti? [26]

Potpuno sam shvatila razlog njegovih razmišljanja, ali što sam mogla činiti? Da sam bila gospodaricom nad srcima tih ljudi jamačno bih ih poslala u crkvu. Budući da to nipošto nisam bila, tu sam žrtvu prikazala Bogu. A kako je Jacinta na ispitivanju običavala oboriti glavu, sklopiti oči izgovarajući tek pokoju riječ, uvijek su od mene tražili da udovoljim znatiželji hodočasnika. Stoga su me neprestance zvali u župni dvor da odgovaram na pitanja ove ili one osobe, ovog ili onog svećenika. Jednom prilikom, došao me ispitati jedan svećenik iz Torres Novas.[27] Ispitivao me s toliko pomnje i ulazio u tolike potankosti te sam ostala zbunjenja nisam li mu, možda, otkrila neke stvari.

O tom slučaju tražila sam savjet kod svojeg bratića i svoje sestrične:

– Ne znam je li krivo što ne kažem sve, kada nas ispituju je li nam Naša Draga Gospa još nešto rekla. Ne znam hoćemo li lagati, ako samo kažemo da nam je otkrila tajnu, a sve drugo prešutimo.

– Ne znam - odgovorila je Jacinta. – Gledaj, pa ti si ta koja ne želi da kažemo.

- Svakako da ne želim – odgovorila sam joj. – Da počnu s pitanjima o tome kakvu pokoru vršimo! Još bi nam samo to trebalo! Gledaj! Da si držala jezik za zubima, nitko ne bi znao da smo vidjeli Gospu i s njome razgovarali, također i s anđelom, nitko nije trebao znati!

[26] *To proizlazi iz jednoga ondašnjeg dokumenta; razlog župnikovu odlasku bile su poteškoće nastale uslijed obnove crkve.*

[27] *Kanonik Ferreira, tadašnji župnik u Torres Novas, također je bio jedan od tih nasrtljivih istražitelja.*

Kad je siroto dijete čulo moje razloge, počelo je plakati moleći me za oproštenje, onako kao što je bilo u svibnju - što sam već opisala pričajući o njoj.

Tako sam u svojoj zbunjenosti ostala sama, ne znajući kako doći na kraj sa svojim sumnjama.

Nedugo zatim, pojavio se jedan drugi svećenik, iz Santaréma. Činilo se da je brat onome prvome, ili su se zajedno pripremali: ista pitanja i domišljatost, isti način smijeha i razdraganosti, čak i tjelesna građa i crte lica izgledale su im iste. Nakon ispitivanja moje su sumnje rasle i doista nisam znala što da radim. Bez prestanka molila sam se Našem Gospodinu i Našoj Dragoj Gospi neka mi kažu što da radim:

– O, moj Bože i moja nebeska Majko! Ja ne znam hoće li Vas uvrijediti moje laži! Ali Vi vidite kako nije dobro da sve kažem što ste mi rekli.

U toj zbunjenosti imala sam sreću razgovarati s gospodinom dekanom iz Olivala.[28] Sama ne znam zašto, ali prečasni mi je ulio povjerenje te sam mu iznijela svoju sumnju. Već sam u spisu o Jacinti pisala kako nas je prečasni poučio da čuvamo tajnu. Nadasve nas je poučio načinu kako ćemo se u svemu svidjeti Našem Gospodinu i prikazati Mu bezbroj malih žrtvica.

– Djeco moja, poželite li što jesti, ostavite to i jedite nešto drugo; poželite li se igrati, ne igrajte se, prikažite Bogu žrtvu. Ispituje li vas tko, ne mogavši vam se ispričati, Bog tako želi, prikažite mu i tu žrtvu.

Ja sam u biti shvatila govor toga prečasnog svećenika; a kako mi je samo bio drag! Taj prečasni nije izgubio iz vida moju dušu i povremeno je navraćao sam ili u pratnji jedne pobožne udovice, koja je stanovala u jednom malom selu[29] blizu Olivala. Zvala se gospođa Emilia. Ta je pobožna žena često dolazila moliti u Cova da Iriju. Potom bi navratila do nas. Ja sam ju molila da provedem nekoliko dana kod nje, te me je zatim povela u kuću gospodina dekana. Prečasni je bio ljubazan te

[28] *Radi se o ocu Faustinu.*

[29] *Mjesto se zove Soutaria. Kuća gospođe Emilije bila je dograđena uz jednu kapelu.*

me na dva ili tri dana primio u svoju kuću, gdje sam se družila s jednom od njegovih sestara. Imao je i strpljivosti da bude sa mnom i po nekoliko sati, koje je proveo poučavajući me u krjeposnim vježbama i dajući mi dobre savjete. Ne znajući tada još ništa o duhovnome vodstvu, sada mogu reći kako mi je on bio prvim duhovnim vođom. Zato toga svećenika držim u zahvalnom i svetom sjećanju.

III. NAKON UKAZANJA

1. Škola

O, joj! Sada pišem potpuno naslijepo te sam već zaboravila neke stvari. No ja postupam kako mi je Vaša Preuzvišenost rekla: neka pišem čega se sjećam, u svoj jednostavnosti. Želim tako činiti, ne brinući se o redoslijedu i stilu. Vjerujem kako je tako moja poslušnost najpotpunija te, stoga, Našem Gospodinu i Prečistom Srcu Marijinu najpredanija.

Vraćam se, dakle, u svoj očinski dom. Već sam Vam, Preuzvišenosti, rekla kako je moja majka morala prodati naše stado; ostale su nam samo tri ovce koje smo vodili sobom u polje. Kad nismo išli u polje, dali bismo im u štali štogod za hranu. Moja me majka tada poslala u školu. A u preostalo slobodno vrijeme, po njezinoj želji učila sam se tkanju i šivanju. Tako me je uvijek imala uza se, u kući, te nije morala gubiti vrijeme tražeći me.

Jednoga lijepog dana moje su sestre razgovale o tome kako će s drugim djevojkama ići u berbu k bogatom gospodinu Pé de Câo.[30] Moja je majka odlučila neka idu, ali da i mene povedu sa sobom. Već sam na početku rekla kako moja majka nije moje sestre nikuda pustila ako i mene ne povedu sa sobom.

[30] *Taj posjed u blizini Torres Novas pripadao je ing. Mariu Godinho. On je 13. srpnja 1917. prvi fotografirao vidioce.*

2. *Župnik*

U to vrijeme, gospodin župnik počeo je pripravu za prvu pričest. Budući da sam prvu pričest primila u svojoj šestoj godini, moja je majka odlučila da ovaj put ne sudjelujem u prvopričesničkoj svečanosti. Stoga nisam pohađala vjeronauk.

Dok su druga djeca nakon školske nastave odlazila župniku, ja sam odlazila kući nastaviti svoj rad tkanja i šivanja. Dobrom župniku nisu se svidjeli moji izostanci s vjeronauka te me je jednoga dana, nakon školske nastave, po jednom djetetu pozvao neka dođem k njegovoj sestri. To me je dijete srelo na putu za Aljustrel, pokraj kuće siromaha zvanoga "Caracol". Dijete mi je reklo da me župnikova sestra zove neka svakako dođem k njoj. Misleći kako se radi o nekakvom ispitivanju, ispričala sam se da mi je majka naložila neka odmah dođem doma. Ne rekavši više ništa, počela sam suludo trčati poljem tražeći da se negdje sakrijem, gdje me neće moći naći. Ali ovaj put moja me igra preskupo stajala.

Nedugo zatim u župi je bilo proštenje. Više je okolnih svećenika došlo slaviti misu. Na kraju misnoga slavlja, pozvao me gospodin župnik i pred svim svećenicima strogo me ukorio što nisam dolazila na vjeronauk i što se nisam odazvala pozivu njegove sestre. Na koncu je spomenuo sve moje mane; njegova prodika trajala je veoma dugo.

Ipak, našao se tu, ni sama ne znam kako, jedan časni svećenik koje me pokušao zaštititi, rekavši da me možda moja majka doista nije pustila. Ali dobri je župnik odgovorio:

– Majka? Majka je svetica! A ovaj ovdje stvor, to istom moramo vidjeti što će od njega biti!

Onaj dobri svećenik, koji je potom postao dekanom u Torres Novas, ljubazno me upitao iz kojeg razloga nisam pohađala vjeronauk. Rekla sam mu kako je moja majka tako odlučila. Budući da mi nije potpuno vjerovao, gospodin župnik pozvao je moju sestru Gloriu, koja se već nalazila na trgu pred crkvom, da provjeri je li istina. Nakon što se uvjerio kako su stvari takve kako sam ih prikazala, zaključio je:

– No dobro! Ili ćeš preostalih dana pohađati vjeronauk, kod

mene se ispovijediti i svečano se pričestiti s drugom djecom, ili se u ovoj župi više uopće nećeš pričešćivati.

Čuvši to, moja je sestra rekla kako trebam s njome otputovati na pet dana, te bi to za nas predstavljalo tešku nepriličnost; ako bi velečasni želio, mogao bi me ispovijediti i pričestiti bilo koji dan prije našeg odlaska. Dobri župnik nije se obazreo na tu molbu već je ostao pri svome krutom mišljenju.

Došavši kući, sve smo ispričale svojoj majci koja je odmah pošla moliti velečasnoga neka me neki drugi dan ispovijedi i pričesti. No sve je bilo uzalud. Stoga je moja majka odlučila kako će na dan svečane pričesti moj brat doći po mene i dovesti me; a put je bio dug i vezan s nemalim poteškoćama, i ne samo što je bio dug nego je trebalo proći izrazito lošom stazom preko vrhunaca i brda.

Vjerovala sam kako će s mene poteći tinta već pri samoj pomisli da se moram ispovijediti kod spomenutoga svećenika. Kako sam ga se samo bojala! Plakala sam od poniženja. Dan uoči ispovijedi, velečasni je naložio neka sva djeca sutradan poslije podne dođu u crkvu na ispovijed. Pošla sam i ja, srce se stislo u meni, kao da je nekud nestalo. Ušavši u crkvu, ugledala sam kako ispovijedaju razni svećenici. U ispovjedaonici u dnu crkve ispovijedao je otac Cruz iz Lisabona. Već sam s njime razgovarala, bio mi je veoma drag. No nisam opazila da u otvorenoj ispovjedaonici, u sredini crkve, sjedi gospodin župnik i sve promatra.

Mislila sam: ”Prvo ću se ispovijediti kod oca Cruza i pitati ga što mi je činiti. Zatim ću poći gospodinu župniku.”

Otac Cruz primio me veoma radosno i, nakon što me saslušao, ohrabrio. Rekao mi je kako ne trebam poći gospodinu župniku, ako to ne želim. Velečasni mi zbog toga ne može uskratiti pričest. Radosna zbog toga savjeta izmolila sam svoju pokoru i pobjegla iz crkve, u strahu da me tko ne pozove.

Slijedećega dana, pošla sam u svojoj bijeloj haljini, još uvijek u strahu da će mi uskratiti pričest. Ipak, velečasni se zadovoljio time što mi je nakon svečanosti dao do znanja kako mu nije promakla moja manjkava poslušnost, što sam se ispovijedila kod drugoga svećenika.

Dobri je župnik postao sve nezadovoljniji te je jednoga lijepog dana, zbunjem svim tim događajima, napustio župu. Pročula se vijest kako je velečasni otišao zbog mene,[31] budući da nije želio preuzeti odgovornost za te događaje. Mnogo sam trpjela i stoga što je on bio haran župnik i obljubljen među narodom. Pojedine su pobožne žene dale oduška svojoj srdžbi i karale me, kad god bi me susrele. Kadšto bi me na rastanku još pljuskale ili udarale nogom.

3. Francisco i Jacinta

Jacinta i Francisco tek su rijetko imali udjela u tim milovanjima, koje nam je nebo poslalo, stoga što njihovi roditelji nisu dopuštali da ih itko takne. No, ipak su trpjeli sa mnom te su im često tekle suze po obrazima, kad bi me vidjeli kako me netko udara ili ponizuje.

Jedoga dana Jacinta je rekla:

– Kad bi naši roditelji bili poput tvojih, i nas bi ljudi tukli te bismo mogli Našem Gospodinu prikazati više žrtava.

Oni su znali svaku priliku iskoristiti za vježbu pokore. S vremena na vrijeme, po devet dana, a kadšto i cijeli mjesec običavali smo suzdržati se od ikakva pića. Jednom smo tu žrtvu prinosili u kolovozu, za vrijeme velike žege. Jednoga dana, vraćali smo se s molitve krunice u Cova da Iriji, kad mi je, stigavši do male bare koja se nalazila kraj puta, Jacinta rekla:

– Čuj, veoma sam žedna i jako me boli glava. Popit ću nekoliko kapi ove vode.

– Ove ne – odgovorila sam joj. – Moja nam majka brani piti od te vode, jer nije zdrava. Molit ćemo Mariju dos Anjos nešto vode. (Bila nam je susjeda koja se nedavno udala i tu živjela u skromnoj kućici)

– Ne, ne želim piti zdravu vodu. Voljela bih piti tu vodu, jer Našem Gospodinu mjesto žeđi mogu prinijeti žrtvu pijući ovu kaljavu vodu.

[31] *To jamačno nije bio razlog. Župnik je imao poteškoće sa župljanima zbog obnove crkve.*

Voda u ovoj bari bila je doista kaljava. Mnogi su u njoj prali rublje, životinje su ju pile i kupale se u njoj. Stoga je moja majka opominjala svoju djecu da ne pijemo od te vode.

Drugda je Jacinta rekla:

– Našega Gospodina moraju radovati naše žrtve, a ja strašno žeđam. Ali ne želim piti. Želim trpjeti iz ljubavi prema njemu.

Jednoga dana sjedili smo pred kućnim vratima moga ujaka, kad smo opazili kako nam dolazi mnoštvo ljudi. Francisco i ja odmah smo pobjegli u sobu i sakrili se pod postelju. Jacinta je rekla:

– Ja se neću kriti. Želim Gospodinu prikazati ovu žrtvu.

Ljudi su došli bliže, razgovarali s njom, dugo čekali tražeći nas i napokon otišli. Izišla sam iz svoga skrovišta i pitala:

– Što si rekla kad su te pitali da li znaš gdje smo?

– Ništa nisam odgovorila. Sagnula sam glavu, sklopila oči i šutjela. Uvijek tako radim kad ne želim kazati istinu. A lagati ne želim, jer laž je grijeh.

Ona se doista najčešće tako ponašala te je bilo neumjesno postaviti joj pitanja na koja jednostavno nije željela odgovoriti.

Najčešće ipak nismo bili spremni prikazati žrtvu te vrste, ako smo ju mogli izbjeći.

Jednom drugda, sjedili smo nekoliko koračaja ispred njihove kuće, u sjeni dviju smokava koje su se naginjale preko puta. Francisco se malko udaljio igrajući se. Opazivši kako nam dolaze dvije gospođe, dotrčao nam je javiti. Kako su se u ono vrijeme nosili šeširi širokog oboda, poput sita, mislili smo da nas neće opaziti ispod takvog pokrivala za glavu te smo se hitro popeli na smokvu. Kad su nas gospođe mimoišle, opet smo hitro sišli i u brzom trku pobjegli u polje kukuruza i sakrili se.

Taj naš način da uvijek, kad god možemo, pobjegnemo bio je župniku razlogom za njegove prijekore. Nadasve nas je velečasni korio što smo osobito izbjegavali svećenike. Velečasni je bio u pravu. Ali samo stoga što su nas osobito svećenici često ispitivali, i to stalno i uvijek iznovice. Kadgod bismo se našli u blizini kojega svećenika, već smo se spremali Bogu prikazati našu najveću žrtvu.

4. Zabrana hodočašća

Vlasti također nisu imale razumijevanja za razvoj događaja. Na mjestu ukazanja bile su podignute dvije motke, u obliku luka sa svjetiljkama. Jedne večeri, tako, došli su autom neki muškarci i srušili spomenute motke, otpilili smrčiku iznad koje su se događala ukazanja i odvezli ih autom. Slijedećega dana brzo se proširila vijest o tome. Potrčala sam tamo da vidim je li doista tako. Kolika li je pak bila moja radost, kad sam se uvjerila kako su se ti jadnici zabunili te su mjesto smrčike odvezli maslinu! Potom sam se utekla Našoj Dragoj Gospi neka oprosti tim jadnicima i molila za njihovo obraćenje.

Trinaestog svibnja, ne sjećam se više je li to bilo 1918. ili 1919.,[32] već se izjutra proširila vijest kako će u Fatimu doći konjička pukovnija da zapriječi narodu dolazak u Cova da Iriju. Mnogi uznemireni ljudi došli su mi to javiti govoreći kako je to jamačno posljednji dan moga života. Ne brinući o sebi odmah sam se uputila prema crkvi. Stigavši u Fatimu, prošla sam između konja koji su ispunili trg pred crkvom, ušla u crkvu, pribivala svetoj misi, koju je služio meni nepoznat svećenik, i nakon zahvale, u miru se uputila kući, a da me nitko nije upitao ni riječ. Ne znam, ili me doista nisu prepoznali, ili se pak na me nisu obazirali. Unatoč glasinama kako su vojnici uzalud pokušavali spriječiti narod, toga sam poslijepodneva pošla tamo moliti krunicu. Putem mi se pridružila skupina žena koje su došle od kojekuda. Kad sam se opribližila mjestu, isprriječila su mi se dvojica vojnika. Žestoko su udarali konje da nas sustignu.

Dostigavši nas, pitali su nas kuda idemo. Žene su hrabro odgovorile kako se to njih ne tiče. Nato su oni udarili konje, kao da će nas pregaziti. Žene su pobjegle ustranu te sam se iznenada našla sama pred dvojicom jahača. Pitali su me kako se zovem, na što sam im otvoreno odgovorila. Pitali su me jesam li ja ta vidjelica. Odgovorila sam potvrdno. Potom su mi zapovijedili neka stupim na sredinu ceste, te su me u pratnji svojih

[32] *Riječ je o 13. svibnju 1920.*

konja dopratili u Fatimu. Kad sam se približila onoj bari, koju sam već spomenula, prišla je ona sirota žena, koja je tu živjela, a o kojoj sam također već nešto kazala. Ugledavši me izdaleka, kako hodam između konja, stala je nasred ceste i, poput Veronike, nastojala me ohrabriti. Vojnici su ju prisilili da se odmah makne s ceste, na što je, jadnica, gorko zaplakala nad mojom nesrećom. Nekoliko koračaja dalje zapovijedili su mi da stanem i pitali me nije li ta žena moja majka. Rekla sam da nije. Ne vjerujući mi pitali su me nije li ona kuća zapravo naša. Opet sam niječno odgovorila. Zatim su mi zapovijedili, svejedno ne vjerujući, neka pođem prema kući svojih roditelja. Pošto smo došli do posjeda kod Aljustrela, blizu maloga vrela, rekli su mi neka stanem. Opazivši tu nekoliko svježe iskopanih jama za sadnice, jedan od vojnika rekao je drugome, ne bi li me prestrašio:

– Tu su otvorene jame. Ovim mačem odrubit ćemo joj glavu i ovdje ju pokopati. Tako će ta stvar biti zauvijek riješena.

Čuvši to, doista sam pomislila kako je došao moj posljednji čas. No ostala sam mirna, kao da me se to uopće ne tiče.

Razmišljajući nekoliko trenutaka drugi je odgovorio:

– Ne, ne, to nam nisu zapovijedili.

Zatim su mi zapovijedili da krenem dalje. Prošla sam, dakle, našim malim selom, dok nismo došli do kuće mojih roditelja. Svi su ljudi izišli na prozore i vrata da vide što će se dogoditi. Nekoji su se zloslutno smijali, drugi su se sažaljevali nad mojom sudbinom. Kad smo došli do nas, zapovijedili su mi neka pozovem svoje roditelje. No nisu bili kod kuće. Jedan je sišao s konja da vidi nisu li se gdje sakrili. Pretražio je kuću i, budući da nikoga nije našao, zapovijedio mi je da toga dana ne izlazim nikuda. Zatim je uzjahao konja, te su se obojica udaljili. Kasno poslijepodne pročulo se da su vojnici popustili pred navalom ljudi. U zalasku sunca molila sam krunicu u Cova da Iriji, praćena stotinama ljudi.

Kako se kasnije pripovijedalo, ljudi su, čuvši da su me uhitili, o tom događaju obavijestili moju majku.

Ona je kazala:

– Ako je istina da je vidjela Majku Božju, onda će ju Majka Božja i zaštititi; ako pak laže, onda je dobro što će biti kažnjena.

I ostala je smirena, kao i dotada. Sada bi netko mogao pitati: "A što je bilo s tvojim drugovima, dok ti se to dogodilo?"

Ne znam. Ne sjećam se više što je tada bilo s njima. Možda ih toga dana, čuvši glasine koje su do njih dopirale, njihovi roditelji nisu pustili iz kuće.

5. *Majčina bolest*

Gospodinu se valjda svidjelo što me vidio kako trpim, jer mi je doskora pripremio da pijem puno gorči kalež. Moja je majka, naime, tako teško oboljela te smo mislili kako će svakog dana umrijeti. Sva su se njezina djeca okupila oko njezine postelje da prime njezin posljednji blagoslov i poljube joj samrtničku ruku. Budući da sam bila najmlađa, na red sam došla posljednja. Kad me je ugledala, sirota majka kao da je živnula, savila mi je ruke oko vrata i jecajući kriknula:

– Jadna kćeri moja! Što će biti s tobom bez majke? Umirem slomljena srca nad tobom.

I počevši gorko jecati, privila me k sebi. Moje starije sestre na silu su me otrgle iz njezinih ruku, odvele u kuhinju i zabranile mi ulaziti u bolesničku sobu, rekavši:

– Majka umire nadasve od jada koji si joj ti pripravila.

Kleknula sam, sagnula glavu preko klupe i u dubokoj boli, kakvu još nisam poznavala, prinijela žrtvu našem dobrom Bogu.

Nekoliko časaka potom vratile su se moje starije sestre, misleći da je slučaj s majkom bezizlazan, i rekle mi:

– Lucijo! Ako je istina da si vidjela Našu Dragu Gospu, onda pođi u Cova da Iriju. Moli je neka spasi našu majku. Onda ćemo ti vjerovati.

Ne časeći ni časa uputila sam se prema Cova da Iriji. Da me tko ne opazi, išla sam poljem i molila krunicu, dok nisam stigla. Preporučila sam najsvetijoj Djevici svoje molitve, lijući suze dala sam oduška svojoj boli i pošla kući u nadi kako će moja ljubljena nebeska Majka bdjeti nad zdravljem moje zemaljske

majke. Kad sam stigla doma, moja se majka osjećala nešto bolje. Nakon dva dana, vratila se opet svojim kućnim poslovima.

Usliši li moje molitve, presvetoj Djevici obećala sam da ću sa svojim sestrama onamo devet dana uzastopce ići moliti krunicu i na koljenima proći stazom koja vodi od ceste do one smrčike. Posljednjega dana, željela sam onamo povesti devetero siromašne djece i tamo ih nahraniti. Pošli smo, dakle, ispuniti moj zavjet. Moja je majka pošla s nama i rekla:

– Tko bi to rekao! Naša Draga Gospa me ozdravila, a meni se čini da još uvijek ne mogu vjerovati. Ne znam odakle mi to!

6. Očeva smrt

Dobri mi je Bog udijelio tu utjehu, ali je pokucao na vrata s novom, nimalo lakšom žrtvom. Moj je otac bio zdrav, snažan muškarac, koji ni glavobolju nije poznavao. A za manje od dvadesetčetiri sata, potpuno iznenada, jaka upala pluća odnijela ga je zauvijek.[33]

Moja je bol bila tako jaka te sam mislila da ću i sama umrijeti. On je bio jedini koji je stajao na mojoj strani, i kad bi u obitelji ustali protiv mene, on me je jedini štitio. Povukla sam se u svoju sobu i zazivala:

- Bože moj! Bože moj! Nisam nikad pomislila da ćeš mi poslati toliki čemer! No ja trpim iz ljubavi prema Tebi, kao pokoru za grijehe koji se nanose Bezgrješnom Srcu Marijinu, za Svetog Oca i za obraćenje grješnika.

7. Jacinta i Francisco bolesni

U isto vrijeme stala se pogoršavati i bolest u Jacinte i Francisca.[34] Jacinta mi je jednog dana rekla:

– U prsima me doista jako boli, ali majci o tome ništa ne govorim. Želim trpjeti za Našega Gospodina, kao pokoru za

[33] *Lucijin otac umro je 31. srpnja 1919.*

[34] *Francisco i Jacinta oboljeli su koncem listopada 1918.*

grijehe nanesene Prečistom Srcu Marijinu, za Svetog Oca i za obraćenje grješnika.

Kad sam ju jednog jutra pohodila, ona me pitala:

– Koliko si žrtava prošle noći prikazala našem Gospodinu?

– Tri. Triput sam ustala i izmolila anđelove molitve.

– Ja sam Mu prinijela puno, puno žrtava. Ne znam koliko ih je bilo, imala sam jake bolove, ali se nisam tužila.

Francisco je bio tiši. On je običavao činiti sve što je vidio da mi činimo i tek je rjetko nešto sam predložio. Za vrijeme svoje bolesti trpio je junačkom strpljivošću, bez ikakva uzdisdanja ili jadanja.

Pitala sam ga kratko vrijeme prije njegove smrti:

– Francisco, trpiš li mnogo?

– Da, ali ja sve trpim iz ljubavi prema Bogu i prema Našoj Dragoj Gospi.

Jednoga dana dao mi je uzicu, o kojoj sam već govorila, i rekao:

– Uzmi ju i ponesi prije nego što vidi moja majka. Nisam je više sposoban nositi.

Jeo je sve što mu je majka donosila; nisam doznala je li se on ikada ičemu protivio. Tako je došao dan kada je trebao poći u nebo.[35] Navečer, uoči toga dana, meni i svojoj maloj sestri rekao je:

– Ja idem na nebo, ali tamo moram Našega Gospodina i Našu Dragu Gospu puno moliti da i vas uskoro povedu.

Mislim kako sam već u pismu o Jacinti napisala koliko nas je taj rastanak stajao. Stoga to ovdje neću spominjati. Jacinta je već onda bolovala, a njezino se stanje još samo pogoršavalo. Ni to neću opisivati, jer sam to već učinila. Pričat ću o nekim krjepostima koje sam vidjela da ih ona vrši, a koje, kako mi se čini, nisam opisala.

Njezina je majka znala da joj mlijeko ne prija. Jednoga dana, donijela joj je uz šalicu mlijeka i lijepi grozd.

– Jacinta – rekla je – evo, uzmi! Ne voliš li mlijeko, ostavi ga i jedi grožđe.

[35] *Francisco je umro 4. travnja 1919.*

– Ne, majko, grožđe ne želim, uzmi ga ti! Daj mi radije mlijeko, njega ću piti.

I popila je sve mlijeko, bez ikakve nelagode. Moja je tetka radosno otišla misleći kako je njezinu kćerkicu minula gadljivost. Potom se Jacinta okrenula prema meni i rekla:

– Imala sam toliku želju za grožđem te me je dosta stajalo što sam pila mlijeko. No htjela sam tu žrtvu prikazati Našem Gospodinu.

Jednom drugda, izjutra, našla sam ju u teškom stanju i pitala osjeća li se loše.

– Ove noći – odgovorila je – imala sam velike bolove, ali sam htjela Našem Gospodinu prikazati žrtvu tako što se u postelji uopće nisam micala. Stoga nisam ni spavala.

Drugda je rekla:

– Kada sam sama, ustanem iz postelje i molim anđelove molitve. No sada više ne mogu sagnuti glavu do zemlje, jer ću pasti. Molim samo na koljenima.

Jednoga dana, imala sam priliku razgovarati s gospodinom dekanom, i velečasni me pitao o Jacinti, kako joj je. Rekla sam velečasnom što mislim o njezinu zdravstvenom stanju i zatim mu ispričala kako se u molitvi više ne može sagnuti do tla. Velečasni mi je naložio neka joj kažem kako on ne želi da ona na molitvu ustaje s postelje. Neka u postelji moli ono što može, ne zamarajući se. Prvom prilikom prenijela sam joj te riječi, našto me ona upitala:

– No, hoće li Spasitelj biti time zadovoljan?

– Da – odgovorila sam. – Naš Gospodin želi da se čini ono što gospodin dekan naloži.

– Onda dobro, neću više ustajati.

Voljela sam, kad god sam mogla, poći u Cabeço, do naše obljubljene špilje i moliti. Budući da je Jacinta veoma voljela cvijeće, na povratku bih s obronka nabrala stručak ljiljana i božura, donijela joj i rekla:

– Uzmi! Iz Cabeça su.

Uzela ih je i kadšto sa suzama u očima govorila:

– Nikada više neću doći tamo! Toliko čeznem za njim!

– Ali što to znači prema dolasku u nebo i gledanju Našega Gospodina i Naše Drage Gospe!

– Istina je – odgovorila je.

Bila je zadovoljna, razvila svoj stručak i brojila latice svakoga cvijeta napose.

Nekoliko dana nakon što je oboljela, dala mi je uzicu koju je na sebi nosila i rekla:

– Stavi ju mjesto mene, bojim se da će ju majka opaziti. Vratit ćeš mi ju, kad mi bude bolje.

Ta je uzica imala tri uzla, bila je natopljena krvlju. Nosila sam je sve dok nisam ostavila očinski dom. Ne znajući što da radim s njom, spalila sam ju zajedno s uzicom njezina brata.

8. I Lucija boluje

Neki ljudi koji su dolazili iz okolice, vidjevši me blijedu i slabašnu, molili su moju majku neka me na nekoliko dana pusti k njima, jer bi mi promjena zraka dobro došla. Moja se majka složila s time te su me malko vodili ovamo, malko onamo.

Na tim putovanjima stalno sam doživljavala pažnju i ljubav. Osim ljudi koji su mi se divili i smatrali me sveticom, bilo je uvijek i onih koji su me prezirali i zvali me licemjerkom, vidjelicom duhova i vješticom. Naš je dobri Bog bacio soli u vodu da se ne pokvari. Zahvaljujući božanskoj Providnosti, prolazila sam i kroz vatru, a da nisam izgorjela, niti upoznala onaj mali crv taštine koji obično sve rastoči. U takvim prilikama, nastojala sam ovako razmišljati: “Svi se varaju. Niti sam svetica, kako jedni kažu, niti sam lažljivica, kako vele drugi. Samo Bog zna što sam ja.”

Čim sam se vratila, otrčala sam Jacinti. Ona mi je rekla:

– Nemoj više odlaziti! Toliko sam čeznula za tobom! Nakon što si otišla, nisam ni s kim razgovarala; ne mogu razgovarati s drugima.

Napokon je došao dan njezina putovanja u Lisabon. Već sam pisala o našem oproštaju. Zato ga ovdje ne ponavljam. Koliku li sam žalost osjećala što sam ostala sama! U tako kratkom vremenu dobri mi je Bog na nebo uzeo moga voljenog oca, potom Francisca i sada Jacintu; njih na ovome svijetu više neću vidjeti.

Prema običaju, povukla sam se u Cabeço, uvukla se u špilju da budem sama s Bogom i dadem oduška svojoj boli, da se isplačem. Dok sam se spuštala padinom, sve me je podsjećalo na moje drugove; kamenje, na kojem smo se često odmarali; cvijeće, koje već dugo nisam brala, jer ga nikomu nisam imala dati; Valinhos, gdje smo zajedno uživali nebeske radosti.

Kao da nisam vjerovala u stvarnost i kadšto bila odsutna du-hom, te sam jednoga dana ušla u kuću moje tetke, otvorila Jacintinu sobu i stala ju dozivati. Ugledavši me, njezina me mala sestra Teresa primila i rekla da Jacinta više nije ovdje.

Nedugo zatim, došla je vijest da se preselila na nebo.[36] Njezino su tijelo odvezli u Vila Nova de Ourém. Moja me tetka jednog dana povela sa sobom do smrtnih ostataka svoje kćerkice, u nadi da će me nekako osvijestiti. No, dugo je trajala ta moja žalost koja je tijekom vremena postajala sve dublja. Kad god bi groblje bilo otvoreno, ja bih sjela na Franciscov ili očev grob i tu provodila mnoge sate.

Bogu hvala što je nakon nekog vremena moja majka odlučila poći sa mnom u Lisabon.[37] Preporukom gospodina dr. Formigâoa, jedna pobožna gospođa primila nas je u svoju kuću i ponudila se da će, želim li ostati, snositi troškove moga školovanja u Kolegiju. Moja majka i ja zahvalno smo prihvatile velikodušnu ponudu milostive gospođe imenom Assunçâo Avelar. Moja se majka posavjetovala s liječnicima i doznala da treba ići na operaciju bubrega i kičme, no budući da je imala srčanu manu, liječnici nisu željeli preuzeti odgovornost za njezin život. Stoga se vratila kući, a mene ostavila na brigu onoj gospođi.

Pošto sam već sasvim bila spremna, a već je bio određen i dan mog ulaska u Kolegij, doznali smo kako su vlasti dočule da se nalazim u Lisabonu i da me traže.

Odvezli su me u Santarém, u kuću dr. Formigâoa, gdje sam se krila nekoliko dana. Tu me nisu puštali ni na misu. Napo-

[36] *Jacinta je umrla 20. veljače 1920.*

[37] *Lucija je u Lisabonu boravila od 7. srpnja do 6. kolovoza. Nakon toga stigla je u Santarém. Otuda se 12. kolovoza vratila u Aljustrel.*

slijetku, sestra velečasnoga gospodina odvela me kući moje majke i obećala da će urediti moj ulazak u Kolegij, koji su tada držale sestre dorotejke u Španjolskoj. Doći će po mene odmah čim se sve potrebno sredi. Sve te brige malko su me odvratile od moje žalosti te je moja potištenost polako nestajala.

9. Prvi susret s biskupom

U to vrijeme, došla je Vaša Preizvišenost u Leiriju i naš dobri Bog povjerio Vam je brigu nad tim siromašnim stadom koje je već dugo godina bilo bez pastira.[38] Nije nedostajalo ljudi koji su me pokušali prestrašiti dolaskom Vaše Preuzvišenosti, kao što su to već jednom učinili s jednim velečasnim svećenikom. Govorilo se kako Vaša Preuzvišenost znade sve, promatra i vidi duh i dušu te će sada otkriti moje kučine. No ja se nipošto nisam prestrašila već sam priželjkivala razgovor s Vama razmišljajući: “Ako je istina da on znade sve, onda znade i to da govorim istinu.” Stoga sam se obradovala kad se jedna dobra gospođa iz Leirije ponudila da me dovede k Vama. Pošla sam iščekujući taj sretni trenutak.

Konačno je došao taj dan. Kad smo došli u biskupski dvor, poveli su me s tom gospođom u jednu dvoranu i rekli nam da malko pričekamo.

Nakon nekoliko trenutaka, došao je tajnik Vaše Preuzvišenosti,[39] koji je prijazno razgovarao s mojom pratiljom, gospođom Gildom i tu i tamo nešto me priupitao. Njega sam već poznavala, jer sam se kod njega dva ili tri put ispovijedila. Stoga mi je njegova prisutnost bila ugodna.

Nedugo zatim došao je dr. Marques dos Santos,[40] u svojim cipelama sa srebrnim kopčama i ogrnut dugačkim plaštem. Bilo je to prvi put da sam vidjela nekog svećenika tako odjevena, stoga mi je izgledao osobitim. On je, dakle, otpočeo s mnogim pitanjima kojima se nije vidio kraj. Kadšto bi se

[38] *Novi je biskup u svoju biskupiju stigao 5. kolovoza 1920.*

[39] *P. Augusto Maia († 1959.).*

[40] *Msgr. Manuel Marques dos Santos (1892-1971).*

smijao, kao da se želio nasmijati mojim odgovorima. A trenutak željenoga razgovora s gospodinom biskupom kao da nipošto nije htio doći.

Potom se vratio tajnik Vaše Preuzvišenosti i rekao mojoj pratilji neka se, kad gospodin biskup dođe, isprıča i kaže kako treba obaviti neki posao. Zatim će moći otići, jer moglo bi se dogoditi da Vi zaželite sa mnom razgovarati na samo.

Čuvši te riječi, sva blažena pomislila sam: "Budući da gospodin biskup znade sve, neće postavljati puno pitanja, a bit će sa mnom. Kako je to lijepo!"

Kad je došla Vaša Preuzvišenost, dobra gospođa svoju je ulogu dobro odigrala, te sam imala sreću razgovarati s Vama nasamo.

Što se u tom susretu dogodilo ne bih ovdje spominjala, jer Vaša se Preuzvišenost toga svakako bolje sjeća nego ja. Doista, kad sam vidjela, Preuzvišenosti, kako ste me primili s velikom dobrohotnošću, ne postavljajući mi nikakvo znatiželjno ili nepotrebno pitanje, govoreći samo da se brinete za dobro moje duše, za siromašnu ovčicu koju Vam je Gospodin upravo povjerio, bila sam više nego prije uvjerena kako Vi, Preuzvišenosti, znadete sve. Nisam krzmala ni časa da se ne pouzdam u Vaše ruke. Uvjeti koje ste mi postavili mojoj su naravi bili potpuno razumljivi: da držim potpunu šutnju o svemu što ste mi, Preuzvišenosti, govorili i da budem dobra. Čuvala sam svoju tajnu za sebe sve do dana kada je Vaša Preuzvišenost odobrila da s time bude upoznata moja majka.

10. Rastanak

Konačno je došao dan moga odlaska. U predvečerje, pošla sam teška srca na naša obljubljena mjesta i oprostila se od njih. Bila sam sigurna da ovuda koračam posljednji put: Cabeço, Loca, Valinhos, župna crkva, gdje je dobri Bog započeo djelo svoga milosrđa, i groblje, gdje sam ostavila svoje ljubljene oca i Francisca, koje do tada nikako nisam mogla zaboraviti. S našim zdencem oprostila sam se već pod svjetlom mjesečine, također i sa starim gumnom, gdje smo često provodili duge sate proma-

trajući lijepo zvjezdano nebo i čuda sunčeva izlaska i zalaska. Kako sam se često prenerazila kapima rose koje bi izjutra prekrile brda i ljeskale se na suncu poput bisera!

Kada bi navečer snijeg koji je tijekom dana napadao, visio s borova i podsjećao na ljepote raja! Ne oprostivši se ni s kim, slijedećeg sam dana[41] u dva sata ujutro pošla na put, u pratnji moje majke i jednog siromašnog radnika, Manuela Correia. Svoju tajnu ponijela sam sa sobom netaknutu. Prošli smo mimo Cova da Irije da se mogu i s njom oprostiti. Tu sam po posljednji put izmolila krunicu. Krenuvši dalje, stalno sam se okretala, sve dok sam ju mogla vidjeti, da joj kažem posljednji zbogom. Oko devet sati stigli smo u Leiriju. Tu sam se srela s gospođom Filomenom Miranda, svojom kasnijom firmanom kumom, koju mi je Vaša Preuzvišenost odabrala za pratilju.

Vlak je kretao u dva sata poslije podne, a ja sam sada stajala na kolodvoru i sa svojom sirotom majkom grlila se u uproštaj. Stajale smo uplakane i žalosne. Vlak je krenuo, a s njim i moje jadno srce, prepuno čežnje i nezaboravnih doživljaja.

POGOVOR

1. Još neke pojedinosti o Jacinti

Nadam se, preuzvišeni gospodine biskupe, kako sam upravo otrgla najljepši cvijet i dragocjeni plod iz moga malog vrta i predala ga u milosrdne ruke našega dobrog Boga, koga ste Vi, Preuzvišenosti, namjesnik. Stoga molim neka donese bogat rod mnogim dušama. I neka se dobrome Bogu svidi ponizna poslušnost najnedostojnijega stvora; završavam s Marijinim riječima - nju mi je On u svome milosrđu dao za majku, zaštitnicu i uzor - s kojima sam i započela: “Evo službenice Gospodinove, neka mi bude po tvojoj riječi.” Zaboravila sam reći da je Jacinta znala kako ju ne šalju u bolnicu

[41] *Lucija je Aljustrel napustila 16. lipnja 1921. i pošla u Leiriju, odakle je nastavila u Kolegij u Portu, kamo je stigla slijedećega jutra.*

u Vila Nova de Ourém da bi tamo ozdravila, nego da bi trpjela. Dok još nitko nije govorio kako će poći u bolnicu u Vila Nova de Ourém, ona je jednoga dana rekla:

- Naša Draga Gospa želi da me odvedu u dvije bolnice, ali ne da tamo ozdravim nego da iz ljubavi prema Spasitelju i za grješnike tamo još više trpim.

Doslovne riječi, koje je kod ukazanja Marija rekla samo njoj, ja ne znam, jer Jacintu o njima nikad nisam pitala. Čula sam samo ono što mi je tu i tamo povjerila. U ovom pismu ne želim ponavljati ono što sam već u prijašnjem napisala, kako se moje pisanje ne bi oduljilo.

2. Lucijina privlačnost

Iz ovog opisa možda bi se mogao steći utisak kako u zavičaju nisam našla prijateljstva i ljubavi. Nije tako. Mali, izabrani djelić stada Našega Gospodina iskazivao mi je osobitu naklonost: bila su to mala djeca. Dolazila su mi radosnim trkom, a kad bi doznala da svoje stado pasem u blizini našega malog sela, dolazila su skupimice da sa mnom provedu dan.

Moja je majka običavala reći:

– Ja ne znam kakvu snagu odgoja imaš. Djeca trče k tebi, kao da se radi o blagdanu.

Doduše, galame mi je kadšto bilo navrh glave te sam, stoga, nastojala da se negdje sakrijem. Slično se događalo i s mojim pratiljama u Vilaru, gotovo se skanjujem reći, i sada s mojim susestrama u samostanu. Prije nekoliko godina, majka magistra u novicijatu, sada nadstojnica provincije,[42] rekla mi je:

– Vi imate velik utjecaj na sestre, toliki da ih, ako želite, možete čak iskoristiti.

A nedavno mi je majka nadstojnica u Pontevedri[43] rekla:

– Djelomično ste pred Našim Gospodinom odgovorni za gorljivost odnosno mlakost kojima se sestre odnose prema obdržavanju pravila, jer gorljivost jača odnosno slabi za vrijeme

[42] *M. Maria do Carmo Corte Real.*

[43] *M. Carmen Refojo, nadstojnica u Pontevedri, 1933-1939.*

odmora, a sestre za vrijeme odmora čine ono što Vi činite. U pojedinim razgovorima koje započinjete za vrijeme odmora neke sestre uspijevaju shvatiti pravilo i odluče da ga pomnije vrše.

Otkuda to? Ne znam. Možda jedan talent više koji mi je Gospodin udijelio i za koji će od mene tražiti račun. Kad bih taj talent znala umnožiti, da mu ga tisućustruko vratim.

3. Lucijino pamćenje

Možda će netko pitati: "Kako to da se sestra svega sjeća?"

Ne znam odkuda to. Naš dobri Bog svoje darove dijeli kako mu se svidi te me je obdario i s malko pamćenja. Stoga, jedino On zna odkuda to. Nadasve mi se čini potrebnim istaći slijedeću razliku između nadnaravnih i naravnih stvari:

Razgovaramo li s običnim stvorom, polako zaboravljamo što se reklo. Nadnaravne pak stvari, kako ih vidimo i čujemo, utisnu se duboko u našu dušu te ih ne zaboravljamo tek tako.

TREĆE SJEĆANJE

UVOD

Vidjeli smo kako su objavljena dva Sjećanja*; nastala zauzimanjem i poticajima leirskog biskupa i oca Fonsece. Ni ovo Lucija ne piše po svojoj volji nego iz poslušnosti volji drugih. To se dogodilo ovako: Knjiga "Jacinta" doživjela je dva izdanja, u svibnju i listopadu 1938. A kako se približavala Jubilejska godina - 1942. - pomišljalo se na novo izdanje i razmišljalo kako bi Lucija pri tome mogla biti od odlučujuće pomoći.*

Don José najavio je Luciji posjet dr. Galambe; ovaj joj je naime htio postaviti nekoliko pitanja u svezi Jacintina života. Sestra Lucija je slutila kako je, zbog rasvjetljavanja Jacintina duševna stanja, bilo potrebno objaviti prva dva dijela njezine tajne, koju je primila srpnja mjeseca 1917. Stoga se našla ponukanom da o ta dva dijela napiše izvješće kojim bi završila svoja sjećanja na Jacintu.

Dr. Galamba tom se prilikom nije susreo s Lucijom. No Lucija je o tom izvješću već razmišljala koncem srpnja, čim je primila biskupovu naredbu. Svoje je pismo završila 31. kolovoza i odmah ga poslala leirskom biskupu. Što je sestra Lucija u predgovoru ovog pisma rekla, moguće je pojasniti onim što je napisala ocu Gonçalvesu:"Biskup mi je pisao i najavio dr. Galambu, koji će mi postaviti neka pitanja. Zahtijeva od mene da se još jednom prisjetim svega u svezi s Jacintom, sve radi novog izdanja knjige o Jacinti. Taj je zahtjev pogodio moju dušu poput zrake svjetla, koje mi je reklo kako je došao trenutak da se otkriju prva dva dijela tajne i da novom izdanju dopišem dva poglavlja: jedno o paklu, a drugo o Prečistom Srcu Marijinu. Ipak, još dvojim oko toga, jer mi objavljivanje toga nije po volji. Sve sam zgotovila, ali još krzmam hoću li ih otposlati, ili ih radije baciti u vatru. Doista ne znam što mi je činiti." Duh kojim je Lucija pisala ovo Sjećanje *isti je onome u prethodnima: s jedne strane velika nevoljkost, s druge potpuna poslušnost, koja jamči da je sve to "Bogu na slavu i za spasenje duša".*

Predgovor

J.M.J.

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Poslušna Vašoj zapovijedi, koju mi je Vaša Preuzvišenost naložila u pismu od 26. srpnja 1941., neka se ponovno prisjetim svega u svezi s Jacintom i to zapišem, razmislila sam i sve mi se čini kako mi tom zapovijedi Bog progovara, kako je došao čas da odgovorim na dva pitanja, koja su mi često postavljali, a na koja nisam htjela odgovoriti.

Nadam se kako će Bogu i Prečistom Srcu Marijinu biti drago ako se knjiga "Jacinta" dopuni jednim poglavljem o paklu i jednim o Prečistom Srcu Marijinu.[1] Vaša Preuzvišenost ovu će nakanu shvatiti kao smionu i neprikličnu, no ona nije moja; Bog će Vašoj Preuzvišenosti pokazati kako se ovdje radi samo o Njegovoj slavi i o spasenju duša.

Stoga ću nešto reći o toj tajni, kako bih mogla odgovoriti na prvo pitanje.

1. Što je tajna?

Koja je to tajna?

Vjerujem, tako mogu reći, da za to imam dopuštenje Neba. Božji namjesnik na zemlji na mnoge me načine u više pisama za to opunomoćio. Nadam se da Vaša Preuzvišenost nekoja od njih čuva. Otac Jose Bernardo Gonçalves[2] naložio mi je neka pišem Svetom Ocu.[3] Jedna točka u tom pismu odnosi se na objavu te tajne. Nešto sam o tome i rekla. Ali u ovom pismu, koje ima biti kratko, a ne opširno, ograničila sam se samo na najnužnije i Bogu prepuštam da mi za to dadne povoljnije prigode.

[1] *Ova poglavlja u stvari nisu objavljena u drugom (1938.), nego u trećem izdanju (1942.).*

[2] *José Bernardo Gonçalves bio je jedan od njezinih duhovnih vođa († 1966.).*

[3] *Pismo je papi Piu XII. otposlano 2. prosinca 1940.*

U drugom pismu iznijela sam i sumnju, koja me mučila od 13. lipnja do 13. srpnja, a koja je potpuno nestala nakon tog ukazanja.

2. Viđenje pakla

No dobro! Ta se tajna sastoji od tri različita dijela, od kojih ću sada otkriti dva.[4] Prvi dio bilo je viđenje pakla.[5]

Naša Draga Gospa pokazala nam je veliko užareno more, koje kao da se nalazilo u utrobi zemlje. U tome moru vidjeli smo bačene mnoge đavle i duše, obličjem nalik prozirnoj crnoj, odnosno smeđoj žeravici. Padali su u oganj, rigao ih je plamen i izbacivao zajedno s oblacima pepela, koji kao da su sami od sebe nastajali. Letjeli su na sve strane, poput iskri u silnom požaru, kao u nekom bestežinskom stanju, uz bolne jauke i očajno urlikanje koje može svakoga zgroziti i prestraviti. Đavli su se pojavljivali u stravičnom i jezivom obličju nepoznatih životinjskih gnusoba, također prozirni i crni. To je viđenje potrajalo samo časak. Hvala našoj nebeskoj Majci što nam je prije obećala da će nas povesti u nebo (prilikom prvog ukazanja). Da nije bilo toga, vjerujem da bismo umrli od strave i užasa.

Podigli smo oči prema Našoj Dragoj Gospi; prepuna sućuti i tuge govorila nam je:

- Vidjeli ste pakao kamo odlaze duše jadnih grješnika. Za njihov spas Bog želi da se u svijetu započne pobožnost mom Prečistom Srcu.[6] Bude li se činilo što ću vam reći, mnoge će se duše spasiti i nastat će mir. Ratu[7] će biti kraj. Ne bude li se

[4] *Vidljivo je kako se radi o jednoj jedinoj tajni koja se sastoji od tri dijela. Lucija ovdje opisuje prva dva dijela. Treći je dio zapisala koncem 1943. Sveta Stolica objavila ga je tek 13. svibnja 2000. (Vidi Dodatak III.)*

[5] *Lucija opisuje viđenja pakla u svim pojedinostima.*

[6] *Veliko obećanje o spasenju duša u fatimskoj poruci često je u svezi s pobožnošću Presvetom Srcu Marijinu.*

[7] *Radi se o prvom svjetskom ratu (1914.-1918.).*

prestalo vrijeđati Boga, za pontifikata pape Pia XII.[8] nastat će novi, strahotniji rat. Kad u noći ugledate nepoznato svjetlo, znajte da je to veliki znak[9] koji vam Bog šalje; da će zbog njegovih nedjela kazniti svijet ratom, glađu, progonima Crkve i Svetog Oca. Ja ću doći[10] da to spriječim, a za posvetu Rusije mom Prečistom Srcu zahtijevam ispovijed i pričest svake prve subote.

Bude li se slušalo što ja tražim, Rusija će se obratiti i nastat će mir. Ako li ne, njezina kriva nauka preplavit će cijeli svijet i prouzročit će mnoge ratove i progon Crkve. Dobri će biti mučeni, Sveti Otac puno će trpjeti, mnogi će narodi biti uništeni, ali na kraju pobijedit će moje Prečisto Srce. Sveti Otac posvetit će mi Rusiju ,[11] koja će se obratiti, i svijetu će na neko vrijeme biti darovan mir.[12]

3. Jacintini utisci

Viđenje pakla toliko je Jacintu ispunilo grozom te joj nikakve pokorničke vježbe ili mrtvljenja nisu predstavljala ništa, samo ako može koju dušu spasiti od pakla.

8 *Lucija je još jednom izričito spomenula ime pape Pia XI. Na primjedbu da je Drugi svjetski rat počeo ipak za pontifikata pape Pia XII., odgovorila je da je stvarni početak toga rata bila aneksija Austrije 1938.*

9 *Lucija je predmnijevala da je "izvanredna" Sjevernjača u noći od 25. na 26. siječnja 1938. bio Božji znak za početak toga rata.*

10 *To obećanje "ponovnog dolaska" Majka Božja ispunila je 10. prosinca 1925., kad se Lucija nalazila u Pontevedri. (Vidi Dodatak I.) Trinaestog lipnja Lucija je u jednom viđenju u Tuyu molila da se Rusiju posveti Prečistom Srcu Marijinu.*

11 *Sestra Lucija potvrđuje da je tu posvetu, koju je papa Ivan Pavao II. u zajedništvu s biskupima cijeloga svijeta obavio na Trgu Svetog Petra u Rimu 25. ožujka 1984. - na koju je svojim Apostolskim pismom od 8. prosinca 1983. pozvao biskupe iz 2600 biskupija - Nebo milostivo primilo. Za ispravnost posvete dovoljno je moralno jedinstvo biskupa sa Svetim Ocem. Iznenađujuće promjene na Istoku, prema sestri Luciji, dogodile su se po toj posveti. Time se ispunilo Marijino obećanje iz 1917. godine: "Sveti Otac posvetit će mi Rusiju, koja će se obratiti."*

12 *To obećanje je bezuvjetno. Ono će se svakako ispuniti. Mi, doduše, ne znamo dan kada će se to obistiniti.*

Sada odgovaram na drugo pitanje, koje su mi s raznih strana postavljali.

Kako je došlo do toga te se Jacinta, premda još onako malešna, oduševila takvim mrtvljenjem i pokorom i da ih je razumjela?

Vjerujem kako je to, najprvo, bila osobita milost koju joj je po Prečistom Srcu Marijinu udijelio Bog; drugo, bila je pomisao o paklu i dušama koje u nj dolaze.

Ima ljudi, među njima i pobožnih, koji ne vole djeci pričati o paklu, da ih ne bi prestrašili. Bog se pak nije ustručavao troje djece, od koje je jedno navršilo istom šest godina, uvesti u tajnu pakla. A on je svakako znao, ako smijem reći, da bi od te strave netko mogao i umrijeti.

Jacinta je često običala sjesti na tlo ili na kamen i glasno razmišljati:

– Pakao! Pakao! Koliko mi je žao duša koje u nj dospiju! I ljudi, koji u njemu živi gore, kao drvo u vatri!

Kleknula bi sva dršćući, sklopila ruke i molila, kako ju je naučila Naša Draga Gospa:

– O moj Isuse, oprosti nam naše grijehe, izbavi nas od paklenoga ognja; dovedi u raj sve duše, osobito one kojima je najpotrebnije Tvoje milosrđe.

Sada ćete, preuzvišeni gospodine biskupe, razumjeti zašto sam imala dojam kako se posljednje riječi ove molitve odnose na svaku dušu koja se nalazi u najvećoj i bliskoj opasnosti da je snađe to prokletstvo.

Jacinta je dugo klečala i ponavljala istu molitvu. Uvijek bi iznova dozivala mene ili svoga brata (kao da se budila oda sna):

– Francisco, Francisco! Ne želite li sa mnom moliti? Moramo puno moliti da izbavimo duše od pakla! Tolike dolaze u pakao! Tolike!

Drugda je pitala:

– Zašto Naša Draga Gospa pakao ne pokaže grješnicima? Kad bi ga mogli vidjeti, ne bi više griješili, da ne dospiju u nj. Moraš reći Gospi neka svim tim ljudima (odnosi se na one koji su se u času ukazanja nalazili u Cova da Iriji) pokaže pakao. Vidjet ćeš kako će se brzo obratiti.

Kasnije me čak srdito pitala:
– Zašto Našoj Dragoj Gospi nisi rekla neka tim ljudima pokaže pakao?
– Zaboravila sam – odvratila sam.
– Nisam na to mislila – rekla je žalosno.
Kadšto je još pitala:
– Koje grijehe čine ljudi da dolaze u pakao?
– Ne znam, možda nedjeljom ne idu na svetu misu, kradu, govore proste riječi, hule ili psuju.
– I za takve riječi da dolaze u pakao?
– Svakako, to je grijeh!
– Što bi ih stajalo da šute i idu na svetu misu? Kako mi je žao tih grješnika! Kad bih im samo mogla pokazati pakao!
Kadšto bi se hitro stisla uza me i rekla:
– Ja idem u nebo, a ti ostaješ ovdje. Ako Naša Draga Gospa dopusti, reći ću svima što je pakao, da više ne griješe i ne dođu tamo.
Drugda bi se zamislila i jadala:
– Toliki ljudi dolaze u pakao! Toliki ljudi u paklu!
Da ju smirim, govorila sam joj:
– Ne boj se, ti ćeš doći u nebo.
– Svakako – rekla bi smireno – ali ja bih voljela da svi ljudi dođu tamo.
Kad zbog mrtvljenja nije htjela ništa jesti, govorila sam joj:
– Jacinta, hajde jedi!
– Ne, želim ovu žrtvu prinijeti za one grješnike koji puno jedu.
Kad je već oboljela, jednom je htjela poći na misu. Molila sam ju:
– Jacinta, ne idi, ne možeš hodati. A danas i nije nedjelja.
– Ništa zato! Idem zbog grješnika koji nikad ne idu na misu.
Kad bi čula ljude kako se zaklinju, što neki rado čine, pokrila bi lice rukama i dozivala:
– O moj Bože! Ti ljudi ne znaju da zbog tih stvari mogu doći u pakao. Oprosti im, moj Isuse, i obrati ih. Oni jamačno ne znaju da time vrijeđaju Boga. Kako me to boli, moj Isuse! Molim Te za njih.

I često je ponavljala molitvu koju nas je naučila Naša Draga Gospa:

– O moj Isuse, oprosti nam naše grijehe...

4. Lucijin osvrt

Sad mi, preuzvišeni godpodine biskupe, dolazi na um jedna misao. Često sam se pitala je li nas Naša Draga Gospa u bilo kojem ukazanju baš uputila u to koji grijesi Boga najviše vrijeđaju. Jacinta je, naime, u Lisabonu spomenula grijehe putenosti.[13] U više navrata pitala me je o tome. Sada mislim kako joj je u Lisabonu palo na um da o tome pita Majku Božju te da joj je ona spomenula te grijehe.

5. Prečisto Srce Marijino

Čini mi se, preuzvišeni gospodine biskupe, kako sam Vam ovime otkrila prvi dio tajne. Drugi dio odnosi se na štovanje Prečistog Srca Marijina.

U drugom sam Vam pismu spomenula kako mi je 13. lipnja 1917. Naša Draga Gospa rekla da me nikad neće napustiti te da će mi njezino Prečisto Srce biti utočištem i putom koji će me dovesti k Bogu. Dok je to govorila, otvorila je svoje ruke. Iz njih su zračile sjajne zrake i prodirale nam u prsa. Čini mi se kako je ta svjetlost toga dana imala svrhu da nas doista obuzme osobita ljubav prema Prečistom Srcu Marijinu,[14] kao što se u druga dva slučaja u svezi s Bogom objavila i tajna Presvetoga Trojstva.

Od tih dana u srcima smo osjećali još jaču ljubav prema Prečistom Srcu Marijinu.

Jacinta mi je uskoro rekla:

[13] *Doista je točno kako Jacinta zbog svoje nedoraslosti nije bila pri onoj svijesti te bi znala što bi ti grijesi imali značiti. Čime se nipošto ne želi reći kako ona u svojoj intuiciji nije razumjela važnost tih grijeha.*

[14] *Jacintina ljubav prema Prečistom Srcu Marijinu bila je "uliveni dar", kaže Lucija; što se može protumačiti kao milost visoke mistike koju je primila.*

– Gospa je rekla da će njezino Prečisto Srce biti tvojim utočištem i putom koji će te odvesti u nebo. Ljubiš li ga puno? Ja njezino Srce veoma ljubim, tako je dobro!

Nakon što nam je u srpnju povjerila tajnu, koju sam već priopćila, kako Bog, da bi se spriječio skori rat, želi da se u svijetu započne pobožnost prema njezinom Prečistom Srcu te da će ona doći da posveti Rusiju svom Prečistom Srcu, odnosno da traži ispovijed i pričest prvih subota, Jacinta mi je u razgovoru spomenula:

– Tako mi je žao što se ne mogu pričestiti i tako činiti pokoru za grijehe koji se nanose Prečistom Srcu Marijinu!

Rekla sam već kako je između strelovitih molitvica, koje nam je preporučio otac Cruz, Jacinta odabrala ovu:

– Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje! Prečisto Srce Marijino tako mi je milo! Ta ono je srce moje nebeske Majke. Ponavljaš li i ti rado: "Slatko Srce Marijino, Prečisto Srce Marijino!" To tako rado činim, tako rado!

Često bi brala cvijeće u polju i pjevušila po jednom napjevu koji je sama iznašla:

– Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje! Prečisto Srce Marijino obrati grješnike, izbavi duše od pakla.

6. *Jacinta u viđenju vidi Svetog Oca*

Jednog dana provodili smo sat poslijepodnevna odmora na zdencu mojih roditelja. Jacinta je sjedila na zdenčanom kamenu. Francisco je sa mnom tražio divlji med u žukinu grmlju na obližnjoj strmini. Nakon nekog vremena, Jacinta nas je dozvala:

– Jeste li vidjeli Svetog Oca?

– Nismo!

– Ne znam kako je to bilo, ali vidjela sam Svetog Oca. U jednoj velikoj kući klečao je pred stolom, pokrio lice rukama i plakao. Vani je bilo puno ljudi, a jedni su bacali kamenje prema njemu, drugi su ga grdili i izvikivali ružne riječi.[15] Jadni Sveti Otac, moramo puno za Nj moliti!

Već sam pisala o tome kako su nam dvojica svećenika

naložili da molimo za Svetog Oca i protumačili nam tko je papa. Jacinta ih je tada pitala:

– Je li to Onaj kojeg sam vidjela kako plače i o kome je Gospa govorila u tajni?

– Da, to je on – odgovorila sam.

– Gospa Ga je jamačno pokazala i tim svećenicima. Vidiš, ipak se nisam prevarila. Moramo puno moliti za Nj.

Drugom zgodom išli smo do pećine na Cabeçu. Stigavši tamo, duboko smo se sagnuli do zemlje i obavili anđelovu molitvu. Odmah potom Jacinta je ustala i viknula mi:

– Ne vidiš li mnoštvo cesta, putova i polja puna ljudi, plaču od gladi, jer nemaju što jesti, i Svetog Oca kako moli u jednoj crkvi pred Prečistim Srcem Marijinim? I mnošvo ljudi koje s Njime moli?

Nekoliko dana potom pitala me je:

– Smijem li reći da sam vidjela Svetog Oca i mnoštvo ljudi?

– Ne! Ne vidiš li da to spada u tajnu, da ćeš time sve odmah otkriti?

– Dobro, onda neću ništa reći.

7. Viđenja o ratu

Jednog dana pošla sam Jacinti doma da malko budem s njom. Našla sam ju kako zamišljeno sjedi na svojoj postelji.:

– Jacinta, o čemu razmišljaš?

– O ratu koji će buknuti. Mnogo će ljudi umrijeti i skoro će svi doći u pakao.[16] Mnoge će kuće biti sravnjene sa zemljom,

[15] *Nakon što je objavljen treći dio tajne, lakše je shvatiti zašto je Jacinta u svojim viđenjima tako dobro prepoznala Svetog Oca. Na pitanje Msgr. Bertonija 27. travnja 2000. da li je glavna osoba viđenja bio papa, sestra Lucija odmah je odgovorila potvrdno i nastavila: "Papino ime nije nam bilo poznato; Gospođa nam papino ime nije rekla; Nismo znali je li to bio Benedikt XV. ili Pio XII. ili Pavao VI. ili Ivan Pavao II, ali bio je papa koji je trpio i zbog kojeg smo i mi trpjeli." (Vidi Dodatak III.)*

[16] *Radi se o Drugom svjetskom ratu. Jacinta je drugi dio tajne doživjela na mističan način.*

mnogi će svećenici biti ubijeni. Gledaj, ja ću doći u nebo, a kad noću ugledaš ono svjetlo o kojem je Gospa govorila, radije bježi da i ti stigneš onamo.[17]

– Zar ne vidiš da se u nebo ne može pobjeći?

– Istina je, to ti ne možeš. Ali nemoj se bojati, ja ću se u nebu puno moliti za tebe, za Svetog Oca, za Portugal, da ovdje ne bude rata,[18] i za sve svećenike.

Preuzvišeni gospodine biskupe, Vaša Preuzvišenost svakako će znati kako se prije nekoliko godina pojavio taj znak, koji su astronomi željeli nazvati "Sjevernjačom".[19] Ne znam, no ipak mislim da se to svjetlo točnije proučilo, došlo bi se do spoznaje kako se po obliku, u kojem se pokazalo, nipošto nije moglo raditi o Sjevernjači. Bilo kako bilo, Bog se tim znakom poslužio da mi objavi kako je njegova pravednost bila spremna dopustiti da padne mač na te grješne narode, i ja sam stoga počela moliti osobito za ispovijed i pričest prvih subota i za posvećenje Rusije. Moj cilj nije bio da izmolim milosrđe i oproštenje za cijeli svijet, nego nadasve samo za Europu.

Bog mi je u svom beskonačnom milosrđu dao osjetiti da se taj strašni čas približuje i Vaša Preuzvišenost dobro znade kako sam na to svakom zgodom upućivala. Ja još uvijek kažem da molitve i djela pokore, koji su se u Portugalu uveli, još nisu zadovoljili božansku pravednost, jer ih nije pratila pokora i obraćenje. Nadam se da se Jacinta na nebu zauzima za nas.

Pisala sam već u pismu koje sam sastavila o knjizi "Jacinta" kako su se Jacintu duboko dojmile neke stvari koje su nam se objavile u tajni: viđenje pakla, propast mnogih duša koje u nj dolaze, skori rat, kojega je strahote uvijek imala pred očima i zbog kojih se u strahu tresla. Kad bih opazila da je utonula u misli, upitala bih ju:

– Jacinta, o čemu razmišljaš?

17 *Ona svakako pretjeruje o velikoj jezi kojom bi to viđenje obuzelo malešnu Jacintu.*

18 *Portugal je doista, unatoč velike opasnosti, ostao pošteđen u Drugom svjetskom ratu.*

19 *Vidi bilješku 9.*

Nerijetko bi mi odgovorila:

– O ratu koji će doći, o mnoštvu ljudi koji će umrijeti i doći u pakao. Tako mi ih je žao! Kad bi prestali vrijeđati Boga, ne bi došlo do rata i oni ne bi šli u pakao!

Kadšto bi također rekla:

– I ti me veoma žalostiš. Francisco i ja idemo u nebo, a ti ostaješ ovdje, sama. Molila sam Našu Dragu Gospu da i tebe povede u nebo, ali ona hoće da još dugo ostaneš ovdje! Kad dođe rat, ti se ne boj; molit ću za tebe u nebu.

Neposredno prije no što je došla u Lisabon, onog časa kad ju je sasvim obuzela bol zbog rastanka, rekla sam:

– Neka ti ne bude žao što ne mogu poći s tobom. Vrijeme možeš provoditi misleći o Našoj Dragoj Gospi i Našem Gospodinu i govoriti Im one riječi koje toliko voliš: Moj Bože, ja Te ljubim, Prečisto Srce Marijino, Slatko Srce Marijino ...

– To svakako! – odgovorila mi je oduševljeno – nikad se neću umoriti da to govorim sve do smrti, a potom ću to veoma često pjevati u nebu.

8. Lucijina šutnja

Preuzvišeni gospodine biskupe, netko bi možda mogao misliti da sam te stvari morala puno ranije objaviti, misleći da bi prije nekoliko godina imale veću vrijednost.[20] To bi svakako bilo točno da me je Bog postavio u svijetu za proročicu. Ja pak vjerujem kako to Bog nije kanio, objavljujući mi te stvari. Da nije bilo tako, vjerujem kako bi mi naložio da progovorim; mjesto toga on mi je 1917. godine naložio šutnju - a tu mi je zapovijed Bog potvrdio još i naknadno.[21]

[20] *Ne može se govoriti kako su Lucijina "proročanstva" "post eventum" stoga što su njezini pretpostavljeni ta pisma javno objavili nakon što su se događaji o kojima Lucija govori već zbili. Ovi spisi sastavljeni su upravo pred početak tih događaja.*

[21] *U svezi s objavljivanjem fatimskih spisa vlada čudesna "economia silentii", to jest osobita briga oko čuvanja tajne, što se može protumačiti samo čudovitom božanskom providnošću koja ravna svim tim događanjima.*

Vjerujem stoga, preuzvišeni gospodine biskupe, da se Bog želio sa mnom samo poslužiti kako bi svijet podsjetio na nužnost izbjegavanja grijeha i pomirenja, po molitvi i pokori, s Bogom koga se toliko vrijeđa.

Gdje sam se mogla sakriti da bih izbjegla nebrojena pitanja koja su mi postavljali? Još se sada prestrašim pri samoj pomisli što se sve moglo dogoditi! I premda preda mnom leži pismo koje mi je Vaša Preuzvišenost naložila da u njem zabilježim sve čega se još sjećam, premda u duši osjećam kako mi Bog poklanja taj čas da to zapišem, moja je nesklonost tome da se to objavi tolika te doista krzmam i borim se, hoću li Vam to što pišem uopće otposlati, ili pak spaliti. Još uvijek ne znam koja će strana nadjačati. Bit će tako kako Bog želi. Zavjet šutnje bio mi je velika milost.

Kako sam uspjela opisati pakao? Jedva da sam iznašla prave riječi koje bi odgovarale stvarnosti; što sam rekla zapravo nije ništa. Postoji samo blijeda predodžba o tome. Ja bih i sada onako rekla, u naporu da se nekako izrazim, ali mi to ne bi uspjelo. Time bih možda prouzročila veliku pomutnju, koja bi samo štetila Božjem djelu. Stoga zahvaljujem Bogu, vjerujući da sve što čini, na dobro čini.

9. Jacintina ljubav prema Prečistom Srcu Marijinu

Neposredno prije no što je morala u bolnicu, rekla je:

– Neće dugo potrajati pak ću poći u nebo. Ti ostaješ ovdje da kažeš ljudima kako Bog želi da se u svijetu uvede pobožnost Prečistom Srcu Marijinu. Kada dođe vrijeme da o tome progovoriš, ne skanjuj se. Reci svima kako nam je Bog po Prečistom Srcu Marijinu udijelio mnoge milosti, da mu se ljudi moraju moliti, da Srce Isusovo želi neka se uz Njega časti i Srce naše nebeske Majke. Po našoj nebeskoj Majci izmolit će se svijetu mir koji je Bog obećao po njezinu Srcu. Kad bih mogla svakom srcu predati plamen koji mi u prsima gori i daje da toliko ljubim Srce Isusovo i Marijino![22]

Jednog dana netko mi je poklonio sličicu Srca Isusova, doista lijepo, onako kako to ljudi mogu činiti. Donijela sam ju Jacinti:

– Želiš li ju imati?

Uzela ju je, promatrala pomno i rekla:

– Strašno je to! To uopće ne sliči našem Spasitelju; on je prelijep! No ja ju svejedno želim imati, jer na njoj je ipak On.

Nosila ju je stalno sa sobom. Noću i osobito u bolesti držala ju je pod jastukom, dok se nije potrgala. Cjelivala ju je i govorila:

– Cjelivam Njegovo Srce, koje toliko ljubim. Kad bi mi netko mogao dati sličicu Srca Marijina? Ti je nemaš? Voljela bih ih držati zajedno.

Drugom zgodom donijela sam joj sličicu na kojoj su bili prikazani kalež i hostija. Uzela ju je, cjelivala i sjajući od radosti rekla:

– To je skriveni Spasitelj! Toliko Ga volim, voljela bih Ga primiti u crkvi. Prima li se pričest i na nebu? Ako se gore pričešćuje, svakog ću dana ići na pričest. Kad bi anđeo ponovno došao u bolnicu i donio mi pričest! Kako bih tada bila radosna!

Kad bih ju na povratku iz crkve slučajno posjetila, upitala me:

– Jesi li se pričestila?

Ako bih odgovorila potvrdno ona me molila:

– Priđi mi, sasvim blizu, ta ti imaš skrivenog Spasitelja u srcu.

Drugda mi je rekla:

– Ne znam kako je to. Osjećam Spasitelja u svojoj duši, razumijem što mi želi reći, premda ga niti vidim, niti čujem. Čuj, znaš li što? Naš je Spasitelj žalostan. Naša Draga Gospa rekla nam je da Ga više ne vrijeđaju, jer je već dovoljno uvrijeđen time što se nitko ne ravna po Njemu. I dalje čine iste grijehe.

[22] *Ta Jacintina preporuka, da se diljem svijeta uvede pobožnost Prečistom Srcu Marijinu, izrazito je značajna. Ona je i Luciji bila velikim poticajem u njezinu životu.*

Pogovor

Ovo je dakle, preuzvišeni gospodine biskupe, čega se sjećam o Jacinti i što do sada još nisam otkrila.

Sve što sam rekla točno je po smislu.[23] Ne znam naime odgovara li i doslovno, nisam li koju riječ zamijenila drugom. Primjerice: Kad smo govorili o Našoj Dragoj Gospi, nekad bismo rekli “Naša Draga Gospa”, drugda “Gospa”. Sada više ne znam kada smo upotrijebili ovu, a kada onu riječ. Isto je i s drugim sitnim pojedinostima, koje i ne smatram važnima.

Ovaj mali rad posvećujem Našem Dragom Bogu i Prečistom Srcu Marijinu, kao plod moje skromne i ponizne poslušnosti prema svemu što mi Oni nalažu te želim da taj plod doprinese Njihovoj slavi i spasenju duša.

[23] *Ovo razlikovanje između “smisla” i “doslovnih riječi” veoma je važno za razumijevanje Lucijinih pisama.*

ČETVRTO SJEĆANJE

UVOD

I ovo Sjećanje, *najopširnije od sviju, nastalo je, zapravo, slučajno; mimo Lucijine želje, po nalogu njoj pretpostavljenih. Sedmog listopada 1941. u Valença do Minho stigli su leirski biskup i dr. Galamba, s dobro pripremljenim pitanjima. Onamo je došla i Lucija. Donijeli su sa sobom* Treće sjećanje *i odmah iznijeli nove zahtjeve. Toliko im se žurilo te je Lucija 5. studenog, netom što je ispisala prvu bilježnicu, morala odmah započeti novu i, dovršenu, poslati biskupu. Ovu drugu, posljednju bilježnicu dovršila je 8. prosinca 1941.*

Što se od Lucije tražilo? Bilo je onih koji su htjeli odmah imati "sve". Biskup je međutim veoma mudro postupio rekavši:"Ne, ja to od tebe ne tražim." Premda, i ovaj put od Lucije se tražilo mnogo.

1. *Dr. Galamba iznio je mnoga pitanja, na koja je, zbog žurbe, morala odmah napismeno odgovoriti.*
2. *Zabilježiti sve čega se sjeća u svezi s Franciscom; onako kako je to već učinila obzirom na Jacintu.*
3. *Opisati pojedinosti ukazanja anđela.*
4. *Napisati novu povijest ukazanja.*
5. *Sažeti sve čega se još sjeća u svezi s Jacintom.*
6. *Sastaviti i svjetovne pjesme koje su pjevali.*
7. *Pročitati knjigu oca Fonsece i pribilježiti što joj se čini netočnim u njoj.*

Lucija je ta pitanja obradila s osobitim trudom i izvrsnom jasnoćom; na njih je potanko i iscrpno odgovorila. S pravom je mogla reći biskupu:"Preuzvišeni gospodine, vjerujem kako sam napisala baš sve što ste mi naložili."Samo je treći dio tajne svjesno prešutjela. Duh kojim je pisala ni po čemu se ne razlikuje od onoga u ranijim pismima:"Poslušnost i predanost Bogu koji djeluje u meni. Doista, ja nisam ništa do li jadno i bijedno oruđe koje treba Njemu služiti."

PREDGOVOR

1. Povjerenje i predanost

J. M. J.

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Nakon pobožne molitve provedene na koljenima pred Presvetim u svetohraništu i pred Prečistim Srcem Marijinim, Srcem naše ljubljene nebeske Majke, moleći milost kako ne bih pisala nikakvu knjigu koja neće poslužiti Njihovoj slavi, započinjem ovo u miru i sreći koji mi daju pouzdanu sigurnost, želeći u svemu ispuniti božansku volju.

U potpunoj predanosti rukama nebeskog Oca i pod zaštitom Prečistog Srca Marijina, još jednom ovaj plod svoga jedinog stabla, poslušnost naime, polažem u ruke Vaše Preuzvišenosti.

2. Lucija piše u teškim uvjetima

Prije nego otpočnem, želim otvoriti Novi zavjet, jedinu knjigu koju rado imam pred sobom, pri svjetlu koje dopire kroza stakleni prozor, u samotnom kutu tavanske ostave, kamo se sklanjam, koliko mi je god to moguće, krijući se od pogleda ljudi. Kao stol služi mi vlastito krilo, a stolica kovčeg.

- Zašto ne pišeš u svojoj ćeliji? – mogao bi netko pitati.

Dobri je Bog našao shodnim da mi uzme i ćeliju, makar ih ovdje u kući[1] ima nekoliko slobodnih. Za izvršenje mog zadatka prostorije za odmor ili rad bile bi, svakako, ugodnije, ali u njima je tijekom dana ipak nelagodno pisati, dok navečer služe boljem odmoru. Ipak, zadovoljna sam i zahvaljujem Bogu za milost što sam rođena u siromaštvu i što iz ljubavi prema Njemu mogu još siromašnije živjeti.

O moj Bože! Pa to nije ono o čemu sam kanila pisati!

[1] *Ona piše na tavanu novicijata u Tuyu.*

Vraćam se na ono što mi je Bog ponudio dok sam otvorila Novi zavjet. U Poslanici apostola Pavla Filipljanima 2,5-8 piše: ”Neka bude u vama isto mišljenje kao i u Kristu Isusu. On, trajni lik Božji... sam sebe ‘oplijeni’ uzevši lik sluge... ponizi sam sebe, poslušan do smrti.”

Na trenutak razmišljala sam nad time i nastavila čitati retke 12. i 13. iste glave: ”Sa strahom i trepetom radite oko svoga spasenja. Da, Bog u svojoj dobrohotnosti izvodi u vama i htjeti i djelovati.”

Dakle dobro, ne trebam ništa, osim poslušnosti i predanosti Bogu koji u meni djeluje. Doista, ja nisam ništa drugo doli jadno i bijedno oruđe koje treba Njemu služiti. I kao što slikar u peć baca istrošeni kist, da izgori i postane pepelom, tako će i božanski Slikar svoje istrošeno i beskorisno oruđe predati pepelu groba, do velikog dana vječnog Aleluja. Željno iščekujem taj dan, jer grob neće sve uništiti, a sreća vječne i beskonačne ljubavi počinje već sada.[2]

3. Nadahnuće Duha Svetoga

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Časni dr. Galamba pitao me 17. listopada 1941. u Valançi:

– Sestro, kad ste rekli kako je pokora bila samo djelomična, jeste li to od sebe govorili, ili Vam je bilo objavljeno?

Ja mislim, preuzvišeni gospodine biskupe, kako u takvim slučajevima niti govorim, niti pišem, što bi bilo samo moje. Bogu moram zahvaliti za nadahnuće Njegovoga Božanskog Duha, jer osjećam kako mi On daje što trebam pisati odnosno govoriti. Nisam rukopoložena za to, ipak ja izlažem sve što u dubini svoje duše osjećam da Bog želi reći.[3] No čemu ja to sve govorim? Bog zna. Poslao mi je Vašu Preuzvišenost koja mi nalaže da kažem sve, i ja svjesno ništa ne prešućujem.

[2] *Ovaj uvod pokazuje i literarno čulo, naobrazbu, što upućuje na Lucijinu spisateljsku nadarenost.*

[3] *Lucija nije željela nipošto reći kako se osjeća onako “nadahnutom” kako je to u svetih pisaca.*

I. OSLIK FRANCISCOVA KARAKTERA

1. Duhovnost

Evo, preuzvišeni gospodine biskupe, upravo počinjem bilježiti sve čega se po Božjoj volji sjećam u svezi s Franciscom. Nadam se kako mu Bog u nebu daje znati što ja na zemlji o njemu pišem te da me nadasve ovih dana zagovara pred Isusom i Marijom.

Prijateljstvo koje me s Franciscom vezalo potjecalo je, naime, iz našeg rodbinstva[4] i iz milosti koje nam je Nebo udijelilo.

Francisco naizgled kao da i nije bio Jacintin brat; nije joj sličio ni po crtama lica, ni u krjeposnim vježbama. Nije bio svojeglav i živahan poput nje. Imao je, dapače, mirnu i popustljivu narav. Kad bi u kojoj od naših igara pobijedio, ili bi tko pokušao osporiti da je u pravu, on bi, ne suprotstavljajući se, popustio i samo rekao:

– Misliš da si pobijedio? Lijepo! Meni to ništa ne znači!

Nije pokazivao nikakvu strast za plesom, za razliku od Jacinte; radije je svirao u frulu, dok bi drugi plesali.

U igri nije bio živahan. Samo rijetki igrali su se s njime, jer je uvijek gubio. Priznajem kako nisam puno držala do njega, jer sam bila nadasve živahna te mi je njegova mirnoća išla na živce. Kadšto bih ga uhvatila za rame i prisililа ga da sjedne na zemlju ili na kamen, morao je šutjeti i slijediti me, kao da sam njegova vrhovna gospodarica. Tada mi se smilio te bih mu prišla i povela ga za ruku. Odmah bi pošao sa mnom, jednako dobrog raspoloženja, kao da se ništa nije dogodilo. Ako mu je tko htio uzeti nešto njegovoga, rekao bi:

– Pusti! Ma nije to ništa!

Sjećam se kako je jednog dana došao k nama s rupcem na kojem je bila otisnuta slika "Naše Drage Gospe od Nazareta". Donio mu je netko s obale. Pokazao mi ga je sav radostan;

[4] *On je, po očevoj lozi, bio Lucijin bratić.*

odmah se sjatilo mnoštvo djece i divilo rupcu. Rubac je išao iz ruke u ruku i za nekoliko časaka nestao. Tražili smo ga, no nismo ga našli. Na koncu, našla sam ga u džepu jednoga drugog djeteta. Htjela sam mu uzeti rubac, ali dijete je tvrdilo kako rubac pripada njemu, jer da mu ga je netko upravo donio s obale. Prišao je Francisco i, da bi okončao prepirku, rekao:

– Ostavi mu ga! Što mi znači taj rubac!

Da je poživio i odrastao, vjerujem kako bi njegova najveća pogrješka bila u tome što se nikad ne bi bunio.

Kad sam sa sedam godina počela pasti svoje stado, činilo se kao da mu to ništa ne znači. Izišao bi navečer i čekao me sa svojom sestrom, no to je činio više stoga da udovolji svojoj sestri, nego iz prijateljstva prema meni. Čekali su me u dvorištu mojih roditelja, i dok bi Jacinta potrčala prema meni čim bi čula zvonce stada, on me čekao sjedeći na kamenoj stubi pred vratima naše kuće. Zatim bi nam se pridružio u igri na starome gumnu, gdje smo čekali dok nam Naša Draga Gospa i anđeli ne upale svoje svjetiljke. I on ih je oduševljeno brojio; no ništa ga nije toliko ushitilo, koliko prelijepi izlasci i zalasci sunca. Sve dokle god je mogao vidjeti i posljednju sunčevu zraku, nije se obazirao na te svjetiljke, premda su već neke bile upaljene.

– Nijedna svjetiljka nije tako lijepa kao svjetiljka Našega Gospodina - govorio je Jacinti, koja je više voljela svjetiljku Naše Drage Gospe, rekavši:

– Ona manje umara oči.

Oduševljeno je promatrao zrake koje su se ljeskale s prozora okolnih kuća ili s kapljica rose na gorskom cvijeću i žbunju i svjetlucale poput zvijezda; po njegovu mišljenju one su bile tisuću puta ljepše od onih u anđela.

To što je neprestance molio svoju majku neka ga pusti da svoja stada napasa sa mnom, činio je više stoga da ugodi Jacinti, koja je pak više voljela njega nego Ivana, drugog brata. Kad mu je to jednog dana njegova majka čak srdito uskratila, odgovorio je svojom navadnom mirnoćom:

– Majko, nije meni toliko do toga stalo, tek Jacinta bi voljela da pođem s njom.

Jednom drugom zgodom rekao je isto. Jedna od mojih starijih prijateljica došla je k nama i pozvala me da pođem s njom, jer je toga dana imala veoma dobru ispašu. Kako je bilo oblačno, pošla sam u kuću moje tetke i pitala hoće li Jacinta i njezin stariji brat Ivan poći sa mnom, ili ću, u suprotnome, poći u društvu starije prijateljice. Kišilo je te je moja tetka odlučila neka ovaj put pođe Ivan. No Francisco je još jednom prišao majci i molio ju neka pošalje njega. Dobivši kratko i odrješito ne, odgovorio je:

– Meni je svejedno. Samo, Jacinti je žao.

2. Naravne sklonosti

Dok smo boravili na brdu, on se volio zabavljati tako što bi se popeo na najvišu stijenu i sjedeći na njoj svirao u frulu ili pjevao. Ako smo njegova sestrica i ja sišle u dol, on bi ostao gore i dalje svirajući i pjevajući. Često je pjevao slijedeću pjesmu:

(Naizmjence:)

Ljubim Boga na nebu,
ljubim Ga i na zemlji,
ljubim cvijeće u polju,
ljubim ovce u gorama.

Siromašna sam pastirica,
uvijek se molim Mariji,
okružena svojim stadom
pod podnevnim suncem.

Zajedno sa svojim janjcima
naučila sam skakati;
ja sam radost u gori,
ja sam ljiljan u dolu.

U igri pridružio bi nam se samo onda ako smo ga zvali. No, ni tada nije pokazivao osobitu volju; govorio je:

– Idem, makar znam da ću izgubiti.

Igre koje smo poznavali i kojima smo tratili vrijeme bile su: igra kamenčića, igra na zaloge, "pošto-kume-lonac", igra s dugmadi, bacanje kamena, kuglanje i kartanje. Igrali smo "biscu", kada se pokrivaju kraljevi, dečki i sedmice itd. Igrali smo dvojim kartama: jedne bih imala ja, druge drugi. Francisco je najvolio igrati "biscu".

3. Ukazanja anđela

Prigodom tog ukazanja bacio se na koljena, poput njegove sestre i mene, nagnan nekom nadnaravnom snagom. Anđelovu molitvu je naučio istom kasnije, slušajući nas kako ju ponavljamo; rekao je kako nije čuo što anđeo govori.

Kad smo se, kasnije, klanjali do zemlje i tako molili, njega je prvog svladao umor. Molio je tako klečeći ili sjedeći, dok nismo završili. Potom je rekao:

– Ne mogu izdržati, ne mogu biti prignut tako dugo kao vi. Bole me leđa te ne mogu izdržati.

Prigodom drugog ukazanja, na zdencu, ostavši nekoliko časaka u tišini, upitao je:

– Ti si razgovarala s anđelom; što ti je rekao?

– Zar nisi čuo?

– Ne! Vidio sam samo kako s njime razgovaraš. Čuo sam što si mu govorila, ali što je on tebi rekao, to ne znam.

Kako ozračje nadnaravnoga, u kojem nas je anđeo ostavio, još nije iščezlo, rekla sam mu neka o tome Jacintu ili mene sutradan pita.

– Jacinta, pričaj mi što ti je anđeo rekao.

– Reći ću ti sutra; danas ne mogu o tome govoriti.

Sutradan, odmah čim me vidio, upitao je:

– Jesi li noćas spavala? Ja sam stalno mislio na anđela i na to što vam je rekao.

Ispričala sam mu sve što nam je anđeo rekao kod prvog i drugog ukazanja, no on kao da nije razumio značenje mojih riječi te je pitao:

– Tko je Svevišnji? Što to znači: Srce Isusovo i Marijino uslišat će vaše molitve?

Čuvši odgovor, malko je razmislio i počeo opet s pitanjima. No moj duh još nije bio potpuno slobodan te sam mu rekla neka se strpi do sutradan, jer danas još o tom ne mogu govoriti. On se zadovoljio time i čekao. Ali nije propuštao prvu priliku da i Jacintu pita što ona o tome misli:

– Prestani! O tim se stvarima puno ne priča.

Ja ne znam kako smo se osjećali dok smo o tome pričali.

Jacinta je razmišljala:

– Ja ne znam kako mi je! Ne mogu ni govoriti, ni pjevati, ni igrati se, nemam snage ni za što.

– Ni ja – odgovorio je Francisco. – No ništa zato. Anđeo je puno ljepši od svega toga; radije razmišljajmo o njemu.

Prigodom trećeg ukazanja prisutnost nadnaravnoga bila je još puno jača. Više dana Francisco se skanjivao pričati o tome. Potom je rekao:

– Volim gledati anđela. No nevolja je u tome što potom nisam ni za što sposoban. Nisam mogao ni pravo hodati. Ne znam što mi je bilo.

No on je ipak bio taj koji je nakon trećeg anđelova ukazanja primijetio da se spušta večer. Upozorio nas je na to i mislio kako je vrijeme da potjeramo stada kući. Nakon nekoliko dana, pošto se opet povratio u svoje normalno stanje, Francisco se oglasio:

– Anđeo te pričestio. A što je to bilo, što je dao Jacinti i meni?

– To je bila također pričest – odgovorila je Jacinta s neizrecivim osjećajem blaženstva. – Nisi li vidio kako je iz hostije kapala krv?

– Osjećao sam kako je u meni bio Bog, samo ne znam kako.

Potom je kleknuo, sagnuo glavu do zemlje i ostao tako neko vrijeme sa svojom sestricom, dok je ponavljala anđelovu molitvu: ”Presveto Trojstvo...”

Takvo je ozračje polako gasnulo te smo se 13. svibnja već igrali, obuzeti istim zadovoljstvom i bezbrižnom radošću kao prije.

4. *Prvo ukazanje*

Ukazanje Naše Drage Gospe našu je pažnju iznova i još zbiljskije usmjerilo na nadnaravno. Umjesto osjećaja prebivanja u božanskoj prisutnosti, kojim su nas anđelova ukazanja tjelesno iscrpila, ovo ukazanje ispunilo nas je mirom i pobožnom radošću, koji nas nisu priječili da razgovaramo o tom što se upravo dogodilo. Što se pak tiče zraka svjetlosti kojima nas je, preko svojih ruku, obasjala Naša Draga Gospa i svega što je u svezi toga uslijedilo, mi smo ipak – sama ne znam kako – u duši osjećali kako nam o tome valja šutjeti.

Franciscu smo odmah ispričale sve što nam je Naša Draga Gospa rekla. Bio je presretan i nadasve radostan zbog obećanja da će doći u nebo. Prekrižio je svoje ruke na prsima i povikao:

– O moja Draga Gospo! Molit ću krunicu, kadgod zaželiš!

Od tog vremena nastojao nas je ostavljati same, kao da se voli prošetati. Kad bismo ga dozvale i pitale što radi, podigao bi ruku i pokazao krunicu. Kad bih ga prvo pozvala u igru, a da potom s nama moli, on je odvratio:

– I nadalje ću moliti. Zar si zaboravila da mi je Naša Draga Gospa rekla kako moram izmoliti mnogo krunica?

Jednog dana rekao mi je:

– Veoma sam se obradovao što sam vidio anđela. Još veću radost osjećam dok promatram Našu Dragu Gospu. No najljepši mi je ipak Spasitelj, u onom svjetlu koje nam je po Našoj Dragoj Gospi obasjalo grudi. Ljubim Boga nadasve! No, on je tako žalostan zbog mnoštva grijeha. Mi nikad više ne smijemo griješiti.

Kazala sam u drugom pismu o Jacinti da mi je on donio vijest o tome kako je ona prekršila dogovor šutnje. Kako je i on bio iste misli sa mnom, da se tajna ne odaje, dodao je žalosno:

– Kad me moja majka pitala je li to istina, morao sam odgovoriti da jest, inače bih lagao.

Kadšto bi rekao:

– Naša Draga Gospa rekla nam je da ćemo puno trpjeti! Meni to nije ništa. Sve ću podnijeti, što god želi! Želim samo doći u nebo!

Kad sam se jednom požalila na nevolje, jer su me počeli progoniti izvan i unutar moje obitelji, nastojao me je ohrabriti, rekavši:

– Pusti to! Nije li Naša Draga Gospa prorekla kako ćemo puno trpjeti, kao pokoru za grijehe koji se nanose Našem Gospodinu i Njezinom Prečistom Srcu? Oni su veoma žalosni! Trebali bismo se radovati što Ih ovim trpljenjem možemo obradovati.

Kad smo nekoliko dana nakon ukazanja Naše Drage Gospe došli na onaj pašnjak, on se popeo na visoku stijenu i doviknuo nam:

– Nemojte se penjati gore! Ostavite me samog!

– Dobro – rekla sam i potrčala s Jacintom za leptirima koje bismo hvatali i, kao žrtvu, opet puštali na slobodu. Više uopće nismo mislile na Francisca. Kad je došlo podne, opazile smo kako ga nigdje nema i stale ga dozivati:

– Francisco, nećeš objedovati s nama?

– Ne. Objedujte same.

– A moliti krunicu?

– Na krunicu ću doći potom. Zovite me opet.

Kad smo ga ponovno stale dozivati, on se odazvao:

– Dođite vi k meni moliti krunicu!

Popele smo se na stijenu, na kojoj smo utroje jedva mogli klečati, te sam ga pitala:

– Što tako dugo radiš ovdje gore?

– Mislim o Bogu, kako je veoma žalostan zbog tolikih grijeha! Kad bih Ga samo mogao nečim obradovati![5]

Jednog dana stali smo zajedno pjevati o gorskim radostima:

(Naizmjence:)

Ai, trai, lari, lai lai,
Trai, lari, lai, lai
lai, lai, lai

[5] *Može se slobodno reći da je Francisco bio obdaren najvišom kontemplacijom.*

1.
Dok živimo pjevamo svi,
natječite se pjevajući sa mnom.
Pjeva to pastirica u gori,
i peračica na potoku.

2.
Cvrkut zebe,
izjutra me budi,
dok sunce se diže,
ona pjeva u žbunju.

3.
Noću sova huče,
želi me prestrašiti!
Runeći klipove kukuruza
na mjesečini djevojka pjeva.

4.
Slavuj u polju,
povazdan pjeva!
Grlica guguće u lugu.
Čak i kola pjevaju,
dok škripe kotači!

5.
Gora je vrt,
povazdan se smije!
Na obroncima gore
kapi rose blistaju!

Otpjevavši pjesmu do kraja, htjeli smo ju ponoviti, ali nas je Francisco prekinuo:

– Nećemo više pjevati. Nakon što smo vidjeli anđela i Našu Dragu Gospu, ja više nemam volje pjevati.

5. *Drugo ukazanje*

Prigodom drugog ukazanja, 13. lipnja 1917., Francisca su se veoma dojmile zrake svjetlosti koje su sjajile iz ruku Majke Božje, kako sam već u drugom pismu spomenula. Bilo je to u času dok je Naša Draga Gospa govorila:

– Moje Prečisto Srce biti će tvojom utjehom i putom koji će te voditi k Bogu.

Tog časa činilo se kako Francisco ne shvaća stvari, možda stoga što nije čuo riječi koje su pratile svjetlost. Stoga je kasnije pitao:

– Zašto se Naša Draga Gospa ukazala sa srcem u ruci i obasjala ga onim velikim svjetlom koje je Bog? Ti si s Našom Dragom Gospom stajala u svjetlu koje je prodiralo prema zemlji, dok smo Jacinta i ja stajali u svjetlu koje se dizalo prema nebu.

– Stoga – odgovorila sam – što ćete ti i Jacinta uskoro doći u nebo. Ja ću s Prečistim Srcem Marijinim još ostati na zemlji.

– Koliko ćeš još godina ostati ovdje?

– Ne znam. Još puno godina.

– Je li ti to Naša Draga Gospa rekla?

– Da! I vidjela sam to u onom svjetlu koje nam je sjajilo u prsa.

Jacinta je to potvrdila:

– Da, tako je! I ja sam to vidjela!

Kadšto bi rekao:

– Ovi se ljudi toliko raduju kad im samo velimo kako Naša Draga Gospa želi neka svi mole krunicu i da ti trebaš učiti! Kako bi bilo kad bi znali što nam je u onom velikom svjetlu pokazala o Bogu i o svom Prečistom Srcu? Ali to je tajna. To im nećemo reći. Bolje je da nitko o tome ništa ne zna.

Kad su nas nakon tog ukazanja pitali je li nam Majka Božja još nešto rekla, mi smo odgovarali:

– Da, još nam je nešto rekla, ali to je tajna.

Kad bi nas netko pitao zašto je to tajna, mi bismo slijegali ramenima, spustili glave i ušutjeli. Ipak, nakon 13. srpnja naš je odgovor glasio:

– Naša Draga Gospa rekla je da to ne smijemo nikome reći.

To se odnosilo na tajnu za koju nas je Naša Draga Gospa molila neka ju čuvamo.

6. Francisco i Lucija

Toga mjeseca značajno je poraslo pritjecanje ljudi i s njima stalna ispitivanja i kritike. Francisco je to prilično teško proživljavao i tužio se svojoj sestri:

– Kakva šteta! Da si šutjela, nitko o tome ne bi znao ništa. Lagali bismo, da smo svima rekli kako nismo ništa vidjeli, ali bio bi mir. Ovako, ovo je neizdrživo!

Kad me je ugledao svu zbunjenu i zdvojnu, počeo je plakati. Rekao mi je:

– Kako možeš misliti da je ono bio đavao? Nisi li ipak u onom velikom svjetlu vidjela Našu Dragu Gospu i Boga? Kako možemo mi ići tamo gdje zapravo ti moraš govoriti!

Nakon večere, kad je već bila noć, došao je opet k meni na staro gumno i rekao:

– Čuj! Ideš li sutra s nama?

– Ne idem. Već sam ti rekla da više ne idem tamo.

– To je ipak žalosno! Zašto sada tako misliš? Ne uviđaš li kako ono nije mogao biti đavao? Bog je već toliko žalostan zbog grijeha i ako sada ni ti ne dođeš, On će biti još žalosniji. Hajde, dođi!

– Već sam ti rekla da ne idem. Prestani me moljakati!

Nakon toga pobjegla sam u kuću. Sutradan je rekao :

– Cijele noći nisam spavao. Svo vrijeme plakao sam i molio neka te Naša Draga Gospa potakne da dođeš.

7. Treće ukazanje

Prigodom trećeg ukazanja činilo se kako viđenje pakla Francisca nije osobito dojmilo, premda ga je ipak obuzelo. Što ga je ponajviše dojmilo i potreslo bio je Bog, Presveto Trojstvo u onom beskrajnom svjetlu koje nas je obuzelo do dna duše. Rekao je nakon toga:

– Gorjeli smo u onom svjetlu, koje je Bog, i nismo sagorjeli.

Kakav li je Bog! To se ne može izreći! Da, to nitko nikad neće moći izreći! No koje li štete što je tako žalostan! Kad bih ga samo mogao utješiti!

Jednog dana, netko me upitao je li nam Naša Draga Gospa naložila moliti za grješnike. Odgovorila sam da nije. Kad su o tom pitali Jacintu, on me pozvao što je brže mogao i rekao:

– Sad si lagala! Kako si samo mogla reći kako nam Naša Draga Gospa nije naložila neka molimo za grješnike?

– Za grješnike ne! Željela je da molimo za mir i za završetak rata. A za grješnike neka se žrtvujemo.

– Da, stvarno! Već sam mislio kako si lagala.

8. U Ourému

Već sam pisala o tome, kad su od mog oca zatražili neka me dovede i u Vila Nova de Ourém,[6] kako je Francisco cijeli dan proveo u plaču i molitvi i trpio možda više nego ja. U zatvoru se ponašao prilično hrabro i nastojao osokoliti Jacintu u teškim časovima njezine žarke čežnje za domom. Kad smo u zatvoru molili krunicu, opazio je kako jedan zatvorenik kleči s kapom na glavi. Prišao mu je i rekao:

– Ako želite moliti, morate skinuti kapu.

Jadnik mu ju je odmah dao, i Francisco ju je stavio na klupu.

Dok su ispitivali Jacintu, u najvećem miru i radosti rekao mi je:

– Ako nas doista ubiju, bit ćemo doskora u nebu! Nije li to sjajno! Ni do čega mi više nije stalo. - I nakon kraće šutnje nastavio – Bog će dati da se Jacinta ne prestraši. Izmolit ću za nju jednu “zdravomariju”.

I nimalo ne krzmajući, skinuo je kapu i molio. Kad ga je čuvar ugledao kako moli, upitao ga je:

– Što to govoriš?

– Molim “zdravomariju” da Jacintu ne bude strah.

Stražar je samo odmahnuo rukom i ostavio ga na miru.

[6] *Luciju je otac odveo upravitelju 11. kolovoza.*

Kad smo nakon povratka iz Vila Nova de Ourém osjetili kako nas obuzima prisutnost nadnaravnoga i zaključili kako nam nebeske poruke još predstoje, Francisca je veoma brinulo to što im Jacinta nije prisustvovala:

– Šteta je to, ako Jacinta ne dođe na vrijeme!

Molio je svoga brata neka ju brzo dovede:

– Reci joj neka se požuri!

Nakon što je brat pošao, dodao je:

– Jacinta će biti veoma žalosna ako ne dođe na vrijeme.

Nakon ukazanja, svoju sestru koja je htjela tamo provesti cijelo poslijepodne, ovako je odgovarao:

– Ne! Moraš ići kući jer ti majka nije dopustila da ostaneš kod ovaca.

Otpratio ju je kući, da ne ide sama.

Kad smo u zatvoru opazili da je prošlo podne i da nećemo moći u Cova da Iriju, Francisco je rekao:

– Možda nam se Naša Draga Gospa ukaže ovdje?

Slijedećeg dana bio je veoma žalostan i rekao gotovo plačući:

– Naša Draga Gospa možda se veoma ražalostila što nismo pošli u Cova da Iriju i više nam se neće ukazati. A tako sam se veselio što ću ju opet vidjeti!

Kad je Jacinta u zatvoru plakala od tuge za domom i majkom, on ju je nastojao osokoliti:

– Ako više nećemo vidjeti majku, neka bude tako! Žrtvujmo se za obraćenje grješnika. Gore bi bilo kad nam se Naša Draga Gospa više ne bi ukazala. To me najviše brine! Ali ja to žrtvujem za grješnike.

Potom me upitao:

– Slušaj! Zar nam se Naša Draga Gospa više neće ukazati?

– Ne znam, vjerujem da hoće.

– Jako, jako čeznem za njom!

Stoga mu je ukazanje u Valinhosu bilo na dvostruku radost. Bio je doista zabrinut da se više neće dogoditi. Razmišljao je potom:

– Trinaestoga nam se jamačno nije ukazala stoga što nije htjela doći u načelnikovu kuću, možda stoga što je veoma zao!

9. Posljednje ukazanje

Kad sam mu nakon 13. rujna rekla da će nam Naš Gospodin doći u listopadu, Francisco se veoma obradovao:

– O, to je doista lijepo! Do sad smo ga samo dvaput vidjeli, a ja ga veoma volim! [7]

Nedugo zatim upitao me je:

– Ima li još puno dana do trinaestoga? Jedva čekam da ponovno vidim Spasitelja.

Potom se malko zamislio i rekao:

– Slušaj! Hoće li opet biti tako žalostan? Veoma sam zabrinut što je tako žalostan! Prikazujem mu svaku moguću žrtvu. Kadšto ne bježim od ovih ljudi samo zato što se hoću žrtvovati.

Nakon trinaestog listopada rekao je:

– Bio sam veoma radostan što sam vidio Spasitelja, ali još bi mi bilo draže da sam Ga vidio u onom svjetlu u kojem smo se mi nalazili. Naš Gospodin uskoro će me povesti k sebi te ću Ga moći uvijek gledati.

Jednog dana upitala sam ga:

– Zašto gledaš nice kad te tko nešto pita i ništa ne odgovaraš?

– Jer mi je draže da ti ili Jacinta odgovarate. Ja ionako nisam ništa čuo; ja mogu tek reći što sam vidio. A ako nešto kažem što ti nije drago?

Nedugo zatim, on se potiho povukao od nas. Kad bismo opazili da ga nema, tražili smo ga i dozivali. Odazvao bi nam se iza nekog zida ili grma, gdje je klečao i molio se.

– Zašto nam ne kažeš da i mi s tobom molimo? - pitala sam ga ponekad.

– Jer mi je draže da molim sam.

Već sam u opaskama o knjizi “Jacinta” pričala što se dogodilo na imanju zvanom “Varzea”. Nadam se da to više ne trebam ponavljati.

Jednog dana, na putu k mome domu morali smo proći mimo kuće moje krsne kume. Upravo je pripremila medovinu

[7] *Odnosi se na ukazanja u lipnju i srpnju. Vidjeli su Gospodina u tajanstvenom svjetlu Majke Božje.*

i pozvala nas na čašu okrijepe. Ušli smo, i prvo je Franciscu ponudila čašu. Uzeo je i, ne otpivši ni kapi, odmah ju dao Jacinti neka ju sa mnom podijeli. Okrenuo se i nestao.

– Gdje je Francisco? – upitala je kuma.

– Ne znam! Ta, još je bio tu.

Nije se vratio. Jacinta i ja zahvalile smo kumi na piću. Nismo uopće sumnjale da sjedi kod već spomenutog zdenca i da nas tamo čeka. Odmah smo i mi pošle onamo.

– Francisco! Nisi pio medovine! Kuma je odmah pitala za te, ali te nije bilo.

Na to je Francisco odgovorio:

– Primivši čašu odmah sam se sjetio da se trebam žrtvovati, da trebam utješiti Našega Gospodina, te sam se, dok ste vi pile, iskrao i otišao.

10. Dogodovštine i pučki napjevi

Između moje i Franciscove odnosno Jacintine kuće živio je moj krsni kum Anastacio, oženjen starijom ženom, kojoj Gospodin nije dao potomstva. Bili su prilično imućni seljaci. Nisu trebali raditi. Moj im je otac vodio poslove na zemlji, kao nadničar. Bili su mu zahvalni i mene su gotovo obožavali, osobito domaćica koju sam zvala kuma Teresa. Ako tijekom dana ne bih došla k njima, morala sam noću spavati kod njih. Kuma je govorila kako ne može živjeti bez svoje “Bucmike”. Tako me je zvala.

Voljela me dotjerivati za blagdane; stavila bi mi svoju zlatnu ogrlicu oko vrata, velike naušnice, koje su mi dosizale gotovo do ramena, na glavi mi zgodni šeširić, protkan zlatnim perlama i ukrašen mnoštvom raznobojnog perja.

Na pučkim svečanostima nitko nije bio dotjeran kao ja. Moje sestre i kuma Teresa dičile su se sa mnom. I druga djeca su mi se divila i tiskala oko mene uživajući u sjaju mnogih ukrasa na meni. Istinu govoreći, uživala sam u tim svečanostima; taština je bila moj najlošiji ukras. Svima sam bila draga, osim jednoj sirotici, koju je kuma Teresa primila k sebi, nakon što joj je umrla majka. Bojala se, čini mi se, kako ću joj uzeti dio baštine

kojoj se nadala; možda se i nije varala, da mi dobri Bog nije namijenio drugu, dragocjeniju baštinu.

Kad se pročula vijest o ukazanjima, moj kum ostao je ravnodušan, dok je kuma bila protiv. Otada sam izbjegavala njihovu kuću, koliko sam god mogla. Sa mnom je nestalo i mnoštvo djece koja su se kod njih često okupljala i koju je moja tetka radosno promatrala kako plešu i pjevaju. Davala im je suhe smokve, orahe, bademe, kestenje, voće itd.

Jednoga nedjeljnog poslijepodneva, dok sam s Franciscom i Jacintom prolazila mimo njezine kuće, ona nas je pozvala:

- Dođite, moji mali sljepari, dođite! Već vas dugo nije bilo ovdje!

I nudila nas slatkišima. Kad su ostala djeca to osjetila, počela su se i ona okupljati. Dobra se kuma radovala što je ponovno vidjela oko sebe gomilu djece, koje već dugo nije bilo. Pošto nas je obasula različitim slasticama, zaželjela je da plešemo i pjevamo.

– Dobro! Što može, a što ne može?

Napokon je izabrala "razočaranog čestitara", igru naizmjeničnog pjevanja.

(Prve stihove pjevaju svi, kao zbor, a potom svaku kiticu naizmjence; dječaci na jednoj, a djevojčice na drugoj strani.)[8]

I.

(Zbor:)

Sunce ovog neba,
ne slabi svoje zrake!
I proljetnim osmjesima
ne oduzmi moć!

1.

Dobre želje djevojci
u mirisu novog sunca,
u smijehu osjeća milovanje
drugačijega jutarnjeg žara.

[8] *Budući da nam izvornik nije dostupan, donosimo njegov slobodni prepjev.*

2.

Rascvalo se ljeto cvijećem,
bogato plodom i svakim dobrom!
I nova godina što stupa
bogata je za te nadom!

3.

Tvoj je to najljepši dar
i tvoja najbolja želja!
Rasprostri zvijezde,
svoj najljepši vijenac!

4.

Ako je lanjsko već bilo dobro,
buduće će biti još ljepše!
Dobre želje za sve što je bilo,
sreću i zdravlje u ovom što dolazi!

5.

U ovom životu, cvijeće Atlantika,
u veselom slavlju,
slavimo radosnom pjesmom,
i vrtlara i vrt.

6.

S tobom sve cvijeće ćuti
tvoju pitomu čašku.
I tvoj dom čiste ljubavi
i vezove tvoga srca.

II.

(Zbor:)

Misliš li da vitez pravo čini
što brodu koji se približava
Berlengi i Carvoeiru[9] - ah!
tamo gasi svjetlo svjetionika?

[9] *Opasne hridi na atlantskoj obali*

1.
A valovi silovito se lome
u viru vječnog propinjanja,
svake noći oluja zviždi,
svaka nevera je grob.

2.
Sure hridi Papoe,[9]
Estelasa i Farilhôesa![9]
Ah, koju nesreću javljaju
valovi što se valjaju!

3.
Svaki greben ovih voda
slutnja je smrti!
Svaki val je jauk,
svaki križ o brodolomu govori.

4.
Želiš li snažnijim biti od onih,
koji bježe k svjetlu tvome,
koji po mrkom valovlju mora
mnoge brodove si jedrio!

III.
(Zbor:)
Svoje sam oči istočila,
dok govorim o rastanku,
za tren tek još čuvam,
žrtvo svega mi života.

1.
Idi, ali kaži nebu
nemilosrdno neka razdijeli more,
cvijeće otešćalo nesrećom
neka ti ne bude glasnikom.

[9] *Opasne hridi na atlantskoj obali*

2.
Idi, ja ostajem u boli,
kao svetište u žalosti!
S visokoga zvonika
zvono će smrti tući.

3.
Jer si me ostavio,
na žednoj stubi crkve
ostavljam tvoju vječnu kletvu,
što crnom zemljom piše.

4.
Smiješio se lijepi vrt;
danas ostao bez cvijeća!
Nije mu nedostajalo njege,
a ipak se tuži na vrtlara.

5.
Neka mi Bog opet
novu ljubav podari!
Na nas čekaju oni
koji domovinu ostaviše.

11. Mali moralist

Čuvši veselo pjevanje, pridružile su nam se susjede. Kad smo završili, molile su nas neka sve još jednom ponovimo. No, Francisco mi je prišao i rekao:

– Nemojmo više pjevati! Spasitelju nije nipošto drago što pjevamo te pjesme.

Nestali smo iz te gomile djece, što smo brže mogli, i otišli svom obljubljenom zdencu.

Budući da sam ovo napisala iz poslušnosti, skrivam svoje lice od srama. No Vaša je Preuzvišenost smatrala dobrim da ispunim želju dr. Galambe i zapišem svjetovne pjesme koje smo pjevali. Evo ih sada! Ne znam čemu to, no meni je dovoljno to što znam kako se time vrši volja Božja.

U međuvremenu, bližila se maškarada 1918. godine. Djevojke i mladići te su se godine pridružili navadnom slavlju i zabavi tijekom tih dana. Svatko je donio nešto iz kuće: jedan ulje, drugi brašno, drugi opet meso itd. I sve su donijeli u jednu kuću koja je bila za to namijenjena. Tu su djevojke spremale bogata jela. Tih dana jelo se i plesalo sve do u noć, naročito posljednjeg dana.

Djeca, mlađa od četrnaest godina, to su slavlje održavala u jednoj drugoj kući. Došli su mnogi i zvali me na pripremu tog slavlja. Isprva sam ih odbila. No ipak sam, premda nevoljko, popustila pred njihovim molbama, osobito na traženje jedne kćeri i dvojice sinova gospodina Joséa Carreire, iz Casa Velhe, koji nam je, za tu zgodu, dao svoju kuću na raspolaganje. On i njegova žena silili su me neka dođem. Tako sam, napokon, popustila i pošla s mnoštvom djece vidjeti tu kuću. Bila je prostrana, s dvoranom za druženje i velikim dvorištem u kojem se moglo blagovati. Sve je bilo spremno te sam pošla kući, naizvan u velikom slavljeničkom raspoloženju, a iznutra obuzeta grižnjom savjesti. Kad sam srela Jacintu i Francisca, ipričala sam im što se dogodilo:

– I ti ćeš se opet vratiti tom pripremanju i tim igrama? – ozbiljno me upitao Francisco. – Zar si već zaboravila da smo obećali kako s time nikad više nećemo imati posla?

– Nisam htjela ići. A vidio si kako mi nisu dali mira, prisilili su me da idem. Ne znam što da radim!

Doista su me mnogi molili i nije bio malen broj mojih prijateljica koje su došle da se sa mnom igraju. Neke su čak došle i iz udaljenih mjesta: iz Moita Rose Ana Caetano i Ana Brogueira; iz Fatime dvije kćeri Manuela Caracole; iz Boleirosa dvije kćeri Manuela da Ramira i dvije kćeri Joaquima Chapelete; iz Amoreire dvije iz obitelji Sila; iz Curraisa izvjesna Laura Gato, Josefa Valinho i druge, kojima se više ne sjećam imena, iz Boleirosa, iz Comba da Pederneire itd. S njima su došle još neke iz Eira da Pedre, Casa Velhe i Aljustrela. Kako sam mogla sve odmah razočarati, jer bez mene kao da se i nisu znale zabavljati, i reći im kako se ja od takva druženja zauvijek opraštam?

No, Bog mi je poslao Francisca:

– Znaš li kako ćeš to učiniti? Svi znaju da ti se ukazala Gospa. Zašto im ne kažeš da si joj obećala kako više nećeš plesati i da stoga ne ideš onamo? Zatim ćemo se, za tih dana, povući u pećinu na Cabeçu. Tamo nas nitko neće naći!

Prihvatila sam njegov prijedlog i, kad su me vidjeli kako sam odlučna u tome, nitko više nije pomišljao upriličiti takve sastanke. Bio je to Božji blagoslov. Prijateljice koje su me ranije tražile da se zabavljaju sa mnom, sada su nedjeljom poslijepodne dolazile da zajedno molimo krunicu u Cova da Iriji.

12. Zaljubljen u samoću i molitvu

Francisco je bio škrt na riječima. Volio se, dok se molio ili prikazivao žrtve, skrivati od mene i Jacinte. Kadšto bismo ga prestrašile iza nekog zida ili žbuna, iza kojih se krio. Tu se molio na koljenima ili razmatrao, ustvrdivši:

– Naš Gospodin je žalostan zbog tolikih grijeha.

Ako bih ga pitala:

– Francisco, zašto ne pozoveš mene i Jacintu da s tobom molimo?

On bi odgovorio:

– Radije molim sam razmišljajući kako da utješim Našega Gospodina koji je veoma žalostan!

Jednog dana pitala sam ga:

– Što bi radije da nijedna duša ne dođe u pakao: tješio Spasitelja, ili obraćao grješnike?

– Radije bih tješio Spasitelja. Zar nisi opazila kako je ovog mjeseca Naša Draga Gospa bila žalosna, dok je govorila kako ljudi ne bi više smjeli vrijeđati Gospodina Boga, jer su ga već dosta vrijeđali? Volio bih tješiti Spasitelja i zatim obraćati grješnike, da ga više ne vrijeđaju.

Dok sam išla u školu, kadikad bi mi, po dolasku u Fatimu, rekao:

– Slušaj! Idi u školu, a ja ću ostati ovdje uz skrivenog Isusa. Meni se učenje više ne isplati. Uskoro ću u nebo. Zovni me kad se vratiš.

Presveto se nalazilo s lijeve strane ulaza. Zadržavao se između krstionice i oltara, gdje bih ga po povratku našla (Presveto je bilo tamo zbog radova u crkvi).[10] Kad je obolio, kadšto bi mi, dok sam prolazila mimo na povratku iz škole, rekao:

– Slušaj! Idi u crkvu i prenesi Isusu puno mojih pozdrava. Najviše bolujem od toga što više ne mogu biti uza skrivenog Isusa.

Jednog dana, na povratku iz škole, baš kod njegove kuće rastala sam se sa skupinom djece koja su sa mnom polazila školu i ušla da pohodim njega i njegovu sestru. Čuvši galamu, upitao me :

– Zar si došla sa svima njima?

– Da!

– Ne idi s njima. S njima ćeš se možda naučiti griješiti. Idi u školu i posjećuj skrivenog Isusa, potom se vrati sama.

Jednog dana upitala sam ga:

– Francisco, osjećaš li se veoma loše?

– Da! Ali trpim za utjehu Našem Gospodinu.

Kad sam jednog jutra ušla s Jacintom u njegovu sobu, on je rekao:

– Nemojte danas puno govoriti, glava me jako boli.

– Ne zaboravi to podnijeti kao žrtvu za grješnike – rekla je Jacinta.

– Da, ali najprvo to podnosim za utjehu Spasitelju i Majci Božjoj. Zatim kao žrtvu za grješnike i za Svetog Oca.

Jednog dana našla sam ga veoma radosnog.

– Je li ti bolje?

– Ne, osjećam se lošije. No neće dugo potrajati te ću doći u nebo. Tamo ću jako tješiti Spasitelja i Majku Božju. Jacinta će puno moliti za grješnike, za Svetog Oca i za tebe. Ti ćeš ostati ovdje, jer tako želi Naša Draga Gospa! Učini sve što ti kaže.

Dok je Jacinta, čini mi se, uvijek razmišljala o obraćenju grješnika i o izbavljenju duša od pakla, on je pak mislio samo o tom kako da utješi Našega Gospodina i Našu Dragu Gospu, koje je vidio kako su veoma žalosni.

[10] *Lucijina opaska.*

13. Viđenje đavla

Posve je drukčje bilo s događajem kojeg se upravo sjećam. Našli smo se jednom na mjestu zvanom Pedreira. Dok su ovce pasle, mi smo skakali sa stijene na stijenu, glasno podvikivali i slušali jeku iz dubokih sutjeski. Francisco se uvukao u jednu pećinu, kako je inače običavao. Domalo smo ga čuli kako vrišti dozivljući nas i Majku Božju. Prestrašene, da mu se nije što dogodilo, tražile smo ga dozivljući:

– Gdje si?

– Ovdje! Ovdje!

Dosta je potrajalo, dok smo ga tražile. Napokon smo ga našle, svega prestravljena strahom, na koljenima i gotovo nespo-sobna da se uspravi.

– Što ti je? Što se dogodilo?

Dršćući od straha odgovorio je isprekidanim glasom:

– Bila je neka divovska životinja iz pakla, rigala je oganj prema meni.

Ni ja, ni Jacinta nismo vidjele ništa. Stoga smo mu se smijale. Ja sam mu rekla:

– Nikad nisi razmišljao o paklu, jer si se bojao, a sada si se, eto, ipak prestrašio.

Kad bi se, naime, Jacinta prestrašila pri pomisli na pakao, on se trudio da joj odagna strah:

– Nemoj toliko misliti na pakao! Misli radije na Našega Gospodina i na Našu Dragu Gospu. Ja ne mislim na to, pa me nije strah!

On kao da nikad nije poznavao strah. Noću bi, bez ikakva pogovora, išao u kakvo mrklo mjesto. Igrao se s gušterima i zmijama, koje je hvatao i omatao na štap. Nalijevao im je mlijeko u izdubine kamenja, da bi mogle piti. Verao se među stijenama tražeći lisičje jame, zečja gnijezda ili jazbine itd.

14. Ljubitelj ptica

Osobito je volio ptice. Nije mogao podnijeti ako bi im netko porušio gnijezda. Često im je drobio svoj kruh za užinu i

mrvice ostavljao na kamenju, da ih nađu i nahrane se. Udaljio bi se i promatrao jesu li ga razumjele. Pazio je da im se nitko ne približi i prestraši.

– Jadna stvorenja! Kako ste gladne! Dođite, dođite i najedite se! – dozivao ih je.

I one, živahnih očica, nisu se dale puno nagovarati. Dolijetale bi u velikim jatima. On ih je radosno promatrao kako s punim kljunom odlijeću na stabla i veselo cvrkuću. Znao je oponašati njihov cvrkut, te bi uskladio pravi zborni ptičji pjev.

Jednog dana sreli smo malog dječaka kako u ruci nosi ptičicu koju je uhvatio. Duboko ganut, Francisco mu je nudio dvadeseticu neka ju pusti. Dječak je pristao, ali je najprvo želio novac. Francisco je stoga iz Lagoa da Carreire, nedaleko Cova da Irije, pošao kući po novac samo da oslobodi uhvaćenu ptičicu. Gledajući ju kako slobodno leti, pljesnuo je tog dječaka po rukama i zaprijetio mu:

– Pazi dobro! Da više nisi nijednu taknuo!

Živjela je tamo jedna starica, zvali smo ju tetka Maria Carreira. Njezini su ju sinovi slali za stadom koza i ovaca. Te životinje bile su dosta divlje te bi se brzo razbježale na sve strane. Kad bismo ju sreli, Francisco joj je prvi priskočio. Pomogao joj je voditi stado do pašnjaka i skupiti ga, ako bi se razbježalo. Starica mu je zahvaljivala tisuću puta i zvala ga svojim anđelom čuvarom. Kad bi prolazili bolesnici, Francisco bi sućutno rekao:

– Ne mogu ih gledati takve. Veoma mi ih je žao!

Kad bi nas ljudi zvali i nekog po nas poslali, on se raspitivao jesu li bolesni:

– Ako su bolesni, ne idem k njima. Ne mogu ih vidjeti, tako mi ih je žao. Recite im da se za njih molim!

Jednog dana htjeli su nas odvesti u Montelo, gospodinu Joaquimu Chapeleta.

Francisco nije želio s nama:

– Ne idem tamo. Ne mogu vidjeti te ljude, koji bi htjeli govoriti, a ne mogu.

(Majka tog čovjeka bila je nijema.)

Kad smo se Jacinta i ja navečer vratile, pitala sam svoju tetku gdje je Francisco:

– Ne znam! Tražila sam ga cijelog poslijepodneva. Došle su neke gospođe, željele su vas vidjeti. A nije vas bilo. On je nestao i nije se vratio. Sada ga tražite!

Sjele smo časak na klupu uz put i mislile kako bismo trebale poći u Loca do Cabeço, bile smo naime sigurne da ćemo ga tamo naći. No, tek što je tetka ušla u kuću, on nam se oglasio kroz jednu rupu na tavanu. Sakrio se onamo, vidjevši kako dolaze ljudi. S tavana je sve promatrao. Rekao je:

– Bilo je cijelo mnoštvo ljudi! Bože sačuvaj da su me ovdje našli! Što bih im tada mogao reći?

(Na stropu kuhinje bila su poklopna vrata. Na stol bi se samo stavila stolica i moglo se kroz njih lako popeti na tavan.)

15. Razne dogodovštine

Kako sam već rekla, moja je tetka prodavala ovce nešto ranije nego moja majka. Otada sam ujutro, pred polazak, Jacinti i Franciscu rekla na koji ću pašnjak ići. Oni bi potom došli za mnom, čim su se mogli iskrasti iz kuće.

Kad sam jednog jutra prolazila mimo njihove kuće, već su me čekali:

– Zar ste već toliko uranili?

– Došao sam, ni sam ne znam zašto – odvratio je Francisco. – Prije nisam uopće mislio na tebe; dolazio sam zbog Jacinte. A sada ne mogu spavati, od jutra sam nestrpljiv dok te ne vidim!

Nakon ukazanja trinaestog dana tog mjeseca, u samo predvečerje trinaestog dana drugog mjeseca rekao je:

– Slušajte! Sutra ujutro hitro ću se iskrasti kroz vrt i otići u Lapa da Cabeço. Dođite onamo što prije možete.

O Bože! Već sam započela pisati o stanju njegove bolesti pred samu smrt, a sada vidim kako sam se vratila radosnim danima provedenim u gori i cvrkutu ptica. Molim neka mi se oprosti. Pišem što mi nadolazi, poput raka sam, koji hodajući naprijed-nazad ne razmišlja o svome cilju. Ovaj trud prepuštam

dr. Galambi, neka se posluži, ako ima čime. Mislim da će naći veoma malo ili ništa.

Vraćam se, dakle, Franciscovoj bolesti. Ali prije toga još jedna druga stvar iz Franciscovoga kratkog pohađanja škole.

Kad sam jednog dana otišla od kuće, srela sam svoju sestru Teresu, koja se nedavno udala u Lombu. Došla je na molbu jedne žene iz susjednog sela; sina su joj uhitili. Ne znam zbog kojeg su ga nedjela optužili. Ako ne bude dokazao svoju nevinost, osudit će ga na dugogodišnji zatvor. Sestra me uporno molila u ime te jadne žene, do koje joj je vjerojatno bilo stalo, neka od Naše Drage Gospe izmolim tu milost.

Nakon toga pošla sam u školu. Putem sam Franciscu ispripovijedila što mi se dogodilo. Kad smo stigli u Fatimu, on mi je rekao:

– Slušaj! Dok ti budeš u školi, ja ću ostati pred skrivenim Isusom i molit ću se za to.

Na povratku iz škole pošla sam k njemu i upitala ga:

– Jesi li Našega Gospodina molio za milost?

– Da! Reci svojoj sestri Teresi da će onaj uskoro doći kući.

Doista, nakon nekoliko dana jadni je mladić došao kući i trinaestoga nam se s cijelom obitelji pridružio da Našoj Dragoj Gospi zahvali na primljenoj milosti.

Nedugo zatim, opazila sam kako Francisco izlazi iz kuće teško hodajući.

– Što ti je? – upitala sam ga. – Izgleda kao da ne možeš hodati!

– Glava me jako boli i mislim da ću se srušiti.

– Onda nemoj ići, ostani kod kuće.

– Neću ostati. Radije ću, dok budeš u školi, ostati u crkvi pred skrivenim Isusom.

Tih dana, kad je Francisco već poboljevao, ali je još ipak mogao hodati, pošla sam s njim do Lapa da Cabeço i do Valinhosa. Kad smo se vratili, našli smo kuću punu ljudi. Bila je tu i neka postarija žena koja je, tako se činilo, blagoslivljala hrpu svetih predmeta na stolu: krunice, medaljice, križeve itd. Jacintu i mene odmah je okružila gomila ljudi koji su nas svašta

pitali. Oko Francisca vrtjela se ta žena moleći ga neka joj pomogne blagosloviti.

– Ne mogu blagosloviti – odgovorio je ozbiljno – kao što ni Vi ne možete, to mogu samo svećenici.

Te su se riječi brzo proširile među ljudima, kao da ih je prenio razglas, te se jadna žena morala povući. Ljudi su psovali i tražili neka im vrati predmete koje su joj dali.

Već sam u pismu o Jacinti navela kako je on odlučio da kadikad dođe u Cova da Iriju; kako je nosio uže, koje mi je pred smrt dao, kako se jednog doista vrućeg dana za žrtvu odrekao pića i kako je često svoju sestru podsjećao neka trpi za grješnike. Nadam se kako to ovdje nije potrebno spominjati.

Jednog dana, kad se malko pridigla, s Jacintom sam pravila društvo Franciscu; ležao je u postelji. Iznenada se pojavila njegova sestra Teresa i skrenula nam pažnju, obavijestivši nas o mnoštvu ljudi koje nam se približavalo cestom u želji da nas vide. Čim je otišla, ja sam rekla:

– Dobro. Vi ih primite. Ja ću se sakriti.

Jacinta se brzo opremila i pobjegla za mnom; sakrile smo se u jednu bačvu, ostavljenu kraj vratiju koja vode u vrt. Uskoro smo čule galamu ljudi koji su razgledavali kuću i hodali po vrtu, naslanjajući se i na spomenutu bačvu. Spasilo nas je to što su joj vrata bila s druge strane. Opazivši da su otišli, izvukle smo se iz svoga skloništa i pošle k Franciscu. Pričao nam je kako je bilo:

– Bilo je puno ljudi, tražili su da im otkrijem kamo ste se sakrile. No, ni ja nisam znao gdje ste. Htjeli su vas vidjeti i pitati o mnogim stvarima. Bila je tu i jedna žena iz Alquidâoa koja je molila za ozdravljenje jednog bolesnika i obraćenje jednog grješnika. Molim se za tu ženu! Vi molite za druge ljude, ima ih veoma mnogo.

Ta se žena nedugo nakon Franciscove smrti vratila i molila me neka joj pokažem njegov grob. Željela je poći onamo i zahvaliti mu za obje milosti koje joj je izmolio.

Na putu za Cova da Iriju, na jednom zavoju, jednog dana iznenadila nas je skupina ljudi; Jacintu i mene podigli su na jedan zid kako bi nas mogli bolje vidjeti i čuti. Francisco nije

htio ostati na zidu. Pravio se kako ga je strah te će pasti s njega. Zatim se krišom povukao i naslonio na jedan stari zid. Jedna sirota žena i jedan mladić, kad su uvidjeli da ne mogu s nama nasamo razgovarati, kako su željeli, kleknuli su preda nj i molili ga neka od Naše Drage Gospe izmoli milost da njihov otac ozdravi i da ne mora u rat (bili su to majka i sin). Francisco je također kleknuo, skinuo kapu s glave i predložio im neka s njime mole krunicu. Oni su pristali i počeli moliti s njime. Uskoro su svi okupljeni ljudi prestali sa znatiželjnim pitanjima, kleknuli i zajedno molili. Potom su pošli s nama do Cova da Irije. Na putu onamo također su zajedno s nama molili krunicu, a na samom mjestu još jednu. Nakon toga razišli su se u miru. Ona jadnica obećala je da će se, bude li uslišana, onamo opet navratiti i zahvaliti Našoj Dragoj Gospi na primljenoj milosti. Doista došla je još jednom, ali ne samo sa sinom, kao onaj put, nego i s mužem, koji je u međuvremenu ozdravio.

16. Franciscova bolest

U bolesti Francisco je uvijek bio radostan i zadovoljan. Kadšto sam ga pitala:

– Trpiš li puno, Francisco?

– Prilično, no ništa zato. Trpim za utjehu Našem Gospodinu. Uskoro ću doći u nebo!

– Onda, ne zaboravi moliti Našu Dragu Gospu neka i mene što prije pozove.

– To ju neću moliti! Ti veoma dobro znaš kako te Ona gore još ne želi.

Dan prije svoje smrti rekao mi je:

– Vidi! Veoma mi je loše. Još malo pa ću poći u nebo!

– Onda gledaj da gore ne zaboraviš moliti za grješnike, za Svetog Oca, za mene i za Jacintu.

– Da! Molit ću se. No moli radije Jacintu, jer se bojim kako ću, dok budem gledao Gospodina, zaboraviti na to. Rado bih volio najprvo Njega utješiti.

Jednoga ranog jutra pozvala me njegova sestra Teresa:

– Dođi brzo! Franciscu je veoma loše, hoće ti nešto reći!

Hitro sam se uredila i pošla k njemu. Zamolio je majku i rodbinu neka iziđu iz sobe. Hoće mi povjeriti tajnu. Kad su otišli, rekao mi je:

– Sad ću se ispovijediti, da se mogu pričestiti, potom ću umrijeti. Volio bih da mi kažeš jesi li me vidjela u čemu sam sagriješio te da o tome pitaš i Jacintu.

– U nekoliko navrata nisi slušao majku – odgovorila sam – kada ti je rekla neka ostaneš kod kuće, a ti si se iskrao ili sakrio.

– Imaš pravo. To sam sagriješio. Sada idi i pitaj Jacintu sjeća li se čega drugoga.

Pošla sam. Jacinta je malko razmislila i rekla:

– Slušaj! Reci mu kako je, prije ukazanja Naše Drage Gospe, ukrao ocu deseticu i kupio usnu harmoniku od Joséa Marta iz Casa Vehle. A kad su momci iz Aljustrela bacali kamenje na one iz Boleirosa, i on je bacio nekoliko puta.

Nakon što sam mu prenijela što je njegova sestra rekla, odgovorio je:

– To sam već ispovijedio, i još ću jednom ispovijediti. Možda je Naš Gospodin veoma žalostan zbog tih grijeha koje sam počinio. Makar i ne umro, ja više neću griješiti. Sad se veoma kajem zbog njih.

I, sklopivši ruke, molio je:

– O moj Isuse, oprosti nam naše grijehe, očuvaj nas od paklenoga ognja, dovedi u raj sve duše, osobito one kojima je najpotrebnije Tvoje milosrđe.

Potom se obratio meni:

– Ah, moli i ti Spasitelja neka meni oprosti grijehe!

– Molit ću ga, budi miran. Da ti Spasitelj već nije oprostio, ne bi Naša Draga Gospa nedavno rekla Jacinti kako će uskoro doći i povesti te u nebo. Sada idem na misu i molit ću skrivenog Spasitelja za tebe.

– O, moli Ga neka mi gospodin župnik donese svetu pričest.

– Da, dobro!

Kad sam se vratila iz crkve, Jacinta se već probudila i sjedila na njegovoj postelji. Čim me ugledao, Francisco je odmah upitao:

– Jesi li molila skrivenog Isusa neka mi gospodin župnik donese svetu pričest?

– Jesam!

– Onda ću se u nebu moliti za tebe.

– Molit ćeš se za mene? A još pred nekoliko dana rekao si kako ti to ne želiš!

– To je bilo stoga što si tražila neka Spasitelj i tebe povede u nebo. No, molit ću se i za to, ako baš želiš.

– Dobro, voljela bih da se i za to moliš.

– Onda dobro, možeš biti mirna. Molit ću se za to.

Ostavila sam ih oboje i vratila se svojim svagdanjim kućnim poslovima i školskim zadaćama.

Kad sam se navečer vratila, Francisco je sjao od radosti. Ispovijedio se i gospodin župnik mu je obećao da će mu sutradan donijeti svetu pričest. Nakon što se sutradan pričestio, rekao je svojoj sestrici:

– Danas sam puno sretniji od tebe, u svojem srcu imam skrivenog Isusa. Idem u nebo i puno ću se moliti Našem Gospodinu i Našoj Dragoj Gospi da i vas što prije gore povede.

Skoro sam cijeli dan provela s Jacintom uz njegovu postelju. Budući da više nije mogao moliti, zamolio nas je neka izmolimo jednu krunicu za nj. Napokon mi je rekao:

– U nebu ću doista veoma čeznuti za tobom! Kako bi bilo lijepo da i tebe Naša Draga Gospa uskoro povede u nebo!

– Nećeš više čeznuti! Doista! Nipošto! Kod Našega Gospodina i Naše Drage Gospe, koji su tako dobri!

– Da, istina je! Možda na to neću ni misliti.

Ja sada dodajem: Možda uistinu više nije na to mislio! Strpimo se!

17. Blažena smrt

Bila je već noć, kad sam se opraštala s njime:

– Francisco, doviđenja! Ako ove noći dođeš u nebo, nemoj me zaboraviti, čuješ li?

– Neću te zaboraviti. Budi mirna!

Primio me za ruku, stisnuo ju načas dosta snažno i gledao me suznih očiju:

– Želiš li još nešto – upitala sam ga, također očiju punih suza koje su mi tekle niz lice.

– Ne! – odgovorio je slabim glasom.

Budući da je taj prizor za sve bio naročito dirljiv, moja me tetka izvela iz sobe.

– Onda, doviđenja, Francisco! U nebu! Doviđenja u nebu!

A nebo je silazilo. Sutradan je odlepršao u nj, u naručje svoje nebeske Majke.[11]

Čežnju za njim nemoguće je opisati. Ona je pupoljak oštrog trna, koji godinama ranjava srce. Sjećanje je to na prošlost koja se dovršuje u vječnosti.

Bila je noć

1.

Bila je noć... sanjala sam u tišini,
kako ćemo se jednog svečanog i žuđenog dana
s anđelima natjecati u vezivanju
nebeskog ovoja što je ispod nas.

2.

Nitko nije mislio kako je zlatni vijenac,
satkan od cvijeća što na zemlji raste,
isti svakom što ga nebo nuđa
u neopisivoj ljepoti, za kojom se čezne!

3.

Od majčinih usana... u radosti, smijehu!
U nebeskom raju... on u Bogu živi!
Ovo kratko vrijeme proživio je obuzet
ljubavlju i plemenitom radošću. ... Živio!

[11] *Četvrtog travnja 1919.*

18. Svjetovne pjesme

Budući da je dr. Galamba tražio i svjetovne pjesme, a od kojih sam neke upravo napisala u pripovijesti o Franciscu, željela bih, prije no što se latim druge teme, na papir staviti još neke da Preuzvišeni može izabrati, ako se kojom slučajno želi u nečemu poslužiti.

Goranka

1.

Goranko, Goranko,
očiju smeđih.
Tko te je, Goranko,
obdario ljepotom?
Takve ljepote
nikad još ne vidjeh.

(Pripjev, slijedi nakon svake kitice:)

Goranko, Goranko,
milostiva mi budi!
Milostiva mi budi, Goranko,
milostiva mi budi!

2.

Goranko, Goranko,
u lepršavim haljinama.
Otkuda ti, Goranko,
taj otmjeni stas?
Takav stas
nikad još ne vidjeh.

3.

Goranko, Goranko,
s ružom u zalistku.
Otkud ti, Goranko,
tako umilne boje?
Tako umilnih boja
nikad još ne vidjeh.

4.
Goranko, Goranko,
zlatom okićena.
Otkud ti, Goranko,
zlatom vezen pas?
Takav širok pas
nikad još ne vidjeh.

Budi oprezan!

Kad u goru kreneš,
polagano hodi.
Gledaj da ne padneš
u guduru!

U guduru neću ja pasti,
jer Goranke će mi pomoći,
one će mi pomoći,
htjele to il' ne htjele.
Goranke srca mog!

One će mi pomoći,
brinut će se za me;
Goranke
dobre u ljubavi!
Dobre u ljubavi,
htjele to il' ne htjele,
Goranke srca mog!

II. POVIJEST UKAZANJA

Predgovor

Preuzvišeni gospodine biskupe, sada dolazi najtrpkija od sviju stranica koje ste mi naložili neka ih napišem. Nakon što mi je Vaša Preuzvišenost naložila neka opišem ukazanja anđela, sve okolnosti i pojedinosti kao, po mogućnosti, i moja nutarnja

raspoloženja, sada mi dr. Galamba zapovijeda kako treba da opišem sama ukazanja Naše Drage Gospe.

– Naložite joj, gospodine biskupe – rekao je taj gospodin nedavno u Valençi - naložite joj neka opiše sve, ali baš sve. Nju će morati dobro vrtjeti u čistilištu, jer je puno toga prešutjela!

Čistilište mi je, što se toga tiče, najmanja briga. Uvijek sam bila poslušna i moja poslušnost ne poznaje strah od kazne. Ja sam nadasve slušala nutarnje poticaje Duha; zatim zapovijedi onih koji su mi govorili u Njegovo Ime. To mi je bila prva zapovijed i prvi savjet, koje mi je dobri Bog poslao po Vašoj Preuzvišenosti. Radosna i sretna razmišljala sam o riječima koje mi je davno rekao velečasni svećenik, dekan u Torres Novas:

– Tajna kraljeve kćeri vlastita je njezinoj duši.

Shvativši donekle smisao tih riječi, rekla sam:

– Moja tajna pripada meni.

No danas više ne govorim tako. Žrtvujući se na žrtveniku poslušnosti velim:

– Moja tajna pripada Bogu. Polažem ju u njegove ruke. On neka s njom čini kako mu se svidi.

Dr. Galamba rekao je na to:

– Gospodine biskupe! Naložite joj neka kaže sve, sve. Ne smije prešutjeti ništa, baš ništa!

Vašu Preuzvišenost jamačno je prosvijetlio Duh Sveti, kad ste na to uzvratili:

– To joj neću naložiti! Ja u tajnu ne diram.[12]

Hvala Bogu! Svaka druga zapovijed za mene bi bila izvorom smutnje i skrupula. Da ste mi zapovijedili suprotno, morala bih se tisuću puta pitati:

– Koga da slušam? Boga ili Njegova namjesnika?

Možda se ne bih mogla odlučiti te bih ostala razdrte duše. Vaša Preuzvišenost i dalje je nastavila u Božje Ime:

– Ispričajte nam ukazanja anđela i Naše Drage Gospe, učinit ćete to Bogu i Našoj Dragoj Gospi na čast.

Kako li je Bog dobar! On je Bog mira i na tom putu prati svakoga tko mu vjeruje.

[12] *Razlog zašto Lucija nije zapisala i treći dio tajne.*

Počinjem, dakle, s mojom novom zadaćom i izvršavam zapovijed Vaše Preuzvišenosti i želju dr. Galambe. Sve ću Vam reći, osim jednog dijela tajne koji mi sada nije dopušteno otkriti. Ništa neću svjesno ispustiti. Vjerojatno sam zaboravila neke pojedinosti, no one su nevažne.

1. Ukazanja anđela

Ako sam dobro izračunala, prvo ukazanje dogodilo se tijekom 1915. Ukazao se naime anđeo. Što se tiče točnog nadnevka, to bi trebalo biti između travnja i listopada 1915.

Dok sam sa svoje tri drugarice – Teresa Matias, njezina sestra Maria Rosa Matias i Maria Justino – iz sela Casa Velha molila krunicu na južnoj padini Cabeça, opazila sam kako se ponad stabala u dolini prostire nešto poput oblaka i seže tik do naših nogu; proziran i ljudski lik, bjelji od snijega. Moje su me drugarice pitale što bi to bilo. Uzvratila sam kako ne znam. Slijedećih dana to se ponovilo još nekoliko puta.

To ukazanje u mojoj je duši ostavilo dubok trag koji ne mogu opisati. Taj je trag s vremenom, polako nestajao i nadam se kako bih, da nisu uslijedili drugi događaji, potpuno zaboravila na nj. Ne mogu navesti točne nadnevke, jer tada još nisam znala brojiti ni godine, ni mjesece, kamoli tjedne. Sve mi se čini kako je to bilo u proljeće 1916., kad nam se u Loca do Cabeço po prvi put ukazao anđeo.

Već sam pišući o Jacinti spomenula kako smo hodali po strmini tražeći skrovište. Kako smo tamo užinali, molili i potom ugledali svjetlo ponad okolnih stabala koje je dopiralo s istoka, bjelje od snijega; oblik prozirnoga mladića, sjajniji od kristala na suncu. Što se više približavao, to smo bolje zapažali njegov obris. Iznenadio nas je i veoma prestrašio. Ostali smo bez riječi. Stigavši do nas, rekao je:

– Ne bojte se, ja sam anđeo mira! Molite sa mnom.

Kleknuo je na zemlju i sagnuo se dodirujući čelom tlo. Natjerani nekom nadnaravnom silom, učinili smo i mi isto i ponavljali riječi koje smo čuli da govori:

– Bože moj, vjerujem u Te, molim Ti se, ufam se u Te i ljubim Te. Molim Te oprosti onima koji u Tebe ne vjeruju, koji se Tebi ne mole, u Tebe se ne ufaju i Tebe ne ljube.

Nakon što smo to tri puta ponovili, on se uspravio i rekao:

– Tako molite! Srce Isusovo i Marijino očekuju vaše žarke molitve.

Potom je iščezao.

Obuzetost nadnaravnim bila nam je tako velika te smo jedva osjećali kako uopće postojimo. Ostali smo u stanju u kakvom nas je ostavio anđeo i ponavljali istu molitvu. Osjećali smo Božju prisutnost tako snažno i duboko te se nismo usudili o tome međusobno razgovarati. Naš je duh bio obuzet tim ozračjem još sutradan, da bi potom polako nestao.

Nitko od nas nije mislio o tome treba li govoriti o tom ukazanju, ili ga držati u tajnosti. To nam se nametnulo kao samo od sebe. Bilo je toliko osobno te nije bilo lako o njemu izreći makar riječ. Možda nas se to ukazanje toliko dojmilo i stoga što je bilo prvo.

Drugo ukazanje moglo se dogoditi kasnoga ljeta. Tih dana nesnosne jare svoja stada tjerali smo kući već prije podneva, a opet smo ih puštali istom predvečer. Sate poslijepodnevog odmora provodili smo u sjeni stabala koja su okruživala već spomenuti zdenac. Tu smo, iznenađeni, ugledali pred sobom anđela:

– Što radite? Molite! Puno molite! Srce Isusovo i Srce Marijino imaju s vama planove svoga milosrđa. Prikažite Svevišnjemu svoje stalne molitve i žrtve.

– Kako da se žrtvujemo? – upitala sam ga.

– Žrtvujte se u svemu što možete prinijeti kao pokoru za grijehe koji Ga vrijeđaju i molite za obraćenje grješnika. I tako ćete se u miru vratiti u svoju domovinu. Ja sam vaš anđeo čuvar, anđeo Portugala. Kao znak svoje odanosti, nadasve prihvatite patnje koje će vam Gospodin poslati; podnosite ih strpljivo.

Te anđelove riječi taknule su nam dušu poput svjetla koje nam omogućava da vidimo tko je Bog, koliko nas On voli i koliko želi da Ga ljubimo. Spoznali smo vrijednost žrtve i koliko Mu je dragocjena; kako se snagom žrtve grješnici obraćaju.

Od toga dana počeli smo Gospodinu prinositi žrtve u svemu što nas je vrijeđalo, no tada još nismo tražili nikakva druga mrtvljenja ili pokorničke vježbe, osim što smo satima prostrti na zemlji ponavljali anđelovu molitvu.

Treće ukazanje dogodilo se negdje koncem rujna ili početkom listopada; po tome što poslijepodnevni odmor već dugo nismo provodili kod kuće. Kako sam Vam već spomenula u pismu o Jacinti, išli smo iz Pregueire (to je mali maslinik mojih roditelja) prema Lapa da Cabeço; išli smo naime niza strminu prema Aljustrelu i Casa Velhi. Putem smo najprvo molili krunicu, a potom molitvu koju nas je naučio anđeo prilikom svog prvog ukazanja. Kad smo stigli, ukazao nam se anđeo po treći put. Držao je kalež u ruci, ponad njega hostiju iz koje je u kalež kapala krv. Kalež i hostiju ostavio je da lebde u zraku, a on je kleknuo na zemlju i triput ponovio molitvu:

– Presveto Trojstvo, Oče, Sine i Duše Sveti, u dubokom strahopoštovanju molim Ti se i prikazujem Ti dragocjeno tijelo i krv, dušu i božanstvo Isusa Krista, prisutnog u svim svetohraništima na zemlji, kao zadovoljštinu za sve pogrde, svetogrđa i ravnodušnost koje Ga vrijeđaju. Po neizmjernim zaslugama Njegovoga Presvetog Srca i Prečistog Srca Marijina molim Te za obraćenje jadnih grješnika.

Potom se uspravio, uzeo kalež i hostiju. Hostiju je dao meni, a sadržaj kaleža dao je piti Jacinti i Franciscu govoreći:

– Primite tijelo i pijte krv Isusa Krista koga nezahvalni ljudi neizmjerno vrijeđaju. Činite pokoru za njihove grijehe, tješite svoga Gospodina!

Potom je opet kleknuo na tlo i s nama triput ponovio molitvu: "Presveto Trojstvo..." i iščezao.

Obuzeti snagom nadnaravnoga, u svemu smo poslušali anđela, što znači da smo klečali kako nam je pokazao i ponavljali njegove molitve. Snaga Božje prisutnosti bila je tolika te smo se gotovo ukočili i nasmrt iscrpili. Još nam se dugo vremena činilo kako ne možemo pokrenuti svoje udove. Tih dana, svoje smo poslove obavljali nekako nošeni tim nadnaravnim bićem. Mir i sreća koje smo osjećali bili su veoma veliki,

no čisto duhovni i naše su duše vodili pravo k Bogu. Ipak tjelesna iscrpljenost – padali smo s nogu – bila je veoma velika.

2. Lucijina šutnja

Ne znam zašto su ukazanja Naše Drage Gospe u nama pobudila potpuno različita raspoloženja: ista nutarnja radost, isti mir, isti osjećaj sreće. Unatoč tjelesne iscrpljenosti izvjesnu nutarnju živahnost, unatoč prolaznosti božanske prisutnosti izvjesnu kliktavu radost, unatoč poteškoća u izricanju izvjesno nutarnje oduševljenje. Ipak, uza sve to, osjećala sam se prisiljenom šutjeti, osobito o jednoj određenoj stvari.

Prilikom ispitivanja čula sam nutarnji glas koji mi je rekao što da govorim, a ne izokrenem istinu, odnosno ne otkrijem ono što trebam prešutjeti. U tom pogledu ostala je samo jedna sumnja: jesam li na kanonskom ispitivanju trebala baš sve reći. Ipak, ne osjećam grižnje savjesti zbog toga što sam šutjela, jer tada još nisam shvatila značaj tog ispitivanja. Smatrala sam ga jednim u nizu tolikih na koja sam se već navikla. Smatrala sam potrebnim tek položiti prisegu. Budući da je moj ispovjednik bio taj pred kojim sam morala prisegnuti kako ću govoriti istinu, to mi nije predstavljalo osobitu teškoću. Tada još nisam slutila što će đavao kasnije iz toga izvesti, da me muči beskrajnim skrupulama. No, hvala-budi-Bogu što je sve minulo!

Još jedan razlog učvršćuje me u shvaćanju kako je bilo dobro što sam šutjela.

Na kanonskom ispitivanju jedan od ispitivača, dr. Marques dos Santos, pokušao je proširiti popis pitanja nastojeći dublje zadrijeti. Dok sam odgovarala, pogledom sam tražila svog ispovjednika. On mi je pomagao, kad sama nisam znala što da odgovorim. Podsjećao je ispitivača na njegove ovlasti.

Isto se dogodilo i prilikom ispitivanja kod dr. Fischera. Njega su opunomoćili Vaša Preuzvišenost i časna majka provincijalka, te je mislio kako ima pravo ispitivati me o svemu. No, hvala-budi-Bogu, došao je u pratnji mog ispovjednika. U datom času postavio je dugo pripremano pitanje o tajni. Zbunio me te nisam znala što da odgovorim. Jedan pogled – i ispovjednik

je shvatio i odgovorio mjesto mene. I ispitivač je razumio i ograničio se samo na to da novinama koje je imao uza se zakrije moje lice.

Tako mi je Bog pokazao kako još nije došao čas koji je On odredio.

Sada počinjem opisivati ukazanja Naše Drage Gospe. Neću se zadržavati oko toga da prikažem okolnosti koje su im prethodile, kao ni one koje su uslijedile, jer me dr. Galamba dobrohotno toga oslobodio.

3. Trinaestog svibnja 1917.

Igrala sam se s Franciscom i Jacintom na jednoj uzvisini obronka Cova da Irije. Podizali smo zidić oko jednoga grma, kad smo ugledali nešto poput munje.

– Bolje je da idemo kući – rekla sam svojim rođacima – sijeva i moglo bi biti oluje.

– Dobro!

Spuštali smo se obronkom i tjerali ovce prema cesti. Kad smo došli otprilike na polovicu obronka, skoro blizu velikog hrasta, opet smo ugledali munju, a nakon nekoliko koračaja iznad jedne česmine jednu gospođu, odjevenu u bijelo, sjajniju od sunca. Širila je sjajnije svjetlo od najsjajnijih sunčevih zraka, koje kao da je prodiralo kroz kristalnu čašu ispunjenu vodom. Zastali smo prestrašeni tim ukazanjem. Stajali smo tom svjetlu tako blizu kao da smo se nalazili u njemu; obasjavalo nas je i prodiralo u nas. Bili smo udaljeni koja dva-tri koraka. Tada je Naša Draga Gospa rekla:

– Ne bojte se! Neću vam učiniti ništa nažao!

– Odakle dolazite? – upitala sam ju.

– Dolazim s neba!

– I što želite od mene?

– Došla sam vas moliti da tijekom idućih šest mjeseci, svakog trinaestoga, u isti ovaj sat dođete ovamo. Tada ću vam reći tko sam i što želim. Nakon toga, još ću se po sedmi put vratiti.[13]

[13] *Sedmi put bilo je 16. lipnja 1921. Radi se o ukazanju s osobnom porukom za Luciju.*

– Hoću li i ja doći u nebo?
– Svakako!
– I Jacinta?
– Također!
– I Francisco?
– I on, no mora još izmoliti puno krunica.

Sjećam se kako sam pitala za dvije djevojke koje su nedavno umrle. Bile su mi prijateljice i kod mojih starijih sestara učile su tkati.

– Je li Maria das Neves već u nebu?
– Jest.

(Mislim da je imala oko šesnaest godina.)

– I Amelia?
– Ona ostaje u čistilištu do konca svijeta.

(Mislim da je imala između osamnaest i dvadeset godina.)

– Želite li prihvatiti sve patnje koje će vam Bog poslati, kao pokoru za sve grijehe koji Mu se nanose i kao molitvu za obraćenje grješnika?
– Da, želimo!
– Morat ćete dakle trpjeti, no milost Božja bit će vaša snaga!

Pošto je izgovorila te tiječi (milost Božja itd.), po prvi je put otvorila ruke i prosula na nas veoma jako svjetlo; zračilo je s njezinih ruku poput odbljeska. Prodiralo nam je u prsa, sve do u dno duše te smo u Bogu, koji je bio to Svjetlo, prepoznali sebe, kao što se možemo prepoznati u najjasnijem zrcalu. Nutarnjim ganućem, koje smo upravo primili, pali smo na koljena i iz dna duše ponavljali:

– O Presveta Trojice, ja Ti se molim. Bože moj, Bože moj, ljubim Te u Presvetom Sakramentu.

Nakon nekoliko časaka Naša Draga Gospa nastavila je:

– Molite krunicu svaki dan da bi svijetom zavladao mir i okončao rat!

Potom se počela lagano dizati i uzlaziti u pravcu sunčeva izklaska, sve dok nije posve iščezla u beskrajnoj daljini. Svjetlo koje ju je obasjavalo kao da joj je otvaralo put kroz nebeski svod. Stoga smo to odmah protumačili tako da smo vidjeli otvoreno Nebo.

Nadam se da sam u pismu o Jacinti, ili u kojem drugom, izjavila kako se nismo plašili Naše Drage Gospe nego oluje koju smo očekivali i pred kojom smo htjeli pobjeći. Ukazanja Naše Drage Gospe nisu nas ispunjala strahom odnosno stravom već su nas samo iznenađivala.

Ako sam tvrdila kako sam bila u strahu, onda pod tim strahom mislim na sijevanje munje kojom se približavala oluja; htjeli smo pobjeći pred munjom, budući da smo njezino sijevanje obično vidjeli samo za vrijeme oluje.

To sijevanje zapravo i nije bilo pravo sijevanje munje već bljesak svjetla koje nam se približavalo. Kad smo ugledali to svjetlo, govorili smo kadšto da smo vidjeli kako nam se približava Naša Draga Gospa. No Našu Dragu Gospu prepoznali smo u tom svjetlu tek kad se pojavila nad česminom. Budući da to nismo mogli protumačiti, a hoteći izbjeći tegotna pitanja, u više navrata rekli smo da smo ju vidjeli kako dolazi, drugda pak da ju nismo vidjeli. Kad smo rekli da smo ju vidjeli kako dolazi, pri tom smo mislili na svjetlo koje smo vidjeli kako nam se približava, a koje je doista predstavljalo Nju. A kad smo rekli kako ju nismo vidjeli da dolazi, pri tom smo misli na to kako smo Našu Dragu Gospu vidjeli tek nakon što se pojavila nad česminom.

4. Trinaestog lipnja 1917.

Pošto sam s Jacintom i Franciscom, i još nekolicinom prisutnih, izmolila krunicu, iznova smo, isto kao u svibnju, ugledali trak svjetla koji nam se približavao (nazvali smo ga bljeskom) i zatim Našu Dragu Gospu ponad česmine.

– Što želite od mene? – upitala sam.

– Želim da sve dane molite krunicu i da naučite čitati. Kasnije ću vam reći što još želim.

Molila sam ju za ozdravljenje jednog bolesnika.

– Ako se obrati, ozdravit će u roku od jedne godine.

– Željela bih Vas zamoliti da nas povedete sa sobom u nebo.

– Da! Jacintu i Francisca uskoro ću povesti. No ti još neko vrijeme ostaješ ovdje. Isus se hoće poslužiti tobom kako bi

me ljudi upoznali i zavoljeli. On želi da se na zemlji počne častiti moje Prečisto Srce.[14]

– Hoću li ovdje ostati sama? – upitala sam žalosno.

– Ne, dijete moje! Trpiš li puno? Ne daj se obeshrabriti. Ja te nikad neću ostaviti, moje Prečisto Srce bit će tvojim utočištem i putom koji će te voditi k Bogu.

Istog časa, izgovarajući ove posljednje riječi, otvorila je ruke i po drugi put prosula na nas sjaj toga neizmjernog svjetla. Stoga smo izgledali kao uronjeni u Boga. Jacinta i Francisco stajali su u onom traku tog svjetla koje se dizalo prema nebu, dok sam se ja nalazila u onom koje se spuštalo na zemlju. U desnoj ruci Naša Draga Gospa držala je srce, ovjenčano trnjem koje se zabolo u nj. Shvatili smo da je to Prečisto Srce Marijino, ranjeno grijesima čovječanstva, koje žudi za pokorom. Na to smo mislili, preuzvišeni gospodine biskupe, kada smo govorili da nam je Naša Draga Gospa u lipnju povjerila tajnu. Naša Draga Gospa nije nam tada rekla da to čuvamo kao tajnu, no mi smo osjećali kako nas je Bog ponukao na to.

5. Trinaestog srpnja 1917.

Uskoro, nakon što smo stigli do česmine u Cova da Iriji i s velikim mnoštvom naroda molili krunicu, ugledali smo uobičajeni trak svjetla, a odmah i Našu Dragu Gospu ponad česmine.

– Što želite od mene? – upitala sam.

– Želim da idućeg trinaestoga opet dođete ovamo, da i dalje svaki dan molite krunicu na čast Našoj Dragoj Gospi, jer samo Ona može postići to da svijetom zavlada mir i prestane rat.

– Molim Vas da nam kažete tko ste i da učinite čudo, kako bi svi vjerovali kako ste nam se ukazali.

– Dođite ovamo trinaestog u svakom mjesecu! U listopadu ću vam reći tko sam i što želim, učinit ću čudo, da svi vjeruju.

[14] *Ovdje Lucija u žurbi privodi odjeljak kraju, koji u drugim spisima glasi ovako: "Onome tko to prihvati obećavam spasenje, i te duše Bog će ljubiti poput cvijeća koje sam pripremila za ukras njegovu prijestolju."*

Tada sam iznijela još nekoliko molbi, ne znam više koje su to bile. Jedino se sjećam kako je Naša Draga Gospa rekla neka svi mole krunicu kako bi se te milosti postigle tijekom te godine. Zatim je nastavila:

– Žrtvujte se za grješnike i, osobito dok se žrtvujete, često govorite: O Isuse, to je Tebi za ljubav, za obraćenje grješnika i kao pokora za grijehe koji se nanose Prečistom Srcu Marijinu.

Izgovarajući te riječi opet je otvorila ruke, kao i u dva prethodna mjeseca. Zrake kao da su prodirale u zemlju te smo ugledali jedno ognjeno more i u taj oganj među đavle bačene duše, nalik ljudskim spodobama od prozirne, crne i obrončane žeravice, plivali su u tom ognju, plamen ih je rigao i od njih kao da su nastajali oblaci pepela. Padali su na sve strane, poput iskri u silnome požaru, bez težine i ravnoteže, kričući i urličući od bola i očaja, što nas je duboko potreslo i zgrozilo. (Činilo mi se kako sam u tom času čula povike "aj", što su i neki drugi čuli.)

Đavli su se razlikovali po stravičnim i jezivim spodobama divljih, nepoznatih zvijeri. Bili su također prozirni, nalik crnoj, užarenoj žeravici.

Prestrašeni i moleći pomoć podigli smo pogled prema Našoj Dragoj Gospi, koja nam je prepuna dobrote i žalosti kazala:

– Vidjeli ste pakao, kamo dolaze duše jadnih grješnika. Bog želi da se, za njihovo spasenje, u svijetu započne s pobožnošću mojem Prečistom Srcu. Bude li se činilo što vam kažem, mnoge će se duše spasiti i bit će mir. Rat ide svome kraju. No, ne bude li se prestalo Boga vrijeđati, nastat će, za pontifikata Pia XI., novi, još strašniji rat. Kad jedne noći budete ugledali nepoznato svjetlo,[15] znajte da je to veliki znak koji vam Bog daje, kako će svijet za svoja nedjela biti kažnjen ratom, glađu, progonima Crkve i Svetog Oca. Da se to spriječi, doći ću zatražiti posvetu Rusije mojem Prečistom Srcu i ispovijed i pričest prvih subota [16]. Budu li se ispunile moje želje, Rusija

[15] *Riječ je o osobitom i naročitom svjetlu Sjevernjače koja se pojavila 25. siječnja 1938.*

[16] *Vidi Dodatak I.*

će se obratiti i bit će mir; ne bude li tako, njezin će se krivi nauk proširiti svijetom, buknut će ratovi i progon Crkve, dobri će biti mučeni i Sveti Otac puno će trpjeti. Mnogi narodi će propasti. No, na kraju će ipak pobijediti moje Prečisto Srce. Sveti Otac posvetit će mi Rusiju, koja će se obratiti i za neko vrijeme svijetu će biti poklonjen mir [17]. Portugal će uvijek ispovijedati vjeru itd. Nikome o tom ne govorite; Franciscu možete reći. Dok molite krunicu, nakon svake desetice recite: O moj Isuse, oprosti nam naše grijehe, očuvaj nas od paklenoga ognja, dovedi u raj sve duše, osobito one kojima je najpotrebnije Tvoje milosrđe.

Uslijedilo je nekoliko časaka šutnje, prije nego što sam upitala:

– Želite li što još od mene?

– Ne, danas od tebe ne želim više ništa.

Potom se, na već uobičajen način, uzdignula prema istoku, sve dok nije nestala u beskrajnoj daljini nebeskog svoda.

6. Trinaestoga kolovoza 1917.

Budući da sam već pripovijedala o tome što se dogodilo tog dana, sada se neću nad tim zadržati, već odmah prelazim na ukazanje koje se po mome mišljenju dogodilo petnaestoga poslije podne. Kako tada još nisam mogla razlikovati pojedine dane u mjesecu, moguće je da se i varam. Ipak ostajem u uvjerenju kako se to dogodilo istog dana kad smo se vratili iz Vila Nova de Ourém.[18]

Dok sam s Franciscom i njegovim bratom Ivanom tjerala ovce do mjesta zvanog Valinhos, osjećala sam kako nam se približuje i zastire nas nešto nadnaravno; slutila sam da će nam se ukazati Naša Draga Gospa i bilo mi je žao što Jacinta nije bila s nama. Stoga sam zamolila njezina brata Ivana neka ju dovede. Budući da nije htio, ponudila sam mu dvadeseticu;

[17] *Vidi Dodatak II.*

[18] *Ovdje Lucija griješi. To ukazanje dogodilo se istom slijedeće nedjelje, 19. kolovoza.*

na što je smjesta otrčao. U međuvremenu, s Franciscom sam vidjela trak svjetla, koji smo zvali bljesak. Nakon Jacintina dolaska, doskora smo ponad česmine ugledali Našu Dragu Gospu.

– Što želite od mene?

– Želim da trinaestoga dođete u Cova da Iriju i da nadalje svaki dan molite krunicu. Posljednjeg mjeseca učinit ću čudo, da svi vjeruju.

– Što da radimo s novcem koji ljudi ostavljaju u Cova da Iriji?

– Načinite dvije škrabice. Ti ćeš s Jacintom i s još dvije djevojčice u bjelini nositi jednu, a Francisco s trojicom dječaka drugu. Novac iz škrabica neka se namijeni svetkovini Naše Drage Gospe od Krunice, a ostatak za kapelu koju ćete mi podići.

– Molim Vas za ozdravljenje nekih bolesnika.

– Da, tijekom godine neki će ozdraviti. Molite, puno molite i žrtvujte se za grješnike, jer mnoge duše dolaze u pakao stoga što se nitko za njih ne žrtvuje i ne moli. I opet se uzdignula, po običaju, u smjeru istoka.

7. Trinaestog rujna 1917.

Kako se bližio očekivani sat, prolazila sam s Jacintom i Franciscom kroz brojno mnoštvo ljudi koji su se tiskali i jedva nas puštali naprijed. Svim putevima vrvjeli su ljudi. Svi su nas htjeli vidjeti i razgovarati s nama. Nisu imali nikakva obzira. Premnogi, među njima čak otmjene gospođe i gospoda, gurali su se kroz mnoštvo koje nas je okruživalo. Bacali su se pred nas na koljena i molili neka Našoj Dragoj Gospi prenesemo njihove prošnje. Drugi, koji nisu uspijevali doprijeti do nas, izdaleka su vikali:

– Za ljubav Božju, molite Našu Dragu Gospu neka ozdravi moga uzetog sina.

Drugi je vikao:

– Neka ozdravi moje slijepo dijete.

Drugi opet:

– I moje, koje je gluho.
– Neka vrati mog muža i mog sina iz rata.
– Neka obrati jednog grješnika.
– Neka me izliječi od tuberkuloze.
I tako dalje.

Pokazala se tu svekolika bijeda jadnih ljudi, te su nekoji vikali sa stabala i zidova na koje su se popeli, ne bi li nas u prolazu vidjeli. Dok smo jednima obećavali i drugima pružali ruke, da ih podignemo sa zemlje, probijali smo se uz pomoć nekih muževa koji su nam kroz mnoštvo krčili prolaz.

Kad sada u Novom zavjetu čitam o čudesnim stvarima koje su se zbile dok je Isus putovao Palestinom, sjećam se tih događaja koje sam kao nejako dijete imala doživjeti na sirotinjskim putovima i cestama od Aljustrela do Fatime odnosno do Cova da Irije. Zahvaljujem Bogu i prikazujem Mu vjeru našeg dobrog portugalskog naroda. Razmišljam o tome što bi ti ljudi učinili da su pred sobom vidjeli samoga Isusa, kad su se bacali na koljena pred troje siromašne djece samo stoga što im je darovana milosrdna milost da ragovaraju s Majkom Božjom? Lijepo, no to ne spada ovdje. Bila je to samo zastrana pera, koje je pošlo onamo kamo nisam željela. Strpljenja, opet nešto beskorisna! Ipak neću ništa istrgnuti, da ne oštetim bilježnicu.

Konačno smo stigli do česmine u Cova da Iriji i počeli s narodom moliti krunicu. Uskoro smo ugledali trak svjetla i potom Našu Dragu Gospu nad česminom.

– I nadalje molite krunicu da dođe kraj ratu. U listopadu doći će i Naš Gospodin, Naša Draga Gospa od Žalosti i od Karmela, sveti Josip s Djetetom Isusom blagosloviti svijet. Bog je zadovoljan vašim žrtvama, ali ne želi da spavate s užetom. Nosite ga samo obdan.

– Molili su me da od Vas isprosim puno toga; ozdravljenje nekih bolesnika i jednog gluhonijema čovjeka.

– Da, nekoje ću ozdraviti, druge ne. U listopadu učinit ću čudo, da svi povjeruju.

Nato se počela uzdizati i iščezla je ...

8. *Trinaestog listopada 1917.*

Već smo zarana otišli od kuće, jer smo računali sa zastojima na putu. Narod je dolazio u mnoštvu. Kiša je upravo lijevala. Moja majka odlučila me pratiti bojeći se kao da mi je to posljednji dan u životu, te da će joj, zbog neizvjesnosti do čega bi sve moglo doći, puknuti srce. Na putu prizori iz prošloga mjeseca, no još učestaliji i snažniji. Ni blato na putu nije ljude moglo spriječiti da se u poniznosti i molitvi ne bacaju na koljena. Došli smo do česmine u Cova da Iriji i ja sam, nekim nutarnjim poticajem, molila ljude neka zatvore kišobrane i mole krunicu. Nedugo zatim ugledali smo trak svjetla i potom Našu Dragu Gospu nad česminom.

– Što želite od mene?

– Želim ti poručiti neka se tu podigne kapela meni na čast. Ja sam Naša Draga Gospa od Krunice. Neka se i nadalje svakog dana moli krunica. Rat ide svome kraju i vojnici će se uskoro vratiti kućama.

– Htjela bih Vas puno toga zamoliti: da ozdravite nekoje bolesnike i obratite nekoje grješnike, i još puno toga.

– Nekoje da, druge ne. Moraju se popraviti i moliti za oproštenje svojih grijeha.

I još je žalosno rekla:

– Ne smije se više vrijeđati Boga i Našega Gospodina, koji je već toliko vrijeđan.

Otvorila je ruke koje su joj zasjale sunčevim zrakama. Dok se uzdizala, nešto od Njezina svjetla bljesnulo je prema suncu.

To je bio razlog, preuzvišeni gospodine biskupe, zbog čega sam povikala neka gledaju u sunce. Nije bila moja namjera da narodu onamo usmjerim pomnju, budući da nikako nisam bila svjesna njegove prisutnosti. Učinila sam to jednim nutarnjim poticajem koji kao da me prisilio na to.

Nakon što je Naša Draga Gospa iščeznula u beskrajnoj daljini nebeskog svoda, ugledali smo pokraj sunca svetog Josipa s Djetetom Isusom i Našu Dragu Gospu u bjelini i plavom plaštu. Činilo se kako sveti Josip s Djetetom Isusom blagoslivlja svijet kretnjom ruke u znaku križa. To ukazanje uskoro je nestalo.

Potom smo ugledali Našega Gospodina i Našu Dragu Gospu. Imala sam dojam kako je to bila Naša Draga Gospa od Žalosti. Činilo se kako Naš Gospodin blagoslivlja svijet na isti način kao i sveti Josip. To je ukazanje iščezlo, a ja se još sjećam da sam vidjela i Našu Dragu Gospu od Karmela.

Pogovor

Preuzvišeni gospodine biskupe, ovo je povijest ukazanja Naše Drage Gospe u Cova da Iriji tijekom 1917. godine. Kadgod sam, s bilo kojeg razloga, morala o tome govoriti, pokušavala sam to učiniti sa što manje riječi i nastojeći zadržati za sebe one intimne stvari objavljivanje kojih bi me puno stajalo. No, kako one ne pripadaju meni već Bogu i jer On sada preko Vas, preuzvišeni gospodine, traži od mene da Mu ih vratim, ja Mu ih, evo, ovako vraćam. Ništa svjesno ne zadržavam za sebe. Vjerujem kako nedostaju tek sitne pojedinosti u svezi s molbama koje sam prenosila Našoj Dragoj Gospi. Kako su mahom bile materijalne naravi, nisam im pridavala osobitu važnost te ih stoga nisam podrobno opisala. Osim toga, bilo ih je doista mnogo! Toliko sam bila opterećena pamćenjem nebrojenih milosti koje sam trebala od Nje isprositi, da sam vjerojatno pogriješila, kad sam naime rekla kako će rat doći svome kraju još tog dana, trinaestoga.[19]

Mnogi su ljudi iznenađeni sjećanjem koje mi je Bog podario. To je, u svakom pogledu, pravi dar njegove beskrajne dobrote. No, kod nadnaravnih stvari ne treba čuditi što se tako usjeku u pamćenje, te ih je, zapravo, nemoguće zaboraviti. Ako Bog sam ne poradi oko njihova zaborava, sadržaj tih događaja nemoguće je zaboraviti.

[19] *Lucija doista nije rekla da će rat tog dana prestati. Na to su ju nagnala mnoga tjeskobna pitanja koja su joj postavljali.*

III. DALJNJE OPASKE O JACINTI

1. Čudesno ozdravljenje

Dr. Galamba zamolio me da pišem i o drugim uslišanjima, o onima koja su se dogodila na Jacintin zagovor. Malko sam razmišljala i sjetila se dvaju događaja.

Prvi se slučaj odnosi na dobru gospođu Emiliju, koju sam spomenula u drugom pismu o Jacinti. Ona je došla po mene i odvela me u Olival, u kuću gospodina dekana. Jacinta je pošla sa mnom. Bila je već noć, kad smo stigli u mjesto gdje je ta dobra udovica živjela.

No glas o našem dolasku svejedno se pročuo te se pred kućom gospođe Emilije odmah skupilo mnoštvo ljudi. Htjeli su nas vidjeti i pitati, preporučiti se u molitve itd. Tu je živjela jedna pobožna žena koja je u svojoj kući molila krunicu s nekolicinom žitelja toga malog mjesta. Pojavila se i molila nas neka dođemo k njoj moliti krunicu. Nastojali smo se ispričati kako ćemo moliti krunicu s gospođom Emilijom, no ona nas je tako uporno molila te ju nismo mogli odbiti. Na vijest kako kanimo ići k njoj, mnoštvo naroda pohrlilo je prema kući te dobre žene želeći naći što bolje mjesto. Putem nam je ususret došla jedna djevojka u dobi od dvadesetak godina. Plakala je, pala pred nama na koljena i molila nas neka dođemo u njezinu kuću i izmolimo makar jednu "zdravomariju" za ozdravljenje njezina oca, koji je već više od tri godine bolovao od neprestane štucavice koja mu nije davala mira. U takvim prizorima nemoguće je ostati krutim. Pomogla sam jadnoj djevojci da se uspravi i, kako se već prilično smračilo (išli smo pod svjetlom svjetiljaka), rekla sam Jacinti neka ostane s njom, dok ja idem s ljudima moliti krunicu; pozvat ću ju kad se budem vratila. Pristala je. Na povratku otišla sam toj kući. Našla sam Jacintu kako sjedi na stolici sučelice muškarcu, koji je također sjedio na stolici. Nije bio star, koliko iscrpljen i uplakan od iznenađenja. Okružilo ga je više ljudi iz njegove obitelji. Kad me Jacinta opazila, ustala je, oprostila se i obećala mu da ga neće

zaboraviti u svojim molitvama. Potom smo pošle kući gospođe Emilije.

Sutradan uputile smo se već rano izjutra u Olival i vratile se istom nakon tri dana. Približavajući se kući gospođe Emilije, prepoznale smo spomenutu djevojku u društvu svoga oca, kojemu je krenulo nabolje; napustila ga je uznemirenost i vidljiva slabost. Zahvalili su se na primljenoj milosti govoreći kako oca uopće ne muči štucavica. Uvijek, kadgod sam ih susrela, članovi te dobre obitelji iskazivali su mi svoju zahvalnost; tvrdili su kako je njihov otac sada potpuno zdrav te nema ni traga prijašnjoj štucavici.

2. *Povratak izgubljenog sina*

Drugi slučaj tiče se moje tetke Victorije, koja je bila udata u Fatimu i imala sina; on je doista bio izgubljeni sin. Ne znam koliko je vremena prošlo otkako je napustio roditeljski dom i nitko nije znao što je s njim. Moja tetka, u dubokoj boli zbog toga, došla je jednog dana u Aljustrel tražiti od mene neka bih Našu Dragu Gospu molila za njezinog sina. Kako me nije našla, obratila se Jacinti. Ona joj je obećala da će se moliti za nj. Nakon nekoliko dana on se doista vratio kući i molio svoje roditelje neka mu oproste; došao je i u Aljustrel ispričati nam svoju nesretnu sudbinu. Potrošivši sve što je iz kuće ukrao (tako je pričao), lutao je uokolo kao potucalo sve dok, ne znam zašto, nije dospio u zatvor u Torres Novas. Tu je proveo neko vrijeme, dok mu jedne noći nije uspjelo pobjeći. Bježeći noću dokopao se brda i zašao u borovu šumu. Osjećao se potpuno izgubljenim. U strahu da ga ponovno ne uhvate, u tami mrkle olujne noći, jedini izlaz vidio je u molitvi. Pao je na koljena i molio. Nakon nekoliko časaka, kako je tvrdio, pojavila se Jacinta, uzela ga za ruku i povela do asfaltirane ceste koja vodi od Alqueidâoa do Reguenga. Tamo mu je pokazala kuda neka pođe dalje. Ujutro se iznenada našao na cesti za Boleiros; prepoznavši to mjesto, odlučno je krenuo prema roditeljskom domu.

Tvrdio je kako mu se ukazala Jacinta i da ju je prepoznao. Pitala sam Jacintu je li to istina, da je pošla k njemu. Rekla je

da nije. Ne poznaje ni onu borovu šumu, ni ona brda u kojima se krio.

– Ja sam se samo molila i zagovarala ga pred Našom Dragom Gospom, jer sam suosjećala s tetkom Victorijom.

To je bio njezin odgovor. Kako se to zbilo? Ne znam. Bog zna.

IV. GLAS O JACINTINOJ SVETOSTI

1. Napomena

Moram još odgovoriti na drugo pitanje dr. Galambe: "Što su ljudi osjećali kod Jacinte?"

Odgovoriti na ovo veoma je teško, i stoga što osobno ne znam što se sve događa u nutrini drugoga. Zato mi nisu poznati njezini osjećaji. Mogu tek nešto reći o tome što sam sama dokučila i opisati kako drugi pokazuju svoja osjećanja.

2. Jacinta - zrcalo Božje

Osjećam, što se obično osjeća kod čovjeka na glasu svetosti, kako je on u svemu povezan s Bogom. Jacinta je doista pokazivala istinsko, mudro i ljubezno ponašanje, koje je u svemu odražavalo Božju prisutnost, odlika koja se inače sreće samo kod odraslih ljudi visoke krjeposti. Kod nje nisam nikad vidjela ikakvu pretjeranu lakovjernost, oduševljenje za kićenost ili igru, što se veoma često vidi kod male djece. Ovo se odnosi jedino na vrijeme nakon ukazanja. Prije toga, ona je, dapače, prednjačila u nestašnosti i mušičavosti. Ne mogu reći kako su k njoj rado dolazila djeca, kao što su k meni. To je možda bilo stoga što nije znala toliko pjesama i priča, da ih nauči i s njima se zabavlja; možda i stoga što je za svoje godine pokazivala izrazito ozbiljno ponašanje. Kada bi neko dijete ili odrasli rekao, odnosno učinio nešto nepristojno u njezinoj prisutnosti, ona je to s pravom popratila riječima:

– Ne čini to, to vrijeđa Boga Našega Gospodina, Njega već dosta vrijeđaju!

Ako bi ju tko od odraslih ili djece nazvao bogomoljkom, licemjerkom ili slično, što se često događalo, ona bi ga pogledala doista ozbiljno i udaljila se bez riječi. Možda je i to razlogom što nije bila omiljena. Kad bih bila kod nje, začas se sabrala gomila djece, a kad bih otišla, Jacinta je uskoro ostala sama. No dok smo bile zajedno, činilo se kako i ostali uživaju u njezinu društvu. Djeca su ju grlila nevinom nježnošću. Rado su pjevala i igrala se sa mnom. Često su me molila neka ju zovnem, ako nije bila s nama. Kad bih im rekla kako ne želi doći jer su zločesti, obećali su mi da će biti dobri ako dođe:

– Idi i zovni ju, reci joj da ćemo biti dobri ako dođe!

Kad sam ju pohodila u njezinoj bolesti, obično sam pred njezinim vratima zatekla oveću skupinu djece; čekali su me sa željom da mogu ići sa mnom i vidjeti ju. Kao da su bili suzdržani, u izvjesnom poštovanju prema njoj. Prije nego bih otišla, kadšto sam ju upitala:

– Jacinta, smijem li nekima reći neka ostanu s tobom da ti prave društvo?

– Dobro. Ali onima koji su manji od mene.

Nato su se svi počeli javljati:

– Ja želim ostati! Ja želim ostati!

Tada bi razgovarala s njima, učila ih “očenaš” i “zdravomariju”, znak križa i razne pjesme. Igrali su se kamenčićima na njezinoj postelji ili su, ako bi se pridigla, sjedili na podu nasred sobe. Poslužili bi se sitnim jabukama, kestenjem, slatkim žirom, suhim smokvama itd., čega mojoj tetki nikad nije nedostajalo, te su ostajali uz njezinu kćer. Molila je s njima krunicu, savjetovala ih neka ne griješe, neka ne vrijeđaju Boga Našega Gospodina i ne dođu u pakao. Nekoja djeca kod nje su provodila gotovo cijelo prije i poslijepodne, te se činilo kako su kod nje sretni. Ponekad su me tražili i molili da idem s njima. Drugda su me čekali kraj kuće ili stajali pred vratima, dok ih moja tetka, ili sama Jacinta, ne bi pozvale neka uđu i pođu k njoj. Jacinta je po svoj prilici voljela njih i njihovo društvo, no uvijek se osjećala sapetom nekom naročitom stidljivošću i strahopoštovanjem, čime je spram njih bila na izvjesnoj udaljenosti.

Pohađali su ju i odrasli, čudili se njezinu držanju koje je bilo uvijek isto: strpljivost bez ikakvog jadanja, potpuno predano. Ostala je ležati u položaju u kakvom bi ju majka ostavila. Na pitanje ide li joj nabolje, odgovarala je:

– Uvijek mi je isto.

Ili:

- Hvala lijepa. Mislim da mi je lošije.

Pred posjetiteljima sjedila je tiho, žalosnih obraza. Ljudi su kadšto dugo ostajali uz nju, i bili su radosni.

Nastavila su se podrobna i iscrpljujuća ispitivanja. Ne pokazujući pri tom ni najmanju nestrpljivost ili odbojnost, znala je na kraju reći:

– Glava me veoma zaboli dok slušam ove ljude! Sada, kad ne mogu nikud pobjeći ili sakriti se, Spasitelju prikazujem veću žrtvu.

Susjede, koje su kadšto kod nje običavale krpati svoje haljine, govorile su:

– Voljela bih koji časak biti uz Jacintu; ne znam otkud to da mi je kod nje tako ugodno.

Vodile su sa sobom i malu djecu, koja su se s njome igrala, te su majke imale više vremena za šivanje. Na postavljena pitanja odgovarala je ljubazno, ali kratko. Ako bi netko govorio što joj se nije svidjelo, ona bi rekla:

– Nemojte to govoriti, time vrijeđate Boga, Našega Gospodina.

Ako bi netko ogovarao svoju obitelji, pričao o nečemu što nije u redu, ona je odgovorila:

– Ne dopustite da Vam djeca počine i najmanji grijeh, mogla bi doći u pakao.

A kad je bilo spomena o odraslima:

– Recite im neka to više ne čine, jer to je grijeh. Vrijeđaju Boga Našega Gospodina i može ih snaći prokletstvo.

Stranci, koji su nas posjećivali iz znatiželje ili poštovanja, kod nje su osjećali nešto nadnaravnoga. Kad bi došli k nama i sa mnom razgovarali, odmah su rekli:

– Razgovarali smo s Jacintom i Franciscom. Kod njih se osjeća izvjesno nadnaravno ozračje.

Ponekad su me čak molili neka im rastumačim odakle taj osjećaj. Kako nisam znala, slijegala sam ramenima i šutjela. Često sam slušala kako se o tom govori. Jednog dana došli su nam dvojica svećenika i jedan gospodin. Dok im je moja majka otvarala vrata i pozivala ih neka uđu, ja sam se brzo uspela na tavan i sakrila se. Moja ih je majka pozdravila, ostavila ih same i izašla na dvorište da me pozove. Nije me mogla naći, makar me dulje vrijeme tražila. Ja sam u međuvremenu slušala tu dobru gospodu kako govore o tom slučaju:

– Htjeli smo ju pitati što kaže na ovo.

Spomenuti gospodin je rekao:

– Mene su se najviše dojmile nevinost i otvorenost male Jacinte i njezinoga malog brata. Ako je i ova takva, onda vjerujem. Ne znam što je to što sam osjetio kod njih dvoje!

– Čini se kako se kod njih osjeća nešto nadnaravo – nadovezao se jedan od svećenika. – Neka mi ugoda ispuni dušu, dok s njima razgovaram.

Moja majka me nije pronašla te su dobra gospoda morala otići, ne porazgovorivši sa mnom.

– Kadšto znade otići i igrati se s drugom djecom - rekla je moja majka. – Tada ju nitko ne može naći.

– Veoma nam je žao! Bila nam je osobita radost razgovarati s onima dvoje te bismo rado razgovarali i s Vašom kćerkom. Doći ćemo kojom drugom prilikom.

Jedne nedjelje, poslije mise, moje prijateljice iz Moite, Maria Rosa i Ana Caetano te Maria Brogueira, zamolile su moju majku neka me pusti k njima, da kod njih provedem dan. Dobivši pristanak, molile su me neka sa sobom povedem Jacintu i Francisca. I moja tetka se složila te smo pošli u Moitu.

Nakon objeda, Jacinti je od umora klonula glava. José Alves naložio je neka ju jedna od kćeri položi na postelju. Nedugo zatim Jacinta je duboko zaspala. Došlo je puno ljudi iz sela želeći s nama provesti poslijepodne. U velikoj znatiželji, da što prije vide Jacintu, odlazili su k njoj vidjeti je li se već probudila. Iznenadili su se vidjevši Jacintu u dubokom snu s osmijehom

na usnama, anđeoskog izgleda, kako prema nebu diže svoje sklopljene ruke. Soba se odmah ispunila znatiželjnicima. Svi su ju htjeli vidjeti i nerado su odlazili van kako bi ustupili mjesto drugima. Žena gospodina Joséa Alvesa i djeca govorili su:

– Ona mora da je anđeo!

Ispunjeni izvjesnim strahopoštovanjem, ostali su klečeći uz njezinu postelju do pola pet, kad se probudila. Nakanili smo još u Cova da Iriji izmoliti krunicu, potom smo se vratili kući. Kćerke gospodina Joésea Alevesa gore su spomenute sestre Caetano.

4. Francisco je bio drukčiji

Francisco je, što se toga tiče, bio nešto drukčiji: uvijek nasmijan, uvijek uljudan i popustljiv. Igrao se sa svom djecom, bez razlike. Nikad se ni s kim nije pravdao. Povlačio se kadikad, ako je vidio da nešto nije u redu. Kad su ga pitali zašto odlazi, rekao bi:

– Jer niste dobri.

Ili:

– Jer se ne želim više igrati.

Djeca su za vrijeme njegove bolesti dolazila k njemu i odlazila s najvećim razumijevanjem. Razgovarao je s njima kroz prozor sobe. Pitali su ga osjeća li se bolje itd. Ako bi ga koje dijete pitalo smije li ostati kod njega i praviti mu društvo, on je to odbio. Najvolio je ostati sam:

– Želim da ostanete samo ti i Jacinta - običavao mi je reći.

Pred odraslima koji su ga pohađali bio je šutljiv i na njihova pitanja odgovarao tek s par riječi. Njegovi posjetitelji, bilo stranci, bilo suseljani, kadšto bi sjedili dugo uz njegovu postelju i govorili:

– Ne znam što Francisco ima u sebi! Veoma je ugodno biti s njim!

Nekoje susjede, nakon što bi dosta dugo sjedile u sobi kod Francisca, razgovarale su potom s mojom majkom i mojom tetkom govoreći:

– Tajna je to koju ne shvaćam! Djeca su to poput ostalih, ne kažu ništa, a opet osjeća se kod njih nešto izvanredno!

– Uđem li u sobu k Franciscu, osjećam kao da sam stupila u crkvu – rekla je mojoj tetki susjeda imenom Romana.

Ona tada, naime, nije vjerovala što se pričalo o ukazanjima. S njome su još bile druge tri: žene Manuela Faustine, Joséa Marta i Joséa Silve.

Ne čudim se tom njihovom ponašanju, jer su u drugima tražili građu tek za časovito i prolazno u životu. Sada se pak njihov duh samim promatranjem ove djece uzdigao prema Nebeskoj Majci, s kojom su ta djeca bila povezana; prema vječnosti koja se ovim dvoma naočigled radosno i sretno približavala; prema Bogu kojega su, prema vlastitom nahođenju, ljubili više od svojih roditelja; također i prema paklu, kamo dolaze oni koji i nadalje griješe. Ova djeca naizvan su poput druge djece, tako ljudi kažu, no ti dobri ljudi navikli su samo na materijalnu stranu života. Kad bi svoj duh samo malo uzdignuli, veoma bi lako uvidjeli kako u njima postoji ono po čemu se duboko razlikuju od drugih.

Upravo mi pada na um jedan drugi događaj u svezi s Franciscom, koji želim zabilježiti.

Jednog dana u Franciscovu sobu ušla je neka žena iz Casa Velhe, imenom Mariana. Bila je veoma zabrinuta; njezin je muž istjerao sina iz kuće, i ona sada traži milost pomirenja između oca i sina. Francisco joj je odgovorio:

- Smirite se. Ja ću skoro u nebo, i kad dođem tamo, od Naše Drage Gospe isprosit ću tu milost.

Više se točno ne sjećam koliko je potrajalo, dok nije otišao na nebo. Ali veoma dobro znam kako je poslijepodne toga dana, kada je Francisco umro, taj sin ponovno molio oca za oproštenje. Jednom mu je otac to uskratio, budući da se sin nije želio pokoriti očevoj volji. Sada je pak sin prihvatio sve što je otac uvjetovao, i mir se opet vratio u njihovu kuću. Jedna od sestara tog mladića, Leocadia, udala se potom za Jacintina odnosno Franciscova brata i sada je majka one Jacintine i Franciscove nećakinje koju je Vaša Preuzvišenost nedavno

vidjela u Cova da Iriji, prilikom njezina stupanja u samostan dorotejki.

Pogovor

Nadam se, preuzvišeni gospodine biskupe, kako sam zapisla sve što mi je Vaša Preuzvišenost trenutno naložila.

Do današnjeg dana činila sam sve što je bilo u mojoj moći da nekako sakrijem ono što je bilo poput najdubljega korijena ukazanja Naše Drage Gospe u Cova da Iriji. Ako sam osjećala obvezu govoriti o njima, onda sam ih nastojala samo rubno spomenuti, ne otkrivši ono što sam voljela držati tajnom. Sada pak, budući da me poslušnost obvezuje: Evo je ovdje! Stojim ovdje, poput kostura oslobođena svega, čak i od života, kao izložena u nacionalnom muzeju kako bi se posjetitelji sjetili bijede i ništavila svega što je prolazno. Tako ću, oslobođena svega, proboraviti u muzeju svijeta kako se svi prolaznici ne bi podsjetili samo na bijedu i ništavilo, već nadasve na veličinu božanskog milosrđa.

Neka dobrostivi Bog i Prečisto Srce Marijino prime ovu skromnu žrtvu, koju ste Vi tražili, kako bi duše oživjele duhom vjere, povjerenja i ljubavi.

Tuy, 8. prosinca 1941.

DODATAK I.

Uvod

Tekst koji slijedi jest zapis sestre Lucije sastavljen godine 1927. po naredbi njezinoga duhovnog vođe, oca Aparicia, DI.

Nedugo nakon ukazanja u njezinoj ćeliji, dne 10. prosinca 1925., Lucija je sastavila prvi zapis, koji je potom sama uništila. Ovaj dokument jest takozvano drugo izdanje, koje potpuno odgovara prvom zapisu.

Luciji je doduše ponuđen uvodni dio. U njemu vidjelica opisuje jakost koja joj s neba dolazi, potrebna da objavi jedan dio tajne. Taj dokument zovemo «Veliko obećanje Prečistog Srca Marijina». U njemu se opisuje milosrđe i spasenjska volja Božja koja nam poklanja tako jednostavno i pouzdano sredstvo spasenja, što se, s jedne strane, naslanja na katoličku predaju i, s druge strane, na spasonosno Marijino milosno posredovanje.

U tom tekstu nalazimo potrebne uvjete za ispunjenje obećanja: pet prvih subota kao naknada za uvrede koje se nanose Srcu Marijinu. Nitko pri tom ne smije zaboraviti pravi vid te pobožnosti: činiti pokoru u čast Srcu Marijinu.

VELIKO OBEĆANJE SRCA MARIJINA
UKAZANJE U PONTEVEDRI

J.M.J.

Sedamnaestog prosinca pošla je pred svetohranište pitati Isusa kako se (Gospi) sviđaju molitve koje joj se upućuju: je li započeta pobožnost Prečistom Srcu Marijinu uključena u tajnu koju joj je Djevica Marija otkrila. Isus joj je jasnim glasom odgovorio ovim riječima:

- Kćeri moja, zapiši za što te sve mole; i sve što ti je Presveta Djevica otkrila prigodom ukazanja u kojem ti je govorila o toj

pobožnosti također zapiši. Što se tiče ostalog dijela tajne, to i nadalje zadrži šutnjom.

Što joj je tijekom godine 1917. u tom smislu povjereno jest slijedeće:

Molila je neka ju povede u nebo. Presveta Djevica je odgovorila:

– Da, Jacintu i Francisca ću uskoro povesti sa sobom, no ti moraš još neko vrijeme ostati. Isus će se poslužiti tobom da me učiniš poznatom i voljenom. On želi da na svijetu započne pobožnost mojem Prečistom srcu. Onomu tko ju bude vršio obećavam spasenje, i Bog će ljubiti te duše poput cvijeća, koje se preda me stavlja, da krasi njegovo prijestolje.

– Hoću li ovdje ostati sama? – pitala je žalosno.

– Ne, kćeri. Ja te nikad neću ostaviti. Moje Prečisto Srce bit će tvojim utočištem i putom koji će te voditi k Bogu.

Desetog prosinca 1925. ukazala se Presveta Djevica u Pontevedri, a sa strane u sjajnom oblaku dijete. Presveta Djevica položila je svoju ruku na prsa pokazujući bodljama okrunjeno srce koje je držala u drugoj ruci. Dijete je reklo:

– Imaj sućuti sa Srcem svoje presvete Majke, okrunjeno bodljama kojima ga nezahvalni ljudi stalno ranjavaju, a nitko ne čini pokoru da bi to trnje izvadio.

Nato je Presveta Djevica rekla:

– Kćeri moja, vidi moje Srce okrunjeno bodljama kojima ga nezahvalni ljudi stalno ranjavaju uvredama i nezahvalnošću. Potrudi se barem ti, utješi me i razglasi kako onomu tko se tijekom pet mjeseci bude na prvu subotu ispovijedio, pričestio, izmolio krunicu i sa mnom tijekom petnaest minuta razmatrao svih petnaest otajstava krunice, u nakani da mi čini pokoru, obećavam kako će na svom smrtnom času primiti milosti potrebne za spasenje svoje duše.

Petnaestog veljače 1926. ponovno joj se ukazao Mali Isus. Pitao ju je je li već razglasila tu pobožnost u čast Njegove Majke. Ona mu je izložila poteškoće koje je imao njezin ispovjednik, kojemo je rekla kako je majka nadstojnica spremna da se ta pobožnost ustalji i proširi, na što je ispovjednik kazao kako ona sama ne može ništa poduzeti. Mali Isus na to je odgovorio:

– Istina je kako tvoja nadstojnica ništa ne može sama, no s mojom milošću može sve.

Ona je razložila Isusu poteškoće pojedinih duša koje se ne mogu subotom ispovijediti i zamolila ga neka bi ispovijed bila valjana tijekom osam dana.

Isus je odgovorio:

– Da, može valjati i duže, pod pretpostavkom da je ta duša u stanju milosti dok se mnome pričešćuje te da ima nakanu činiti pokoru u čast Prečistog Srca Marijina.

– Moj Isuse, a što ako netko zaboravi pobuditi tu nakanu?

Isus je odgovorio:

– To može učiniti na prvoj ispovijedi, čim mu se za nju pruži prva prilika.

Nekoliko dana poslije sestra Lucija napisala je izvješće i poslala ga mons. Manueluu Pereiri Lopesu, kasnijem generalnom vikaru biskupije Porto. On je bio i njezin ispovjednik kad je stanovala u Portu, u kolegiju Vilar. Dokumenat koji slijedi objavljen je u knjizi P. Dr. Sebastiăa Martinsa "Život u službi Fatime" na stranicama 336-357.

Petnaestog (veljače 1926.) bila sam vrlo zaposlena svojom službom i nisam se gotovo više ničeg sjećala. Nosila sam u vrt kantu s otpatcima. Tamo sam pred nekoliko mjeseci susrela jedno dijete koje sam upitala da li zna moliti "Zdravomariju". Odgovorilo mi je da zna. Molila sam ga da to učini jer sam ga željela čuti. Budući da dijete to nije htjelo učiniti sâmo, zajedno smo ponovili tri puta, a potom sa ga zamolila da to učini sâmo. Dijete je šutjelo pa sam ga upitala znade li gdje je crkva Svete Marije. Odgovor je bio "da". Rekoh mu neka svaki dan ide onamo i ovako moli: "O, moja nebeska Majko, pokloni mi svoje dijete Isusa!" To sam ga poučila i otišla.

Kad sam 15. veljače 1926., kao i obično, došla onamo, ponovno sam naišla na dijete koje mi se činilo istim od prije, pa sam ga upitala:

– Jesi li molio nebesku Majku da ti daruje Isusa?

I u tom trenutku dijete se ozari. Kad sam shvatila da je to Isus, rekoh:

– Isuse moj! Ti dobro znadeš što mi je moj ispovjednik rekao u pismu koje sam ti pročitala. Rekao je da je nužno da se to viđenje ponovi, da na to slijede činjenice kako bi to viđenje bilo vjerodostojno, te da majka nadstojnica taj događaj ne može sama proširiti.

– Istina je da nadstojnica sama ne može ništa, ali s mojom milošću može sve. Dovoljno je da ti tvoj ispovjednik dadne dozvolu i tvoja nadstojnica uvede pobožnost, bez da se znade kome je objavljena.

– Ali moj mi je ispovjednik u pismu rekao, da takve pobožnosti u svijetu ne nedostaje jer te mnoge duše primaju o prvim subotama na čast naše drage Gospe i petnaest otajstava krunice.

– Istina je, kćeri moja, da mnoge duše započinju, ali malo njih ostaje vjerno do kraja. A i one koje izdrže do kraja, čine to samo zato da bi primile obećane milosti. One duše koje pet prvih subota održavaju zdušno i s namjerom da srcu tvoje nebeske Majke prikažu žrtvu i pokoru, milije su mi od onih koje to čine petnaest puta u mlakosti i ravnodušnosti.

DODATAK II.

Uvod

Tekst koji slijedi nije izvorni dokument sestre Lucije, ali ima sva jamstva za svoju vjerodostojnost. Lucijin dohovni vođa, u ono vrijem bio je to otac Josë Gonçalves, DI, zapisivao je njezine bilješke od riječi do riječi.

Lucijino viđenje dogodilo se 13. lipnja 1929. u kapeli u Tuyu (Španjolska). Tekst opisuje viđenje Presvetog Trojstva u pratnji ukazanja Srca Marijina, slično kao i prilikom ukazanja u lipnju odnosno srpnju 1917.

Tako se ispunilo obećanje da će se «ponovno vratiti» i sestra Lucija primila je glas Djevice Marije koji je pod točno

određenim uvjetima molio za posvetu Rusije njezinom Prečistom Srcu.

MOLITVA ZA POSVETU RUSIJE PREČISTOM SRCU MARIJINU

Otac Gonçalves često je dolazio u našu kapelu ispovijedati. Ja sam se kod njega ispovijedala; budući da sam se s njime dobro razumijela, ispovijedala sam se kod njega tijekom tri godine, dok je bio provincijalov tajnik.

U to vrijeme Naša Draga Gospa upozorila me kako je došao čas te svetoj Crkvi prenesem njezinu želju o Rusiji i njezino obećanje kako će se ona obratiti. To želju prenijela sam na slijedeći način:

(Tuy, Španjolska, 13. VI. 1929.) – Molila sam svoju nadstojnicu i svoga ispovjednika neka mi dopuste – s čime su se složili – da noću s četvrtka na petak održim svetu uru od jedanaest sati do ponoći.

Jedne noći bila sam sama. Klečala sam u klupi u sredini kapelice i molila anđelovu molitvu. Kako sam se osjećala umornom, ustala sam i molila dalje raširenih ruku. Samo je vječno svjetlo gorjelo. Iznenada je cijelu kapelu obasjalo nadnaravno svjetlo, a na oltaru pojavio se sjajni križ, dosizao je sve do stropa. U jasnom svjetlu, u gornjem dijelu križa ugledala sam gornji dio ljudskog tijela, iznad prsiju goluba, također u sjaju, I na križu razapeto tijelo jednog drugog čovjeka. Ugledala sam kalež, nešto podno struka, lebdio je u zraku, i veliku hostiju po kojoj kao da je s lica i iz rane na prsima raspetoga kapala krv. Krv je s hostije kapala u kalež. Ispod desne ruke križa stajala je Naša Draga Gospa. Bila je to Naša Draga Gospa Fatimska sa svojim Prečistim Srcem u lijevoj ruci, no bez mača i ruža, već s trnovom krunom i plamenom... Ispod lijeve ruke raspetoga nazirala su se velika slova i padala na oltar; izgledom nalik kristalno prozirnoj vodi, naime riječi: «MILOST I MILOSRĐE».

Shvatila sam kako mi se ukazala tajna Presvetog Trojstva, a primila sam i prosvjeteljenje o toj tajni, što mi ovdje nije dopušteno otkriti.

Nakon toga Naša Draga Gospa rekla mi je:

– Došao je čas kada će Bog od Svetog Oca zaiskati neka u zajedništvu sa svim biskupima svijeta posveti Rusiju mojem Prečistom Srcu. Ono obećava kako će pomoću njega Rusija biti spašena. – Tolike duše snaći će po Božjoj pravdi prokletstvo zbog grijeha koje su protiv mene počinile; stoga molim pokoru: Žrtvuj se u toj nakani i moli.

Obavijestila sam o tom mog ispovjednika, koji mi je naložio neka zabilježim sve što je Naša Draga Gospa zaiskala.

Puno kasnije Naša Draga Gospa potužila mi se u povjerenju: «Zar ne žele posluhnuti moju molbu?...Kao onaj francuski kralj,* činit će pokoru, no bit će prekasno. Rusija će svoj krivi nauk proširiti svijetom, izazvat će ratove i progon Crkve. Sveti Otac morat će trpjeti».

* Sveta Marija Margarida je 1696., godinu dana prije svoje smrti, raznim sredstvima i pobudama nastojala da do francuskog «Kralja Sunca», Luj XIV., dopre poruka o četiri molitve Presvetom Srcu Isusovu: na kraljeve stjegove staviti Presveto Srce Isusovo;

Njemu u čast podići crkvu u kojoj bi se okajavali grijesi kraljeva dvora;

kralj neka se posveti Presvetom Srcu Isusovu;

neka se kralj svojim autoritetom zauzme pred Svetom Stolicom te se uvede misa na čast Presvetom Srcu Isusovu.

No ništa od toga nije uspjelo. Činilo se kao da kralj za tu poruku uopće nije čuo.

Istom stoljeće potom kraljevska obitelj nakanila je u granicama svojih mogućnosti ispuniti tu poruku. Luj XVI. naime tijekom 1792. godine došao je na pomisao da se posveti Srcu Isusovu; no to je učinio istom nakon što se našao u zatočeništvu, gdje je obećao kako će se, bude li oslobođen, zauzeti da se ispune sve molbe iz poruke svete Marije Margaride.

Za božanski promisao to je vće bilo prekasno: kralj Luj XVI. smaknut je na giljotini 21. srpnja 1793.

DODATAK III.

Najčuvaniji dio fatimske tajne, popraćen odgovarajućim dokumentom Kongregacije za nauk vjere, objavljen je u Rimu 26. lipnja 2000.

Tim objavljivanjem fatimska poruka postaje vrlo aktualna i izrazito značajna.

Evo teksta tog dokumenta. (Tekst koji ovdje donosimo prijevod je spomenutog dokumenta sa slovenskog jezika.)

Kongregacija za nauk vjere
FATIMSKA PORUKA

UVOD

Papa Ivan Pavao II. na prijelazu iz drugog u treće tisućljeće odlučio je objaviti tekst trećeg dijela "fatimske tajne".

Nakon uznemirujućih i okrutnih događaja 20. stoljeća, koje spada među najokrutnija stoljeća u ljudskoj povijesti i koje je doseglo svoj vrhunac u atentatu na "preblagog Krista na zemlji", diže se zastor koji otkriva stvarnost, koji oblikuje povijest i koji tu stvarnost objašnjava u dubini, u skladu s duhovnom opsežnošću, za koju današnje razmišljanje, često pomiješano s racionalizmom, nema nikakvog smisla.

Ukazanja i nadnaravni znakovi obilježavaju povijest. Ona živo ulaze u konkretnost ljudskih kušnji i prate put svijeta, pri čemu iznenađuju one koji vjeruju i one koji ne vjeruju. Te poruke koje ne mogu biti u suprotnosti sa sadržajem vjere, moraju stremiti k središnjem predmetu Kristove objave; k Očevoj ljubavi koja potiče na obraćenje i daruje im milost da mu se posve predaju djetinjim predanjem. Takva je i fatimska poruka, koja se sa svojim zabrinutim pozivom na obraćenje i pokoru prodire prema srcu evanđelja.

Fatima je među modernim ukazanjima, bez sumnje najviše proročka. Prvi i drugi dio "tajni", koje su objavljene zbog cjelovitosti dokumentacije, u prvom redu su usmjerene na strašno viđenje pakla, na čašćenje Bezgrešnog Srca Marijina, na 2. svjetski rat i, isto tako, na najavu silnih strahota, koje će čovječanstvu prirediti Rusija u svojem udaljavanju od

kršćanske vjere i pripadnosti komunističkom totalitarizmu.

Godine 1917. to si nitko nije mogao ni zamisliti: 3 fatimska pastirića gledaju, slušaju i pamte; Lucija, preživjeli svjedok, viđenje zapisuje kad joj to naredi biskup iz Leirije i kad joj to dopusti naša draga Gospa. Ono što obuhvaća opis prvih dvaju dijelova tajne, što je već objavljeno i znamo, bio je izabrani tekst kojeg je sestra Lucija napisala u trećem sjećanju 31. kolovoza 1941. ; u četvrtom sjećanju, 8. prosinac 1941. g. dodala je tome nekoliko napomena.

Treći dio "tajne", bio je zapisan po naredbi njegove Preuzvišenosti, biskupa iz Leirije, i presvete Majke 3. siječnja 1944.

Postoji samo jedan rukopis koji je tu reproduciran fotostatično; zapečaćenu omotnicu u početku je čuvao biskup iz Leirije. Da bi "tajnu" bolje zaštitili i čuvali, 4. travnja 1957. omotnicu su predali tajnom arhivu sv. Oficija. Biskup iz Leirije je o tome obavijestio sestru Luciju.

Službenik sv. Oficija, pater Pierre Paul Philippe OP je, prema arhivskim zapisima, uz dozvolu njegove eminencije, kardinala Alfreda Ottaviarija, 17. kolovoza 1959. donio papi Ivanu XXIII. omotnicu sa sadržajem trećeg dijela "fatimske tajne". Papa Ivan XXIII. je nakon duljeg razmišljanja, rekao: "Pričekajmo. Molit ću. Obavijestit ću Vas što sam odlučio".[1]

[1] *Iz dnevnika Ivana XXIII. 17. kolovoza 1959: "Audijencije: P. Philippe, poslanik svetog Oficija, donosi mi pismo koje sadrži treći dio fatimske tajne. Pročitat ću ga sa svojim ispovjednikom."*

LUNEDI
s. Rinaldo v. 229-136

1959
Agosto 17

Udienze:
P. Philippe Commiss. del S.O. che mi reca la lettera contenente la terza parte dei segreti di Fatima. Mi riservo di leggerla col mio confessore.

Papa Ivan XXIII. odlučio se zapečaćenu omotnicu vratiti svetom Oficiju i ne objaviti treći dio "tajne".

Papa Pavao VI. je 27. ožujka 1965. pročitao sadržaj zajedno sa zamjenikom njegove ekscelencije msgr. Angelom Dell Acqua i omotnicu vratio u arhiv sv. Oficija s odlukom da neće objaviti tekst. Papa Ivan Pavao II. je molio omotnicu s trećim dijelom "tajne" nakon atentata 13. svibnja 1981. Njegova eminencija kardinal, prefekt "Kongregacije za nauk vjere", Franjo Šeper je njegovoj ekscelenciji, msgr. Eduardu Martinezu Somalu, zamjeniku državnog tajništva 18. srpnja 1981. predao dvije omotnice: - bijelu, u kojoj je izvorni tekst sestre Lucije na portugalskom jeziku i narančastu s talijanskim prijevodom "tajne". 11. kolovoza je msgr. Martinez vratio obje omotnice arhivu sv. Oficija.[2]

Zna se da je papa Ivan Pavao II. odmah potom htio posvetiti svijet Bezgrješnom Srcu Marijinu. On sam je napisao molitvu za taj događaj kojeg je nazvao "čin povjerenja" i kojem bi prisustvovali u bazilici Sv. Marije Velike na blagdan Duhova, 7. lipnja 1981. Taj dan je bio izabran u spomen na 1600. obljetnicu prvog carigradskog koncila i 1550. obljetnicu efeškog koncila. Papa zbog više sile nije bio prisutan, pa su njegov govor prenosili preko snimke. Navodimo tekst koji se odnosi upravo na "čin povjerenja":

"O, Majko ljudi i naroda, ti poznaješ sve njihove patnje i nadanja, ti majčinskim srce osjećaš sve borbe između dobra i zla, svjetlosti i tame koja ugrožava svijet - usliši našu molbu s kojom se u Svetom Duhu obraćamo ravno tvome srcu. S ljubavlju Majke i Gospodinove zaručnice zagrli sve koji najviše čeznu za tom naklonošću, te **ujedno one čije povjerenje ti posebno očekuješ**! Uzmi pod svoju majčinsku zaštitu cijelu ljudsku obitelj, koju s toplom predanosti povjeravamo tebi, o

[2] *Treba uputiti na komentar koji je sveti otac dao na audijenciji 14. listopada 1981. prilikom "svibanjskog događaja: velika Božja kušnja", u : Insegnamenti di Giovanni Paolo II. IV, 2, Citta del Vaticano 1981, 409-412.*

Majko. Neka svi ljudi dožive vrijeme mira i slobode, vrijeme istine, pravednosti i nade!”[3]

Sveti Otac htio je još savršenije odgovoriti na prošnje “Naše Gospe”. Tako je u svetoj godini odrješenja izrekao čin povjerenja i ponovio ga u Fatimi 13. svibnja 1982. U spomen na “Fiat”, kojeg je Marija izrekla u trenutku navještenja, papa je 25. ožujka 1984. na trgu sv. Petra, u duhovnom sjedinjenju sa svima prije “pozvanima” biskupima cijelog svijeta posvetio Marijinom Bezgrešnom Srcu sve ljude i narode. To je učinio posebno istaknuvši zabrinjavajuće riječi izgovorene 1981: “Zato, o Majko ljudi i naroda, koja znaš sve njihove patnje i nadanja, i koja u majčinskom srcu osjećaš sve borbe između dobra i zla, svjetlosti i tame koje potresaju naš današnji svijet, primi našu molbu s kojom se po poticaju Duha Svetoga obraćamo ravno tvojem Srcu: Zagrli svojom ljubavlju Majke i Gospodinove zaručnice taj naš zemaljski svijet kojeg ti povjeravamo i posvećujemo, puni brige za zemaljsku i vječnu sudbinu ljudi i naroda.

Posebno ti posvećujemo i izručujemo u zaštitu one ljude i narode koji najviše trebaju ta predanja i posvećenja.

“U tvoju se zaštitu utječemo, o sveta Majko Božja! Ne odbij nam naše molbe u potrebama našim!”

Papa nakon toga nastavlja s posebnim naglaskom i konkretnim naznakama, kao da bi istovremeno htio komentirati kako žalosno se obistinila fatimska poruka:

– Pred tobom, o Kristova Majko, pred tvojim Bezgrješnim srcem želimo se danas s cijelom Crkvom združiti u posveti s kojom se tvoj Sin iz ljubavi prema nama posvetio Ocu kad je rekao: “Ja sebe samoga posvećujem za njih da i oni budu posvećeni istinom.” (Iv 17,19).

U toj posveti za svijet i za ljude želimo se združiti s našim Otkupiteljem; u njegovom božanskom Srcu takva posveta može doseći snagu za dobivanje oprosta i ostvarenje pomirbe.

[3] *Radijska poruka za vrijeme mise u bazilici Sv. Marije Velike, hodočašće, zahvala i preporuka Djevici i Mariji Majci Božjoj, u: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, IV, 1, Citta del Vaticano 1981, 1246.*

Moć te posvete traje kroz sva vremena i obuhvaća sve ljude i narode i pobjeđuje sve zlo koje knez tame želi probuditi u čovjekovom srcu i u njegovoj povijesti i koje je u našem vremenu zaista i probudio.

O, kako duboko osjećamo potrebu za tom posvetom čovječanstva i svijeta: našega današnjega svijeta u sjedinjenju sa samim Kristom! Jer - Kristovo djelo spasenja Crkva mora prenositi svijetu.

To svjedoči sadašnja godina spasenja, poseban jubilej cijele Crkve. Budi hvaljena u toj svetoj Godini nad svim stvarima ti, Gospodinova zaručnica koja si najsavršenije slijedila Božji poziv.

Budi pozdravljena ti, koja si najtješnje i u cijelosti povezana s otkupiteljskom posvetom svojega Sina!

Majko Crkve! Rasvjetljuj Božji narod na putovima vjere, nade i ljubavi! Rasvjetljuj posebno one narode čije posvećenje i izručenje očekuješ od nas. Pomozi nam da u našoj stvarnosti živimo Kristovo posvećenje za cjelokupnu ljudsku obitelj današnjega svijeta! Kad tebi, o Majko, povjeravamo svijet, sve ljude i narode, s tim ti predajemo i tu posvetu svijeta i polažemo je u tvoje majčinsko srce. O, Bezgrješno Srce, pomozi nam da pobijedimo prijetnju zla koja se tako lako ukorjenjuje u srcu današnjih ljudi i koja u svojim neizmjernim posljedicama već lebdi nad današnjim životom i čini se da zatvara put u budućnost.

Od gladi i rata: *oslobodi nas*!

Od atomskog rata, od neproračunatog samouništenja, svake vrste rata: *oslobodi nas*!

Od grijeha protiv čovjekovog života od njegovih početaka: *oslobodi nas*!

Od bilo kakvih nepravdi u društvenom, nacionalnom i međunarodnom životu: *oslobodi nas*!

Od lakomislenog shvaćanja Božjih zapovijedi: *oslobodi nas*!
Od pokušaja, da bi u srcima ljudi uništili istinu o Bogu: *oslobodi nas*!

Od sputavanja savjesti glede prosuđivanja dobra i zla: *oslobodi nas*!

Od grijeha protiv Duha Svetoga: *oslobodi nas, oslobodi nas*!

Primi Majko Kristova, te *patnje* pune krikova svih ljudi! *Patnje* pune krikova svih društvenih zajednica! Pomozi nam da snagom Duha Svetoga nadvladamo svaki grijeh: čovjekov grijeh i "grijeh svijeta", grijeh u svakom obliku. Neka se u povijesti svijeta još jednom otkrije neizmjerna moć odrješenja: moć milosrdne ljubavi! Neka se zaustavi zlo! Neka se promijeni savjest svih ljudi! Neka se u tvojem Bezgrješnom Srcu svima objavi svjetlost nade!" [4]

Sestra Lucija je osobno potvrdila da takvo oproštajno i univerzalno djelovanje posvećenja odgovara tome što je htjela naša Gospa. ("Sim está feita, tal como Nossa Senhora a pediu, desde o dia 25 de Março de 1984.": - Da, bilo je izvršeno tako, kako je molila Naša Gospa 25. ožujka 1984.: pismo 8. studenog 1989.) Svako raspravljanje i svaka daljnja molba je bez temelja.

U priloženoj dokumentaciji su rukopisima sestre Lucije dodana 4 daljnja teksta: 1) pismo sv. Oca sestri Luciji od dana 19. travnja 2000; 2) spis razgovora sa sestrom Lucijom 27. travnja 2000; 3) obavijest koju je njegova eminencija, kardinal državni tajnik Angelo Sodano po naredbi sv. Oca pročitao 13. svibnja te god. u Fatimi; 4) teološki komentar njegove eminencije prefekta Kongregacije za nauk vjere, kardinala Josepha Ratzingera.

Već je sestra Lucija dala neke naznake za objašnjavanje trećeg dijela "tajne" kad je 12. svibnja 1982. u svojem pismu sv. Ocu zapisala:

– "Treći dio tajne odnosi se na riječi Naše Gospe: "Ako ne, tada će (Rusija) raširiti svoje nemire po svijetu potičući ratove i proganjanje Crkve. Dobri će biti mučeni, sv. Otac će morati puno trpjeti, bit će uništeni razni narodi" (13-VII-1917).

Treći dio tajne je simbolična objava, koja se odnosi na taj dio poruke, uvjetovana time da li prihvaćamo ili ne prihvaćamo to što od nas traži ta poruka: - Ako prihvate moje

[4] *Na dan obitelji u okviru Jubilarne godine papa preporuča ljude i narode Mariji, u: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, VII,1, Citta del Vaticano 1984, 775-777.*

pozive, Rusija će se promijeniti i bit će mir; ako ne, raširit će svoje nemire po svijetu, itd.

Od trenutka kada nismo uvažavali poziv te poruke, shvaćamo da se poruka ispunila; Rusija je svojim pogrešnim naucima osvojila svijet. A ako još ne shvaćamo potpuni završetak konačnog dijela tog proročanstva, vidimo da se tome približavamo polako, dugim koracima; ako ne napustimo putove grijeha, mržnje, osvete, nepravde zbog uvrede čovjekove osobe, nemoralnosti, nasilja itd.

I ne recimo da je Bog taj koji nas kažnjava; naprotiv: mi ljudi smo ti koji si sami pripremamo kaznu. Bog nas zabrinuto upozorava i zove na dobar put poštivajući slobodu koju nam je dao; zato su ljudi odgovorni."[5]

[5] *Izvorni tekst pisma.*

A terceira parte do segredo: — Refere-se às palavras de Nossa Senhora: «Se não, espalhará seus erros pelo mundo, promovendo guerras e perseguições à Igreja. Os bons serão martirizados, o Santo Padre terá muito que sofrer, várias nações serão aniquiladas." (13-VII-1917)

A terceira parte do segredo, que tanto anciais por conhecer, é uma revelação simbólica, que se refere a este trecho da Mensagem, condicionado a se, sim ou não, nós aceitarmos ou não, o que a Mensagem nos pede: "Se atenderem a Meus pedidos, a Russia se converterá e terão paz; se não, espalhará seus erros pelo mundo", etc.

Porque não temos atendido a este apelo da Mensagem, virificamos que ela se tem cumprido, a Russia foi invadindo o mundo com os seus erros. E se não vemos ainda, o facto consumado, do final desta profecia, vemos que para aí caminhamos a passos largos. Se não recuamos no caminho do pecado, do ódio, da vingança, da injustiça atropelando os direitos da pessoa humana, da imoralidade e da violência etc.

E não digamos que é Deus, que assim nos castiga, mas sim, que são os homens, que para si mesmos se preparam o castigo. Deus, apenas nos adverte e chama ao bom caminho, respeitando a liberdade que nos deu; por isso, os homens são responsaveis.

Odluka sv. oca Ivana Pavla II. da objavi treći dio fatimske "tajne" završava razdoblje povijesti koje je obilježeno činjenicom da se čovjekova volja lako može tragično povezati s nasiljem i zlobom. Istovremeno, to je vrijeme obilježeno i s milosrdnom Božjom ljubavlju i s brižnom ljubavlju Isusove Majke i Majke Crkve. Djelovanje Boga povijesti i čovjekove suodgovornosti u njegovoj dramatičnoj i darovanoj slobodi dva su uporišta na kojima je izgrađena povijest čovječanstva.

Marija, koja se ukazala u Fatimi, priziva nam u sjećanje te zaboravljene vrijednosti. Podsjeća nas da je čovjekova budućnost sadržana u Bogu. Pri tome imamo aktivnu i odgovornu ulogu.

✠Tarcisio Bertone SDB
Umirovljeni nadbiskup Vercellie
Tajnik Kongregacije za nauk vjere

FATIMSKA "TAJNA"

PRVI I DRUGI DIO "TAJNE"

KAKO JU JE ZAPISALA SESTRA LUCIJA U "TREĆEM SJEĆANJU" 31. KOLOVOZA 1941. I NAMIJENILA BISKUPU IZ LEIRIJE - FATIME.
(Izvorni tekst)

Terei para isso que falar algo do segredo e responder ao primeiro ponto de interrogação.

O que é o segredo?

Parece-me que o posso dizer, pois que do Céu tenho já a licença. Os representantes de Deus na terra, têm-me autorizado a isso várias vezes, e em várias cartas, uma das quais, julgo que conserva V. Ex.cia Rev.ma do Senhor Padre José Bernardo Gonçalves, na em que me manda escrever ao Santo Padre. Um dos pontos que me indica é a revelação do segredo. Algo disse, mas para não alongar mais esse escrito que devia ser breve, limitei-me ao indispensável, deixando a Deus a oportunidade d'um momento mais favorável.

Expus já no segundo escrito a dúvida que de 13 de junho a 13 de julho me atormentou e que n'essa aparição tudo se desvaneceu.

Bem o segredo consta de três coisas distintas, duas das quais vou revelar.

A primeira foi pois a vista do inferno!

Nossa Senhora mostrou-nos um grande mar de fôgo que parecia estar debaixo da terra. Mergulhados em esse fôgo os demónios e as almas, como se fossem brasas transparentes e negras, ou bronzeadas com fórma humana, que flutuavam no incêndio levadas pelas chamas que d'elas mesmas saiam juntamente com nuvens de fumo, caindo para todos os lados, semelhante ao cair das faúlhas em os grandes incêndios sem peso nem equilíbrio, entre gritos e gemidos de dôr e

desespero que horrorizava e fazia estremecer de pavor. Os demó-
nios destinguiam-se por formas horriveis e ascorosas de animais
espantosos e desconhecidos, mas transparentes e negros. Esta vista
foi um momento, e graças à nossa bôa Mãe do Céu; que antes
nos tinha prevenido com a promessa de nos levar para o Céu
(na primeira aparição) se assim não fosse, creio que teriamos morri-
do de susto e pavor. Em seguida levantamos os olhos para
Nossa Senhora que nos disse com bondade e tristeza: Vistes o infer-
no para onde vão as almas dos pobres pecadores, para as salvar Deus
quer estabelecer no mundo a devoção a meu Imaculado Coração. se fizerem
o que eu vos disser salvar-se-ão muitas almas e terão paz. a guerra vai
acabar, mas se não deixarem de ofender a Deus, no reinado de Pio XI
começará outra peor. Quando virdes uma noite, alumiada por
uma luz desconhecida, sabei que, é o grande sinal que Deus vos dá de
que vai a punir o mundo de seus crimes, por meio da guerra,
da fome, e de perseguições à Igreja e ao Santo Padre. Para a impedir
virei pedir a consagração da Russia a meu Imaculado Coração e a
Comunhão reparadora nos primeiros sabados. Se atenderem a
meus pedidos a Russia se converterá e terão paz, se não espalhará
seus erros pelo mundo, promovendo guerras e perseguições à
Igreja, os bons serão martirizados, o Santo Padre terá muito que
sofrer, varias nações serão aniquiladas, por fim o meu Ima-
culado Coração triunfará. O Santo Padre consagrar-me-á a Russia
que se converterá e será concedido ao mundo algum tempo de paz.

(prijevod) [6]

Stoga ću nešto reći o toj tajni, kako bih mogla odgovoriti na prvo pitanje.

Koja je to tajna?

Vjerujem, tako mogu reći, da za to imam dopuštenje Neba. Božji namjesnik na zemlji na mnoge me načine u više pisama za to opunomoćio. Nadam se da Vaša Preuzvišenost nekoja od njih čuva. Otac Jose Bernardo Gonçalves naložio mi je neka pišem Svetom Ocu. Jedna točka u tom pismu odnosi se na objavu te tajne. Nešto sam o tome i rekla. Ali u ovom pismu, koje ima biti kratko, a ne opširno, ograničila sam se samo na najnužnije i Bogu prepuštam da mi za to dadne povoljnije prigode.

U drugom pismu iznijela sam i sumnju, koja me mučila od 13. lipnja do 13. srpnja, a koja je potpuno nestala nakon tog ukazanja.

No dobro! Ta se tajna sastoji od tri različita dijela, od kojih ću sada otkriti dva. Prvi dio bilo je viđenje pakla.

Naša Draga Gospa pokazala nam je veliko užareno more, koje kao da se nalazilo u utrobi zemlje. U tome moru vidjeli smo bačene mnoge đavle i duše, obličjem nalik prozirnoj

6 *Sestra Lucija piše u četvrtom sjećanju 8. prosinca 1941: Počinjem izvršavati svoju novu zadaću i izvršavam naredbu Vaše Ekscelencije i želju dr. Galambe. Reći ću vam sve, osim jednog dijela tajne, kojeg sad ne smijem otkriti. Namjerno neću ništa ispustiti. Možda ću zaboraviti neke pojedinosti koje ionako nisu bitne.*

Começo pois a minha nova tarefa, e cumprirei as ordens de V. Ex.cia Rev.ma e os desejos do Senhor Dr. Galamba. Exceptuando a parte do segredo que por agora não me é permitido revelar, direi tudo, advertidamente não deixarei nada. Suponho que poderão esquecer-me apenas alguns pequenos detalhes de mínima importancia.

crnoj, odnosno smeđoj žeravici. Padali su u oganj, rigao ih je plamen i izbacivao zajedno s oblacima pepela, koji kao da su sami od sebe nastajali. Letjeli su na sve strane, poput iskri u silnom požaru, kao u nekom bestežinskom stanju, uz bolne jauke i očajno urlikanje koje može svakoga zgroziti i prestraviti. Đavli su se pojavljivali u stravičnom i jezivom obličju nepoznatih životinjskih gnusoba, također prozirni i crni. To je viđenje potrajalo samo časak. Hvala našoj nebeskoj Majci što nam je prije obećala da će nas povesti u nebo (prilikom prvog ukazanja). Da nije bilo toga, vjerujem da bismo umrli od strave i užasa.

Podigli smo oči prema Našoj Dragoj Gospi; prepuna sućuti i tuge govorila nam je:

- Vidjeli ste pakao kamo odlaze duše jadnih grješnika. Za njihov spas Bog želi da se u svijetu započne pobožnost mom Prečistom Srcu. Bude li se činilo što ću vam reći, mnoge će se duše spasiti i nastat će mir. Ratu će biti kraj. Ne bude li se prestalo vrijeđati Boga, za pontifikata pape Pia XII. nastat će novi, strahotniji rat. Kad u noći ugledate nepoznato svjetlo, znajte da je to veliki znak koji vam Bog šalje; da će zbog njegovih nedjela kazniti svijet ratom, glađu, progonima Crkve i Svetog Oca. Ja ću doći da to spriječim, a za posvetu Rusije mom Prečistom Srcu zahtijevam ispovijed i pričest svake prve subote.

Bude li se slušalo što ja tražim, Rusija će se obratiti i nastat će mir. Ako li ne, njezina kriva nauka preplavit će cijeli svijet i prouzročit će mnoge ratove i progon Crkve. Dobri će biti mučeni, Sveti Otac puno će trpjeti, mnogi će narodi biti uništeni, ali na kraju pobijedit će moje Prečisto Srce. Sveti Otac posvetit će mi Rusiju, koja će se obratiti, i svijetu će na neko vrijeme biti darovan mir. [7]

[7] *U navedenom "četvrtom sjećanju" sestra Lucija dodaje: U Portugalu će uvijek čuvati vjersku istinu, itd."*

Em Portugal se conservará sempre o Dó-
gma da fé etc.

TREĆI DIO “TAJNE”

J. M. J.

A terceira parte do segredo
revelado a 13 de julho de 1917
na Cova da Iria – Fátima

Escrevo em acto de obediên-
cia a vós Deus meu, que mo
mandais por meio de sua
Ex.cia Rev.ma o Senhor Bispo
de Leiria e da Vossa e mi-
nha Santíssima Mãe.
Depois das duas partes
que já expus, vimos ao lado
esquerdo de Nossa Senhora

um pouco mais alto um
Anjo com uma espada de
fôgo em a mão esquerda; ao
cintilar, despedia chamas que
parecia iam incendiar o
mundo; mas apagavam-se
com o contacto do brilho que
da mão direita expedia Nossa
Senhora ao seu encontro: O
Anjo apontando com a mão
direita para a terra, com vóz
fôrte disse: Penitência, Penitên-
cia, Penitência! E vimos
n'uma luz emensa que é
Deus: "algo semelhante a como
se vêem as pessoas n'um espelho

quando lhe passaram por diante"
um Bispo vestido de Branco
"tivemos o pressentimento de
que era o Santo Padre". Vários
outros Bispos, Sacerdotes, religio-
sos e religiosas subir uma
escabrosa montanha, no cimo
da qual estava uma grande
Cruz de troncos toscos como se
fôra de sobreiro com a casca;
o Santo Padre, antes de chegar
aí, atravessou uma grande
cidade meia em ruínas e meio
trémulo com andar vacilante,
acabrunhado de dôr e pena,
ia orando pelas almas dos cadá-

vezes que encontrava pelo
caminho; chegado ao cimo do
monte, prostrado de joelhos
aos pés da grande Cruz foi morto
por um grupo de soldados que
lhe dispararam varios tiros e
setas, e assim mesmo foram
morrendo uns trás outros os
Bispos Sacerdotes, religiosos e
religiosas e varias pessoas secula-
res, cavalheiros e senhores de varias
classes e posições. sob os dois bra-
ços da Cruz estavam dois Anjos
cada um com um regador
de cristal em a mão, n'êles reco-
lhiam o sangue dos Martires e com
êle regavam as almas que se aproxi-
mavam de Deus. Tuy-3-1-1944

(Izvorni tekst)

(Prijevod) [8]

"J.M.J.

Treći dio tajne koja je bila otkrivena 13. srpnja 1917. u Cora da Iria, Fatima.

Pišem iz pokornosti prema Vama, moj Bože, koji mi to naređujete preko njegove ekscelencije, gospodina biskupa iz Leirije i preko Vaše i moje najsvetije Majke.

Nakon dva dijela koje sam već predstavila, na lijevoj strani Naše Gospe, malo poviše, vidjeli smo anđela koji je u lijevoj ruci držao ognjeni mač; od njega su se rasipale iskre i izlazili plameni. Kao da bi morali zapaliti svijet; međutim, plameni su se ugasili u dodiru sa sjajem kojeg je Naša Gospa isijavala iz svoje desne ruke; anđela koji je desnom rukom pokazivao na zemlju i vikao snažnim glasom: <u>Pokora</u>, <u>pokora</u>, <u>pokora</u>! U nekoj ogromnoj svjetlosti, koja je Bog, vidjeli smo nešto što je izgledalo kao kad vidimo osobe u ogledalu koje prolaze kraj njega, u bijelo obučenog biskupa i "imali smo osjećaj da je to bio Sveti Otac". Vidjeli smo mnoge druge biskupe, svećenike, redovnike i redovnice koji su se penjali na strmu goru.

Na vrhu te gore stajo je veliki križ kao da je izrađen iz neobrađenih trupaca hrasta plutnjaka. Prije nego li je stigao tamo, Sveti Otac je prolazio kroz veliki grad koji je bio napola porušen i napola se tresući, sporim korakom, zabrinut od bolova i briga, molio je za duše pokojnika koje je susretao na svom putu.

Kad je stigao na goru, pokleknuo je u podnožju velikog križa. Tada ga je ubila skupina vojnika koji su pucali na njega vatrenim oružjem i strelicama. Točno tako su jedan za drugim umirali biskupi, svećenici, redovnici i redovnice i razne svete osobe, muževi i žene različitih staleža i položaja. Pod obje prečke križa bila su dva anđela, svaki od njih je u ruci imao kristalnu posudu. U nju su skupljali krv mučenika i s njom napajali duše koje su se približavale Bogu.

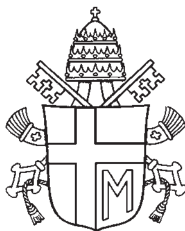
Tuy-3-1-1944"

[8] *Prevodio se izvorni tekst s nekim neodređenostima. To ne spriječava razumijevanje toga što je vidjelica htjela reći.*

TUMAČENJE “TAJNE”

Pismo Ivana Pavla II. sestri Luciji

(Izvorni tekst)

Reverenda Irmã
Maria Lúcia
Convento de Coimbra

Na exultância das festas pascais, apresento-lhe os votos de Cristo Ressuscitado aos discípulos: “A paz esteja contigo!”

Terei a felicidade de poder encontrá-la no tão aguardado dia da beatificação de Francisco e Jacinta que, se Deus quiser, beatificarei no próximo dia 13 de maio.

Tendo em vista, porém, que naquele dia não haverá tempo para um colóquio, mas somente para uma breve saudação, encarreguei expressamente de vir falar consigo Sua Excelência Monsenhor Tarcisio Bertone, Secretário da Congregação para a Doutrina da Fé. É a Congregação que colabora mais directamente com o Papa para a defesa da verdadeira fé católica, e que conservou, como saberá, desde 1957, a Sua carta manuscrita contendo a terceira parte do segredo revelado dia 13 de julho de 1917 na Cova da Iria, em Fátima.

Monsenhor Bertone, acompanhado pelo Bispo de Leiria, Sua Excelência Monsenhor Serafim de Sousa Ferreira e Silva, **vem em Meu nome** fazer-lhe algumas perguntas sobre a interpretação da "terceira 'parte do segredo".

Reverenda Irmã Lúcia, pode falar abertamente e sinceramente a Monsenhor Bertone, que Me referirá directamente as suas respostas.

Peço ardentemente à Mãe do Ressuscitado pela Reverenda Irmã, pela Comunidade de Coimbra e por toda a Igreja.

Maria, Mãe da humanidade peregrina, nos mantenha sempre estreitamente unidos a Jesus, Seu dilecto Filho e nosso Irmão, Senhor da vida e da glória.

Com uma especial Bênção Apostólica.

Vaticano, 19 de Abril de 2000

Joannes Paulus II

PISMO IVANA PAVLA II. SESTRI LUCIJI

(Prijevod)

Časna sestra Marija Lucija

Samostan u Coimbri

Pozdravljam Vas u veselju uskrsnih blagdana sa željom koju je Uskrsli upravio svojim učenicima: "Mir s tobom".

Veseli me što ću Vas moći vidjeti na željno očekivani dan Franciscovog i Jacintinog proglašenja blaženima koji će, ako Bog da, biti nadolazećeg 13. svibnja.

Zbog toga što na taj dan neće biti vremena za razgovor, već samo za kratak pozdrav, zamolio sam njegovu ekscelenciju msgr. Tarcisija Bertoneja, tajnika Kongregacije za nauk vjere, neka Vas posjeti i razgovara s Vama.

Ta kongregacija, u najužoj povezanosti s papom, radi na tome da se brani istinska katolička vjera. Kako već znate, od 1975. nadalje, čuvala je Vaše vlastoručno pismo koje sadrži treći dio tajne, otkrivene 13. srpnja 1917. u Cova da Iriji, u Fatimi.

Msgr. Bertone, kojeg će pratiti njegova ekscelencija msgr. Serafim de Sousa Ferreira e Silva, biskup iz Leirije, **dolazi u moje ime** da bi Vam postavio nekoliko pitanja glede objašnjenja "trećeg djela tajne". Časna sestro Marija Lucija, razgovarajte otvoreno i iskreno i sa msgr. Bertonom, koji će mi Vaše odgovore osobno prenijeti.

Žarko molim Majku Uskrslog za Vas, za zajedništvo u Coimbri i za cijelu Crkvu. Marija, Majka čovječanstva na hodočasničkom putu, neka nas uvijek čvrsto drži blizu Isusa, njenog ljubljenog Sina i našeg brata, Gospodina života i slave.

S posebnim apostolskim blagoslovom.

IVAN PAVAO II.

U Vatikanu, 19. travnja 2000.

RAZGOVOR SA SESTROM LUCIJOM DE JESUS BEZGREŠNOGA SRCA

Susret sestre Lucije i njegove ekscelencije msgr. Tarcisija Bertoneja, tajnika Kongregacije za nauk vjere i opunomoćenika svetog oca te njegove ekscelencije msgr. Serafima de Sousa Ferreira e Silve, biskupa iz Leirije - Fatima, održao se prošlog 27. travnja u samostanu sv. Terezije u Coimbri.

Sestra Lucija bila je duhovno budna i vedra. Bila je vrlo sretna što će sv. Otac posjetiti Fatimu da bi izvršio beatifikaciju Francisca i Jacinte za kojom je tako čeznula.

Biskup iz Leirije - Fatime pročitao je papino vlastoručno potpisano pismo u kojem objašnjava razloge posjeta. Sestra Lucija pri tom se osjećala počašćeno i pismo je još jednom sama pročitala i gledala ga u svojim rukama. Izjavila je da je spremna slobodno odgovoriti na sva pitanja.

Tada joj je njegova ekscelencija msgr. Tarcisio Bertone predao obje omotnice: vanjsku i onu koja sadrži pismo s trećim dijelom fatimske "tajne". Kad je prstima dotaknula pismo, odmah je rekla: "To je moj papir", a kad ga je potom čitala: "To je moj rukopis".

Izvorni tekst, na portugalskom, potom su pročitali i razjasnili pomoću biskupa iz Leirije - Fatime. Sestra Lucija slaže se s interpretacijom po kojoj se treći dio "tajne" sastoji iz proročkog viđenja koje možemo usporediti s viđenjem svete povijesti.

Lucija je sigurna da se fatimsko viđenje prije svega odnosi na borbu ateističkog komunizma protiv Crkve i kršćana te opisuje silnu patnju žrtava za vjeru u 20. stoljeću.

Na pitanje: "Da li je glavna osoba u viđenju papa?", sestra Lucija odmah odgovara sa DA i podsjeća na to da je papino trpljenje jako ražalostilo tri pastirića i da je Jacinta ponavljala: "Jadni Sveti Otac mora patiti za grješnike!" Sestra Lucija nastavlja: "Nismo znali za papino ime; nismo znali da li je bio Benedikt XV., Pijo XII., Pavao VI. ili Ivan Pavao II:, ali bio je papa koji je trpio i u nama budio trpljenje."

Što se tiče odlomka koji govori o biskupu obučenom u bijelo, tj. o papi - kako su pastirići tijekom viđenja odmah shvatili - koji je smrtno ranjen pao na pod, sestra Lucija potpuno se slaže s papinom tvrdnjom: "Majčinska ruka vodila je put metka, i papa, koji se borio sa smrću, zaustavio se na pragu smrti." (Ivan Pavao II., Razmišljanje s talijanskim biskupima iz poliklinike Gernelli, 13. svibnja 1994.).

Prije nego li je sestra Lucija predala tadašnjem biskupu iz Leirije - Fatime zapečaćenu omotnicu s trećim dijelom "tajne", na vanjsku omotnicu je napisala da je smije otvoriti patrijarh iz Lisabona ili biskup iz Leirije tek nakon 1960.g. Zato je njegova ekscelencija msgr. Bertone upitao: "Zašto je tu termin 1960.? Je li Marija rekla taj datum?" Sestra Lucija odgovori: "Ne Gospa, nego ja sam postavila 1960.g. jer, kako sam osjetila, prije 1960. tajnu ne bi razumjeli. Tek potom je moguće razumjeti tajnu. Sada ju je moguće bolje razumjeti. Napisala sam što sam vidjela. Tumačenje ne spada na mene, nego na papu."

Konačno, riječ je o neobjavljenom rukopisu koji je s. Lucija napisala kao odgovor na mnoga pisma Marijinih štovatelja i hodočasnika. Djelo nosi naslov "Os apelos da Mensagen de Fatima"; U njemu su izdvojene misli i razmišljanja koja na katehetski i *parenetični* način izražavaju Lucijine osjećaje i njenu jasnu i jednostavnu duhovnost. Na pitanje, da li bi bila vesela ako bi objavili tekst, odgovorila je: "Ako se Sv. Otac slaže, veselim se. Inače se pokoravam tome što odluči Sv. Otac". Sestra Lucija želi tekst podvrgnuti odobrenju Crkvenog autoriteta i nada se da će svojim spisom pomoći u vođenju muškaraca i žena dobre volje na put koji vodi k Bogu, posljednjem cilju svih ljudskih očekivanja.

Razgovor završava s razmjenom krunica: sestra Lucija dobiva krunicu, dar Sv. Oca; ona pak predaje nekoliko krunica koje je sama izradila.

Susret završava blagoslovom u ime Svetog Oca.

PORUKA NJEGOVE EMINENCIJE, KARDINALA ANGELA SODANA DRŽAVNOG TAJNIKA NJEGOVE SVETOSTI

Na kraju svečane koncelebrirane euharistije pod predsjedanjem Ivana Pavla II. u Fatimi je kardinal državni tajnik, Angelo Sodano, izrekao na portugalskom jeziku riječi koje ovdje prenosimo u hrvatskom prijevodu:

Draga braćo i sestre u gospodinu!

Na kraju ovog svečanog slavlja imam dužnost u ime svih ovdje sakupljenih izraziti najsrdačnije čestitke našem ljubljenom Svetom Ocu za njegov skori 80. rođendan te mu se zahvaliti za njegovo dragocjeno pastirsko služenje za dobrobit cijele svete Božje Crkve. Prenosimo mu srdačne želje cijele Crkve.

Prilikom njegovog dolaska u Fatimu, Njegova Svetost mi je naredila da vam poručim slijedeće. Poznato je, da je cilj papina posjeta Fatimi bio beatifikacija dvaju pastirića. Papa se tim svojim hodočašćem ponovno želi zahvaliti Majci Božjoj za zaštitu koju mu je pružala u godinama njegovog pontifikata. Čini se da se ta zaštita tiče i tzv. trećeg dijela fatimske "tajne". Taj tekst sastoji se od proročkog viđenja koje možemo usporediti s viđenjima iz Svetog Pisma.

Ta viđenja ne opisuju buduće događaje u fotografskom smislu, već na zajedničkom temelju zgusnuto iznose činjenice koje se prostiru u trajanju i rasporedu koji nisu vremenski točno određeni. Zato ključ za razumijevanje teksta može biti samo *simboličan*.

Fatimsko viđenje odnosi se prije svega na borbu ateističkih sustava protiv Crkve i kršćana i opisuje strašno trpljenje svjedoka vjere u zadnjem stoljeću drugog tisućljeća. Radi se o beskonačnom križnom putu koji vode pape 20. stoljeća.

Prema interpretaciji pastirića, koju je nedavno potvrdila i sestra Lucija, "u bijelo obučeni biskup", koji moli za sve vjernike, je papa Ivan Pavao II. On također pada nakon pucnja kao mrtav na zemlju tada kad silno želi doći do križa među

tijelima mučenika (biskupa, svećenika, redovnika, redovnica i brojnih laika).

Nakon atentata 13. svibnja 1981., Njegovoj Svetosti bilo je jasno da je “majčinska ruka vodila put metka” i “papi, koji se borio sa smrću, dozvolila je da se zaustavi na pragu smrti” (Ivan Pavao II., Razmišljanje s talijanskim biskupima iz poliklinike Gernelli, u: Insegnamenti, XVII/1, 1994, sv. 1061).

Prilikom kratkog posjeta tadašnjeg biskupa iz Leirije - Fatime Rimu, papa je odlučio predati mu metak koji je nakon atentata ostao u vozilu, da ga pohrane u svetištu. Na biskupovu inicijativu metak su ugradili u krunu kipa fatimske Gospe.

Događaji koji su uslijedili 1989. su u Sovjetskom savezu i u brojnim istočnim državama vodili padu komunističkog režima koji je širio ateizam. Sveti Otac se iz svega srca zahvaljuje Djevici Mariji i za to. Unatoč tome, u drugim dijelovima svijeta napadi na Crkvu i kršćane, s bremenom patnje koje nose sa sobom, nažalost, nisu prestali. Čak i ako se čini da događaji, na koji se odnosi treći dio fatimske tajne od sada pripadaju prošlosti, ostaje onaj poziv Majke Božje k pokori, kojeg je izrekla početkom 20. stoljeća, i danas aktualan i nužan. “Čini se da Gospa u svojim porukama tako reći čita “znakove vremena”, našeg vremena, s posebnom prodornošću. Marijin hitni poziv na pokoru nije ništa drugo doli izraz njene majčinske brige za sudbinu čovječanstva koje treba obraćenje i oproštenje” (Ivan Pavao II., Poslanica uz svjetski dan bolesnika, 1997.)

Da bi vjernicima omogućio bolje razumijevanje fatimske Gospe, papa je Kongregaciji za nauk vjere naredio da objavi 3. dio tajne i uz to pripremi odgovarajući komentar.

Braćo i sestre, Majci Božjoj iz Fatime zahvaljujemo se za njenu zaštitu. Njenom majčinskom zagovoru povjeravamo Crkvu trećeg tisućljeća.

Sub tuum praesidium confugimus, Sancta Dei Genetrix! Intercede pro Ecclesia. Intercede pro Papa nostro Ioanne Paulo II. Amen.

Fatima, 13. svibnja 2000.

TEOLOŠKI KOMENTAR FATIMSKE TAJNE

Tko pozorno čita tekst tzv. treće fatimske "tajne", koja je po naredbi Svetog Oca ovdje prvi puta doslovno objavljena, bit će, nakon svih prethodnih špekulacija, vjerojatno razočaran ili začuđen. Ne otkriva nikakve velike tajne; veo budućnosti se nije rastrgao. Vidimo Crkvu mučenika upravo minulog stoljeća, u jednom teško objašnjivom simboličnom govoru. Je li to ono što je Gospodinova Majka htjela reći kršćanstvu, čovječanstvu u vremenu velikih pitanja i kriza? Pomaže li nam to na početku novog tisućljeća? Ili se radi možda samo o refleksiji unutrašnjeg svijeta djece koja su odrastala u okolini duboke pobožnosti, a istovremeno su ih potresale strašne nevolje njihovog vremena? Kako da shvatimo viđenje, što da mislimo o njemu?

Javna objava i privatna objava - njihovo teološko tumačenje

Prije nego pokušamo s interpretacijom, čije bitne odrednice nalazimo u govoru kojeg je kardinal Sodano održao 13. svibnja te godine na kraju euharistijskog slavlja u Fatimi, kojemu je predsjedavao Sveti Otac, potrebna su neka načelna objašnjenja glede načina kako da po učenju Crkve razumijemo, unutar života vjere, takve pojave kakva je Fatima. Učenje Crkve razlikuje "javnu objavu" i "privatnu objavu". Među tim dvjema objavama razlika nije samo u stupnju, nego i u biti. Riječi "javna objava" označuju Božju objavu koje je namijenjena cijelom čovječanstvu, a pohranjena je u dvodijelnom Sv. pismu koje se sastoji iz Starog i Novog zavjeta. "Objava" se zove zato što je Bog ljudima omogućio da ga upoznaju korak po korak, sve do one točke kad je on sam postao čovjekom, da bi u svojem Sinu Isusu Kristu, koji je postao čovjekom, privukao k sebi cijeli svijet i ujedinio ga sa sobom. Dakle, ne radi se o razumskim porukama, već o životnom procesu u kojem se Bog približava čovjeku; u tom procesu se, naravno, izdvajaju i takvi sadržaji koji su zanimljivi za razum za shvaćanje tajne samoga Boga.

Proces se odnosi na kompletnog čovjeka, dakle, i na razum, ali ne prvenstveno na nj.

Bog je samo jedan pa je jedna i jedina i povijest koju Bog živi s čovječanstvom, povijest koja vrijedi za sva vremena i koja je svoju cjelovitost postigla sa životom, smrću i uskrsnućem Isusa Krista. U Kristu je Bog izrekao sve, dakle, samoga sebe, i zato se objava poklopila s ostvarenjem Kristove tajne, koja je našla izraz u Novom zavjetu. Da bi objasnio tu stvarnost i cjelovitost Objave, Katekizam katoličke crkve navodi riječi sv. Ivana od Križa: "Kad nam je dao svojega Sina, koji je njegova Riječ, njegova jedina Riječ, u njoj nam je sve zajedno i u jednom otkrio i nema više što reći . . .; naime, što je prije otkrivao po prorocima u odlomcima, tada je otkrio u cjelini; kad nam je, dakle, dao svojega Sina koji je sve. Tko bi to sad htio ispitivati Boga i dobiti od njega viđenje ili objavu, ne bi postupio samo glupo, već i uvredljivo, jer ne bi upirao svoj pogled samo u Krista, već bi želio nešto drugačije ili novo" (KKC 65, sv. Ivan od Križa, Carm. 2,22).

Činjenica, da Božja objava koja je namijenjena svim narodima, završava s Kristom i sa svjedočenjem o njemu u knjigama Novog zavjeta, veže Crkvu na jedinstveni događaj svete povijesti i na riječ Sv. pisma, koja jamči taj događaj i objašnjava ga, što ne znači, da bi Crkva sada mogla gledati samo na prošlost i tako bi bila osuđena na ponavljanje. Katekizam Katoličke Crkve kaže o tome: " . . . Iako je objava dovršena, još nije u cijelosti objašnjena; kršćanskoj vjeri ostaje zadaća da tijekom stoljeća postupno shvaća sav njezin značaj i dalekosežnost" (KKC 66).

Oba vidika: vezanost uz jedinstveno te napredovanje u razumijevanju toga, vrlo su lijepo objašnjena u Gospodinovim oproštajnim govorima, kad je, opraštajući se, Isus rekao učenicima: "Još vam mnogo toga imam za reći, ali to sada ne možete nositi. Kada dođe on , Duh istine, upućivat će vas u svu istinu; On će, naime, govoriti sam od sebe . . . On će veličati mene, jer će uzimati od mojega i obznanit će vama" (Iv 16, 12 - 14). Tako, s jedne strane, Duh vodi i otvara spoznaje, koje su

za nošenje tereta ipak manjkava pretpostavka - to je nikad dovršena širina i dubina kršćanske vjere. S druge strane, to vođenje je "uzimanje" iz blaga samog Isusa Krista, čija se neiscrpna dubina otkriva u tom vođenju po djelovanju Duha Svetoga. Katekizam uz to navodi duboke riječi pape Grgura Velikog: "Božje riječi rastu zajedno s onim tko ih čita" (KKC 94, Sv. Grgur Veliki, hom. Ez. 1,7,8). Drugi vatikanski koncil navodi tri bitna puta po kojima se u Crkvi ostvaruje vođenje Duha Svetoga i tako "rast Božje riječi": Ostvaruje se preko meditiranja i proučavanja vjernika koji o tome razmišljaju u svom srcu, preko unutarnjeg uviđanja duhovne stvarnosti koje dobivaju iz iskustva i preko obznanjivanja onih "koji su s biskupskim nasljedstvom primili zanosnu karizmu istine". (Dei Verbum, 8)

U toj misaonoj vezi sad se može pravilno razumjeti pojam "pojedinačne objave" koji se odnosi na sva viđenja i objave koje dolaze nakon završetka Sv. pisma u Novom zavjetu; dakle, radi se o kategoriji, unutar koje moramo smjestiti fatimsku poruku. Poslušajmo najprije i ovdje Katekizam Katoličke Crkve: "Tijekom stoljeća bilo je takozvanih "privatnih" objava. Neke od njih je priznao crkveni autoritet. One ipak ne pripadaju u polog vjere. Uloga im nije da "poboljšaju" ili "upotpune" konačnu Kristovu objavu, nego da pomognu da se od nje u određenom povijesnom razdoblju potpunije živi" (KKC 67). Dvoje je jasno:

1.) Autoritet privatnih objava se bitno razlikuje od autoriteta javnih objava: To zahtijeva našu vjeru jer u njemu nam po ljudskoj riječi i preko posredovanja žive Crkve govori sam Bog. Vjera u Boga i u njegovu Riječ razlikuje se od svake druge vjere, povjerenja, mišljenja. Sigurnost da Bog govori daje mi sigurnost da se susrećem sa samom Istinom, a s time i sigurnost koju nije moguće naći ni u kom ljudskom obliku spoznaje. To je sigurnost na kojoj gradim svoj život i kojoj vjerujem u svojem umiranju.

2.) Privatna objava je pomoć za tu vjeru. Vjerodostojnim se pokazuje upravo u tome da me usmjerava na jedinu, javnu objavu. Kardinal Prosper Lambertini, kasnije papa Benedikt XIV., govori o tome u svojem klasičnom, već normativnom traktatu o proglašenju blaženima i svetima: “Pristanak katoličke vjere na privatne objave u tom smislu nije pogreška, a nije ni obavezna. Ta objava, naime, u skladu sa pravilima razuma traži čvršću čovjekovu vjeru, koja nam se predstavljaju kao vjerojatna i potpuno vjerodostojna. Flamanski teolog E. Dhanis, izvrstan poznavalac te građe ustanovljuje da Crkveno odobravanje pojedinačne objave obuhvaća tri uvjeta: ta poruka ne sadrži ništa što bi bilo protivno vjeri i zdravoj prirodnosti; dozvoljeno ju je objaviti; vjernicima je dozvoljeno da joj na pametan način odaju svoje prihvaćanje (Sguardo su Fatima e bilancio di una discussione, v: La Civilta cattolica 104, 1953 II.392 - 406, tu 397). Takva poruka može biti dragocjena pomoć zato da bismo u svakom aktualnom trenutku bolje razumjeli i živjeli Evanđelje; zato je ne smijemo bezbrižno gurati od sebe. Pojedinačna objava je pomoć koja je ponuđena, a da je ne moramo upotrijebiti.

Kriterij za istinitost i vrijednost privatne objave jest njezina usmjerenost na samog Krista. Ako nas udaljava od njega, ako se osamostali ili čak prikazuje kao neki drugi i bolji red, kao da je važnija od Evanđelja, tada sigurno ne dolazi od Duha Svetoga koji nas vodi u unutrašnjost Evanđelja, a ne van iz njega. To ne isključuje da neka pojedinačna objava stavlja nove naglaske, da upozorava na nove načine pobožnosti ili produbljuje i raširuje stare, ali u svemu tome mora biti usmjerena na to da hrani vjeru, nadu i ljubav, koji su stalni putovi spasenja za sve. Možemo dodati da pojedinačne objave često dolaze prvenstve-no iz pučke pobožnosti i djeluju na nju i daju joj nove poticaje i otvaraju joj nove oblike. To ne isključuje činjenicu da djeluju i na samu liturgiju, kako, npr., pokazuju blagdani Tijelova i Srca Isusova. U nekom smislu se u odnosu liturgije i pučke pobožnosti ocrtava odnos između Objave i privatnih objava: liturgija je mjerilo, ona je

neposredno iz Evanđelja nahranjeni izraz života crkve u cjelini. Puč pobožnost znači da se vjera ukorijeni u srcu pojedinih naroda tako da je unesena u svakodnevnicu. Pučka pobožnost je prvi i temeljni oblik "inkulturacije" vjere koja se neprekidno mora orijentirati i dati se voditi uputama liturgije, i obrnuto, liturgiju srcem obogaćivati.

S tim smo već došli od više negativnih razgraničenja, koja su bila potrebna, k pozitivnom određenju privatnih objava: Kako ih možemo na temelju Sv. pisma pravilno klasificirati? Što je njihova teološka kategorija? Čini mi se da nam najstarije sačuvano Pavlovo pismo, najstarije pismo Novog zavjeta uopće, prvo pismo Solunjanima, daje neku uputu. Tamo apostol kaže: "Duha ne gasite, proročanstva ne omalovažavajte, sve probajte, i što je dobro - zadržite" (5, 19 - 21). U tim vremenima Crkvi je dana karizma prorokovanja koju treba isprobati, a koju ne smijemo prezirati. Pri tom moramo znati da proročanstvo u biblijskom smislu ne znači ukazanja, već tumačenje Božje volje za sadašnjost koja pokazuje i pravilan put u budućnost. Vidjelac odgovara na znatiželju razuma koji želi razvući zastor budućnosti; prorok se susreće sa sljepoćom volje i mišljenja te razjašnjava Božju volju kao zahtjev i putokaz za sadašnjost. Trenutno, budućnost je u drugom planu. Bitno je posjedovati objavu koje me dotiče u dubinu: proročka riječ je opomena ili utjeha ili oboje. U tom smislu možemo karizmu proroštva povezati s kategorijom "znakova vremena" koju naglašava 2. vatikanski koncil: "...Znate prosuditi izgled neba i zemlje. Kako da onda ne prosudite ovo vrijeme?" (Lk 12.56) Među "znakovima vremena" moramo u toj Isusovoj riječi vidjeti njegov vlastiti put, njega samoga. Tumačiti znakove vremena u svjetlu vjere znači spoznati Kristovu nazočnost u svakom trenutku. U privatnim objavama koje Crkva priznaje, dakle i u Fatimi, radi se o tome da nam žele pomoći da bismo razumjeli znakove vremena i na njih pravilno odgovorili u vjeri.

Antropološka struktura privatnih objava

Kad smo s tim razmišljanjima pokušali naći teološki smještaj privatnih objava, moramo sada, prije nego što pokušamo objasniti fatimsku poruku, na kratko pokušati osvijetliti i njihovu antropološku (psihološku) narav. Teološka antropologija razlikuje s tim u vezi tri oblika spoznaje ili "viđenja": viđenje s osjetilima, dakle vanjsko tjelesno spoznavanje; unutarnje spoznavanje i duhovno gledanje (*visio sensibilis - imaginativa - intellectualis*). Jasno je da se kod ukazanja kao što su Lurd, Fatima itd., ne radi o običnim vanjskim osjetilnim spoznajama: prikazi i likovi, koji su predmet viđenja, ne stoje u vanjskom prostoru kao npr. stablo ili kuća. To je posve očito npr. kod viđenja pakla ili kod viđenja koje je opisano u trećoj tajni, a lako se može vidjeti i kod drugih viđenja, posebno zato što nisu viđenje imali svi prisutni, već samo "vidioci". Isto tako je jasno da se ne radi o intelektualnom "viđenju" bez ikakvih slika, kakvo se događa kod visokih stupnjeva mistike. Radi se o srednjoj kategoriji, o unutrašnjem spoznavanju koje za vidioca ima snagu prisutnosti, koja je za njega jednako vrijedna kao i vanjska, osjetilna pojava.

Gledati iznutra ne znači da se radi o mašti koja bi bila izraz subjektivnog umišljanja. Štoviše, to znači da dušu dotakne poticaj realne, pa makar i nadnaravne stvarnosti, i ona postane sposobna vidjeti neosjetilnu stvarnost - gledanje s "unutarnjim osjetilima". Radi se o pravim "predmetima" koji dotaknu dušu iako ne pripadaju našem običnom osjetilnom svijetu. Zato se traži unutrašnja osjetljivost srca, koje najčešće nema zbog pritiska vanjskog svijeta, slika i misli koje zaokupljuju dušu. Čovjek biva odveden iz samo površnog svijeta u dublje dimenzije stvarnosti, koje mu postanu vidljive. Možda je tako moguće shvatiti zašto su baš djeca privilegirani primatelji takvih ukazanja: duša je manje ranjena (alterata), njena unutarnja sposobnost shvaćanja još nije toliko oslabljena. "Iz usta djece i dojenčadi napravio si hvalu", odgovara Isus

riječima psalma (8,3) na kritiku velikih svećenika i starješina koji su dječje poklike "hosana" smatrali neumjesnim (Mt 21, 6).

Rekli smo da unutarnje viđenje nije fantazija nego istiniti i pravi način spoznavanja. Takvo viđenje, međutim, sa sobom donosi i ograničenja. Već kod vanjskog viđenja uvijek je prisutan i subjektivni čimbenik: nikad ne vidimo sâm predmet, nego k nama dolazi kroz filter naših osjetila, koja moraju izvršiti proces prijevoda. To je još očitije kod unutrašnjeg viđenja, prije svega tada, kada se radi o stvarnostima koja sama po sebi nadilaze naš horizont. Subjekt, vidjelac, upleten je još jače; vidi sa svojim mogućnostima, s njemu dostupnim načinima predstavljanja i shvaćanja. U unutarnjem viđenju radi se o puno opširnijem procesu prijevođenja nego u vanjskom viđenju, tako da subjekt bitno sudjeluje u procesu nastajanja onoga što vidi. Do slike se može doći samo u skladu sa mjerilima i mogućnostima vidjelaca. Zato takva viđenja nisu nikad čiste "fotografije" onog svijeta, već u sebi nose i mogućnosti i granice samog vidioca.

To se može pokazati na svim velikim viđenjima kod svetaca; to naravno, vrijedi i za viđenja fatimske djece. Slike koje opisuju, nikako nisu samo izraz njihove mašte, već plod stvarne spoznaje koja izvire s visine i iznutra. Ne smijemo ih zamišljati kao da je na trenutak otvorena zavjesa onog svijeta i da se nebo prikazuje onakvim kakvo jest, kako vjerujemo da ćemo ga jednom vidjeti u konačnom sjedinjenju s Bogom. Slike su naime, da tako kažemo, spoj poticaja koji dolaze odozgor i mogućnosti koje su na raspolaganju kod odabranih subjekata, odnosno kod djece. Zato su slike tih viđenja simbolične naravi. Kardinal Sodano kaže o tome: "... Ne opisuju pojedinosti budućih događaja u fotografskom smislu, već na jednom temelju sintetiziraju i sumiraju činjenice koje se raspoređuju u vremenu u neodređenom vremenskom rasporedu i trajanju". To preuzimanje vremena i prostora u samo jednoj sllici tipično je za takva viđenja, koja možemo primjereno razjasniti tek kad

to gledamo unatrag (a posteriori). Nije nužno da svaki detalj u viđenju ima konkretan povijesni smisao. Viđenje vrijedi kao cjelina i na temelju cjeline prikazanja treba shvatiti pojedinosti. Ono što je središte pojedinog prikazanja otkriva se na temelju toga što je središte kršćanskog "prorokovanja" uopće: Središte je tamo gdje viđenje postaje poziv koji vodi k Božjoj volji.

Pokušaj tumačenja fatimske "tajne"

U tekstu, koji se na to odnosi, prvi i drugi dio fatimske tajne već su bili tako opširno raspravljani pa ih ovdje ne treba ponovo objašnjavati. Samo nakratko volio bih upozoriti na najvažniju stavku. Djeca su na jedan strašni trenutak doživjeli viđenje pakla. Vidjeli su pad duša jadnih grješnika. Tada im je rečeno zašto su bili izloženi tom trenutku: "per salvarle", da bi pokazali put spasenja. Na um nam pada riječ iz prve Petrove poslanice: "Cilj vaše vjere je uzvisivanje duša" (1,9). Kao put k tome cilju naznačena je - iznenađujuće za ljude iz anglosaksonskog i njemačkog kulturnog područja - pobožnost prema Bezgrješnom Srcu Marijinom. Za razumijevanje, ovdje treba samo kratka naznaka. U biblijskom jeziku "srce" znači središte čovjekove egzistencije, mjesto gdje se sastaju razum, volja, osjeti i osjećaji, mjesto u kojem čovjek nalazi svoju cjelovitost i svoju unutarnju usmjerenost.

"Bezgrješno Srce" je u skladu s Mt 5,8, srce koje je, oslanjajući se na Boga, došlo do savršene unutarnje cjelovitosti i zato "gleda Boga". "Devozione", "pobožnost" (čašćenje, predanost) Bezgrješnom Srcu Marijinu je, dakle, približavanje toj stavu srca u kojem "fiat" - neka mi bude volja tvoja - postaje oblikotvorno središte cjelokupnog bivstvovanja (egzistencije). Ako bi netko htio prigovoriti da ne bismo smjeli nijedno ljudsko biće postavljati između nas i Krista, tada moramo podsjetiti na to da se Pavao ne boji reći svojim kršćanskim Crkvama: "Pogledajte mene" (1 Kor 4,16; Fil 3,17; 1 Sol 1,6; 2 Sol 3,7.9). Te Crkve na apostolu mogu konkretno vidjeti što znači hod za Kristom. Od koga bismo iznad svakog vremena to mogli bolje naučiti nego od Gospodinove Majke?

Tako konačno dolazimo do trećeg dijela fatimske tajne, koja je ovdje prvi put objavljena u cjelini. Kako proizlazi iz prethodne dokumentacije, objašnjenje, koje je dao kardinal Sodano 13. svibnja, najprije je bilo predano osobno sestri Luciji. Sestra Lucija najprije je napomenula da je njoj bilo dano viđenje, a ne njegovo tumačenje. Tumačenje - kako je rekla - ne pripada vidiocu, nego Crkvi. Kad je pročitala sadržaj, rekla je da ta interpretacija odgovara tome što je iskusila i da tumačenje, sa svoje strane, smatra primjerenim. U nastavku ćemo pokušati temeljito produbiti to tumačenje na temelju do sada postavljenih kriterija.

Kako smo kao ključnu riječ prve i druge tajne izdvojili riječi "salvare le anime" (spašavati duše), tako je ključna riječ te tajne trostruki poziv: "Penitenza, Penitenza, Penitenza" (pokora, pokora, pokora)! To nas podsjeća na početak Evanđelja: "Obratite se i vjerujte Evanđelju" (Mk 1,15). Razumjeti znakove vremena znači: Shvatiti nužnost pokore - obraćenja - vjere. To je ispravni odgovor na povijesni trenutak kojeg označavaju velike opasnosti, koje su opisane u slijedećim slikama. Ovdje smijem umetnuti svoje osobno sjećanje: u jednom razgovoru sa mnom, sestra Lucija mi je rekla da joj je sve više jasno da je cilj svih ukazanja sve više poticati rast u vjeri, ufanju i ljubavi - sve drugo je samo put prema tome.

Pogledajmo sada pobliže pojedinačne slilke. Anđeo s ognjenim mačem na lijevoj strani Majke Božje podsjeća na slične slike iz knjige Otkrivenja. Taj anđeo predstavlja prijetnju suda pred kojim stoji cijeli svijet. Da bi svijet mogao izgorjeti u ognjenom moru, danas nam ne izgleda samo kao puka fantazija: čovjek je sâm sa svojim otkrićima pripremio gorući mač. Viđenje potom pokazuje snagu koja nastupa protiv snage razaranja - sjaj Majke Božje i poziv na pokoru, poziv koji na neki način dolazi iz sjaja Majke Božje. Time je naglašena važnost čovjekove slobode: budućnost nikako nije nepromjenljivo određena, a slika koju su vidjela djeca, nikako nije unaprijed snimljen film o budućnosti, pri čemu ne bi bilo moguće nešto

promijeniti. Cjelokupno viđenje dogodilo se zapravo samo zato da bi našu slobodu pozvalo i okrenulo je u pozitivnom smjeru. Naime, smisao viđenja nije prikazati film o nepromjenljivo određenoj budućnosti. Njegov smisao je upravo suprotan; radi se o pokretanju snage slobode za promjenu na bolje. Zato su posve promašena fatalna tumačenja "tajne", tumačenja koja, npr. govore da je atentator 13. svibnja 1981. bio zapravo oruđe Božjega plana, da ga je vodila Božja providnost i zato nije mogao slobodno djelovati, i slične ideje koje kruže. Viđenje, naime, govori o opasnostima koje prijete i kako ih zapravo riješiti.

Slijedeći odlomci teksta još jednom vrlo jasno ukazuju na simboličnu narav viđenja: Bog ostaje neizmjerno i našem viđenju nedostižno svjetlo. Ljudi se prikazuju kao u nekom ogledalu. Stalno moramo imati pred očima unutarnje ograničenje viđenja, čije granice su tu pokazane. To što slijedi u budućnosti vidi se samo "kao u ogledalu, nejasno (u zagonetki)" (usp. 1 Kor 13,12). Okrenimo se sada k pojedinačnim likovima koji slijede u tekstu tajne. Mjesto događanja opisan je trima simbolima: strma planina, napola razrušen veliki grad i konačno, silan križ iz neobrađenih dijelova. Planina i grad simboliziraju mjesto ljudske povijesti; povijest kao naporno penjanje prema visini, povijest kao mjesto ljudske gradnje i života, a istovremeno kao mjesto rušenja u kojima čovjek uništava svoje vlastito djelo. Grad može biti mjesto zajedništva i napretka, ali i mjesto opasnosti i krajnje ugroženosti. Na planini stoji križ - cilj i orijentacijska točka povijesti. U križu je rušenje preoblikovano u spasenje; stoji kao znak za bijedu povijesti i za obećanje za nju.

Potom se prikazuju ljudska bića: u bijelo obučen biskup ("imali smo osjećaj da je to bio Sveti Otac"), drugi biskupi, svećenici, redovnici i redovnice i, konačno, muškarci i žene svih klasa i društvenih slojeva. Papa očito ide ispred drugih, drhteći i trpeći zbog svih strahota oko njega. Ne leže samo gradske kuće u razvalinama - njegov put vodi preko tijela ubijenih. Put Crkve opisan je kao križni put (via crucis), kao

putovanje u vrijeme nasilja, muka i progona. U toj slici prikazana je povijest jednog cijelog stoljeća. Kako su krajevi zemlje naslikani sintetički u slikama su planina i grad zajedno i usmjereni su prema križu, tako su i vremena prikazana zajedno: u viđenju možemo prepoznati proteklo stoljeće kao stoljeće mučenika, kao stoljeće trpljenja i progona Crkve, kao stoljeće svjetskih ratova i mnogih lokalnih ratova koji su napunili drugu polovicu prošlog stoljeća i u kojem su nastali novi oblici strahotnih mučenja. Kao u "ogledalu" vidimo da prolaze svjedoci - mučenici desetljeća. Čini se primjereno da ovdje navedemo odlomak iz pisma kojeg je s. Lucija 12. svibnja 1982. g. napisala Svetom Ocu: »Treći dio tajne odnosi se na riječi naše Gospe: "Ako neće, raširit će (Rusija) svoje nemire po svijetu i izazvati nove ratove i progone crkve. Dobri ljudi bit će mučeni, Sveti Otac morat će puno trpjeti, razni narodi bit će uništeni"«.

U križnom putu jednog stoljeća papin lik igra posebnu ulogu. U njegovom napornom penjanju na goru smijemo, bez sumnje, gledati više papa koji su, počevši s Pijom X. , sve do sadašnjeg pape podnosili patnje toga stoljeća i koji su, pateći, prvi hodali putem koji vodi prema križu. Na putu mučenika je u viđenju ubijen i papa. Nije li morao Sveti Otac u tome prepoznati svoju vlastitu sudbinu kad je nakon atentata 13. svibnja 1981. g. predložio objaviti tekst trećeg dijela "tajne" u kojem je prepoznao svoju osobnu sudbinu. Bio je na granici smrti i sam je svoj spas objasnio slijedećim riječima: "...bila je to jedna majčinska ruka koja je vodila putanju metka i papi, koji se borio sa smrću, dozvolila da se zaustavi na pragu smrti" (13. svibnja 1994.). To da je neka "mano materna" (majčinska ruka) drugačije usmjerila metak smrti samo ponovno dokazuje da ne postoji nikakva nepromjenljiva sudbina, da su vjera i molitva snaga koja može utjecati na povijest i da je, na kraju, molitva jača od metka, vjera jača od bilo kakve vojne sile.

Završetak "tajne" podsjeća na slike koje je Lucija mogla vidjeti u svetim knjigama, a njihov sadržaj proizlazi iz ranijeg shvaćanja vjere. To je utješna slika koja želi povijest krvi i suza

učiniti prozirnom za Božju ozdravljujuću moć. Anđeli ispod križa skupljaju krv mučenika i njome škrope duše koje se približavaju Bogu. Ovdje se Kristova krv i krv mučenika gledaju zajedno: krv mučenika teče s križa. Njihovo mučeništvo događa se u solidarnosti s Kristovom patnjom, postalo je jedno s njime. Mučenici dopunjaju u korist Kristova tijela što nedostaje njegovim mukama (Kol 1,24). Njihov život postao je euharistija, uzeta iz tajne pšeničnog zrna koje umire i donosi stostruke plodove. Tertulijan je rekao da je krv mučenika sjeme kršćanstva. Kako se Crkva rodila iz Kristove smrti, iz njegove otvorene rane, tako je smrt svjedoka plodonosna za budući život Crkve. U svom početku tako tmurno viđenje treće "tajne" završava s porukom nade: nijedna patnja nije uzaludna i upravo Crkva koja pati, Crkva mučenika, postaje putokaz čovjekovom traženju Boga. U Božjim rukama nemaju zaklon samo patnici poput Lazara, koji je našao veliku utjehu i tajanstveno predstavlja Krista, koji je za nas htio postati jadni Lazar, tu se krije više od toga; iz patnje mučenika dolazi snaga očišćenja jer je to svjedočenje Kristove vlastite patnje i davanje njegove moći ozdravljenja ovome vremenu.

Time smo došli do zadnjeg pitanja: Što znači fatimska "tajna" kao cjelina (u svoja tri djela)? Što nam govori? Najprije moramo s kardinalom Sodanom ustanoviti da "...događaji na koje se odnosi treći dio fatimske "tajne", pripadaju prošlosti..." Pojedinačni prikazani događaji, kako se čini, već sada pripadaju prošlosti. Oni koji su čekali uzbudljiva apokaliptička otkrića o svršetku ili o budućnosti svijeta, moraju ostati razočarani. Takva zadovoljenja naše znatiželje nam Fatima ne nudi, kao što i kršćanska vjera uopće ne želi i ne može biti hrana za našu radoznalost. Što preostaje, vidjeli smo odmah na početku naših razmišljanja o tekstu "tajne": poziv na molitvu kao put za "spašavanje duša" i također poziv na pokoru i obraćenje.

Na kraju rado bih se dotaknuo još jedne ključne riječi te "tajne", riječi koja je postala slavna: "Moje Bezgrješno Srce će pobijediti"! Što to znači? Za Boga otvoreno očišćeno srce jače je od pušaka i svakovrsnog oružja. Marijin "fiat", riječ njenog

srca, preokrenula je svjetsku povijest jer je dovela Spasitelja na taj svijet - jer je u okviru toga “DA” Bog mogao postati čovjekom i takav zauvijek ostati. Zlo ima moć u svijetu, to neprestano vidimo i osjećamo: ima moć jer nas naša sloboda stalno iznova udaljava od Boga. Međutim, otkad Bog sâm ima ljudsko srce i otkad je time čovjekovu slobodu usmjerio prema Bogu, sloboda za zlo više nema zadnju riječ. Od onda vrijede riječi: “U svijetu ćete imati patnju. Ali ohrabrite se: ja sam pobijedio svijet!” (Iv 16,33). Fatimska poruka nas zove da vjerujemo tom obećanju.

Kardinal Joseph Ratzinger
Prefekt Kongregacije za nauk vjere

SADRŽAJ

PRVO SJEĆANJE

DRUGO SJEĆANJE

III. NAKON UKAZANJA

POGOVOR

TREĆE SJEĆANJE

ČETVRTO SJEĆANJE

I. OSLIK FRANCISCOVA KARAKTERA

II. POVIJEST UKAZANJA

BILEU 2000
DEUS FEZ-SE HOMEM EM MARIA